

GEMEENTE HATTEM

bestemmingsplan

Buitengebied 2007

Toelichting

maart 2007

Inhoudsopgave

1. Inleiding	1
1.1. Aanleiding voor de planherziening.....	1
1.2. Begrenzing van het plangebied	1
1.3. De bij het plan behorende stukken	1
1.4. Opzet van de toelichting	2
1.5. IMRO-codering.....	2
2. Beleidskader	3
2.1. Inleiding.....	3
2.1.1. Rijksbeleid Natuurbeschermingswet 1998.....	3
2.2. Rijksbeleid.....	3
2.2.1. Nota Ruimte	4
2.2.2. Nota Belvédère	5
2.3. Provinciaal beleid.....	7
2.3.1. Streekplan Gelderland	7
2.3.2. Waterhuishoudingsplan 2005-2009	24
2.3.3. Wet Ammoniak en Veehouderij.....	26
2.3.4. Gelders Milieuplan 3	26
2.3.5. Nota Openluchtrecreatie en toerisme	27
2.3.6. Gebiedsplan Natuur en Landschap Veluwe.....	27
2.3.7. Gebiedsplan Natuur en Landschap IJsselvallei en Randmeerkust	28
2.4. Regionaal beleid	29
2.4.1. Reconstructieplan Veluwe	29
2.4.2. Waterbeheersplan Veluwe 2002-2006.....	32
2.4.3. Stroomgebiedsvisie Veluwe	33
2.4.4. VELUWE2010	34
2.5. Gemeentelijk beleid	35
2.5.1. Landschapsbeleidsplan	35
2.5.2. Hattem, Hanzestad op de Veluwe; toeristisch beleidsplan voor de gemeente Hattem (2003).....	35
2.5.3. Wet op de Openluchtrecreatie en extensief kamperen	36
3. Onderzoek	37
3.1. Inleiding.....	37
3.2. Fysische geografie.....	37
3.2.1. Geologie en geomorfologie.....	37
3.2.2. Bodem en waterhuishouding	39
3.3. Cultuurhistorie	41
3.3.1. Occupatiegeschiedenis.....	41
3.3.2. Archeologische waarden.....	42
3.3.3. Monumenten	42
3.4. Landschap	43
3.5. Natuur	45
3.6. Landbouw	48

3.6.1. Grondgebruik	48
3.6.2. Agrarische bedrijven	49
3.6.3. Bedrijfsomvang	49
3.6.4. Deelgebieden	50
3.6.5. Externe productieomstandigheden	51
3.6.6. Milieu en landbouw	52
3.7. Recreatie	56
3.7.1. Dagrecreatie	56
3.7.2. Verblijfsrecreatie	57
3.8. Overige functies	57
3.8.1. Woningen	57
3.8.2. Niet-agrarische bedrijven	57
3.8.3. Bijzondere functies	57
3.8.4. Verkeer	57
3.8.5. Nutsvoorzieningen	58
4. Beleidsuitgangspunten	59
4.1. Algemene uitgangspunten	59
4.2. Landschap	60
4.2.1. Landschapseenheden	61
4.2.2. Landschapselementen	61
4.2.3. Onverharde wegen	62
4.3. Natuur	62
4.3.1. Bestaande natuurwaarden	63
4.3.2. Nieuwe natuurwaarden	66
4.4. Agrarische bedrijven	67
4.4.1. Bestaande bedrijven	67
4.4.2. Bedrijfsbebouwing	68
4.4.3. Intensieve veehouderijen	71
4.4.4. Nevenactiviteiten op een agrarisch bedrijf	72
4.4.5. Nieuwvestiging van agrarische bedrijven	72
4.5. Recreatie	73
4.5.1. Dagrecreatie	73
4.5.2. Verblijfsrecreatie	74
4.6. Wonen	75
4.6.1. Bestaande woningen	75
4.6.2. Landhuizen	76
4.6.3. Woningssplitsing	77
4.7. Niet-agrarische bedrijven	77
4.7.1. Bestaande bedrijven	77
4.7.2. Nieuwe bedrijven	78
4.8. Cultuurhistorische waarden	78
4.9. Overige functies	79
4.9.1. Bijzondere functies	79
4.9.2. Verkeersdoeleinden	79

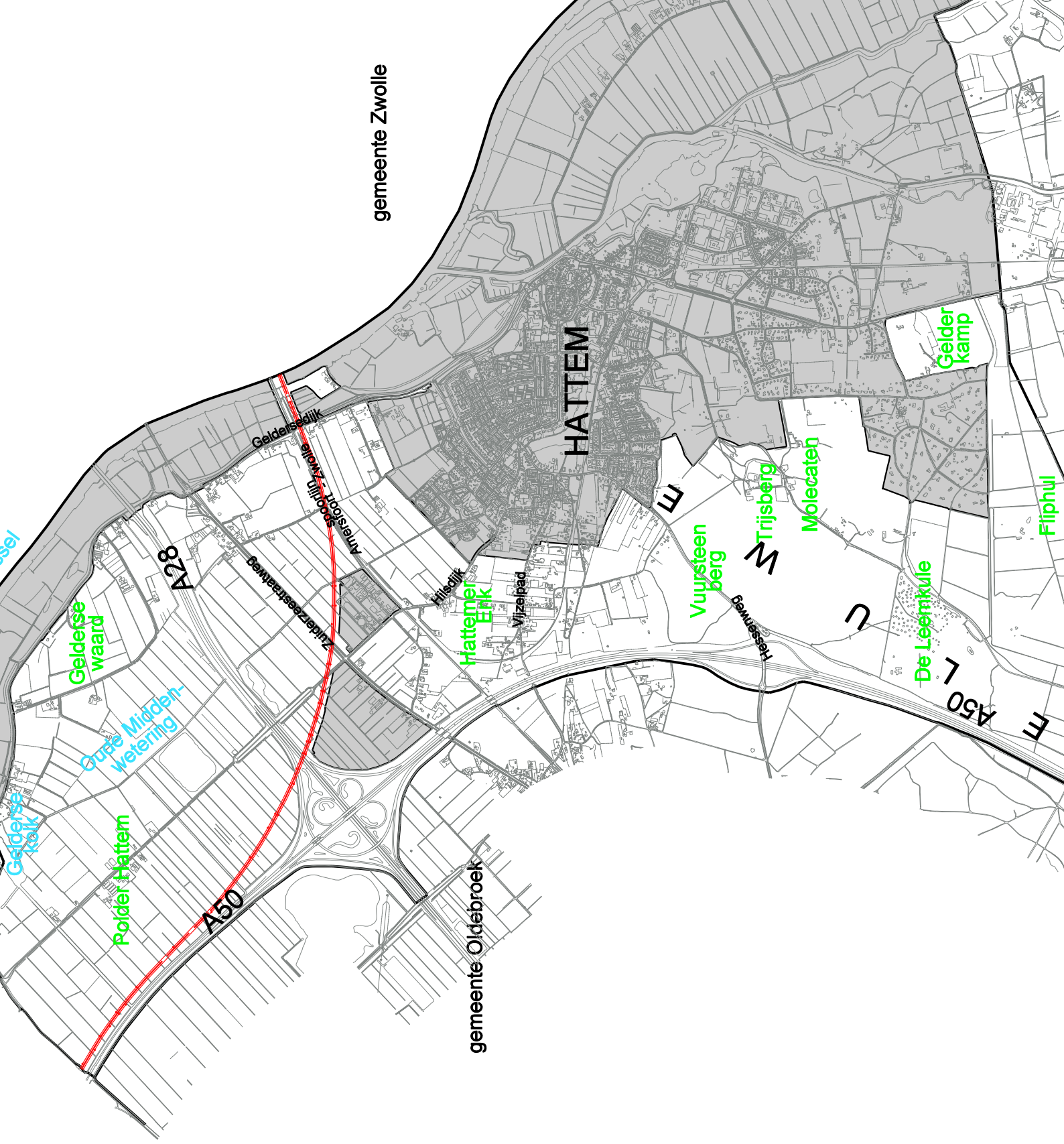
4.9.3. Nutsvoorzieningen	80
4.9.4. Windturbines	80
4.10. Water.....	80
4.11. Hergebruik vrijkomende agrarische bedrijfscomplexen.....	81
4.12. Toets aan de Natuurbeschermingswet en Flora- en faunawet	85
4.13. Ruimtelijke ordening en milieu	86
4.13.1. Watertoets.....	86
4.13.2. Reconstructieplan en stankbeleid (Wet Ammoniak en Veehouderij).....	87
4.13.3. Milieuzones	87
4.13.4. Bodemonderzoek.....	88
4.13.5. Akoestisch onderzoek.....	88
4.13.6. Luchtkwaliteit	88
5. Gebiedsbestemmingen	91
5.1. Agrarische doeleinden	91
5.2. Agrarische doeleinden met landschappelijke (en natuurlijke) waarde	91
5.3. Bos	91
5.4. Natuur	92
6. Toelichting op de voorschriften	93
7. Uitvoering en handhaving	105
7.1. Aanlegvergunningen	105
7.1.1. Vergunningplichtige werkzaamheden	105
7.1.2. Afwegingscriteria.....	107
7.2. Handhaving.....	107
7.2.1. Preventieve handhaving	108
7.2.2. Repressieve handhaving	109
7.3. Retrospectieve toets	109
8. Inspraak en overleg	111
8.1. Inspraak	111
8.2. Overleg ex artikel 10 Bro '85.....	111
8.3. Inspraak en overleg inpassing van de Hanzelijn	111
Bijlagen	
1. Verontreinigde locaties	
2. Aanlegvoorschriften	
3. Habitatrichtlijn	
4. Vogelrichtlijn	
5. Notitie planologische inpassing Hanzelijn	

Afbeeldingen

Afbeelding 1.	Plangebied en toponiemen.....	0
Afbeelding 2.	Streekplan Gelderland	8
Afbeelding 3.	Bodemkaart	40
Afbeelding 4.	Landschap	44
Afbeelding 5.	Natuurwaarden	46
Afbeelding 6.	Gebiedszonering	90

reek

gepalen spoorlijn

gemeente Zwolle

gemeente Oldebroek

HATTEM

Gelderse waard

Polder Hattem

Hattemer Erik

Vuursteen berg

Trijsberg

Molecaten

Gelder kamp

De Leemkule

Fiiphol

A28

A50

A50

A50

1.1. Aanleiding voor de planherziening

Voorliggend bestemmingsplan Buitengebied 2007 is een integrale herziening van de volgende bestemmingsplannen:

- *"Buitengebied I" (in 1972 goedgekeurd).*
- *"Claerwater" (in 1981 goedgekeurd, 7^e herziening in 1988 goedgekeurd).*
- *Een klein gedeelte van het bestemmingsplan "uiterwaarden" (in 2002 goedgekeurd).*

Om onderstaande redenen is het wenselijk deze plannen te herzien:

- *Het merendeel van de plannen is ouder dan tien jaar. Herziening van de plannen is daarom wettelijk verplicht. Het plan "Claerwater" is door partiële herzieningen op onderdelen geactualiseerd.*
- *Recent rijks- en provinciaal beleid is nog niet (volledig) in de plannen verwerkt. De provincie Gelderland heeft in 2005 het Streekplan Gelderland en het Reconstructieplan Veluwe vastgesteld, welke hun doorwerking moeten hebben op gemeentelijk niveau.*
- *De huidige bestemmingsplannen zijn niet altijd meer overeenkomstig de feitelijke situatie in het plangebied.*
- *Verschillende bestemmingsplannen voor één gebied geeft onvoldoende samenhangend en inzichtelijk planologisch kader. Elk plan kent namelijk een eigen opzet, systematiek en planologisch regime. Bovendien is door diverse partiële herzieningen en wijzigingsplannen het overzicht verloren.*

Door het opstellen van één integrale herziening voor het gehele buitengebied zal een samenhangend en actueel toetsingskader ontstaan voor ruimtelijke ontwikkelingen in het buitengebied van de gemeente Hattem.

1.2. Begrenzing van het plangebied

Het plangebied bestaat uit het gehele grondgebied van Hattem, met uitzondering van de kern Hattem en het bedrijventerrein Netelhorst en het geplande intergemeentelijk bedrijventerrein Hattemerbroek. De gekozen plangrens ten westen van de kern Hattem komt in grote lijnen overeen met de grens van het Centraal Veluws Natuurgebied (CVN). Ten opzichte van het voorontwerp is het gebied Assenrade uit het plan gehaald in verband met vergevorderde plannen voor dit gebied.

Voor de uiterwaarden is vooruitlopend op het bestemmingsplan een apart bestemmingsplan gemaakt in het kader van de Ruimte voor de Rivierregeling. De uiterwaarden zijn daarom ook niet opgenomen in het bestemmingsplan Buitengebied 2007. De begrenzing van het plangebied en de in de toelichting gebruikte toponiemen zijn weergegeven op afbeelding 1.

1.3. De bij het plan behorende stukken

Het bestemmingsplan " Buitengebied 2007" bestaat uit de volgende stukken:

- *plankaart, schaal 1:5.000 (tek. nr. HT0009AA-1, HT0009AA-2, HT0009AA-dwarsprofielen en HT0009AA-verklaring);*
- *voorschriften.*

Het bestemmingsplan gaat vergezeld van voorliggende toelichting.

1.4. Opzet van de toelichting

De toelichting is na dit inleidende hoofdstuk als volgt opgebouwd. Hoofdstuk 2 van de toelichting schetst het beleidskader voor het bestemmingsplan, bestaande uit het relevante beleid van de Europese Unie, de Rijksoverheid, de provincie Gelderland, de regio en de gemeente Hattem. In Hoofdstuk 3 zijn de resultaten beschreven van het onderzoek naar de bestaande situatie in het plangebied. Aan de orde komen onder meer de waarden van landschap en natuur, de landbouwkundige situatie en de recreatieve voorzieningen. Hoofdstuk 4 geeft een beschrijving van de beleidsuitgangspunten en hoofdstuk 5 de zonering in gebiedsbestemmingen. Hoofdstuk 6 is de toelichting op de gebruikte juridische systematiek en de voorschriften. Hoofdstuk 7 geeft de resultaten van inspraak en overleg weer.

1.5. IMRO-codering

Het bestemmingsplan is conform de IMRO-standaard (Informatie Model Ruimtelijke Ordening) vervaardigd. Hierdoor is het bestemmingsplan eenvoudig in te brengen in het gemeentelijk (raadpleeg)stelsel en kan het bestemmingsplan op een eenduidige manier worden uitgewisseld met andere overheden zoals de provincie. De nieuwe digitale systematiek heeft weliswaar gevolgen voor het vertrouwde kaartbeeld en de opbouw van de voorschriften, maar sluit naadloos aan bij de toekomstige eisen aan een bestemmingsplan.

2.1. Inleiding

In de keuze van het te voeren ruimtelijk beleid dient volgens de wetgeving de gemeente rekening te houden met het door de Europese Unie, het Rijk en de provincie uitgestippelde beleid. Dit geldt vooral daar waar het bovengemeentelijke belangen betreft, zoals bijzondere landschappelijke of natuurlijke waarden. Afwijking van het beleid van hogere overheden in het bestemmingsplan zal door de gemeente duidelijk moeten worden gemotiveerd. In dit hoofdstuk wordt het beleid van rijksoverheid, provincie, regio en de gemeente nader belicht.

2.1.1. Rijksbeleid Natuurbeschermingswet 1998

Vanaf oktober 2005 vindt de gebiedsbescherming in Nederland plaats via de gewijzigde Natuurbeschermingswet 1998. De natuurbeschermingswet kent de volgende beschermde gebieden:

- ♦ de Natura 2000-gebieden (Vogel- en Habitatrichtlijngebieden);
- ♦ beschermde natuurmonumenten (voorheen (staats)natuurmonumenten);
- ♦ de Ecologische Hoofdstructuur.

Natura 2000-gebieden

Voor beschermde Natura 2000-gebieden geldt dat er voor projecten en handelingen geen verslechtering van de kwaliteit van de habitats of een verstorend effect op de soorten waarvoor het gebied is aangewezen mag optreden. Binnen de Natura 2000-gebieden zijn de vogelrichtlijngebieden en habitatrichtlijngebieden te onderscheiden. De Vogelrichtlijn (vastgesteld in 1979) is een regeling van de Europese Unie (EU) die tot doel heeft alle in het wild levende vogelsoorten op het grondgebied van de EU te beschermen. De lidstaten van de EU zijn verplicht voor alle vogelsoorten die in hun land leven leefgebieden van voldoende grootte en kwaliteit te beschermen. Gebieden waar zeldzame vogelsoorten leven of waar zeldzame trekvogels gebruik van maken moeten extra beschermd worden. Deze gebieden moeten door de lidstaten aangewezen worden als speciale beschermingszones.

De Habitatrichtlijn is in 1992 door de Europese Unie vastgesteld. Deze richtlijn beoogt de biologische diversiteit te waarborgen, door het instandhouden van de natuurlijke en halfnatuurlijke leefgebieden en de wilde flora en fauna. De Habitatrichtlijn is zowel gericht op de bescherming van soorten als natuurlijke habitats. De Habitatrichtlijn omvat een lijst van soorten (bijlage II van de Habitatrichtlijn) en natuurtypen (habitattypen, bijlage I) die internationaal bescherming behoeven. Nederland heeft voor 35 soorten en 51 habitattypen een internationale verantwoordelijkheid. Elke lidstaat is verplicht voor de in de lijst voorkomende habitattypen en soorten speciale beschermingszones aan te wijzen.

In of nabij het plangebied liggen speciale beschermingszones die zijn aangewezen in de Natuurbeschermingswet op basis van de Vogelrichtlijn of de Habitatrichtlijn. Het gaat om het Vogel- en Habitatrichtlijngebied de Veluwe en het Vogelrichtlijngebied de IJsseluitwaarden.

2.2. Rijksbeleid

De relevante plannen op rijksniveau zullen in deze paragraaf worden behandeld. Aan de orde komen de Nota Ruimte, en de Nota Belvédère.

2.2.1. Nota Ruimte

Het kabinet heeft zijn visie op de ruimtelijke ontwikkeling van Nederland vastgelegd in de Nota Ruimte. Het kabinet heeft de Nota Ruimte vastgesteld op 23 april 2004 en aansluitend op 27 april ter behandeling aan de Tweede Kamer gezonden. Op 27 februari 2006 is de Nota Ruimte in werking getreden. Hoofddoel van het nationaal ruimtelijk beleid is ruimte scheppen voor de verschillende ruimteveragende functies. De nota heeft vier algemene doelen: versterken van de economie (oplossen van ruimtelijke knelpunten), krachtige steden en een vitaal platteland (bevordering leefbaarheid en economische vitaliteit in stad en land), waarborging van waardevolle groengebieden (behouden en versterken natuurlijke, landschappelijke en culturele waarden) en veiligheid (voorkoming van rampen).

Het Rijk heeft een aantal ruimtelijke structuren en netwerken die in belangrijke mate ruimtelijk structurerend zijn voor Nederland als geheel, opgenomen in de zogenaamde "Ruimtelijke Hoofdstructuur". In de landelijke gebieden gaat het om elementen en opgaven, die voortkomen uit waarden en ontwikkelingen met betrekking tot water, natuur, cultuurhistorie en landschap. Het Rijk heeft daarbij speciale aandacht voor het hoofdwatersysteem, de Ecologische Hoofdstructuur, de Vogel- en Habitatrichtlijngebieden en natuurbeschermingswetgebieden. Om verplaatsingen mogelijk te maken is het van belang ecosystemen aan elkaar te koppelen. De huidige Ecologische Hoofdstructuur is daarvoor te versnipperd. Daarom wordt als onderdeel van de Ecologische Hoofdstructuur een twaalfal "robuuste ecologische verbindingen" gerealiseerd zoals: Veluwe-Noordoost-Twente, Veluwe-Utrechtse Heuvelrug, Veluwe-Achterhoek, Oostvaardersplassen-Veluwe-Duitsland en Poorten van de Veluwe.

In of in de nabijheid van beschermde natuurgebieden (zoals de Vogel- en Habitatrichtlijngebieden) geldt het "nee, tenzij"-regime. Nieuwe plannen, projecten of handelingen zijn niet toegestaan als zij de wezenlijke kenmerken of waarden van het gebied aantasten. Hiervan kan alleen worden afgeweken als er geen reële alternatieven zijn én er sprake is van redenen van groot openbaar belang. In dat geval moet de initiatiefnemer maatregelen treffen om de nadelige effecten weg te nemen of te ondervangen, en waar dat niet volstaat te compenseren door het realiseren van gelijkwaardige gebieden, liefst in of nabij het aangetaste gebied. Het bevoegd gezag ziet erop toe dat dit ook werkelijk gebeurt.

Ook buiten beschermde natuurgebieden kent Nederland veel natuur die het waard is om beschermd en ontwikkeld te worden. De helft van de plant- en diersoorten waarover in internationaal verband verplichtingen zijn aangegaan, heeft zijn leefgebied buiten de Ecologische Hoofdstructuur. Doordat overheden onvoldoende op de hoogte zijn van de aanwezigheid van deze soorten, krijgt die vaak pas laat in de planontwikkeling aandacht.

Deze gebieden maken evenals de Nationale Landschappen onderdeel uit van de Ruimtelijke Hoofdstructuur. De Veluwe is aangewezen als Nationaal Landschap en maakt onderdeel uit van de Ruimtelijke Hoofdstructuur. Nationale landschappen zijn gebieden met internationale zeldzame of unieke en nationaal kenmerkende landschapskwaliteiten, en in samenhang daarmee bijzondere natuurlijke en recreatieve kwaliteiten. Landschappelijke, cultuurhistorische en natuurlijke kwaliteiten van Nationale Landschappen moeten behouden blijven, duurzaam beheerd en waar mogelijk versterkt. In samenhang hiermee zal de toeristisch recreatieve betekenis moeten

toenemen. Uitgangspunt is "behoud door ontwikkeling": mits de kernkwaliteiten worden behouden of versterkt (ja, mits principe) zijn binnen Nationale landschappen ruimtelijke ontwikkelingen mogelijk. Er is ruimte voor ten hoogste de natuurlijke bevolkingsgroei (migratiesaldo nul) en voor regionale en lokale bedrijvigheid. Provincies zijn verantwoordelijk voor de uitwerking van het beleid voor nationale landschappen. Het Rijk zal het streekplan hierop toetsen.

Buiten de Ruimtelijke Hoofdstructuur zijn provincies en gemeenten in belangrijke mate verantwoordelijk voor de vormgeving en realisering van het ruimtelijk beleid in het buitengebied. Het kabinet stimuleert in de Nota Ruimte wel dat meer ruimte wordt geboden aan ontwikkelingen in het buitengebied. Het economisch draagvlak en de vitaliteit van de meer landelijke gebieden staan onder druk. Om daarin verlichting te brengen, wil het kabinet de mogelijkheden voor hergebruik en nieuwbouw in het buitengebied verruimen. Vrijkomende bebouwing kan worden omgezet in een woonbestemming of vestigingsruimte voor kleinschalige bedrijvigheid. Soms kan ook nieuwbouw wenselijk zijn. Zo kan woningbouw, bijvoorbeeld in de vorm van nieuwe landgoederen, geld opbrengen voor de aanleg van recreatie- of natuurgebieden ("rood voor groen") of voor het scheppen van waterbergingsruimte ("rood voor blauw").

De landbouw, de grootste grondgebruiker van Nederland, zit midden in een veranderingsproces. De verwachtingen van de samenleving op gebieden als voedselveiligheid, dierenwelzijn, natuur en milieu ontwikkelen zich snel. Tegelijk heeft de liberalisering van de wereldmarkt ingrijpende gevolgen. Een economisch vitale grondgebonden landbouw is in de ogen van het kabinet van belang voor het beheer van het buitengebied. Door teruglopende inkomsten neemt dit soort bedrijven echter in snel tempo af. Van de provincies wordt verwacht dat zij in hun ruimtelijke plannen meer mogelijkheden scheppen voor een bredere bedrijfsvoering. Het Rijk ondersteunt de veranderingen in de landbouw onder andere door ruimtelijke ontwikkelingen in de richting van duurzame productie te vergemakkelijken.

Het Rijk streeft naar bundeling van de niet-grondgebonden en kapitaalintensieve landbouw in duurzaam ingerichte en landschappelijk goed ingepaste landbouwontwikkelingsgebieden. De provincies dienen zulke gebieden aan te wijzen en in hun streekplan te begrenzen, en de ontwikkeling van deze vormen van landbouw erbuiten af te remmen. Het ruimtelijk beleid is erop gericht de kracht van de bestaande landbouwontwikkelingsgebieden te versterken en de daarvoor benodigde ruimte te behouden. Het Rijk toetst of provincies de bovenstaande uitgangspunten in hun streekplannen verwerken.

2.2.2. Nota Belvédère

De Nota Belvédère; Beleidsnota over de relatie cultuurhistorie en ruimtelijke inrichting (1999) beoogt de alom aanwezige cultuurhistorische waarden sterker richtinggevend te laten zijn bij de inrichting van Nederland. Het beleid uit de Nota Belvédère zal zijn vertaling moeten krijgen in het beleid van onder meer gemeenten. Daartoe worden in de nota voorstellen gedaan en richtingen aangegeven waarin antwoorden gezocht kunnen worden.

De centrale doelstelling van het beleid luidt: "De cultuurhistorische identiteit wordt sterker richtinggevend voor de inrichting van de ruimte, en het rijksbeleid zal daarvoor goede voorwaarden scheppen". Deze hoofddoelstelling wordt vertaald in de volgende doelen:

- Het erkennen en herkenbaar houden van cultuurhistorische identiteit in zowel het stedelijke als landelijke gebied, als kwaliteit en uitgangspunt voor verdere ontwikkelingen.
- Het versterken en benutten van de cultuurhistorische identiteit en de daarvoor bepalende kwaliteiten van de cultuurhistorisch meest waardevolle gebieden van Nederland, de zogenoemde Belvédèregebieden (Hattum ligt niet in een Belvédèregebied).
- Het scheppen van voorwaarden ten behoeve van initiatieven van derden gericht op thematische versterking van de cultuurhistorie.
- Het verspreiden en toegankelijk maken van de kennis over cultuurhistorie, alsmede het stimuleren van de kansen van cultuurhistorie als inspiratiebron voor de ruimtelijke inrichting en het ontwerp.
- Het bevorderen van de samenwerking tussen burgers, organisaties en overheden.
- Het verbeteren van de gebruiksmogelijkheden van het bestaande instrumentarium.

Samenvatting rijksbeleid

Het plangebied is van belang voor de verschillende functies van het landelijk gebied, te weten natuur, landschap, landbouw en recreatie. Deze functies dienen alle voldoende ontwikkelingsmogelijkheden te krijgen.

Natuur en landschap

De ecologische hoofdstructuur (onder andere door een bufferbeleid langs de randen) en het nationaal landschapspatroon (de Veluwe) moeten worden behouden en ontwikkelingsmogelijkheden krijgen. Ook is het handhaven van kleine natuur- en landschapselementen in het overig deel van het plangebied belangrijk.

Het behoud, herstel en de ontwikkeling van gebiedsspecifieke landschaps- en natuurkenmerken en landschaps- en natuurkwaliteiten de kernpunten zijn van het rijksbeleid voor de functies natuur en landschap.

Landbouw

De agrarische sector moet zorgen voor een ecologisch verantwoorde en duurzame landbouwstructuur, bedrijfsvoering en agrarische productie.

Milieu

De algemene milieudoelstellingen moeten worden gerealiseerd met daarbij een continue verbetering van het efficiënt gebruik van het milieu.

Recreatie

De recreatief-toeristische basisstructuur moeten in stand worden gehouden, zodat de kwaliteit gewaarborgd kan blijven. Ook moeten er ontwikkelingsmogelijkheden zijn voor openluchtrecreatie en toerisme, waarbij rekening wordt gehouden met de kwaliteit van natuur en landschap.

Cultuurhistorie

De cultuurhistorische identiteit wordt sterker richtinggevend voor de inrichting van de ruimte en het rijksbeleid zal daarvoor goede voorwaarden scheppen.

2.3. Provinciaal beleid

Het centrale doel van het Gelderse omgevingsbeleid is het veiligstellen en verbeteren van de economische en ecologische structuur van de provincie Gelderland. Om dit gestelde doel te bereiken zijn de omgevingsplannen (Streekplan, Waterhuishoudingsplan en Milieuplan) gelijktijdig opgesteld en vormen zij samen het provinciaal strategisch kader. Naast de drie genoemde omgevingsplannen wordt in deze paragraaf ingegaan op de Wet Ammoniak en Veehouderij, de nota's Openluchtrecreatie en toerisme, de Begrenzingsplannen IJsseluitwaarden en Veluwe.

2.3.1. Streekplan Gelderland

In het Streekplan Gelderland (2005) is het beleidskader voor de provinciale ruimtelijke ordening verwoord (zie afbeelding 2). De hoofdlijnen van het ruimtelijk beleid zijn een resultaat van afweging van alle ruimtelijk relevante belangen zowel op rijks- als regionaal niveau. Het Streekplan is erop gericht de verschillende functies in regionaal verband een zodanige plek te geven dat de ruimtelijke kwaliteiten worden versterkt en er zuinig en zorgvuldig met de ruimte wordt omgegaan. Om de afstemming met regionale ontwikkelingen te optimaliseren is het Streekplan mede gebaseerd op regionale structuurvisies die zijn aangeleverd door de Gelderse regio's.

Algemeen

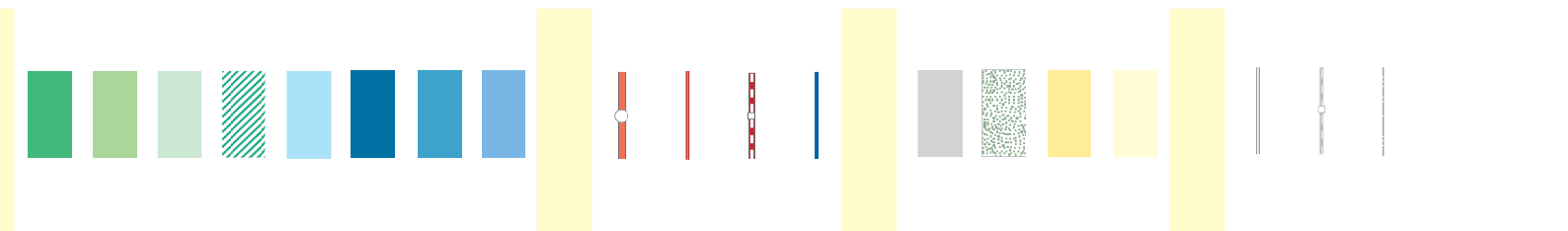
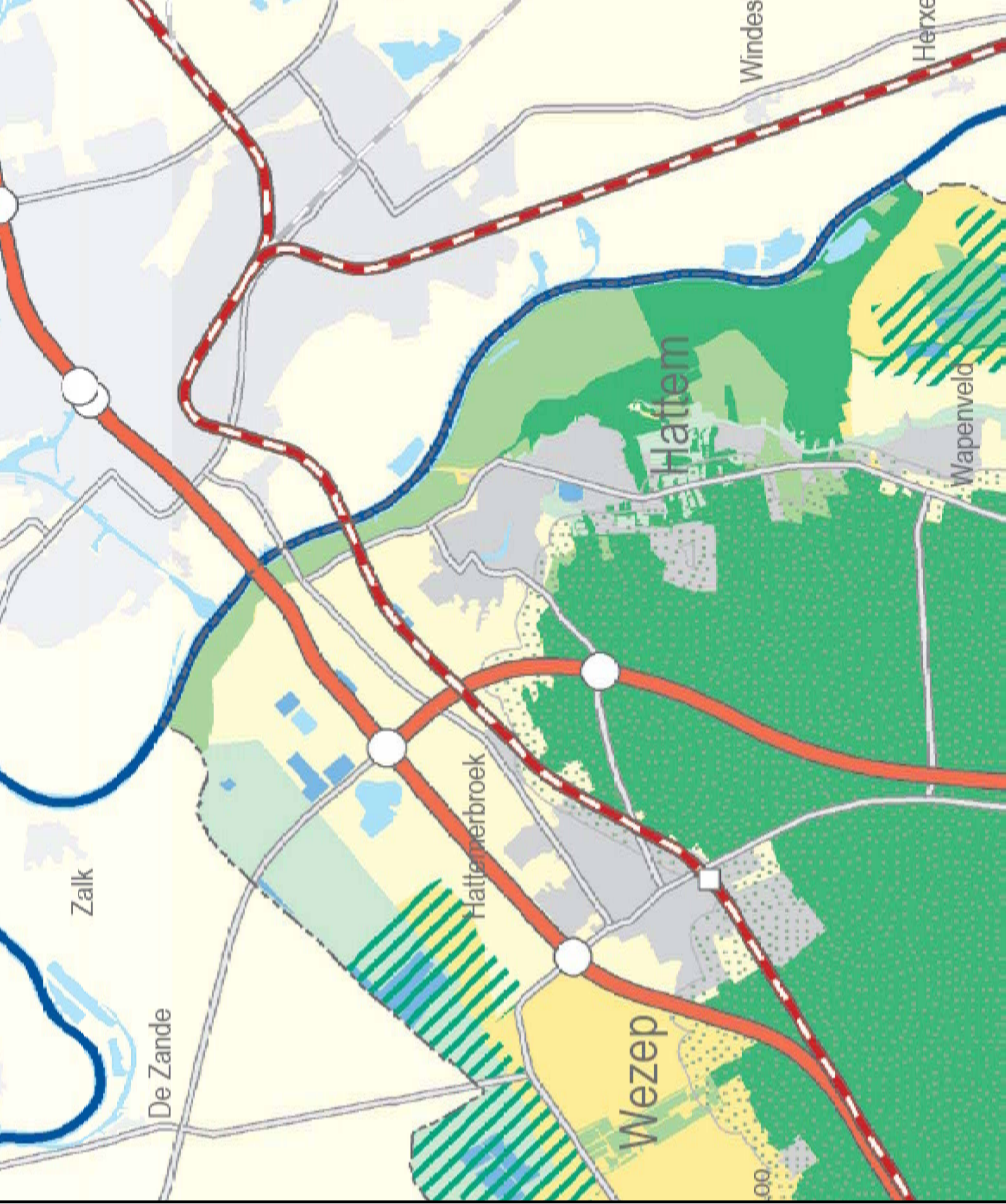
Het Streekplan geeft- binnen de kaders van het rijksbeleid- op regionale schaal aan met welke waarden rekening en ontwikkelingen bij het opstellen van ruimtelijke plannen rekening moet worden gehouden.

In het Streekplan zijn een aantal essentiële beleidsuitspraken (**vetcursieve** teksten) gedaan; deze moeten doorwerken op gemeentelijk niveau. De overige beleidsuitspraken geven de gewenste ontwikkelingsrichtingen aan waar de provincie de ruimtelijke plannen op zal gaan toetsen. De plankaarten bij het Streekplan hebben een planstatus. De themakaarten zijn in het algemeen toelichtend van aard, maar kunnen ook deels een planstatus hebben.

Provinciale ruimtelijke hoofdstructuur

De provincie maakt onderscheid in gebieden die ze van provinciaal belang vindt (de ruimtelijke hoofdstructuur) en gebieden waarvoor geen expliciete provinciale sturing geldt (het multifunctionele gebied) en waar planologische beleidsvrijheid bestaat voor de samenwerkende gemeentes.

De gebieden die van provinciaal belang zijn, zijn het rode en het groen-blauwe raamwerk. Het rode raamwerk bestaat uit hoogdynamische functies samenhangend met de hoofdinfrastructuur en intensieve vormen van ruimtegebruik zoals stedelijke functies, intensieve vormen van recreatie/leisure, met stedelijke ontwikkeling samenhangende groenontwikkeling en intensieve agrarische teelten. Anderzijds is er het groen-blauwe raamwerk met functies en kwaliteiten die afhankelijk zijn van een lage ruimtelijke dynamiek. Deze gebieden zijn de ecologische hoofdstructuur, de waardevolle open gebieden en de gebieden waar meer ruimte voor water moet worden gecreëerd (zowel voor rivieren als voor regionale waterberging). Het provinciaal beleid is gericht op het vrijwaren van deze gebieden van intensieve gebruiksvormen.

Doelen groenblauwe raamwerk (provinciaal belang):

- ♦ Bescherming van ecologische kerngebieden en waardevolle open gebieden;
- ♦ De realisering van ecologische verbindingszones, die de ecologische kerngebieden verbinden;
- ♦ Afbakening en bescherming van regionale waterbergingsgebieden;
- ♦ Maatregelen in het kader van Ruimte voor de Rivier.

De bos- en natuurgebieden van het Veluwemassief en het noordelijke deel van de Polder Hattem zijn aangewezen als onderdeel van het groen-blauwe raamwerk als natuurgebied en als ecologische verbindingszone. Het overige deel van het buitengebied van Hattem is aangewezen als multifunctioneel gebied.

Het multifunctionele gebied beslaat het grootste deel van de provincie. Dit gebied omvat de steden, dorpen, buurtschappen buiten de provinciale ruimtelijke hoofdstructuur, waardevolle landschappen en het multifunctionele platteland. De samenwerkende gemeentes hebben beleidsvrijheid op de volgende punten:

- ♦ Grondgebonden landbouw: de landbouw is en blijft een belangrijke economische drager voor een vitaal platteland;
- ♦ Vitale steden en dorpen; in en bij de bebouwde gebieden moet de regionale behoefte aan "dorps" wonen geaccommodeerd kunnen worden, waarbij wordt gestimuleerd dat met dit ruimtelijk programma tegelijk wordt geïnvesteerd in de ontwikkeling van de groene en recreatieve omgevingskwaliteit;
- ♦ Nieuwe economische dragers; het betreft hier het bieden van werkgelegenheid buiten de landbouw. Deze nieuwe economische dragers kunnen vooral geaccommodeerd worden in en bij bestaande kernen en voor een deel in vrijkomende agrarische bedrijfsgebouwen.

Ontwikkeling van het multifunctionele gebied vindt plaats door:

- ♦ Uitvoering reconstructieplannen;
- ♦ Accommoderen van nieuwe economische dragers;
- ♦ Accommoderen van de behoefte aan centrum-dorps landelijk wonen/werken;
- ♦ Inspelen op regionale structuurkenmerken;
- ♦ Gebiedsspecifieke strategie in waardevolle landschappen.

Niet-agrarische bedrijvigheid in het buitengebied

Bij het vestigen van niet-agrarische bedrijvigheid in het buitengebied gaat de voorkeur uit naar hergebruik van vrijgekomen gebouwen in het buitengebied (zie ook VAB-beleid). Voor bedrijfsvestiging op een nieuwe bouwlocatie in het buitengebied is een bestemmingsplanherziening nodig. In het groenblauwe raamwerk zijn nieuwe bouwlocaties niet mogelijk als er geen relatie is met de gebiedsfuncties. Ook in het multifunctionele gebied -en de waardevolle landschappen als onderdeel daarvan- zijn de gebiedsfuncties medebepalend voor de vestigingsmogelijkheden op nieuwe bouwlocaties. Het kan hierbij gaan om bedrijvigheid die nodig is of verwant is aan landbouw, bosbouw, natuurbeheer en recreatie. Voorbeelden zijn paardenstalling, stations voor kunstmatige inseminatie en verhuurbedrijven van agrarische machines, collectieve mestvergistingsinrichtingen, maar ook maneges en dierenasiels. Loonbedrijven die voor de land- en bosbouw werken kunnen ook tot deze categorie behoren. Tevens geldt als voorwaarde dat niet-agrarische bedrijfsvestiging op nieuwe bouwlocaties alleen mogelijk is als is aangetoond dat de

vestiging niet kan worden geacommodeerd in vrijgekomen agrarische bedrijfsgebouwen of op het (boven)lokale bedrijventerrein. De meeste vormen van niet-agrarische bedrijvigheid horen thuis op bedrijventerreinen, en niet in het buitengebied.

Voor uitbreiding van bestaande niet-agrarische bedrijvigheid in het buitengebied geldt een maximum van 20% van het bebouwde oppervlak per planperiode tot een maximum van 375 m².

Cultuurhistorie

Cultuurhistorie is een belangrijke randvoorwaarde bij het behouden en versterken van ruimtelijke kwaliteit. Het hoofduitgangspunt is "behoud door ontwikkeling". De in het regiospecifieke deel van het streekplan aangegeven landschappelijke/cultuurhistorische kwaliteiten vormen aanknopingspunten voor behoud en ontwikkeling van de regionale identiteit. Cultuurhistorische verschijnselen zijn te onderscheiden in drie aspecten: archeologie, historische geografie (landschap) en historische (steden)bouwkunde.

Ruimtelijke plannen en projecten die archeologische gegevens in de bodem kunnen aantasten moeten zo veel mogelijk rekening houden met bekende en te verwachten archeologische waarden. Het door Nederland geratificeerde Verdrag van Malta bepaalt dat in beginsel de waarden in de bodem worden bewaard en dat bij ruimtelijke planvorming waarmee het archeologisch bodemarchief is gemoeid, de initiatiefnemer in een vroeg stadium een archeologisch (voor)onderzoek moet hebben uitgevoerd. Naar aanleiding van "Malta" wordt momenteel een wijziging van de Monumentenwet voorbereid, die naar verwachting in 2006 doorgevoerd wordt. Dan wordt ook van gemeenten gevraagd om hun bestemmingsplannen "Malta-proof" te maken. Voor het opsporen van te beschermen archeologische kwaliteiten, zijn twee kaarten beschikbaar: de Archeologische Monumentenkaart (AMK) Gelderland en de Indicatieve Kaart Archeologische Waarden (IKAW).

Historisch landschap

De historische-geografische dimensie van het landschap heeft een belangrijke rol gespeeld in de selectie van waardevolle landschappen. Ook in de kernkwaliteiten van de waardevolle landschappen speelt de historische dimensie een belangrijke rol. Bij de ontwikkelingsgerichte landschapsstrategie dient rekening te worden gehouden met de (cultuur)historische dimensie van de waardevolle landschappen.

In de gemeente Hatterem komen geen waardevolle landschappen voor. De kern Hatterem is aangewezen als een beschermd stadsgezicht vanwege de monumentale waarde van de binnenstad.

Functieverandering van gebouwen in het buitengebied

Doelstellingen bij functieverandering

Vanwege ontwikkelingen in sectoren als land- en tuinbouw, zorg en defensie, verliezen in de komende periode veel (vooral agrarische) gebouwen en bouwpercelen in het buitengebied hun huidige functie, of hebben die functie al verloren. Ook zijn er agrariërs die hun agrarische gebouwen deels willen gebruiken voor niet-agrarische activiteiten. De provincie wil bevorderen dat deze gebouwen op een goede wijze kunnen worden (her)gebruikt. Door functieverandering kan tegemoet worden gekomen aan de aanwezige behoefte aan wonen en werken in het buitenge-

bied, zonder daarvoor extra bouwlocaties toe te voegen. De doelen van het provinciaal ruimtelijk beleid voor functieverandering van gebouwen in het buitengebied zijn de volgende:

- ♦ land- en tuinbouwbedrijven de mogelijkheid geven niet-agrarische nevenfuncties te vervullen.
- ♦ de behoefte aan landelijk wonen en in tweede instantie werken accommoderen in vrijgekomen gebouwen in het landelijk gebied. Hiermee kan een impuls worden gegeven aan de leefbaarheid en vitaliteit van het landelijk gebied.
- ♦ niet-agrarische bedrijvigheid die gebonden is aan de kwaliteiten en de functies van dat buitengebied ruimte bieden.
- ♦ verbetering van de ruimtelijke kwaliteit door vrijgekomen gebouwen te hergebruiken en door per bouwperceel waar functieverandering plaatsvindt de resterende vrijgekomen gebouwen te slopen.

Verevening

Functieverandering van gebouwen in het buitengebied moet bijdragen aan een impuls voor de leefbaarheid, vitaliteit en ruimtelijke kwaliteit van het buitengebied. De provincie acht het belang van een kwalitatief hoogwaardige ontwikkeling van het buitengebied zodanig hoog dat zij bij toepassing van functieverandering aandringt bij gemeenten op toepassing van een vorm van verevening. Uitgangspunt is dat er door de initiatiefnemer voor de functieverandering wordt bijgedragen aan de verbetering van de omgevingskwaliteit en publieke functies van het buitengebied, gerelateerd aan de locatie waar functieverandering aan de orde is. In het kader van "faciliterend grondbeleid" wordt daarmee de mogelijkheid vergroot om op basis van het verhalen van kosten in een ruimer verband met de basiscriteria "causaliteit", "proportionaliteit" en "profijt" om te gaan.

De koppeling van plannen van de overheid op gemeentelijke of regionale schaal om de omgevingskwaliteit planmatig te verbeteren met de locaties waar functieverandering "autonoom" gaat plaatsvinden is in ruimte en tijd moeilijk te leggen. Derhalve zal voor het toepassen van verevening of ontwikkelingsbijdragen op gebiedsniveau als vorm van "faciliterend grondbeleid" moeten worden afgewacht op welk schaalniveau de grondexploitatiewet (inwerkingtreding voorzien in 2007/2008) mogelijkheden gaat bieden.

Het bewerkstelligen van omgevingskwaliteit en verbetering van publieke voorzieningen kan op twee schaalniveaus worden bereikt: op locatieniveau en op gebiedsniveau. Binnen de vigerende wet- en regelgeving is het mogelijk om op locatieniveau (in de directe omgeving van en gekoppeld aan de locatie waar functieverandering aan de orde is) voorzieningen te treffen ter verbetering van de ruimtelijke kwaliteit en daarvoor met een exploitatieovereenkomst een proportionele bijdrage van de initiatiefnemer overeen te komen. Op locatieniveau kan de ruimtelijke kwaliteit worden verbeterd door sloop van overtollige bebouwing, verkleining van het bouwvlak en herbestemming van het vrijkomende deel met een "groene" bestemming, maatregelen ter verbetering van de openbare toegankelijkheid van het buitengebied, maatregelen ter verbetering van de waterhuishouding en uitvoeringsmaatregelen als gevolg van een beeldkwaliteitsplan, waaronder groenvoorzieningen en realisering natuurelementen. Vereveningsbijdragen daaraan kunnen in natura of in financiële zin worden gerealiseerd. Dit zal zijn vertaling moeten krijgen in een door GS geaccordeerde regionale beleidsinvulling voor functieverandering. Totdat een dergelijke regionale beleidsinvulling heeft plaatsgevonden zal bij het toepassen van functieverandering tenminste worden uitgegaan van die vormen van verevening zoals verwoord in de

navolgende paragrafen. Zo gauw nieuwe wet- en regelgeving het mogelijk maakt om door middel van exploitatieovereenkomsten op gebiedsniveau ontwikkelingsbijdragen overeen te komen, kan dat betekenen dat er dan verhoudingsgewijs minder maatregelen op en rond de locatie en meer maatregelen op gebiedsniveau aan de orde zijn.

Algemene voorwaarden voor functieverandering

Voor functieveranderingen waarbij nieuwe wooneenheden worden gecreëerd of nieuwe bedrijfsactiviteiten worden opgezet gelden de volgende algemene voorwaarden:

- Functieverandering is alleen van toepassing op fysiek bestaande, legale vrijgekomen (en ook vrijkomende) gebouwen die gelegen zijn in het buitengebied.
- De functieverandering van gebouwen wordt geëffectueerd door bestemmingswijziging van het gehele voormalige perceel en verkleining van het bouwvlak.
- Met functieverandering van vrijgekomen gebouwen in het buitengebied wordt de bedrijfsontwikkeling van agrarische bedrijven in de omgeving niet belemmerd.
- Functieverandering van vrijgekomen gebouwen mag niet leiden tot knelpunten in de verkeersafwikkeling; mocht dit zich voordoen dan is het veroorzakerbeginsel van toepassing.
- Met beeldkwaliteitsplannen wordt door de gemeenten de verschijningsvorm van de functieveranderingen afgestemd op de omgeving.
- Overtollige bebouwing wordt gesloopt met uitzondering van monumentale en karakteristieke gebouwen.
- In het groenblauwe raamwerk en in de extensiveringgebieden (zoals vastgelegd in de Reconstructieplannen) kan het verplaatsen van (intensieve) veehouderijbedrijven van provinciaal belang zijn; bijvoorbeeld als een dergelijke verplaatsing bijdraagt aan het realiseren van in provinciale plannen vastgelegde gebiedsdoelen (onder andere bescherming of verbetering kwetsbare natuur, of verbetering kwaliteit waardevolle landschappen). Om dergelijke verplaatsingen mogelijk te maken kan worden afgeweken van de algemene randvoorwaarden.

Functieverandering naar wonen

Wonen is een geschikte vorm van (her)gebruik van vrijgekomen gebouwen in het buitengebied. Mede in het kader van het provinciale woonbeleid verlangt de provincie dat gemeenten de regionale behoefte aan landelijk wonen in het buitengebied in beginsel in vrijgekomen gebouwen in het buitengebied accommoderen. Bij functieverandering kan hergebruik van de aanwezige gebouwen met meerdere wooneenheden plaatsvinden. De wooneenheden komen zoveel mogelijk in één gebouw, en hoogstens in twee gebouwen die bij elkaar staan. Met de meerdere wooneenheden per gebouw kan gedifferentieerd worden voorzien in de regionaal aanwezige kwalitatieve woonbehoefte.

Er wordt uitgegaan van een reductie van ten minste 50% van de bebouwing (alle opstallen, exclusief de bedrijfswoning) per bestemmingswijziging. Het resterend oppervlak aan gebouwen kan worden hergebruikt voor wonen. De gebouwen die niet voor wonen en bijgebouw worden hergebruikt, dienen te worden gesloopt.

Als hergebruik van de aanwezige gebouwen voor wonen niet mogelijk is, kan na sloop van alle bedrijfsgebouwen vervangende nieuwbouw plaatsvinden in de vorm van meerdere wooneenheden in één gebouw, met een omvang van maximaal 50% van de gesloopte bebouwing. Voor functieverandering naar wonen gelden de algemene voorwaarden. Alleen ingeval van de uitvoering van de "ruimte voor ruimte"-regeling op basis van het Pact van Brakkestein kan er bij com-

plete bedrijfsbeëindiging sprake zijn van een vervangende woning voor reeds gesloopte of te slopen bedrijfsgebouwen, zonder verdere toepassing van verevening. Functieverandering van vrijgekomen gebouwen naar wonen door middel van bestemmingswijziging van het perceel naar een kleiner perceel "wonen" zal door toepassing van verevening per saldo een positieve bijdrage aan de omgevingskwaliteit leveren. De wezenlijke kenmerken en waarden van de omgeving worden met functieverandering van vrijgekomen gebouwen naar wonen niet aangetast. Derhalve is functieverandering naar wonen ook toepasbaar in het groenblauwe raamwerk.

Functieverandering naar werken of woon-werkcombinaties

Naast wonen ondersteunen ook niet-agrarische werkfuncties in het buitengebied de vitaliteit van het landelijk gebied. Daarom wil de provincie functieverandering van vrijgekomen gebouwen in het buitengebied naar kleinschalige vormen van niet-agrarische bedrijvigheid mogelijk maken. Grootschalige bedrijvigheid en/of bedrijven die veel mobiliteit genereren horen thuis op een bedrijventerrein.

Als kleinschalige bedrijvigheid in het buitengebied op passende schaal van start gaat, kan de vraag naar uitbreiding leiden tot een niet-passende omvang en impact. Daarom wordt voor niet-agrarische bedrijvigheid een maximum gehanteerd van 500 m² vloeroppervlak per locatie. De resterende vrijgekomen gebouwen worden gesloopt. Bij deze functieverandering gelden de algemene randvoorwaarden. Daarnaast geldt dat er geen detailhandel mogelijk is (behalve van op het bedrijf zelf gemaakte producten), dat er geen aanzienlijke verkeersaantrekkende werking optreedt en dat buitenopslag niet is toegestaan. Vervangende nieuwbouw is niet mogelijk bij functieverandering naar werken. Niet-agrarische bedrijvigheid kan effect hebben op de wezenlijke kenmerken en waarden van de omgeving. Daarom staat in het *groenblauwe raamwerk* functieverandering naar gebiedsgebonden functies voorop. Gebiedsgebonden functies in het groenblauwe raamwerk zijn onder meer natuurbeheer en extensieve (verblijfs)recreatie. Ook kleinschalige woon-werkcombinaties, bijvoorbeeld in de vorm van kantoor aan huis, kunnen inpasbaar zijn in het groenblauwe raamwerk. In het *multifunctionele gebied* zijn meer functies mogelijk voor kleinschalige niet-agrarische bedrijvigheid. Gemeenten kunnen de mogelijkheden - mede in relatie tot hun beleid voor lokale bedrijventerreinen - voor aard en type van bedrijvigheid in vrijgekomen gebouwen in het buitengebied uitwerken.

Nevenfuncties op bestaande agrarische bedrijven

Het is mogelijk om voor agrarische bedrijven in bestemmingsplannen te regelen dat bij recht maximaal 25% van het bebouwd oppervlak tot een maximum van 350 m² van de bedrijfsgebouwen te gebruiken is voor niet-agrarische nevenfuncties. Randvoorwaarde is dat de nevenfunctie qua oppervlak en inkomensvorming ondergeschikt moet blijven aan de hoofdfunctie. Verevening hoeft niet te worden toegepast bij bedrijfsmatige nevenfuncties op agrarische bedrijven. Wel gelden als voorwaarden dat er geen aanzienlijke verkeersaantrekkende werking optreedt en dat er geen detailhandel plaatsvindt anders dan verkoop van lokaal geproduceerde agrarische producten. Ook voor nevenfuncties is buitenopslag niet toegestaan.

Regionale beleidsinvulling

Van de eerder genoemde maatvoering kan worden afgeweken, mits passend in een door Gedeputeerde Staten geaccordeerde regionale beleidsinvulling voor functieverandering. De regionale beleidsinvulling zal na definitieve en unanieme vaststelling door alle gemeenten in de regio en na accordering door Gedeputeerde Staten door middel van een afwijkingsprocedure in de

plaats treden van het in dit streekplan verwoorde generieke beleid voor functieverandering in de betreffende regio. De regio Noord-Veluwe werkt in 2006 aan een regionale beleidsinvulling voor functieverandering binnen de door de provincie gestelde randvoorwaarden.

Natuur

De Ecologische Hoofdstructuur (EHS) is sterk ruimtelijk structurerend en bepalend voor de ruimtelijke kwaliteit op provinciaal niveau. Ze maakt daarom onderdeel uit van het groenblauwe raamwerk. Het hoofddoel van het ruimtelijk beleid voor de EHS is het bijdragen aan een samenhangend netwerk van kwalitatief hoogwaardige natuurgebieden en natuurrijke cultuurlandschappen door bescherming, instandhouding en ontwikkeling van de aanwezige bijzondere ruimtelijke waarden en kenmerken.

Binnen de ecologische hoofdstructuur geldt de "nee, tenzij"-benadering. Dit houdt in dat bestemmingswijziging niet mogelijk is als daarmee de wezenlijke kenmerken of waarden van het gebied significant worden aangetast, tenzij er geen reële alternatieven zijn en er sprake is van redenen van groot openbaar belang. Om te kunnen bepalen of de wezenlijke kenmerken en waarden van een gebied significant worden aangetast, moet het bevoegde gezag erop toezien dat hiernaar door de initiatiefnemer onderzoek wordt verricht. Om een zorgvuldige afweging te kunnen maken, zal de provincie de te beschermen en te behouden wezenlijke kenmerken en waarden per gebied specificeren. De te beschermen en te behouden wezenlijke kenmerken en waarden van de EHS zullen in 2005/2006 als streekplanuitwerking worden vastgesteld. In deze streekplanuitwerking zullen de ecologische, landschappelijke en cultuurhistorische kenmerken worden weergegeven, die een rol spelen bij ruimtelijke afwegingen in het groenblauwe raamwerk en de waardevolle landschappen ter bepaling van mitigatie, compensatie, saldering en kwalitatieve verbetering.

Bestemmingsplanwijzigingen die leiden tot aantasting van de wezenlijke kenmerken of waarden van de EHS-natuur kunnen door GS alleen worden goedgekeurd als - naast het ontbreken van reële alternatieven en de aanwezigheid van redenen van groot openbaar belang - aantoonbaar in hetzelfde bestemmingsplan voorzieningen worden getroffen waarmee de schade zoveel mogelijk wordt beperkt door mitigerende maatregelen. Compensatie van de resterende schade dient plaats te vinden in hetzelfde bestemmingsplan of in gekoppelde bestemmingsplannen.

Per saldo zal op planniveau of op gebiedsniveau geen verlies mogen optreden van areaal, kwaliteit en samenhang. Voor de verblijfs- en dagrecreatiesector betekent dit dat een toename van het ruimtebeslag niet is toegestaan in het groenblauwe raamwerk en daarmee dus ook binnen de hele EHS. Een toename in ruimtebeslag op een locatie zal tenminste op gebiedsniveau moeten worden gecompenseerd. Aan compensatie worden voorwaarden gesteld.

De beleidskaart geeft de drie onderdelen van de EHS weer: EHS-natuur, EHS-verweving en ecologische verbindingzones. Op deze onderdelen is toegespitst ruimtelijk beleid van toepassing. Voor het behoud en herstel van de biodiversiteit in Gelderland zijn de drie delen van de EHS onlosmakelijk met elkaar verbonden.

Soorten die gebonden zijn aan grotere natuurgebieden vinden vooral een plek in EHS-natuur; EHS-verweving is van belang voor soorten die gebonden zijn aan gebieden waarin veel natuurelementen en natuurkwaliteiten verweven zijn met agrarisch en ander gebruik van het cultuurlandschap. Met de ecologische verbindingzones neemt de versnippering van de natuur af en ontstaan meer migratiemogelijkheden voor plant- en diersoorten.

Het zuidelijke deel van de gemeente Hattem is aangewezen als EHS-natuur. Het noordelijke deel van de Polder Hattem is aangewezen als een ecologische verbingszone. Het noordwestelijke deel van de Polder Hattem is een belangrijk gebied voor ganzen- en weidevogels.

Natuur buiten de EHS

Buiten de EHS komen verspreid natuurwaarden voor. De provincie vraagt de gemeenten om hiervoor op passende wijze regelingen in hun bestemmingsplannen op te (blijven) nemen (zie onder andere voor natte natuur de functiekaart van het Waterhuishoudingsplan). Gelderland neemt een bijzondere verantwoordelijkheid voor een aantal weidevogel- en ganzengebieden buiten de EHS. Hierop is toegespitst beleid van toepassing: de weidevogel- en ganzengebieden buiten de EHS die van provinciaal belang worden geacht, worden beschermd tegen doorsnijding, aantasting van rust en openheid, verlaging van het waterpeil en verstoring. Deze gebieden zijn aangeduid op de Beschermingskaart. Het noordwestelijke deel van de Polder Hattem is een weidevogel- en ganzengebied.

Bos

Bossen in Gelderland zijn bij uitstek gebieden met meervoudig ruimtegebruik: ze zijn van groot belang voor recreatie en toerisme, ze hebben aanzienlijke landschappelijke en ecologische betekenis, ze zijn van belang voor de houtproductie, ze beschermen de grondwaterwinning, en een belangrijk deel van de Gelderse bossen is van grote cultuurhistorische betekenis. Bovendien is de nabijheid van bos een belangrijke positieve factor voor het woon- en werkmilieu. De grotere bossen zijn opgenomen in het groenblauwe raamwerk. De kleinere bossen maken deel uit van het multifunctioneel gebied.

De ruimtelijke doelen van het bosbeleid zijn: behoud, bescherming en kwalitatieve verbetering van het bestaande bos en uitbreiding van het bosareaal voor zowel natuur, recreatie als houtproductie. Houtproductie behoort ook in een groot gedeelte van de bossen van de EHS tot het nagestreefde meervoudig ruimtegebruik. Uitbreiding van het bosareaal wordt plaatselijk nagestreefd ten behoeve van natuurontwikkeling, de realisering van ecologische verbingszones, de verbetering van de landschapsstructuur en bij versterking van "groen in en om de stad".

Landgoederen

Voor functieveranderingsmogelijkheden van landgoederen wordt verwezen naar het "maatwerkbeleid". Ter bevordering van de landschappelijke en ecologische kwaliteit, de toegankelijkheid en de aantrekkelijkheid voor recreanten met name wandelaars, wordt in Gelderland de mogelijkheid geboden om nieuwe landgoederen aan te leggen.

Als definitie van een nieuw landgoed geldt: een openbaar toegankelijk bos- en/of natuurcomplex (al dan niet met overige gronden) met daarin een woongebouw van allure met in beginsel maximaal drie wooneenheden en een minimale omvang van het nieuwe bos of natuurgebied van 5 hectare. Nieuwe landgoederen kunnen gesticht worden in delen van het groenblauwe raamwerk (EHS-verweving, EHS-verbingszones) en in het multifunctioneel gebied, niet in EHS-natuur, waardevol open gebied, in weidevogel- en ganzengebieden van provinciaal belang of in het concentratiegebied voor intensieve teelten.

Gebieden die met name geschikt geacht worden zijn gebieden met een grote mate van verweving, gebieden waar bosaanleg gewenst is, grondwaterbeschermingsgebieden en dergelijke. Het is mogelijk om landgoederen te stichten met een veelvoud van minstens 5 hectare openbaar toegankelijk bos en/of natuur, waarbij in een woongebouw een veelvoud van drie woon-

eenheden wordt geschapen, mits passend bij de kwaliteiten van de plek. Hierbij kunnen bijvoorbeeld water- en verkeersaspecten in het geding zijn. De hoofdfunctie van het nieuwe gebouw of de nieuwe gebouwen, is wonen. Een daaraan ondergeschikte kantoorfunctie is acceptabel. Bij initiatieven voor een nieuw landgoed dient er sprake te zijn van een totaalvisie inclusief inrichtingsplan, beeldkwaliteitsplan en exploitatieopzet.

Behalve de bestemmingsplanwijziging dient de gemeente met de initiatiefnemer voor een nieuw landgoed een privaatrechtelijke overeenkomst met kettingbeding af te sluiten over de inrichting en beheer van het nieuwe landgoed. Deze overeenkomst dient bij het bestemmingsplan te worden gevoegd. Het gaat immers ook om het duurzaam in stand houden van de landgoedkwaliteiten.

Land- en tuinbouw

Uitgangspunt voor het ruimtelijk beleid is dat de bedrijfsontwikkeling in de landbouw wordt gefaciliteerd onder voorwaarden van economische en ecologische duurzaamheid en ruimtelijke kwaliteit. In onderstaande wordt een en ander naar de belangrijkste sectoren uitgewerkt. De provincie beschouwt voedselproductie en bloemen/plantenteelt als de primaire functie van agrarische bedrijven. Gecombineerd met productie zijn er tal van mogelijkheden zoals niet-agrarische productie, landschapsbeheer en zorgverlening. Ligging in het groenblauwe raamwerk of multifunctioneel gebied geven daarbij verschillende ontwikkelings- en transformatiemogelijkheden. De precieze invulling van die voorwaarden is mede afhankelijk van de specifieke gebiedskwaliteiten. Land- en tuinbouwbedrijven hebben de mogelijkheid om in een deel van hun bedrijfsgebouwen niet-agrarische nevenactiviteiten te ontploien

Het kan vanuit bedrijfsmatig oogpunt gewenst zijn om bij een agrarisch bedrijf een tweede bedrijfswoning te realiseren. Dit wordt beoordeeld aan de hand van drie criteria: de aard, omvang en continuïteit van het bedrijf. De 2e bedrijfswoning moet nodig zijn voor controle en toezicht buiten normale werkuren en op niet te voorziene tijdstippen.

De provincie hanteert het principe van concentratie voor alle intensieve vormen van land- en tuinbouw, zoals de intensieve veehouderij en glastuinbouw ("concentratie intensieve teelten" op beleidskaart ruimtelijke structuur). Deze maken onderdeel uit van het rode raamwerk. In de Reconstructieplan Veluwe zijn zones met verschillende ontwikkelingsmogelijkheden voor de intensieve veehouderij aangegeven. De besluitvorming hierover in het kader van reconstructie is hierbij leidend. Het ammoniakbeleid wordt bepaald door de Wet Ammoniak en Veehouderij.

Grondgebonden landbouw

De grondgebonden landbouw speelt een belangrijke rol als beheerder van het landelijk gebied. De sector staat onder grote druk en de algemene tendens is dat er veel bedrijven stoppen en een relatief gering aantal overblijft. Zij krijgen ruimte om hun agrarische activiteiten uit te breiden. Bij de groei wordt op grond van wet- en regelgeving in het kader van milieu en dierenwelzijn winst geboekt. De groei wordt door het ruimtelijk beleid gefaciliteerd. Nieuwvestiging (oprichting van een nieuw bouwperceel) van volwaardige grondgebonden melkveebedrijven en akkerbouwbedrijven is toegestaan, behalve in het groenblauwe raamwerk en in de weidevogel- en ganzengebieden van provinciaal belang.

Voor een duurzame bedrijfsvoering kan het nodig zijn om de verkaveling aan te passen. Kavelruil is hierbij een goed middel. Wanneer er voor de verbetering van de verkaveling ingrepen no-

dig zijn, zoals het verplaatsen van houtsingels of sloten, dan is het gewenst dat er in de lijn van de ontwikkelingsgerichte landschapsstrategie wordt bijgedragen aan het bereiken van samenhang van het landschap, zoals een logischer ecologische dooradering of een kortsluiting in een wandelnetwerk.

Neveninkomsten uit andere bron dan voedselproductie kunnen voor een deel van de grondgebonden landbouwbedrijven belangrijk zijn voor vergroting van hun economische levensvatbaarheid. Bijkomend maatschappelijk voordeel is dat de, met de melkveehouderij en andere grondgebonden takken samenhangende, landschappen kunnen worden onderhouden. De provincie wil daarom ook niet-agrarische activiteiten ruimte bieden.

Glastuinbouwbedrijven

Hoofdlijnen van het ruimtelijk beleid voor glastuinbouwbedrijven:

Nieuwvestiging van glastuinbouwbedrijven is mogelijk in de concentratiegebieden Huissen-Bemmel en de Bommelerwaard. In die gebieden worden geen planologische beperkingen gesteld aan de omvang van bedrijven. Buiten deze gebieden is nieuwvestiging van glastuinbouw niet mogelijk.

Onder een glastuinbouwbedrijf wordt verstaan een bedrijf gericht op de teelt of veredeling van gewassen, ruimtelijk gezien geheel of nagenoeg geheel met behulp van kassen. De herstructurering Huissen-Angereren en delen van bestaande glastuinbouwgebieden in de Bommelerwaard dienen projectmatig te worden opgepakt. De provincie beschouwt de grootschalige concentratiegebieden als onderdeel van het rode raamwerk van Gelderland, omdat de ruimtelijke impact sterk vergelijkbaar is met stedelijk gebied: groot verhard oppervlak, omvangrijke infrastructuur, landschappelijke verdichting etc.

Een nieuw bouwblok van maximaal 5 hectare voor hervestiging van een glastuinbouwbedrijf kan worden uitgegeven binnen een regionale cluster van glastuinbouwbedrijven. Nieuwvestiging is in een cluster niet toegestaan. In alle gevallen geldt bij hervestiging dat de glastuinbouw aan de vertreklocatie onttrokken wordt en de glasopstanden verwijderd. Op de vertreklocatie is het beleid voor functieverandering van toepassing.

In de gemeente Hatterem komen geen glastuinbouwbedrijven voor.

Intensieve veehouderij

In de reconstructieplannen zijn zones aangegeven waarmee de mogelijkheden voor nieuwvestiging, hervestiging en uitbreiding van intensieve veehouderijbedrijven worden bepaald. Buiten de reconstructiegebieden is nieuwvestiging niet toegestaan; hervestiging en uitbreiding wel. In het kader van de Reconstructiewet is een plan vastgesteld voor de Veluwe. Behalve een belangrijke impuls voor de uitvoering van doelstellingen op het vlak van met name landbouw, natuur, water en landschap, bevatten de plannen voor enkele thema's ook nieuw ruimtelijk beleid. Op grond van bepalingen in de Reconstructiewet, heeft dit beleid de kracht van streekplan.

Het gaat om streekplanbeleid voor:

- zonering intensieve veehouderij;
- ontwikkeling intensieve dag- en verblijfsrecreatie (alleen in reconstructiegebied Veluwe).

Voor een gedetailleerde omschrijving van dit streekplanbeleid en de relatie met bestemmingsplannen, zie de hoofdstukken 6 in de reconstructieplannen zelf.

Teeltondersteunende voorzieningen

Teeltondersteunende voorzieningen (TOV) zijn voorzieningen die toegepast worden om de teelt van groente, fruit, bomen of potplanten te bevorderen en te beschermen. Onder TOV worden onder andere verstaan tunnel- en boogkassen, containerteelt, schaduwhallen, hagelnetten, stellingen en regenkapten. Verwacht wordt dat het gebruik van TOV in de toekomst, gelet op het economisch belang en de dynamiek van de sector zal toenemen.

Dit geldt met name voor het gebruik van hoge - al dan niet langdurig toegepaste - TOV. De aanvaardbaarheid van TOV in een gebied is mede afhankelijk van de aard en de verschijningsvorm in relatie tot de benoemde kwaliteit van het gebied. Bij de beoordeling van de aanvaardbaarheid van TOV dienen de volgende ruimtelijke criteria in de afweging betrokken te worden:

- grondgebonden / niet-grondgebonden;
- langdurig (langer dan 3 maanden aanwezig) / tijdelijk;
- laag (maximaal 1,5 meter) / hoog;
- open / dicht;
- situering (binnen/buiten bouwperceel);
- oppervlakte.

Uitgangspunt is dat binnen het groenblauwe raamwerk TOV niet zijn toegestaan. Dit verbod geldt niet bij TOV-toepassing voor grondgebonden landbouw binnen de EHS verweving, aangezien aan de grondgebonden landbouw een blijvende rol is toegedicht. Eveneens geldt dit uitgangspunt niet voor de landbouw binnen de waterbergings(zoek)gebieden.

Pot- en containerteelt kan worden aangemerkt als een niet-grondgebonden agrarische activiteit. Containerteelt heeft consequenties voor de waterhuishouding. Bij de beoordeling van de toelaatbaarheid van deze vorm van agrarische activiteit dienen de gevolgen voor de waterhuishouding nadrukkelijk in de afweging betrokken te worden.

Een maximale maatvoering voor de verschillende vormen van TOV is niet opgenomen. Het is aan de gemeente om verder invulling te geven aan het beleid. Op dit uitgangspunt is, gezien de grote ruimtelijke implicaties, een uitzondering gemaakt voor kassen. Kassen die opgericht worden ter ondersteuning van de grondgebonden agrarische hoofdactiviteit zijn, met een oppervlakte van maximaal 1.000 m², toegestaan op het agrarisch bouwperceel. Indien gewenst kan in een bestemmingsplan voorzien worden in het opnemen van een vrijstellingsbepaling tot een maximum van 1.500 m². Voor TOV die de uiterlijke verschijningsvorm van een kas hebben geldt het vorenstaand beleid voor (teeltondersteunende) kassen.

(Laan)boomteelt

Voor de regio Rivierenland vormt de boomteelt een economisch vitale sector. Gebleken is dat de behoefte aan kassen ter ondersteuning van de buitenexploitatie van (laan)boomteelt-bedrijven in deze sector groter is dan bij overige vormen van agrarische bedrijvigheid. Om in deze behoefte te voorzien is het voor dergelijke bedrijven toegestaan om 2.500 m² aan kassen ter ondersteuning van de agrarische hoofdactiviteit te realiseren.

Landschap

De provincie stelt als doelen voor het ruimtelijk beleid voor de Gelderse landschappen:

- het instandhouden van de variatie aan Gelderse landschappen;

-
- ♦ het behouden van de openheid van karakteristieke open landschapseenheden (waardevolle open gebieden);
 - ♦ het versterken van de samenhang in karakteristieke landschappen (waardevolle landschappen);
 - ♦ het verbeteren van de kwaliteit en toegankelijkheid van het landschap.

Ruimtelijke ontwikkeling moet niet alleen worden afgestemd op aanwezige landschapskenmerken, maar er ook toe bijdragen dat de landschappelijke samenhang verbetert.

Aan het ruimtelijk beleid in relatie tot landschappelijke kwaliteit ligt een kartering en waardering ten grondslag van de landschappelijk samenhangende gebieden (cultuurhistorisch, visueel-ruimtelijk, schaal, morfologie water en bodem) en open gebieden die van provinciaal belang zijn.

De provincie benadert het landschap met een ontwikkelingsgerichte strategie: "ontwikkeling met kwaliteit". Dat wil zeggen dat de ontwikkeling van gebruiksfuncties, zoals woningbouw, de aanleg van bedrijventerreinen en natuurontwikkeling, moet bijdragen aan verbetering van de landschappelijke samenhang. Maar ook landschappen die geen grote gebruiksdynamiek kennen, vragen om een strategie die bevordert dat de kwaliteit op peil blijft. Dit alles vereist een ontwerpaanpak waarbij de ruimtelijke ingrepen zijn afgestemd op de kenmerken van de omgeving. Goede ontwerpcriteria zijn daarbij van groot belang: expliciete aandacht is gewenst voor de samenhang van (cultuurhistorische) objecten, de patronen in het landschap en het gebruik. Zonerings van intensieve vormen van ruimtegebruik ten opzichte van extensieve moet hierop afgestemd worden. Tevens zal de openbare toegankelijkheid van het buitengebied per voet of fiets moeten toenemen, zodat mensen van het buitengebied kunnen genieten. Concrete koppelingen tussen functionele ontwikkelingen en landschapskwaliteit worden voorgesteld in de paragrafen over het gebruik van (vrijgekomen) bebouwing in het buitengebied en Groen om de stad.

Deze strategie wordt verder uitgewerkt en geoperationaliseerd in de provinciale landschapsnota.

Waardevolle landschappen zijn gebieden met (inter)nationaal en provinciaal zeldzame of unieke landschapskwaliteiten van visuele, aardkundige en/of cultuurhistorische aard, en in relatie daarmee bijzondere natuurlijke en recreatieve kwaliteiten. De "ensemble"-waarden van deze gebieden is groot, dat wil zeggen dat de samenhang tussen de verschillende landschapsaspecten groot is. Grondgebonden landbouw speelt een belangrijke rol bij het instandhouden van de landschapskwaliteiten. De waardevolle open gebieden maken onderdeel uit van en liggen in de waardevolle landschappen (zie themakaart 22 "waardevol landschap") en zijn vanwege hun grootschalige openheid onderdeel van het groenblauwe raamwerk.

In de gemeente Hattem zijn geen gebieden als waardevol landschap aangewezen.

Buiten de waardevolle landschappen is er veel ruimte voor vernieuwing van het landschap met zorgvuldige inbedding van lokale en regionale kwaliteiten op het vlak van beleving, aardkunde en cultureel erfgoed. Mede op basis van de ruimtelijke structuurkenmerken en regionale identiteiten die in de Regionale Structuurvisies zijn verwoord zijn als toelichtende kaarten en als inspiratiebron bij dit streekplan regionale compositiekaarten gevoegd. Deze kunnen worden gehanteerd voor de bepaling van ontwikkelingsrichting van deze landschappen. Ook de cultuurhistorische identiteiten kunnen als inspiratiebron dienen (Nota Belvoir2). De gemeenten bepalen (lieft in regionale samenwerking) hoe zij de aanwezige kenmerken en samenhangen waarderen, hoe

daar mee om te gaan en welke nieuwe kwaliteiten gewenst zijn. De landbouw is daarin een onmisbare partner.

Groene wigg

Rondom het Veluwemassief geldt als ruimtelijk doel dat de krans van dorpen, stadjes en steden niet aan elkaar groeit en volledig versteent. Het Veluwebeleid richt zich op het veilig stellen van de nog gave randen in de vorm van groene wigg. Daarmee worden de landschappelijke overgangen tussen Veluwemassief en randgebieden gewaarborgd. Groene wigg liggen tussen kernen in. De breedte van de groene wig is afhankelijk van de maximale ruimte tussen de kernen. De groene wigg kennen een karakteristieke verweving van functies. Binnen enkele groene wigg zijn ecologische poorten voorzien. In de groene wigg geldt een "ja, mits" beleid. Nieuwe bouwlocaties zijn niet uitgesloten, op voorwaarde dat deze passen in de "zoekzones landschappelijke versterking" en kunnen bijdragen aan verbetering van de ruimtelijke kwaliteit, bijvoorbeeld afronding van kernen, hergebruik (agrarische) bebouwing, nieuwe landgoederen en amoveren van overtollige bebouwing. Gemeenten wordt gevraagd om ontwikkelingsvisies voor de groene wigg op te stellen en deze planologisch te verankeren.

Direct ten zuiden van de kern Hattem is een groene wig in combinatie met een ecologische poort aangewezen.

Regionale waterberging

De waterbergingsgebieden maken deel uit van het groenblauwe raamwerk. Deze zijn bedoeld voor het tijdelijk bergen van water uit het regionale watersysteem ten tijde van grote neerslaghoeveelheden.

In waterbergingsgebieden is functieverandering die het tijdelijk bergen van water frustreert, zoals verstedelijking, aanleg van bedrijventerreinen en hervestiging van glastuinbouw, uitgesloten.

Thans aanwezige functies en rechten worden conform de vigerende bestemming gehandhaafd. Agrarische bedrijfsbebouwing mag in beginsel worden uitgebreid voor zover noodzakelijk voor een doelmatige agrarische bedrijfsvoering. Uitbreiding van niet-agrarische functies die de waterbergingsfunctie kunnen belemmeren, zijn niet toegestaan. Bestaand agrarisch gebruik kan worden voortgezet; bestemmingswijzigingen of vrijstellingen die leiden tot nieuwe vormen van agrarisch gebruik die een belemmering kunnen vormen voor de waterbergingsfunctie zijn niet toegestaan.

De waterschappen zullen uiterlijk 1 mei 2006 binnen globaal begrensde en de zoekgebieden waterberging het areaal dat feitelijk nodig is voor regionale waterberging definitief begrenzen in overeenstemming met de gemeenten. Vervolgens zal de provincie vóór 1 januari 2007 in een streekplanuitwerking deze definitief begrensde bergingsgebieden vastleggen. Uiterlijk 1 januari 2008 hebben de gemeenten de waterbergingsgebieden in hun bestemmingsplannen vastgelegd. Vóór de vastlegging in bestemmingsplannen dienen de waterbeheerders een regeling voor de eventuele planschade met de betreffende gemeente(n) te hebben getroffen.

Zoekgebieden regionale waterberging

Tot de vaststelling van de streekplanuitwerking regionale waterberging geldt voor de zoekgebieden als beleid dat onomkeerbare ontwikkelingen die de functie van waterberging kunnen belemmeren, worden afgewogen tegenover de werkelijk benodigde ruimte aan waterberging. Ge-

meentelijke voornemens om vóór 1 mei 2006 bestemmingen te wijzigen in zoekgebieden waterberging zijn voor het betreffende waterschap aanleiding de definitieve begrenzing van het benodigde waterbergingsgebied versneld vast te stellen. In de Polder Hattem zijn een drietal zoekgebieden voor regionale waterberging aangewezen.

Vrijwaring ten behoeve van het vasthouden van water

Voor het vasthouden van water zullen waterlopen aangepast moeten worden, gericht op verruiming van de bergingscapaciteit van het watersysteem. Daarbij dient zo veel mogelijk een koppeling plaats te vinden met fysieke ingrepen in de nabijheid van bestaande waterlopen. Bestemmingswijzigingen en verruimingsmaatregelen moeten door gemeente en waterschap worden afgestemd. Een aantal waterlopen in de Polder Hattem is aangewezen als een waterloop waarin bergingsruimte wordt gezocht door onder andere verbreding.

Recreatie & Toerisme

Regionale sturingsmethodiek

Toeristische en recreatieve activiteiten zijn in het algemeen sterk gebonden aan landschappelijke kwaliteiten en specifieke gebiedskenmerken, zoals water of bosgebieden. Initiatieven voor toeristisch-recreatieve voorzieningen dienen daarom te worden beoordeeld op de mate van aansluiting bij de regionale gebiedskenmerken en hun bijdrage aan de kwaliteitsverbetering van het regionaal toeristisch-recreatieve product. Differentiatie naar aard en intensiteit wordt op die manier gebiedsgericht.

Het Veluwemassief neemt in het recreatiebeleid een bijzondere positie in, zij kent immers een vrij uitgewerkte visie voor (verblijfs)recreatie voortkomende uit de Nota Veluwe 2010 en het reconstructieplan Veluwe. Dit beleid wordt in hoofdlijnen geïmplementeerd met inbegrip van de bijbehorende begrenzingen van het groei- of krimpgebied uit het reconstructieplan (daarin aangeduid als CVN-grens). Deze gedetailleerde begrenzing is noodzakelijk omdat dit beleid ondanks haar duidelijke regionale doelstellingen sterke consequenties kan hebben op bedrijfsniveau.

Extensieve verblijfsrecreatie

De provincie wil de extensieve vormen van recreatie en toerisme stimuleren. Als grondgedachte voor het beleid in het landelijk gebied wordt daarom gesteld dat extensieve vormen van recreatie en toerisme zich in het algemeen goed verenigen met de diverse functies in het buitengebied. Het is daarbij gewenst dat gemeenten aan functieverandering van vrijgekomen (agrarische) bebouwing in het buitengebied naar een extensieve recreatieve functie meewerken.

Met de afschaffing van de Wet op de Openluchtrecreatie en via de Stankwet krijgen gemeenten een grotere rol in de wet- en regelgeving rondom extensieve vormen van plattelandstoerisme. Van de gemeenten wordt verwacht dat zij (de interpretatie van) wet- en regelgeving regionaal op elkaar afstemmen. Voorwaarde blijft dat de extensieve vormen van recreatie te verenigen moeten zijn met natuur- en landschapsdoelstellingen. Dit geldt met name binnen het groenblauwe raamwerk en de waardevolle landschappen. Bezien vanuit de kwetsbaarheid van de EHS-natuur is het "nee, tenzij"-regime ook van toepassing op extensieve vormen van verblijfsrecreatie, tenzij het gaat om functieverandering van vrijkomende (agrarische) bebouwing. Onder extensieve recreatie wordt verstaan: kleinschalige nevenactiviteiten, zijnde verhuur van recrea-

tieve producten of horeca aan huis, een minicamping of gelijksoortige vormen met een beperkte capaciteit.

Toeristische infrastructuur/routenetwerk

Door de provincie Gelderland lopen acht LAW's (lange afstandswandelroutes) en zeven LF's (lange afstand fietsroutes), terwijl tevens een aantal belangrijke rondgaande wandel- en fietsroutes aanwezig zijn. Deze routes worden van zo'n groot belang geacht voor de toeristisch-recreatieve belevingswaarde van Gelderland, dat zij planologische bescherming behoeven; zij dienen dus op adequate wijze in bestemmingsplannen te worden opgenomen.

Voorts dienen ruimtelijke ontwikkelingen rondom deze routes te worden beoordeeld op mogelijke gevolgen voor de toeristische routes. Mochten er vanuit deze ontwikkelingen belemmeringen ontstaan voor een goed functioneren van de route, dan zal dat binnen het zelfde plan moeten worden gecompenseerd (door bijvoorbeeld het ontwikkelen van een alternatief tracé). De wandel- en fietsroutes zijn aangegeven op de Beschermingskaart.

Intensieve verblijfsrecreatie

Als uitgangspunt voor het multifunctioneel gebied geldt dat initiatieven voor intensieve vormen van recreatie en toerisme in beginsel mogelijk zijn. Het is daarbij van belang dat gemeenten de verkeersafwikkeling en de mate van (boven)lokale uitstraling op mens en milieu in ogenschouw nemen. Voorkomen moet worden dat nieuwe initiatieven onoverkomelijke belemmeringen opwerpen voor de ontwikkeling van agrarische bedrijven in de directe omgeving. Daarnaast dient de relatie te worden gelegd met de omgevingskenmerken en de bijdrage aan het regionaal toeristisch-recreatieve product.

Gezien de bijzondere kenmerken en waarden in het groenblauwe raamwerk geldt een restrictief beleid ten aanzien van uitbreiding van intensieve recreatieve en toeristische voorzieningen. Intensivering van ruimtegebruik ("inbreiding") binnen bestaande (dag-)recreatieve bestemmingen heeft de voorkeur boven uitbreiding. In de EHS-natuur, -verweving, en -verbindingszones en waterbergingsgebieden geldt daartoe de "nee tenzij"-benadering. In de EHS wordt bij een eventuele toename van het ruimtebeslag van intensieve recreatieve voorzieningen uitgegaan van compensatie naar omvang areaal en kwaliteit van de natuurwaarden.

In waardevolle open gebieden zijn geen recreatieve ontwikkelingen toegestaan die het open karakter aantasten. Daarnaast wordt er een beleidsmatig onderscheid gemaakt voor de gebieden met een bijzondere status; de waardevolle landschappen, de concentratiegebieden voor intensieve teelten, de ganzen- en weidevogelgebieden en groene wiggens. Voor de waardevolle landschappen wordt het "ja,mits"-beginsel gehanteerd. Het al dan niet toestaan is naar de aard, schaal en verschijningsvorm van initiatieven in deze gebieden nadrukkelijk afhankelijk van de effecten op de kernkwaliteiten en gebiedskenmerken. Voor de concentratiegebieden voor intensieve teelten (zowel veeteelt als glastuinbouw) en weidevogel- en ganzengebieden geldt dat vanuit milieuoverwegingen respectievelijk verstoringsproblematiek, nieuwvestiging en uitbreiding met intensieve vormen van recreatie niet kan worden toegestaan.

Recreatiewoningen, stacaravans

Terreinen met recreatiewoningen dienen gezien hun aard en functie een aan de omgeving aangepast karakter te hebben. Om dit te waarborgen zijn richtlijnen ten aanzien van oppervlakte en bouwvolume gesteld; er wordt een maximummaat toegestaan van 75 m² en 300 m³ (inclusief berging en kelder).

Uitbreidingen of nieuwvestiging van terreinen voor recreatiewoningen of stacaravans kunnen alleen worden toegestaan indien er sprake is van een bedrijfsmatig geëxploiteerd terrein, vastgelegd in het bestemmingsplan. Hieronder wordt verstaan, "het via een bedrijf, stichting of andere rechtspersoon voeren van een zodanig beheer/exploitatie, dat in de logiesverblijven daadwerkelijk recreatieve (nacht)verblijfsmogelijkheden worden geboden. Aan de bouw van solitaire recreatiewoningen wordt geen medewerking verleend. Voor recreatiewoningen geldt als nadere eis deze slechts mogen worden opgericht en gebruikt voor de verhuur ten behoeve van wisselend gebruik.

Bij nieuwe initiatieven voor complexen van recreatiewoningen dienen eerst bestaande planologische restcapaciteiten binnen de regio te worden betrokken alvorens nieuwvestiging of uitbreiding aan de orde is. Stacaravans die groter zijn dan 55 m² (inclusief bijgebouwen en overkappingen), ook wel chalets genoemd, worden voor wat betreft handhaving beschouwd als zijnde recreatiebungalows. Dientengevolge is het handhavingsbeleid voor recreatiewoningen van toepassing.

Gebruiksvoorwaarden verblijfsrecreatievoorzieningen

Onrechtmatig gebruik van recreatieverblijven is ongewenst. De primaire verantwoordelijkheid bij het voorkomen en bestrijden hiervan ligt bij de gemeenten. Adequaats en het eenduidig bestemmen van de functies kunnen daar deels in voorzien. In bestaande situaties van onrechtmatig gebruik wordt van de gemeenten verwacht dat zij alle middelen zullen aanwenden om een einde te maken aan het onrechtmatig gebruik van deze voorzieningen. Indien handhaving van het recreatieve gebruik niet mogelijk is gebleken, dan moet volstaan worden met een persoonsgebonden gedoogbeschikking voor de huidige hoofdgebruikers tot het moment dat de recreatiewoning wordt verlaten. Nadat er een einde is gekomen aan deze persoonsgebonden gedoogsituatie dient de woning weer vrij te komen voor de verhuur-recreatiemarkt. Legalisatie - omzetting van recreatiewoningen naar reguliere woningen - is slechts mogelijk indien de woningen voldoen aan het Bouwbesluit (2003), ze buiten het groenblauwe raamwerk zijn gelegen (vanwege de kwetsbaarheid van de aanwezige waarden), er wordt voldaan aan de eisen van een goede ruimtelijke ordening en milieueisen, en handhaven niet tot de mogelijkheden behoort.

Groei- en krimp van verblijfsrecreatie op het Veluwemassief

Ten aanzien van de mogelijke ontwikkelingen van verblijfsrecreatie op het Veluwemassief (in het Reconstructieplan Veluwe Centraal Veluws Natuurgebied (CVN) genoemd) geldt een specifiek beleid, te weten het Groei- en krimpscenario, zoals ontwikkeld in het kader van de nota Veluwe 2010 en uitgewerkt in het Reconstructieplan Veluwe. Het groei- en krimpscenario gaat uit van een betere ruimtelijke afstemming op het Veluwemassief van recreatie en natuur om zo een kwaliteitsslag voor beiden te kunnen maken. Hoofddlijn van dit scenario is het enerzijds groei (ontwikkelingsmogelijkheden) toestaan aan recreatiebedrijven op vanuit natuuroverwegingen minder kwetsbare plekken en anderzijds krimp (saneren) van recreatiebedrijven, die vanuit natuuroverwegingen ongunstig gelegen zijn.

Het Groei & krimpscenario gaat uit van de volgende inhoudelijke hoofddlijnen:

- ♦ Groei en krimp houden elkaar in evenwicht; het groei- en krimpscenario leidt per saldo tot 0-groei in hectares verblijfsrecreatie op het Veluwemassief. Ten behoeve van het salderen is op de beleidskaart "ruimtelijke ontwikkeling" de begrenzing van het krimpgebied verblijfsre-

creatie als "Groei en krimp saldering Veluwe" aangegeven (in reconstructieplan Veluwe "grens Centraal Veluws Natuurgebied" geheten).

- Groei vindt plaats binnen de aangegeven zoekgebieden voor recreatieclusters van bedrijven (in Hattem is een dergelijk recreatiecluster aangegeven).
- Voorwaarde is dat de betreffende uitbreiding of omzetting past in de ontwikkelingsvisie die voor het gehele zoekgebied is opgesteld.
- Groei wordt ingezet voor toeristische verblijfsrecreatie, dat wil zeggen voor verblijfsrecreatie, waarbij sprake is van een toeristische verhuur van overnachtingseenheden (tenten, toer- en stacaravans, recreatiebungalows) onder een bedrijfsmatige exploitatie van de terreinen.
- Groei wordt ingezet ten behoeve van kwaliteitsverbetering van de bedrijven; deze verbetering heeft zowel betrekking op de bedrijven zelf, als op de omgeving en de aanwezige natuur.
- Terreinen, waar permanente bewoning plaatsvindt, worden uitgesloten van groei; dergelijke terreinen komen alleen nog in aanmerking voor mogelijke ontwikkelingskansen, wanneer gegarandeerd is, dat de permanente bewoning is beëindigd.
- Krimp wordt in eerste instantie gezocht in de in het scenario aangegeven solitaire bedrijven.
- Krimp vindt plaats hetzij via sanering van bedrijven, hetzij via uitplaatsing naar de aan de Veluwe grenzende gebieden. In beginsel vindt dit plaats op basis van vrijwilligheid en goed overleg met de betrokken ondernemers. In krimpgebied worden de planologische rest- en omwisselcapaciteiten gesaneerd.
- In het kader van het groei- en krimpscenario is sprake van een specifieke toepassing van het regime van bos- en natuurcompensatie. Daarbij vindt de fysieke compensatie voor de groei plaats in de vorm van realisering van de krimplocaties; hierbij wordt uitgegaan van 100% compensatie, in plaats van de gebruikelijke 120, 130 of 140%.

Om de kwalitatief best mogelijke invulling te realiseren zal voor elk van de zoekgebieden recreatieclusters op gemeentelijk niveau een ontwikkelingsvisie moeten worden gemaakt. In deze visie wordt aangegeven welke ontwikkelingsrichtingen in het cluster worden nagestreefd en waar vanuit ruimtelijke ordeningsoptiek uitgebreid of geherstructureerd kan worden. Om Veluwebreed een zorgvuldige afweging mogelijk te maken zal de provincie in 2005/2006 een streekplanuitwerking opstellen als kader voor de gemeentelijke visies.

Intensieve dagrecreatie

Voor alle onderwerpen binnen de intensieve dagrecreatie gelden de zelfde algemene uitgangspunten als voor intensieve verblijfsrecreatie.

2.3.2. Waterhuishoudingsplan 2005-2009

Thema's en speerpunten

In het Waterhuishoudingsplan 2005-2009 is het provinciale waterbeleid vervat. Het doel is om in 2030 het waterbeheer volledig op orde te hebben ten behoeve van de maatschappelijke functies. Het waterbeheer heeft betrekking op de thema's "veiligheid tegen hoogwater", "droge velden en water voor droge tijden", "natte natuur", "schoon water in gebieden", "schoon water uit de kraan", "voldoende ruimte voor de rivier" en "voldoende ruimte om regenwater vast te houden in sloten en plassen, en in waterbergingsgebieden die geschikt zijn om bij zeer hevige regenbuien tijdelijk te kunnen onderlopen".

De Provincie Gelderland onderscheidt een zestal speerpunten voor de planperiode. Het gaat om de volgende punten:

- ♦ ruimte voor de rivier tussen de dijken;
- ♦ beschermen van waterbergingsgebieden en natte natuur;
- ♦ inrichten van waterbergingsgebieden;
- ♦ vasthouden van regenwater in de actiegebieden;
- ♦ herstellen van natte natuur in de actiegebieden;
- ♦ riooloverstorten op ecologisch waardevolle wateren worden volledig gesaneerd in de actiegebieden.

Functietoekenning

In het Gelderse waterbeleid geldt voor het gehele grondgebied een basisniveau, om tenminste de algemeen voorkomende soorten voldoende levenskansen te bieden en te voorzien in water dat geschikt is voor de meeste functies. Er worden 10 functies onderscheiden, op de belangrijkste en de voor Hatterem relevante zones wordt hierna ingegaan.

- ♦ Functie I: Landbouw (grootste deel van de Polder Hatterem)

Het beheer en de inrichting van het waterhuishoudkundige systeem is in deze gebieden gericht op onder andere oppervlaktepeilen die zijn gericht op het meest voorkomende landbouwkundige gebruik, de beschikbaarheid van grondwater voor beregening en een ontwateringsdiepte met aanvaardbare risico's voor wateroverlast. Een deel van deze gebieden heeft een waterhuishoudkundige dubbelfunctie, naast landbouw wordt een combinatie gemaakt met bijvoorbeeld regionale waterberging of hydrologische beschermingszones voor natte landnatuur.

- ♦ Functie II: Natte landnatuur en Functie III: Waternatuur (Molecatense beek)

Het gaat bij waternatuur om de wateren met een hoge ecologische waarde. Deze wateren stellen hoge eisen aan kwaliteit, stand en stroming. Ook de morfologie van het stroombed en de kwaliteit van de omgeving luisteren zeer nauw. Het gaat om de HEN (Hoogste ecologische niveau)- en SED (specifieke ecologische doelstelling)-wateren. De inrichting en het beheer van het waterhuishoudkundige systeem zijn voor de land- en waternatuur gericht op: het veiligstellen en ontwikkelen van de land- en waternatuur en minstens het handhaven van de huidige waterhuishoudkundige situatie. Dit betekent "stand-still" van de grondwaterstand ten opzichte van het maaiveld en het uitsluiten van de nadelige effecten van grondwateronttrekkingen en oppervlaktewaterbeheer in de omgeving van de aangewezen gebieden.

- ♦ Functie VII: Waterbergingszoekgebieden (in de polder Hatterem)

De zoekgebieden zijn niet in hun geheel noodzakelijk voor de waterberging. De concretisering van deze gebieden gebeurt door nader onderzoek waar waterberging het beste plaats kan vinden. Voor 1 mei 2006 zullen kansen, knelpunten en effecten zijn uitgezocht. De inrichting en het beheer van het waterhuishoudkundig systeem zijn in waterbergingszoekgebieden gericht op het behouden van de mogelijkheden om het gebied te laten inunderen met oppervlaktewater bij extreme neerslag en het behouden van het overwegend aanwezig aanwezige grondgebruik. Ook wordt ruimte voor waterberging in het verbreden van daarvoor aangewezen waterlopen. Een aantal sloten in de Polder Hatterem zijn hiervoor aangewezen.

Het noordelijk gedeelte van de Polder Hattem is aangewezen als een te ontwikkelen natte ecologische verbindingzone.

2.3.3. Wet Ammoniak en Veehouderij

Per 1 mei 2002 is de Wet Ammoniak en Veehouderij in werking getreden. De Wet Ammoniak en Veehouderij geeft aan dat binnen kwetsbare gebieden en in een strook van 250 meter daaromheen aanvullende ammoniakregels gelden. Op grond van de wet mogen hier geen nieuwe veehouderijbedrijven worden gevestigd. Bestaande veehouderijen hebben slechts beperkte uitbreidingsmogelijkheden. Een uitzondering geldt voor melkveebedrijven (deze kunnen groeien tot 110 melkkoeien en 77 stuks jongvee), paarden- en schapenbedrijven, biologische bedrijven en bedrijven die hun dieren hoofdzakelijk houden voor natuurbeheer.

De kwetsbare gebieden zijn in ieder geval de gebieden die deel uitmaken van de provinciale Ecologische Hoofdstructuur en de gebieden die op 1 januari 2002 bij het vervallen van de Interimwet Ammoniak en Veehouderij waren aangemerkt als voor verzuring gevoelig gebied. Gedeputeerde Staten hebben een kaart opgesteld met daarop de kwetsbare gebieden en de omliggende zones¹. Een deel van het grondgebied van Hattem is aangewezen als kwetsbaar gebied en heeft een zone om de kwetsbare gebieden. Het gaat om de bosgebieden van het CVN die als kwetsbaar zijn aangewezen en een zone van 250 meter daarom heen. De kaart met de gebieden is op 1 juli 2003 vastgesteld door GS van Gelderland.

2.3.4. Gelders Milieuplan 3

Het Gelders Milieuplan 3 richt zich op een gezonde leefomgeving voor mens en natuur. Het plan stelt daartoe behoud en herstel van de basiskwaliteit in Gelderland centraal. Basiskwaliteit betekent dat risico's voor mens en natuur op het vlak van gezondheid en veiligheid binnen een acceptabele grens vallen. Tevens vult het plan het Gelderse aandeel in bij de aanpak van mondiale milieuproblemen zoals het klimaatvraagstuk. Behoud en herstel van basiskwaliteit betekent dat een aantal hardnekkige milieuproblemen in de provincie opgelost zullen moeten worden. Ondanks dat de lucht, water en bodem de afgelopen decennia schoner zijn geworden en de milieuprestaties bijvoorbeeld bedrijven opvallend zijn, resteren er milieuproblemen die complexer van aard zijn en lastiger zijn aan te pakken, zoals de stress op de natuur (achteruitgang van de kwaliteiten vitaliteit door veel te hoge ammoniakdeposities, doorsnijding en stilteverlies door drukker wordende wegen en verdroging).

Prioriteiten voor het buitengebied zijn een gezondere natuur, betere recreatie en duurzame drinkwaterwinning. Dit wordt bereikt door onder andere:

- ♦ aanpak doorsnijding en stilteverlies door drukke wegen, door stiller asfalt, faunavoorzieningen, verlaging van de snelheid, autoluw maken (leefomgevingsoffensief);
- ♦ uitbreiding stiltebescherming in 5 kerngebieden van de Ecologische Hoofdstructuur door ruimtelijk beleid (stand still - step forward);
- ♦ aanpak herstel kwaliteit belangrijkste beken en sprengen en door middel van groene en blauwe diensten, aanpak van overstorten;
- ♦ bescherming van waterwingebieden.

¹ Website met kaart: www.gelderland.nl

De verbetering van de leefomgeving krijgt in 11 gebieden extra aandacht in de vorm van stimuleringsprojecten. Het gaat om de aanpak van een aantal hardnekkige knelpunten die door hun complexiteit in de vorm van een stimuleringsproject worden uitgevoerd. De projecten worden de komende planperiode uitgevoerd. Eén van deze projecten is de Veluwe. Dit project beoogt een vermindering van de licht- en geluidsbelasting op de Veluwe ten behoeve van mens en dier waardoor tevens de recreatieve waarde van dit gebied wordt verhoogd. Onder meer wordt daartoe een handreiking voor de gemeenten ontwikkeld, wordt een aantal pilotprojecten uitgevoerd voor drie concrete knelpunten, wordt een voorlichtingscampagne opgezet en zal de geluids- en lichtbelasting op een aantal provinciale wegkilometers worden teruggebracht.

2.3.5. Nota Openluchtrecreatie en toerisme

De Nota Openluchtrecreatie en toerisme (1995) poogt de recreatieve en toeristische mogelijkheden, kwaliteiten en toekomstperspectieven in de provincie Gelderland in beeld te brengen voor de periode 1995-2010. Gedeeltelijk is het plan overkoepelend voor reeds uitgezette beleidslijnen, gedeeltelijk worden nieuwe beleidslijnen geformuleerd.

Hoofdthema's van het beleid zijn:

- ♦ integratie van openluchtrecreatie en toerisme;
- ♦ integrale benadering van het beleidsveld;
- ♦ gebiedsgerichte aanpak;
- ♦ accent op extensieve en natuurgerichte recreatie;
- ♦ mobiliteitsbeheersing;
- ♦ marktorientatie;
- ♦ behoud en verbetering van kwaliteit.

2.3.6. Gebiedsplan Natuur en Landschap Veluwe

In dit plan wordt ingegaan op beleid ten aanzien van natuur, bos en landschap voor de komende 15 tot 20 jaar. In de hierin genoemde gebiedsuitwerking wordt richting gegeven aan de uitvoering van het provinciale beleid voor natuur en landschap op de Veluwe. Het landschap is als basis genomen voor het gebiedsplan. Dit leidt tot onder andere de volgende uitgangspunten:

- ♦ de maat van de Veluwe is beleefbaar;
- ♦ het landschap biedt basis voor ecologische verrijking;
- ♦ de Veluwe draagt voor een substantieel deel bij aan de inlandse houtvoorziening;
- ♦ voor recreatieondernemers is winstgevendheid van belang, groeimogelijkheden worden niet op voorhand uitgesloten;
- ♦ diverse vormen van recreatie, ontspanning en sport kunnen aan hun trekken komen;
- ♦ alle aandacht is gericht op het combineren van activiteiten op één plek. De strategie wordt om ten minste de helft van het oppervlak van de Veluwe te gebruiken voor meerdere activiteiten of functies;
- ♦ bij het stapelen van activiteiten wordt altijd gebruik gemaakt van bestaande kwaliteiten;
- ♦ er ontstaan veel trapsgewijze overgangen tussen cultuur en natuur (bijvoorbeeld hoog stedelijk, suburbaan, wonen in het groen, landgoed, puur natuur).

De prioriteiten in het natuur- en bosbeleid voor de Veluwe zijn:

- ♦ Multifunctioneel bos-natuurbos; ongeveer 60% van het bos op de Veluwe heeft een multifunctionele doelstelling, dat wil zeggen een beheer gericht op houtproductie, natuur en re-

creatie. Door structuurvariatie, menging met inheemse loofhoutsoorten en het ouder worden van het bos zijn er goede mogelijkheden om de natuurkwaliteit van multifunctioneel bos te verhogen. Aan ongeveer 40% van het bos kent de provincie een hoofddoelstelling "natuur" toe. Dit percentage is een weerslag van de kwaliteiten en potenties die de Veluwe op dit moment heeft en stond ook in de beleidsvisie Veluwe 2010.

- Grote eenheden natuur; de provincie heeft de ambitie om op drie plaatsen een groot aangesloten natuurgebied te realiseren waar natuur de hoofddoelstelling is en waar minimaal wordt ingegrepen. In de gemeente Hattem zijn dergelijke gebieden niet aangewezen.
- Natte biotopen; in het uitgestrekte bos- en heidelandschap op arm zand is de variatie door plaatselijk natte situaties bijzonder waardevol. Vennen, natte heiden, bronbosjes en dergelijke zijn daarom aangewezen als parels. De meeste sprengbeken hebben in het waterhuishoudingsplan de aanduiding water van het hoogste ecologische niveau. Dit geldt voor de Molecatense Beek.
- Bijzondere soorten; de omvang van de Veluwe maakt het gebied tot het belangrijkste leefgebied voor edelhert, damhert, wild zwijn, marter en das. De provincie wil het leefgebied van deze dieren zo natuurlijk mogelijk grazige gebieden toevoegen en een verbinding maken naar de rijkere landbouwgronden aan de rand van de Veluwe en naar de uiterwaarden. In de begrenzing van de cultuurgronden is daar rekening mee gehouden. De Veluwe is daarnaast van grote betekenis voor vogels, reptielen, amfibieën en ongewervelden. Vooral het stuifzandmilieu en de structuurrijke heiden zijn in dit opzicht internationaal van belang.
- De landbouwgronden; landbouwgronden horen met hun houtwallen, singels, poelen, essen en kampen onlosmakelijk bij het oude Veluwse cultuurlandschap. Herstel en beheer van landschapselementen is op alle landbouwgronden in principe mogelijk. Landbouwgronden zijn voor natuurontwikkeling of agrarisch natuurbeheer begrensd als ze hoge potenties hebben voor "prioritaire natuurdoelen": beekdalgraslanden, natte schraalgraslanden, bloemrijke graslanden, kruidenrijke akkers en dergelijke. Daarnaast kunnen landbouwgronden ook van betekenis zijn als foerageergebied voor herten en reeën.
- Prioritaire gebieden; de gehele Veluwe wordt beschouwd als een prioritair gebied. binnen de Veluwe wordt een hoge prioriteit gelegd bij het realiseren van de ecologische poorten en de grote eenheid.

2.3.7. Gebiedsplan Natuur en Landschap IJsselvallei en Randmeerkust

In dit plan wordt ingegaan op beleid ten aanzien van natuur, bos en landschap voor de komende 15 tot 20 jaar. In de hierin genoemde gebiedsuitwerking wordt richting gegeven aan de uitvoering van het provinciale beleid voor natuur en landschap in de IJsselvallei en de Randmeerkust. De prioriteiten van het natuurbeleid voor de IJsselvallei en de Randmeerkust zijn als volgt samen te vatten:

- Tot stand brengen van een samenhangend netwerk van natuurgebieden.
- Realiseren van grote eenheden.
- Behouden en versterken van parels en bijzondere natuurdoeltypen.
- Behouden en versterken van water met hoge ecologische waarden.
- Behouden en versterken van het leefgebied van bijzondere soorten.

Aan de gemeenten wordt gevraagd om:

-
- ♦ Bestaande en te realiseren natuur- en bosgebieden en ecologische verbindingzones een adequate bescherming in het bestemmingsplan te geven.
 - ♦ Het natuurcompensatiebeginsel toe te passen op natuur- en bosgebieden en landbouwgebieden met natuurwaarden binnen de ecologische hoofdstructuur, conform de provinciale richtlijn Compensatie Natuur en Bos.
 - ♦ De realisering van ecologische verbindingzones, met name de droge zones van model das, actief te bevorderen.
 - ♦ Hun landschapsbeleidsplan te richten op de in het bestemmingsplan gepresenteerde prioriteiten en een actief beleid te voeren ten behoeve van het behoud en de versterking van landschappelijke kwaliteiten.

Samenvatting provinciaal beleid

Natuur en landschap

Het beleid is gericht op het behoud en een versterking van de actuele natuur- en landschapswaarde. Daarvoor wordt de Veluwe (onder andere omstandigheden voor weidevogels) beschermd en worden de verspreid liggende natuurelementen en -waarden veiliggesteld. Het karakteristieke landschap en de cultuurhistorische (inclusief archeologische) waarden moet worden behouden.

Landbouw

De landbouw moet zich richten op een versterking van de productieomstandigheden. Behoud en versterking gebiedspecifieke kwaliteiten in samenhang met een duurzame land- en tuinbouw is hierbij belangrijk.

Milieu

De provincie heeft een stimuleringsbeleid voor gebieden die kwetsbaar zijn voor fysieke ingrepen in de bodem en achteruitgang van bodem- en waterkwaliteit door verzuring, vermesting, verdroging en de verspreiding van milieugevaarlijke stoffen.

Recreatie

Belangrijk bij de recreatie is het behoud en de verbetering van de kwaliteit. Het accent moet hierbij liggen op extensieve en natuurgerichte recreatie.

2.4. Regionaal beleid

Beleid op regionaal niveau dat van belang is als kader voor het te voeren ruimtelijk beleid in het bestemmingsplan Buitengebied 2007 wordt uiteengezet in het Reconstructieplan Veluwe, het Waterbeheersplan Veluwe, de Stroomgebiedsvisie Veluwe en de Nota Veluwe 2010.

2.4.1. Reconstructieplan Veluwe

De achtergrond voor dit Reconstructieplan is de voorgenomen reconstructie. Aanleiding voor de Reconstructie is de gewenste herstructurering van de intensieve veehouderij. Grote delen van Oost- en Zuid-Nederland zijn aangemerkt als concentratiegebieden van intensieve veehouderij, waar zich verschillende problemen voordoen. Door de toename van verschillende gebruiksfuncties in het landelijk gebied is de druk op de ruimte toegenomen en is de kwaliteit van natuur, landschap en het milieu achteruitgegaan. De aanwezigheid van veel dieren op een klein opper-

vlakke brengt vetinaire risico's met zich mee. De problemen hebben ook gevolg voor andere sectoren. Zo zijn verzuring, vermessing en verdroging nadelig voor de kwaliteit van bodem, water en lucht en de effecten ervan werken negatief door op de grote hoeveelheid bos en natuur op de Veluwe. Bovendien worden de potenties die deze gebieden hebben voor recreatie en toerisme en voor wonen en werken te weinig benut.

Het streven van de reconstructie van de provincie Gelderland is een kwaliteitsimpuls voor het landelijk gebied van de Veluwe. De reconstructie heeft als ambitie om hier een bijdrage aan te leveren door de volgende hoofddoelstelling verder uit te werken:

"het geven van kwaliteitsimpulsen aan een duurzame verbetering van de ruimtelijke kwaliteit en de daarmee samenhangende leefbaarheid in het landelijk gebied, op een dusdanige manier, dat de verscheidenheid en de eigen identiteit van de Veluwe (CVN en de randen) behouden blijven. Deze kwaliteitsimpulsen richten zich op de functies natuur, bos, landbouw, landschap, recreatie, drinkwatervoorziening, veiligheid en wonen en werken en deze functies stellen eisen aan de ruimtelijke ordening, ruimtelijke structuur, milieukwaliteit, waterkwaliteit en kwantiteit, cultuurhistorie, infrastructuur, relatie stad-land, sociale en economische structuur."

Het plangebied valt samen met het werkgebied van het project Veluwe 2010, waar de Veluwe-commissie ook verantwoording voor draagt.

Zonering voorkeursalternatief

Het Reconstructieplan gaat in hoofdlijnen uit van een onderverdeling in drie gebieden; namelijk de extensiveringsgebieden, verwevingsgebieden en landbouwontwikkelingsgebieden.

- In de extensiveringsgebieden ligt het primaat bij de natuur en het wonen. Uitbreiding, hervestiging of nieuwvestiging van in ieder geval de intensieve veehouderij is onmogelijk of zal in het kader van de Reconstructie onmogelijk worden gemaakt. De extensiveringsgebieden komen overeen met de bestaande kwetsbare bos- en natuurgebieden en de kernrandgebieden.
- In de verwevingsgebieden wordt uitgegaan van de verweving van landbouw, wonen en natuur. Hervestiging of uitbreiding van de intensieve veehouderij is mogelijk mits de ruimtelijke kwaliteit of functies van het gebied zich daar niet tegen verzetten. Binnen verwevingsgebieden met accent sterlocatie kunnen bestaande bedrijven met intensieve veehouderij die op een plek liggen met toekomstige ontwikkelingsmogelijkheden (bijvoorbeeld op voldoende afstand van kwetsbare gebieden of woningen) onder bepaalde voorwaarden uitbreiden. Een sterlocatie kan ook worden gebruikt voor hervestiging van een uitgeplaatst bedrijf.
- In de landbouwontwikkelingsgebieden ligt het primaat bij de landbouw. Een landbouwontwikkelingsgebied voorziet geheel of gedeeltelijk in de mogelijkheid tot uitbreiding, hervestiging of nieuwvestiging van intensieve veehouderij, of zal daar in het kader van de Reconstructie in voorzien.

Voor de gemeente Hattem betekent dit dat de Veluwe is aangewezen als een extensiveringsgebied. Het overige gebied is aangewezen als verwevingsgebied.

Naast de landbouw en de natuur is in het Reconstructieplan ook aandacht besteedt aan onder meer water, landschapskwaliteit en recreatie. Zo worden onder meer *groene wigg*en aangege-

ven, deze wiggen moeten er voor zorgen dat de dorpen langs de Veluwezoom niet aan elkaar groeien en in deze gebieden de landschappelijke waarden behouden blijven. Daarnaast zijn *zoeklocaties voor waterberging* aangegeven en is aangegeven welke gebieden landschappelijk waardevol zijn.

Voor wat betreft de verblijfsrecreatie wordt gestreefd naar het uitplaatsen van campings uit het Centraal Veluws Natuurgebied naar andere, minder gevoelige gebieden. Er zijn *zoekgebieden* voor nieuw- en hervestiging van verblijfsrecreatieve bedrijven aangewezen. In Hattem is een gebied aan de westzijde van de kern aangewezen als een zoekgebied.

Deelgebieden

Het Reconstructieplan gaat uit van een zogenaamd Voorkeursalternatief; dit is een combinatie van twee uitgewerkte scenario's namelijk het hydro-ecologisch en sociaal-economisch alternatief. Het voorkeursalternatief is voor de verschillende onderscheiden deelgebieden verder uitgewerkt. Hattem valt in de zones Eindeloze Veluwe, Blauwe Bron en Zichtbare Overgangen. Voor de deelgebieden zijn de visie en de prioriteiten benoemd als leidraad voor de toekomstige ontwikkelingen.

In het deelgebied de Eindeloze Veluwe staat de natuur centraal. Rondom het deelgebied zijn in totaal 16 groene wiggen aangewezen om enerzijds de landschappelijke en natuurlijke overgangen tussen het CVN en de IJsselvallei te behouden en te versterken en om anderzijds ongewenste ruimtelijke ontwikkelingen als omsingeling van het CVN met bebouwing en verdere versterking tegen te gaan. Voor groene wiggen die ook zijn aangewezen als ecologische poort (de Hattemer Poort; ten zuiden van Hattem) wordt een uitwerkingsplan opgesteld. De Hattemer Poort krijgt een robuuste structuur, waar een soortenbeleid wordt gevoerd gericht op Das en Edelhert. Natuur en grondgebonden landbouw worden hier gecombineerd. De kern van het CVN is een grenzeloos uitgestrekt boslandschap, met natuur als belangrijkste functie. Het functioneren van het bos wordt op een aantal vlakken versterkt, namelijk esthetisch, financieel (rendement), recreatief en ecologisch, zowel voor de natuurwaarde als de stabiliteit. Op de Eindeloze Veluwe worden water- en milieukwaliteiten van alle natuur en HEN- en SED-oppervlaktewateren geoptimaliseerd. De kwaliteit van de natuur wordt verder ontwikkeld, waarbij het streven is een optimaal leefgebied voor grote zoogdieren te realiseren door hekken en rasters te verwijderen. Heide en stuifzanden worden door begrazing in stand gehouden. De intensieve veehouderijen die in het extensiveringsgebied van het CVN liggen worden beëindigd of verplaatst naar verwevingsgebieden met sterlocaties of landbouwontwikkelingsgebieden. Om de ontwikkeling in de toeristisch-recreatieve sector op de juiste locaties te laten plaatsvinden, is in dit Reconstructieplan de Groei- en Krimpstrategie toegepast.

Binnen het deelgebied Blauwe Bron staat schoon en voldoende water centraal. Maatregelen zijn nodig om de water- en milieuecondities voor waterafhankelijke natuur, SED- en HEN-wateren en de drinkwatervoorziening te verbeteren en ruimtelijk te beschermen. Deze kwetsbare functies versterken elkaar. Schoon en voldoende water is zowel nodig voor de aanwezige sprengen en beken als ook voor de bereiding van drinkwater uit oppervlaktewater. Om een "goede" waterkwaliteit voor zowel de HEN/SED-wateren als ook voor de drinkwaterfunctie te realiseren zal een verdergaande extensivering van de grondgebonden landbouw binnen de stroomgebieden

van deze wateren noodzakelijk zijn. Daarnaast dienen risico's op verslechtering van de waterkwaliteit te worden voorkomen. In de beekdalen ontstaan nattere condities voor de ontwikkeling van waterafhankelijke natuur en is ook ruimte voor dynamische processen behorende bij levende watersystemen. De gangbare grondgebonden landbouw extensiveert en/of verbreedt (groen/blauwe diensten) en er zal structuurverbetering van de bedrijfsvoering plaatsvinden. De levensvatbare intensieve veehouderijbedrijven in een zone van 250 meter rondom het CVN worden beëindigd of verplaatst naar de sterlocaties of naar een lokale vestigingslocatie in het Wij(e)dschap.

Een aantal brede, groene wigen en een sterke landschappelijke structuur worden gerealiseerd in relatie tot het optimaliseren van water- en milieukwaliteiten en hergebruik van oppervlaktewater voor de bereiding van drinkwater. Daarbij is ruimte voor extensieve grondgebonden landbouw en voor selectieve nieuwbouw in de vorm van buitens nabij kernen, maar niet in de beekdalen. Karakteristieke cultuurhistorische bijgebouwen worden behouden. Het watersysteem bepaalt in dit deelgebied in sterke mate de ruimtelijke invulling en ontwikkeling van functies. De gewenste water- en milieucondities voor de realisatie en het beschermen van kwetsbare natte functies geven daarbij het kader.

De zuidelijke rand van Zichtbare Overgangen is het hoge en droge bosgebied van de Veluwe. De noordelijke rand is het grootschalige open water van de randmeren. Tussen deze twee uitersten liggen de drie zones die Zichtbare Overgangen rijk is. De Randmeerkust is een polderlandschap en is later dan het veenontginningslandschap ontgonnen. Dit is duidelijk zichtbaar aan de grootschalige blok- en slagenverkaveling. De geringe bebouwing in deze zone ligt zeer verspreid over de polder. De natuur in het polderlandschap is gericht op weidevogels, waar landbouw wordt gecombineerd met natuurbeheer en waterberging. Om de gewenste water- en milieuomstandigheden voor natuur te bereiken worden de schone en kwetsbare gebieds- en gebruiksfuncties op basis van de watersysteembenadering binnen deelstroomgebieden opnieuw geordend. In Zichtbare Overgangen is gekozen voor optimalisatie van de waterkwaliteit en -kwantiteit in 2015 voor HEN- en SED-oppervlaktewateren, "parels" en prioritaire natuur. Ontwikkelingsmogelijkheden voor verbrede landbouw met andere functies, zoals kleinschalige recreatie, natuur- en landschapsbeheer, drinkwaterwinning en waterberging worden gecombineerd. De mogelijkheden voor recreatie verbeteren zich door het versterken van kleinschalige verblijfsrecreatie en het aanpassen van de wandel- en fietsroutestructuur. Daarnaast zijn de uiterwaarden en de landgoederen recreatief aantrekkelijker gemaakt (wandel- en fietspaden).

2.4.2. Waterbeheersplan Veluwe 2002-2006

Het Waterbeheersplan Veluwe is opgesteld door waterschap Veluwe. Het bestemmingsplan geeft aan hoe waterschap Veluwe de komende jaren het waterbeheer wil gaan voeren en hoe ze met andere instanties gaat samenwerken. De prioriteiten van het waterbeheer liggen bij het beheer van de dijken en een op de functies afgestemde waterhuishouding. Het beheersgebied is opgedeeld in stroomgebieden, binnen deze stroomgebieden is er een samenhang tussen de interne samenhang (grondwater en oppervlaktewater) en de externe samenhang met de ruimtelijke inrichting en het milieu. Deze benadering waarin de samenhang tussen de waterhuishouding en de omgeving centraal staat, is de watersysteembenadering. Per stroomgebied wordt een visie opgesteld. Watersysteemanalyses vormen de basis voor het gewenste waterregime,

op deze manier wordt duidelijk welke functies naast elkaar mogelijk zijn. Deze stroomgebiedvisies worden richtinggevend voor het watersysteem. Rekening houdend met de natuurlijke dynamiek zal het water meer ruimte moeten krijgen in het buitendijks gebied.

2.4.3. Stroomgebiedvisie Veluwe

De Stroomgebiedvisie is de bijdrage van Gelderland aan het Nationaal Bestuursakkoord Water dat aanvang 2003 is gesloten. Voorts dient deze stroomgebiedvisie als bouwsteen voor het regionale ruimtelijke beleid in het stroomgebied, zoals het Reconstructieplan en het nieuwe Streekplan. De stroomgebiedvisie zal ook moeten doorwerken in de gemeentelijke ruimtelijke plannen.

Als hoofddoelstelling voor de regionale waterhuishouding op de Veluwe geldt het realiseren van duurzame veerkrachtige watersystemen in zowel stedelijk gebied als landelijk gebied. De stroomgebiedvisie geeft inzicht in de aard en omvang de wateropgaven die voor de Veluwe relevant zijn. Deze wateropgaven zijn geordend naar het nu en in de toekomst voorkomen van wateroverlast, het bereiken van de natte natuurdoelen, het veiligstellen van de drinkwatervoorziening en het voorkomen van watertekort.

De centrale gedachte is dat het watersysteem in het stroomgebied Veluwe op de lange termijn (2050) geheel op orde is en blijft. Dit vraagt om een goed samenspel met de ruimtelijke ordening. De ambitie is om integrale oplossingen te vinden voor - toekomstige - te droge, te natte en te vuile situaties: water is in balans. Dit betekent dat - nieuwe - gebruiksfuncties zich hier en daar moeten aanpassen, verplaatsen of voorkomen c.q. aangepast of ontwikkeld moeten worden.

De mogelijkheid om op middellange termijn (2015) met succes uitwerking te geven aan de wateropgaven hangt af van bestaand gebruik en kansen bij voorgenomen nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen in combinatie met de urgentie van de wateropgaven. Om de ambitie tot 2050 aan te geven is een indeling gemaakt in drie waterkoersen (Waterkoersen voor de Veluwe, september 2002).

Voor het CVN en de bovenlopen van beken geldt de zogenaamde blauwe waterkoers. In deze gebieden wordt de hoogste mate van herstel en veerkracht nagestreefd. Deze gebieden kenmerken zich in principe door het op grote schaal aanwezig zijn van oorspronkelijke, dynamische processen. De afvoer, afvoerdynamiek en stroomsnelheid van oppervlaktewateren en de daaruit voortvloeiende verbindingen met het grondwater komen geheel of vrijwel overeen met de onverstoorde staat. Dit betekent onder meer dat overstromingen vanuit wateren plaatselijk frequent kunnen voorkomen. De samenstelling van de levensgemeenschap in het watersysteem komt geheel of vrijwel geheel overeen met die in de onverstoorde staat. Er kan een onbelemmerde migratie van waterorganismen plaatsvinden. Het technische beheer en onderhoud beperken zich tot een noodzakelijk minimum.

In de overwegend agrarische gebieden is de gele waterkoers van toepassing. Deze gebieden zijn sterk technisch gecontroleerde watersystemen. De waterafvoer en de storingsdynamiek en de samenhang met het grondwater zijn in principe gericht op de veelal kapitaalintensieve (be-

bouwd gebied) of economische gebruiksfuncties (landbouw). Onttrekkingen kunnen plaatsvinden mits deze geen negatieve effecten veroorzaken op aquatische of grondwaterafhankelijke levensgemeenschappen. Afvoer vindt plaats als de toelaatbare bergingscapaciteit van het grond- en oppervlaktewater is bereikt.

2.4.4. VELUWE2010

VELUWE2010 is een provinciale beleidsnota (november 2000) voor het landelijk gebied van de regio Veluwe. Deze beleidsnota is gebaseerd op de provinciale Omgevingsplannen en het Provinciale Verkeer en Vervoersplan. De planperiode van VELUWE2010 loopt van 2000 tot 2010. VELUWE2010 bevat geen nieuw beleid en is geen officieel toetsingskader. VELUWE2010 maakt abstracte doelstellingen concreet en geeft daarmee handvatten voor de uitvoering van grote en kleine projecten. De uitvoering van het Veluwebeleid vindt plaats langs twee parallel lopende, elkaar versterkende sporen:

- ♦ spoor van projecten;
- ♦ spoor van bescherming.

In de "Veluwe projecten" zijn de werkzaamheden ondergebracht met een tijdelijk karakter: gericht op het realiseren van nieuwe voorzieningen en betrekking hebbend op een duidelijk afgebakend doel. De gebiedsdoelstellingen voor de Veluwe zijn vertaald in uitvoeringsgerichte projecten. Via het spoor van Veluweprojecten worden omvangrijke projecten uitgevoerd die vragen om een integrale projectmatige aanpak, een flinke capaciteit aan menskracht, veel overleg met de betrokkenen en grote financiële investeringen. Het projectenprogramma is onderverdeeld in zeven thema's; elk thema kent meerdere projecten. In VELUWE2010 zijn de projecten inhoudelijk beschreven. Al met al moeten de projecten leiden tot de beoogde kwaliteitsimpuls.

Tot het spoor "bescherming" worden werkzaamheden gerekend die permanent aandacht en inspanning vragen om de kwaliteit van de Veluwe op peil te houden of te vergroten door toepassen en ontwikkelen van regelgeving. Via dit spoor wordt voorkomen dat de bestaande waarden van de Veluwe, de waardevolle landschappen, ecosystemen en cultuurhistorie, verloren gaan. Door nieuwe ontwikkelingen, nieuwe inzichten en nieuw kaderstellend beleid wordt de regelgeving (omgevingsplannen, bestemmingsplannen, waterbeheersplannen) om de paar jaar geactualiseerd. Bij actualisering van plannen voor de Veluwe is het belangrijk om nieuwe inzichten aangaande beschermingswaardige zaken uit te werken. Hierbij wordt bijvoorbeeld gedacht aan het openhouden van niet bebouwde overgangen tussen het Centraal Veluws Natuurgebied en omgeving, de bescherming van natte natuur en het uitbreiden van stiltegebieden.

Samenvatting regionaal beleid

Natuur en landschap

Belang van weidevogels en aanwezigheid bijzondere sloten. Natuurgebieden vrijwaren van intensieve veehouderijen. Beschermende zones rond natuur- en bosgebieden. Groene wiggen tussen de dorpen voorkomen dat de dorpen aan elkaar groeien.

Landbouw

Intensieve veehouderij beperken in haar mogelijkheden. Ruimte voor milieuvriendelijke(re) landbouw.

Water

Een meer duurzaam en veerkrachtig watersysteem. Waterberging.

Recreatie

Er moet ruimte komen voor de ontwikkeling van extensieve recreatie. Hierbij wordt gedacht aan meer mogelijkheden voor routegebonden recreatievormen. Zoekgebied voor intensieve dag- en verblijfsrecreatie.

2.5. Gemeentelijk beleid

2.5.1. Landschapsbeleidsplan

In het Landschapsbeleidsplan (1994) worden de natuur- en landschapskwaliteiten in het buitengebied van Hattem aangegeven, hoe deze zich in de toekomst kunnen gaan ontwikkelen en welke maatregelen er genomen moeten worden om dit te realiseren. De belangrijkste landschappelijke en ecologische kwaliteiten van de gemeente Hattem bevinden zich aan de rand van het Centraal Veluws Natuurgebied en de overgang tussen dit gebied en de IJsselvallei. Deze kwaliteiten staan onder druk van milieuprocessen als verdroging, vermessing en verzuring, terwijl ook verstedelijking de mogelijkheden voor behoud en ontwikkeling van natuurwaarden kan belemmeren. Om natuur, milieu en landschap te behouden en te ontwikkelen is een visie opgesteld met landschapsecologische en visueel-ruimtelijke aspecten. Belangrijke elementen in deze visie zijn onder andere:

- ♦ het behoud van openheid in met name het polderlandschap;
- ♦ herstel van het kleinschalig karakter van het oeverwallandschap;
- ♦ versterking van de landschapsstructuur in het kampenlandschap rond de Hilsdijk door aanvulling van de lineaire, opgaande beplantingselementen;
- ♦ ontwikkeling van de belangrijke gradiënt tussen het Veluwemassief en de IJsselvallei, zowel in ecologische als landschappelijk opzicht;
- ♦ aanwijzing van een aantal aandachtsgebieden, zoals de oorspronggebieden van de beken van het zandgebied;
- ♦ het vrijwaren van belangrijke zichtlijnen, zoals van de Polder Hattem op het Veluwemassief of van de uiterwaarden op de stadsrand (of omgekeerd).

Deze elementen zijn uitgewerkt in concrete inrichtings- en beheersmaatregelen.

2.5.2. Hattem, Hanzestad op de Veluwe; toeristisch beleidsplan voor de gemeente Hattem (2003)

In het toeristisch beleidsplan geeft de gemeente Hattem haar toeristisch-recreatief beleid aan. Het beleid voor verblijfsrecreatieve voorzieningen is derhalve gericht op differentiatie en versterking van het bestaande aanbod. Uitbreiding van bestaande voorzieningen en vestiging van nieuwe voorzieningen in Hattem is in principe mogelijk. Om hierin duidelijkheid te scheppen hanteert de gemeente Hattem een aantal strikte randvoorwaarden. Uitbreiding of nieuwvestiging moet onder meer leiden tot kwaliteitsverbetering van het aanbod, inspelen op een duurzame trend in de markt, een groeiende doelgroep aan te spreken, bijvoorbeeld actieve ouderen of zorgen voor een verdere verbijzondering van het aanbod (niet meer van hetzelfde). De gemeente Hattem wil daarnaast een transferium realiseren om parkeerproblemen in de binnenstad op te lossen. Routes en routenetwerken in het buitengebied moeten worden verbeterd.

2.5.3. Wet op de Openluchtrecreatie en extensief kamperen

Met het invoeren van de Wet op de Openluchtrecreatie in 1995 heeft de gemeente meer vrijheid gekregen voor een eigen kampeerbeleid. Met de gemeentelijke notitie Wet op de Openluchtrecreatie en extensief kamperen uit 1996 worden de grenzen van het kamperen met ontheffing of vrijstelling (extensief kamperen) in de gemeente Hattem aangegeven. Het gebied ten noorden van het Vijzelpad (met uitzondering van het uiterwaardengebied) wordt in de notitie genoemd als het enige gebied dat voor extensieve recreatie in aanmerking komt. Extensieve recreatiemogelijkheden kunnen alleen worden gekoppeld aan agrarische bedrijven en niet aan burgerwoningen. Het maximum van 10 kampeermiddelen mag alleen worden geplaatst op het aanwezige bouwperceel. Het uitbreiden van het aantal kampeermiddelen in bepaalde periodes is niet mogelijk. Stacaravans zijn niet toegestaan. Wel toegestaan zijn tenten, tentwagens, tourcaravans en kampeerauto's.

Samenvatting gemeentelijk beleid

Natuur en landschap

Behoud openheid in polderlandschap. Herstel kleinschalig karakter oeverwallandschap. Versterking landschapsstructuur in kampenlandschap. Ontwikkeling belangrijke gradiënt tussen Veluwemassief en IJsselvallei (ecologisch en landschapelijk).

Recreatie

Het gemeentelijk beleid wijst gebieden aan die bestemd zijn voor extensief kamperen. Extensieve recreatiemogelijkheden zijn alleen mogelijk bij agrarisch bedrijfsactiviteiten. Het kampeermiddel mag alleen geplaatst worden op het aanwezig bouwperceel. Stacaravans niet toegestaan. Wel zijn toegestaan: tenten, tentwagens, tourcaravans en kampeerauto's.

Streven naar vergroting van het verblijf en verlenging van de verblijfsduur. Transferium realiseren. Uitbreiding en nieuw vestiging van recreatieve voorzieningen is onder voorwaarden mogelijk.

3.1. Inleiding

Op grond van artikel 9 Bro '85 dienen burgemeester en wethouders, ten behoeve van het inzicht in de toekomstige ontwikkeling van het buitengebied, onderzoek te verrichten. Het onderzoek dient betrekking te hebben op de bestaande toestand en de mogelijke en wenselijke ruimtelijke ontwikkelingen in de gemeente. De resultaten van dit onderzoek vormen een belangrijke inbreng bij de afweging van de verschillende belangen en in het verlengde daarvan bij de bestemmingsplanregeling. In dit hoofdstuk worden de resultaten van dit onderzoek weergegeven.

In paragraaf 3.1. komt de fysische geografie van het plangebied aan de orde. In deze paragraaf wordt de geologie en geomorfologie en de bodem en waterhuishouding beschreven. In paragraaf 3.2. volgt de cultuurhistorie met daarin een beschrijving van de bewoningsgeschiedenis van en de voorkomende monumenten in het plangebied. Het landschap in de gemeente Hattem wordt beschreven in paragraaf 3.3. en de natuurwaarden in paragraaf 3.4. De landbouwkundige situatie komt in paragraaf 3.5. aan de orde. In paragraaf 3.6. wordt de situatie binnen de recreatiesector beschreven. Overige functies, zoals woningen, bedrijven, bijzondere functies, infrastructuur en nutsvoorzieningen komen in paragraaf 3.7. aan bod.

Het plangebied kan globaal worden ingedeeld in vier landschapseenheden. Deze vier landschapseenheden zijn: het Veluwemassief, de overgangszone en het poldergebied. Door het hele hoofdstuk heen wordt deze indeling zoveel mogelijk gebruikt bij de beschrijving van de verschillende onderwerpen. Op afbeelding 4 zijn deze landschapseenheden weergegeven.

3.2. Fysische geografie

De (geologische) opbouw van de gemeente Hattem bestaat uit vier delen: het Veluwemassief, de overgangszone van Veluwe naar IJsselvallei, het poldergebied in het noorden van Hattem en het uiterwaardengebied. In deze paragraaf zal de geologie, geomorfologie, bodem en waterhuishouding van het plangebied worden toegelicht.

3.2.1. Geologie en geomorfologie

Geologie

De twee laatste ijstijden zijn van grote invloed geweest op de ontwikkeling van het plangebied. Tijdens de voorlaatste ijstijd, het Saalien, verplaatste één van de ijslobben vanuit het noorden zich door het IJsseldal. Door deze grote lob werd het IJsseldal uitgeschuurd en werd het aanwezige materiaal naar de zijkanten omhooggeduwd en deels verschoven door het ijs. Zo ontstonden de stuwwallen van de Veluwe. In de laatste ijstijd, het Weischelien, bereikte het landijs Nederland niet. In deze periode ontstonden, haaks op de stuwwallen, de eerste (beek)dalen. Na de ijstijden steeg de temperatuur. Tussen de stuwwal en de IJssel ontstond, door de aanvoer van oppervlaktewater via beken en door opwellend kwelwater uit het Veluwemassief, een vochtig gebied. Het dal van de IJssel vulde zich op met door de rivier meegevoerde sedimenten, zoals zand en klei. Vlak langs de rivier werd het meeste materiaal door het water afgezet. Hier ontstonden de wat hoger gelegen oeverwallen, bestaande uit afzettingen van vrij grof materiaal. Het fijnere materiaal werd daarachter in de lager gelegen komgebieden afgezet.

Geomorfologie

In Hattem is een gradiënt aanwezig lopend van zuidwest naar noordoost. De hoogste delen liggen op het Veluwemassief (met de hoogste punten van ongeveer 40 meter + NAP op de Trijsberg), de laagste delen liggen op nog geen 1 meter + NAP. Binnen deze hoofdgradiënt komen lokaal verschillende reliëfvormen voor.

Op het Veluwemassief is sprake van reliëfrijke landduinen en vlakkere delen. In de overgangszone zorgen kleinere dekzandkoppen en grotere dekzandruggen voor een afwisselend reliëf. In het rivierkleigebied (poldergebied en uiterwaarden) worden de reliëfvormen bepaald door de rivierduinen in de Hoenwaard (tot 3 meter + NAP), de oeverwallen (grenzend aan de Gelderse dijk en ter plekke van Hoenwaardse Weg (tot 2 meter + NAP) en het komgebied (Polder Hattem, tot 1 meter + NAP).

Door het voormalig Rijksinstituut voor Natuurbeheer (RIN) en de provincie is onderzoek gedaan naar geologische, geomorfologische en bodemkundige waarden in Gelderland. Belangrijke gebieden en/of objecten zijn benoemd als zogenaamde Gea-objecten. De waardering van deze objecten is gebaseerd op de volgende criteria: zeldzaamheid, gaafheid, representativiteit, wetenschappelijk belang en educatief belang. In de gemeente Hattem komen enkele Gea-objecten voor: de Vuursteenbergrand, de Leemkuil, t Kolkhuis en de gemeentegroeve Hattem (zie afbeelding 5).

De Vuursteenbergrand maakt deel uit van het smeltwaterterras (kame) langs de noordwestrand van de Woldbergstuwwal. Het terras is gevormd door (ijs-)smeltwater dat in het Saalien tussen het ijs en de eerder opgeduwde stuwwal heeft gestroomd. De smeltwaterafzettingen bevatten grindrijke gronden en overig materiaal uit de stuwwallen. In de laatste ijstijd (Weischelien), zijn zowel de stuwwal als het smeltwaterterras sterk geërodeerd. De Vuursteenbergrand is een belangrijke erosierest en heeft geomorfologische waarde.

In de oude groeve de Leemkuil bevinden zich verschillende geologische formaties die door het Saalien landijs gestuwd zijn. Het is een van de zeer weinige ontsluitingen van de Formatie van Tegelen, die elders tientallen meters onder de oppervlakte ligt. Het object is van belang vanwege het voorkomen van deze Formatie van Tegelen en heeft daardoor een hoge educatieve en wetenschappelijke waarde.

In het IJsseldal ligt tussen Hattem en Wapenveld een aantal uitlopers van eskers. Eskers zijn smeltwaterstromen die onder de gletsjer ontstonden en later opgevuld raakten. Op enkele plaatsen zijn deze eskers door erosie van de IJssel en rivierdoorbraken, waarbij kolken zijn gevormd, aangetast. Twee karakteristieke voorbeelden liggen bij t Kolkhuis. In tegenstelling tot t Kolkhuis zijn bijna alle andere kolken in Nederland ontstaan bij rivierdijkdoorbraken. Natuurlijke kolken, zoals t Kolkhuis, zijn zeer zeldzaam in ons land en daarom geomorfologisch zeer waardevol.

Noordoostelijk van de Leemkuil ligt de gemeentegroeve Hattem. Deze is gelegen op de stuwwal van de oostelijke Veluwe. De zuidoostwand van de voormalige grotendeels afgewerkte groeve is ingericht als geologisch monument en heeft pleistocene afzettingen.

De gemeentegroeve is momenteel de enige groeve waar een groot aantal verschillende afzettingen tezamen voorkomen. Bodemkundig is de groeve interessant in verband met deze verschillende bodemvormingen.

3.2.2. Bodem en waterhuishouding

Bodem

De landbouw is sterk afhankelijk van de bodemgeschiktheid en ook natuurwaarden hangen vaak samen met de grondsoort. Bij het ontwerpen en realiseren van recreatieve objecten en infrastructuurle voorzieningen is de bodem ook een belangrijke factor. In Hattem komt een grote variatie aan bodemtypen voor. De bodem bestaat vooral uit zandgronden, kleigronden en overgangen hiertussen (klei op zand). Op afbeelding 3 zijn de verschillende bodemsoorten in Hattem weergegeven.

De podzolgronden op het Veluwemassief zijn droge zandgronden. Het zijn over het algemeen arme zandontginningsgronden als gevolg van uitspoeling door het regenwater. Deze gronden waren vroeger nagenoeg geheel met bos of heide bedekt. In de overgangzone komen eerdgronden voor. Deze gronden hebben een dikke humusrijke laag, ontstaan door eeuwenlange bemesting met heide- en grasplaggen. Deze gronden zijn te vinden op de, ten westen van de kern Hattem gelegen, Hattemer Enk.

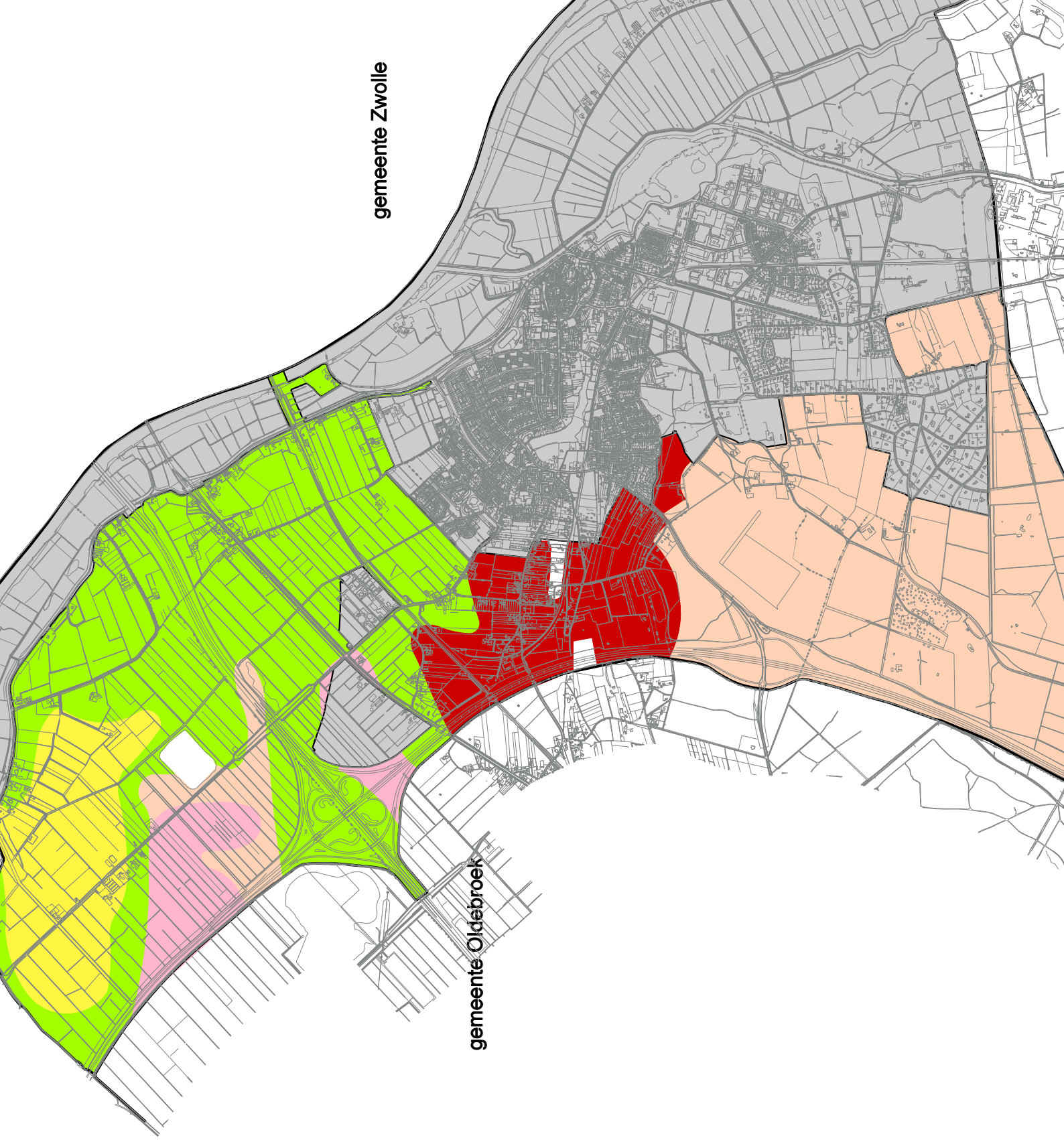
In het poldergebied zijn op sommige plekken veengronden ontstaan. In deze gronden heeft veenvorming plaatsgevonden. Veel van deze veenpakketten zijn vergraven of door oxidatie verdwenen. Een groot deel van de polder bestaat, naast de rivierkleigronden, uit overslaggronden. Overslaggronden zijn gronden die bij dijkdoorbraken zijn ontstaan. Op zeer korte afstand, soms zelfs binnen enkele meters, wisselt het profiel- en kalkverloop.

Waterhuishouding

In het plangebied kunnen globaal twee grondwatersystemen worden onderscheiden. Het eerste systeem is het regionale systeem. Regenwater dringt op het Veluwemassief de grond in (infiltratie) en bereikt voor een deel het diepe grondwater. Dit water stroomt via het eerste watervoerend pakket naar het oosten en komt in de laagste delen van het gebied, de uiterwaarden, weer aan de oppervlakte in de vorm van kwelwater (diepe kwel). Dit regionale systeem wordt door de waterstand in de IJssel beïnvloed. Als de uiterwaarden onder water staan zal kwelvorming opschuiven naar de hogere gronden. Met de jaarlijkse veranderingen in de waterstand van de IJssel verschuiven dus de kwelgebieden. Daarentegen is de invloed van de grondwaterstanddaling op de Veluwe van een meer constant karakter.

Het andere grondwatersysteem is het subregionale of lokale systeem. Het regenwater dat infiltreert op de dekzandruggen, langs beekdalen en op de oeverwallen komt ten goede aan het ondiepe grondwater. Dit water komt al vrij snel weer aan de oppervlakte in de aangrenzende laagten (ondiepe kwel).

Een deel van het regenwater wordt oppervlakkig of via de bovenste grondlagen afgevoerd naar het oppervlaktewater. Het Veluwse deel ontwatert via de sprengen van de Molecatense Beek.

gemeente Zwolle

gemeente Oldebroek

Afbeelding 3
Bodemkaart

Deze beek is een zogenaamde sprengenbeek. Dat wil zeggen dat de bovenloop oorspronkelijk is uitgegraven tot op het grondwater (sprengkop). De Polder Hattem watert via de Oude Middenwetering af op de IJssel. Het waterschap onderscheidt zogenoemde A- en B-watergangen. De A-watergangen vormen de hoofdstructuur van de waterlopen. De B-watergangen, waarvan er veel meer zijn, takken aan op de A-watergangen, een belangrijke A-watergang is de Molecatische Beek. De zandafgravingplas in de Polder Hattem is een stilstaand water.

Grondwaterfluctuatietone

De provincie Gelderland heeft onderzoek gedaan naar de effecten van onder andere het afkoppelen van hemelwater, het verminderen van onttrekkingen en toekomstige klimaatveranderingen en voorspelt dat in deze grondwaterfluctuatietone peilstijgingen tot 70 centimeter kunnen voorkomen. Deze peilstijging kan consequenties hebben voor het gebruik van de grond.

3.3. Cultuurhistorie

In deze paragraaf worden de occupatiegeschiedenis, de archeologische waarden en de monumenten in de gemeente Hattem beschreven.

3.3.1. Occupatiegeschiedenis

Voor de uiteenzetting van de occupatiegeschiedenis van Hattem wordt de indeling van de landschapseenheden aangehouden. Omdat het Veluwemassief en het overgangsgebied veel overeenkomsten kennen worden zij samengevoegd. Hetzelfde geldt voor het poldergebied en het uiterwaardengebied.

Veluwemassief en overgangszone

Over de bewoningsgeschiedenis van Hattem is weinig bekend. Het is vrijwel zeker dat de bewoning vanaf de prehistorie in dit gebied intensiever is geweest dan de archeologische gegevens doen vermoeden. De overgang van de stuwwal naar het rivierkleigebied, en het oeverwallen systeem langs de IJssel zijn zeker aantrekkelijk geweest voor bewoning. Het westen van de kern Hattem is voor een groot gedeelte bedekt met essen. Door de eeuwenlange bemesting van pluggen kunnen deze landbouwgronden een zeer dikke laag vormen, waaronder de sporen uit eerdere periodes bedekt raken. Om de akkers tegen zandverstuivingen en dieren te beschermen werden ze vaak omgegeven door houtwallen. Hattem wordt rond 800 voor het eerst in historische bronnen genoemd. De oorspronkelijke kern van Hattem ontstond op de Gaedsberg. In de decennia voor 1160 moeten de Hattemers een nieuwe kern hebben gesticht op de huidige plaats van het centrum, dicht bij de huidige IJsselloop. In de perioden tussen 1945 en 1980 is Hattem sterk gegroeid, wat onder andere te maken had met een grenswijziging met Oldebroek en met overloop vanuit Zwolle. Het overgangsgebied tussen de Veluwe en de IJssel is nu voor een groot gedeelte bebouwd.

Poldergebied en uiterwaardengebied

Vanaf de 12^e eeuw werd het rivierkleigebied langs de IJssel grotendeels bedijkt, waardoor het van oorsprong dynamische systeem van de rivier aan banden werd gelegd. Buitendijks kon de IJssel zijn gang blijven gaan. De mens vestigde zich voornamelijk op de hoger gelegen en vruchtbare oeverwallen om bij overstromingen gevrijwaard te zijn van wateroverlast. De oeverwallen werden voornamelijk als akkerland en boomgaard in gebruik genomen. Langs de Gel-

derse Dijk is een oeverwal door de grotere dichtheid van bebouwing en beplanting, in vergelijking met de omgeving, herkenbaar. De polder Hattem, het komgebied, was plaatselijk als grasland in gebruik, maar was door de optredende kwel oorspronkelijk te nat. Door de aanleg van sloten en weteringen en kunstmatige bemalingen werd het gebied beter ontwaterd en ontstond een groot, goed bruikbaar landbouwgebied.

3.3.2. Archeologische waarden

Tussen de spoorlijn Zwolle-Amersfoort en de Zuiderzeestraatweg is een terrein van hoge archeologische waarde aanwezig. Op dit terrein zijn restanten van een klooster uit de late Middeleeuwen te vinden. Terreinen van hoge archeologische waarde herbergen belangrijke oudheidkundige sporen. Deze terreinen hebben echter een lagere score dan terreinen van zeer hoge archeologische waarde ten aanzien van de criteria kwaliteit, zeldzaamheid en contextwaarde.

3.3.3. Monumenten

In het buitengebied van Hattem is een aantal bouwwerken in de zin van de Monumentenwet aangewezen als gemeentelijk of rijksmonument.

Gemeentelijke monumenten

Adres	Omschrijving
Geldersedijk 85	Woonhuis bij boerderij
Koeweg 7	Woonboerderij
Koeweg 9	Boswachtershuisje
Oostersedijk 9	Woonhuis met schuur "Kopanger"
Oostersedijk 11	Woonhuis bij boerderij
Vuursteenbergr 3	Villa "Richmonde"
Zuiderzeestraatweg 7/9	Kerk en pastorie
Zuiderzeestraatweg 16	Voormalige school (d' Olde Skoele)
Zuiderzeestraatweg 18	Voormalige kerk

Rijksmonumenten

Adres	Omschrijving
Geldersedijk ongenummerd	2 Kazematten
Molecaten 1	Huize Molecaten -17 ^e eeuwse huis op rechthoekige plattegrond met verdieping en door pannen gedekt schilddak temidden van bosrijk landgoed met waterpartijen.
Ongenummerd bij Molecaten	Midden 19 ^e eeuwse watermolen
Spaanse Graven	Wellicht Saksische vluchtburcht, omstreeks 1629 ingericht tot schans, omgeven door 2 meter hoge aarden wallen.
Veldweg 14	't Olde Spyker - nabij het landgoed Molecaten gelegen rechthoekig kasteeltje XVIIA met zadeldak (restauratie 1960-1965)

3.4. Landschap

Typerend voor de gemeente Hattem zijn de verschillende landschapstypen op een relatief kleine oppervlakte. De landschapstypen zijn: het bos- en landgoederenlandschap, het kampenlandschap, de natte heide- en broekontginningenlandschappen, polderlandschap en het oeverwallandschap. De landschapstypen kunnen ondergebracht worden in vier landschapseenheden. De landschapstypen en -eenheden zijn weergegeven op afbeelding 4. Omdat de uiterwaarden zijn opgenomen in het bestemmingsplan "Uiterwaarden" wordt hierna niet verder ingegaan op de uiterwaarden.

Veluwemassief

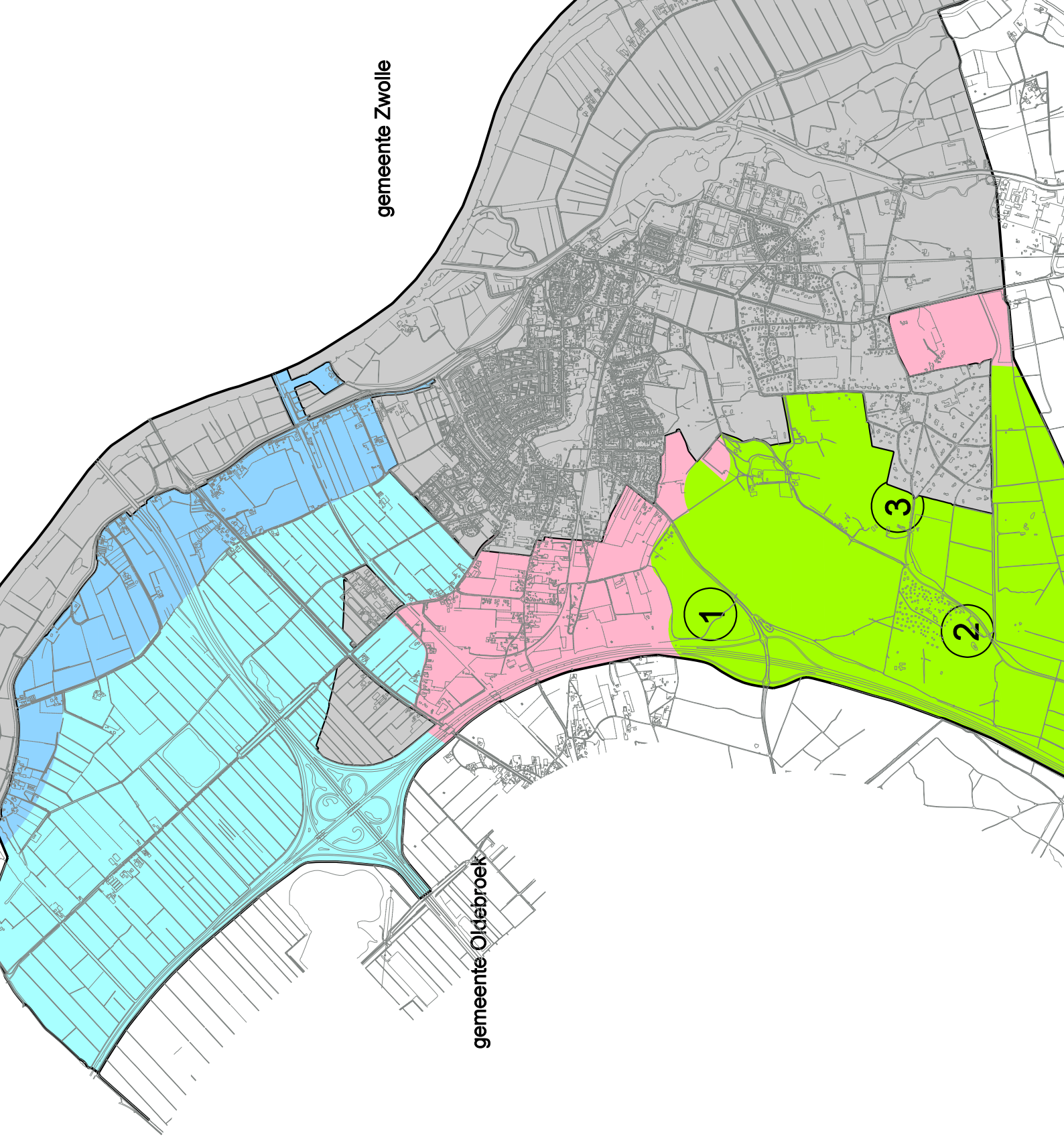
Het Veluwemassief in het plangebied wordt gerekend tot het bos- en landgoederenlandschap. Het boslandschap kenmerkt zich door het gesloten karakter. De aanwezigheid van dichte naald- en loofbossen zorgen voor deze geslotenheid. Andere kenmerken zijn de grote verschillen in hoogteligging, de plaatselijk kleinschalige open ruimtes en de weinige bebouwing. De kenmerken van het landgoederenlandschap zijn vooral terug te vinden op het landgoed Molecaten. Het landschap heeft hier een onregelmatige blokverkaveling, afwisselende vegetatie van bossen, houtwallen, houtsingels en parkbeplantingen en een kleinschalige structuur. Het landschapsbeeld wordt naast de voorkomende begroeiingen ook bepaald door de aanwezigheid van onder andere microreliëf.

Overgangszone

De overgangszone bestaat uit de lage zandgronden tussen het Veluwemassief en de IJsselvallei. De hoogteligging varieert van circa 5 tot 20 meter boven NAP. Het gebied is glooiend met veel microreliëf. Het grondgebruik is vooral grasland, ook komt bouwland en bos voor. De overgangszone bestaat uit het kampenlandschap en het natte heide- en broekontginningenlandschap. Het kampenlandschap wordt gekenmerkt door verspreid staande boerderijen, omringd door akkers, die een onregelmatige verkavelingspatroon vertonen. De bebouwingsdichtheid is hoog en levert samen met de aanwezigheid van houtwallen en kleinere bosjes een kleinschalig landschapsbeeld op. In het westen van de bebouwde kom ligt de Hattemer Enk. Op deze enk, rond de Hilsdijk en het Vijzelpad, verdwijnt de agrarische en daaraan verbonden landschapsstructuur geleidelijk. Ten zuiden van de kern Hattem komt in vergelijking met de Hattemer Enk vrijwel geen bebouwing voor. Tussen het kampenlandschap, in het zuidelijk gedeelte van de gemeente, en de Hoenwaard ligt een smalle strook natte heide- en broekontginningenlandschap. Het landschap is hier tamelijk grootschalig met een rationele verkaveling.

Poldergebied

Het poldergebied in Hattem bestaat uit de landschapstypen: polderlandschap en oeverwallenlandschap. Het polderlandschap van Hattem is een grootschalig, open gebied, met lijnvormige beplantingen langs de rechte wegen en waterlopen. Bepalend voor het landschapsbeeld is het uitzicht in zuidelijke richting op het beboste Veluwemassief en de autowegen A28 en A50.

gemeente Zwolle

gemeente Oldebroek

1

2

3

Afbeelding 4.
Landschap

Het oostelijk gedeelte heeft een regelmatige blokverkaveling, in het westelijk gedeelte is sprake van slagenverkaveling. Tegen de Geldersedijk aan ligt binnendijs een kleine oeverwal. Het oeverwallenlandschap onderscheidt zich weinig van de aanliggende polder. Echter het geringe hoogteverschil, een duidelijk anders georiënteerde blokverkaveling (onregelmatig) en de grotere dichtheid van beplantingselementen en bebouwing scheiden dit gedeelte van de polder. Op de oeverwal is meer afwisseling in openheid en geslotenheid van het landschap.

3.5. Natuur

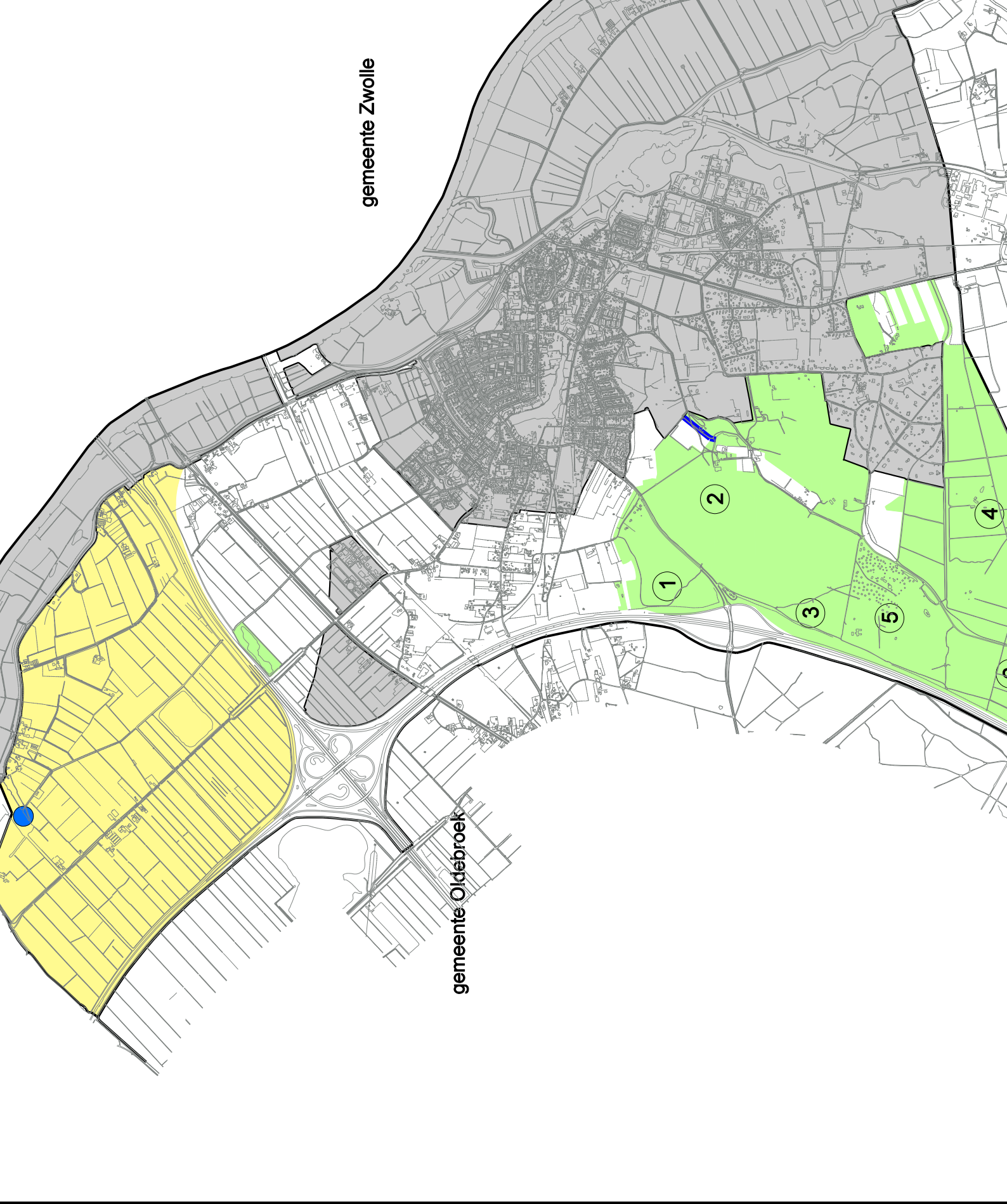
In deze paragraaf worden de actuele natuurwaarden van het plangebied beschreven. Dit geschiedt aan de hand van de drie landschapseenheden in de gemeente Hattem. Voor het schrijven van deze paragraaf is gebruik gemaakt van het Landschapsbeleidsplan, het Handboek Natuurmonumenten, de Gids voor terreinen van de Stichting Het Geldersch Landschap en de Ecologische verkenningen Veluwe. In het plangebied zijn overigens geen A-locatie bossen aanwezig. A-locatie bossen zijn waardevolle bossen die op grond van hun botanische kwaliteit beschouwd kunnen worden als de beste voorbeelden van in Nederland voorkomende natuurlijke bosgemeenschappen. De natuurwaarden zijn weergegeven op afbeelding 5.

Natuurwaarden op het Veluwemassief

De bossen in de gemeente Hattem maken deel uit van het grootste aaneengesloten bos- en natuurgebied van Nederland en Noordwest-Europa: de Veluwe. De bossen van de Veluwe zijn een rijk leefgebied voor uiteenlopende diersoorten. Door de grote uitgestrektheid, de afwisseling van droge en meer vochtige gebieden en rust is de Veluwe als geheel van bijzonder belang voor zangvogels, zoogdieren (waaronder de das, boommarter, edelhert en wild zwijn), reptielen (zoals de gladde slang, de adder, kleine hagedis, hazelworm en ringslang), amfibieën (onder andere heikikker en gewone pad) en ook talloze insecten. Doordat het bos op het landgoed Molecaten veel variëteit vertoont is het een aantrekkelijk leefgebied voor verschillende soorten broedvogels.

De natuurwaarden op het Veluwemassief hangen vooral samen met de aanwezige naald- en loofbossen. Op het Veluwemassief zijn de Vuursteenbergrand, het landgoed Molecaten, het gemeentebos Hattem, het landgoed Fliphul en het landgoed Petrea belangrijke natuurgebieden. De Vuursteenbergrand beslaat de noordelijkste punt van de Veluwe. Eeuwenlang maakte dit gebied deel uit van de uitgestrekte heidevelden van de Noordoost-Veluwe. In de tweede helft van de negentiende eeuw werd het bebost. Rond 1950 is het grootste deel van de eerstebosgeneratie geveld en opnieuw ingeplant met diverse naaldhoutsoorten, zoals grove den, Corsicaanse den, Japanse lariks en Douglasspar. Kenmerkend zijn ook de vele berkensingels langs de paden. Deze aangeplante singels vergroten de natuurwaarden. De Vuursteenbergrand is in eigendom van Het Geldersch Landschap.

Het landgoed Molecaten en de sprengenkoppen en beeklopen van de Molecatense beek zijn onlosmakelijk met elkaar verbonden. De beek begint vanuit een viertal sprengkoppen die ten noorden, ten westen en ten zuiden van Huize Molecaten in het bosgebied liggen. Het stroomgebied van de Molecatense beek heeft een hoge cultuurhistorische waarde.

gemeente Zwolle

gemeente Oldebroek

leisterplaats)

ied amfibieen)

ndere

Afbeelding 5.
Natuurwaarden

De beek geeft een beeld van een vrij compleet watersysteem zoals dat vroeger werkzaam was. Het watersysteem van de Molecatense beek biedt ruimte aan een karakteristieke, maar een vrij beperkte fauna. De kleine omvang en de geïsoleerdheid van het systeem en de geringe gedifferentieerdheid van water- en oevermilieus is hiervan de oorzaak. Zowel het landgoed als de beek hebben wel een kenmerkende vegetatiekundige betekenis. De boom- en struikbegroeiing komt overeen met het aangrenzende bos, het eikenberkenbos. Op de donkerste plekken komen diverse varensoorten voor. Op plaatsen met meer lichtinval komen onder andere dalkruid, gewone salomonszegel, grote muur en blauwe bes voor. Een op de Veluwe karakteristieke beekbegeleider is de muursla. Het totaalbeeld is waardevol omdat zoveel verschillende vegetatietypen binnen het complex te vinden zijn. Voor de recreatie zijn het landgoed en de Molecatense beek belangrijk, zowel voor verblijfs- als dagrecreatie. Het gebied kent nauwelijks agrarische belangen. De weidegronden op het landgoed zelf zijn kleinschalig van opzet.

Het gemeentebos Hatterem is een voorbeeld van een ontginningsbos op voormalige droge kleigronden. Het bos is rond de vorige eeuwwisseling aangeplant. Tegen het bosgebied aan ligt het recreatieterrein De Leemkule. Hiernaast ligt De Leemkuil, een oude groeve met daarin een natuurlijk waardevolle kolk of paddenpoel.

Het landgoed Fliphul is in particulier bezit. Het landgoed kent een grote afwisseling aan bossen, natuurterreinen en kleinere beplantingselementen. Op het landgoed Petrea zijn veel naaldhoutbomen, voornamelijk grove den, douglasspar en Japanse lariks. Loofhout is in geringe mate aanwezig, in de vorm van lanen, singels en enkele opstanden van eiken, beuken en berken. Het grootste deel van het landgoed ligt in de gemeente Heerde. Petrea is eigendom van Stichting Het Geldersch Landschap.

(Verwachte) ontwikkelingen

Voor dit gebied is het behoud en de ontwikkeling van de variatie in beplanting en ecologische rijkdom belangrijk. Met behulp van het Landschapsbeleidsplan wordt gestreefd naar het creëren van een geleidelijke overgang van het bos naar het cultuurland. Ondanks de aanwezigheid van de A50 zijn er volgens de Ecologische verkenning Veluwe kansrijke zones vooruitwisseling van grote zoogdieren tussen het CVN en de IJsseluitwaarden. Voor de zone tussen Hatterem en Wapenveld zijn er enkele mogelijkheden voor uitwisseling door de aanleg van diertunnels en ecoducten. Deze locaties (percelen) zijn ruimtelijk strategisch belangrijk, omdat dit de enige plekken zijn waar uitwisseling tussen het CVN en de noordelijke IJsseluitwaarden nog mogelijk is en verbeterd kan worden.

Natuurwaarden in de overgangszone

Het overgangsgebied van de Veluwe naar de IJsselvallei kent een sterke afwisseling in beplantingselementen en meer open terreinen. De verschillende milieutypen die voorkomen in het gebied zorgen voor een grote variatie aan vegetatietypen en daardoor aan diersoorten.

Het overgangsgebied dankt zijn ecologische waarde vooral aan de afwisseling aan kleine landschapselementen, grotere boscomplexen en het uittreden van ijzerrijk, zuurstofarm kwelwater. Er komen soortenrijke natte graslanden voor met goed ontwikkelde plantengemeenschappen, vooral in perceelranden en slootkanten.

De overgang van "droog" naar "nat" is van betekenis voor amfibieën. De kwelmilieus zijn bovendien van groot belang voor waterinsecten en weidevogels.

(Verwachte) ontwikkelingen

In de overgangszone liggen de uiterwaarden (Hoenwaard) en het CVN bijna tegen elkaar aan. Hoewel niet eenvoudig realiseerbaar, ligt op dit traject, volgens de Ecologische verkenningen Veluwe de meest haalbare mogelijkheid voor een zowel ruimtelijk als ecologische samenhang van het CVN naar de IJsseluiterwaarden. Op basis van het Landschapsbeleidsplan wordt ten westen van de kern Hattem het kleinschalige karakter van dit gebied geaccentueerd door aanleg en versterking van wegbeplanting en landschapselementen (houtwallen en bosjes).

Natuurwaarden in het poldergebied

De Polder Hattem maakt onderdeel uit van het grote, uitgestrekte poldergebied dat zich rond de noordelijke uitloper van het Veluwemassief bevindt. In het poldergebied treedt plaatselijk kwel op in de sloten en de Oude Middelwetering. In het gebied komen kwelafhankelijke soorten voor, zoals waterviolier, kalmoes en grote boterbloem. De zandafgravingplas wordt omzoomd door bomen. In het noorden, tegen de gemeentegrens aan ligt de Gelderse Kolk. Hoewel het poldergebied doorsneden wordt door de A50 en de A28, vormt dit deel nog een belangrijk broedvogelgebied. Hier broeden onder andere de Rode lijstsoorten grutto en tureluur. Overige vogelsoorten die in de polder voorkomen zijn: de buizerd, Kievit, scholekster, wulp, grasmus, putter en veldleeuwerik.

(Verwachte) ontwikkelingen

Het Landschapsbeleidsplan stelt dat in dit deelgebied het landschap verder moet worden geaccentueerd door beplanting langs hoofdwegen. Het landschap moet ook worden versterkt door aanvulling van houtsingels. Deze aanvulling mag echter niet ten kosten gaan van de openheid, met name voor de weidevogels. De ecologische functie van de Oude Middelwetering wordt versterkt door het realiseren van natuurvriendelijke oevers.

3.6. Landbouw

In deze paragraaf wordt een beeld gegeven van de landbouw in de gemeente Hattem. Bij het beschrijven van de bestaande situatie van de landbouw in het plangebied is gebruik gemaakt van de gegevens van de landbouwtellingen van 1988 tot en met 2005 van het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS). De onderstaande CBS-gegevens gelden voor de gehele gemeente Hattem, dus ook voor het uiterwaardengebied.

3.6.1. Grondgebruik

De totale oppervlakte van de gemeente Hattem bedraagt 2.428 hectare. Daarvan is 1.228 hectare cultuurgrond. Dit is ruim 40% van de totale oppervlakte van de gemeente. De totale oppervlakte bos is ongeveer 446 hectare (17%). De cultuurgrond in Hattem werd in 1997 voor het belangrijkste deel als (blijvend) grasland gebruikt (95%) en in mindere mate voor de akkerbouw (5%). Tuinbouw speelt nagenoeg geen rol in Hattem. Omdat de CBS-gegevens gebaseerd zijn op gemeenten, zijn ook de agrarische bedrijven die in de uiterwaarden zijn gelegen meegenomen.

men in de tellingen. Het gaat dan om negen agrarische bedrijven, het zijn voornamelijk melkveebedrijven met soms met een kleine mestveetak.

3.6.2. Agrarische bedrijven

Tabel 1. Aantal agrarische bedrijven per bedrijfstype, in de periode 1988-2005

Bedrijfstype	1988	1993	1997	2001	2003	2005
Akkerbouwbedrijven	1 (1%)	- (-%)	0(-%)	1 (2%)	1 (2%)	2 (4%)
Tuinbouwbedrijven en blijvende teelt	2 (2%)	2 (3%)	2 (3%)	2 (4%)	2 (4%)	2 (4%)
Graasdierbedrijven	66 (84%)	61 (81%)	57 (84%)	43 (78%)	45 (78%)	37 (74%)
Hokdierbedrijven	6 (8%)	5 (7%)	6 (9%)	4 (7%)	6 (10%)	6 (12%)
Gecombineerde bedrijven ¹	4 (5%)	7 (9%)	3 (4%)	5 (9%)	3 (6%)	3 (6%)
Totaal	79 (100%)	75 (100%)	68 (100%)	55 (100%)	57 (100%)	50 (100%)

Bron: CBS

De bovenstaande tabel geeft een overzicht van de ontwikkeling van het aantal en type agrarische bedrijven. Binnen een periode van 18 jaar is het aantal agrarische bedrijven met 29 bedrijven afgenomen, een afname van ongeveer 37%. Uit tabel 1 blijkt dat de graasdierbedrijven (rundvee) het belangrijkste bedrijfstype vormen in Hattem; 74% van het aantal bedrijven behoort in 2005 tot deze categorie. De rundveehouderij is dan ook de belangrijkste bedrijfstak binnen de agrarische sector in Hattem. Binnen alle bedrijfstypen, met uitzondering van de akkerbouw, tuinbouw, gecombineerde en de hokdier bedrijven, is een stabilisatie of een afname in het aantal bedrijven waar te nemen.

De graasdierbedrijven hebben in totaal 977 hectare cultuurgrond in gebruik, ruim 90%. Daarop volgen de gecombineerde bedrijven met totaal 54 hectare (5%) en de hokdierbedrijven met een gemiddelde oppervlakte van 31 hectare (3%). Voor wat betreft de gemiddelde oppervlakte per hoofdbedrijfstype zijn duidelijke verschillen aan te geven. De tuinbouw- en hokdierbedrijven zijn relatief klein, respectievelijk 1,5 en 7,7 hectare per bedrijf. Het gaat bij beide categorieën bedrijven om intensieve productiewijzen, waarbij de hokdierbedrijven in principe niet grondgebonden zijn en de tuinbouwbedrijven op een kleine oppervlakte een hoge productie kunnen realiseren. De gemiddelde oppervlakte van de graasdierbedrijven is met 23 hectare het grootst.

3.6.3. Bedrijfsomvang

De omvang (economische betekenis) van een agrarisch bedrijf en van groepen bedrijven wordt uitgedrukt in Nederlands grootte-eenheden (nge). Door het Landbouw-Economisch Instituut (LEI) wordt als vuistregel voor het behalen van een inkomen voor een gezinsbedrijf ongeveer 50 nge aangehouden.

¹ Gecombineerde bedrijven zijn bedrijven met gewassencombinaties, dierencombinaties en dieren-gewassencombinaties.

Tabel 2. Bedrijfsomvang (nge) agrarische bedrijven in de gemeente Hattem in 2003 en 2005

	Aantal	%	Aantal	%
3 - <16 nge (hobby)	23	40%	16	27%
16 - <50 nge (klein)	10	18%	16	27%
50 - <100 nge (groot)	14	24%	16	26%
> 100 nge (zeer groot)	10	18%	11	20%
Totaal	57	100%	56 ¹	100%

Bron: CBS

Uit tabel 2 blijkt dat, uitgedrukt in nge, Hattem een groot aantal hobbybedrijven (met minder dan 16 nge) kent, het aantal kleine en middelgrote bedrijven toeneemt en een groot aantal grote bedrijven (meer dan 50 of 100 nge) heeft.

Tabel 3. Aantal bedrijven en productieomvang per bedrijfstype in 1997, 2003 en 2005

Bedrijfstype	Aantal bedrijven (1997)	Aantal bedrijven (2003)	Aantal bedrijven (2005)	Aantal nge (1997)	Aantal nge (2003)	Aantal nge (2005)
Akkerbouw	0 (-%)	1 (2%)	2 (4%)	- (-%)	8 (1%)	75 (2,5%)
Tuinbouw en blijvende teelt	2 (3%)	2 (4%)	2 (4%)	115 (3%)	93 (3%)	91 (3%)
Graasdierbedrijven	57 (84%)	45 (83%)	37 (74%)	2.485 (67%)	2.052 (73%)	2.139 (73%)
Hokdierbedrijven	6 (9%)	6 (10%)	6 (12%)	1.028 (28%)	592(20%)	566 (19%)
Gecombineerde bedrijven	3 (4%)	3 (6%)	3 (6%)	89 (2%)	85 (3%)	79 (2,5%)
Totaal	68 (100%)	53 (100%)	50 (100%)	3.717 (100%)	2.829 (100%)	2.949 (100%)

Bron: CBS

Indien de gemiddelde bedrijfsomvang per bedrijfstype wordt beschouwd, kan het volgende worden opgemerkt. De hokdierbedrijven hebben gemiddeld de grootste productieomvang per bedrijf (94 nge). Opvallend is dat slechts zes bedrijven (hokdierbedrijven) een vijfde van de totale productieomvang van Hattem voor zich nemen. De productieomvang van de overige hoofdbedrijfstypen is aanzienlijk lager, hoewel de graasdierbedrijven zijn gegroeid van een gemiddelde omvang van 43 naar 58 nge. de hokdierbedrijven worden gemiddeld kleiner, de afname loopt van gemiddeld 171 nge in 2003 naar 94 nge in 2005. In de gemeente komt 1 akkerbouwbedrijf voor, dit bedrijf is de afgelopen jaren overigens flink gegroeid.

3.6.4. Deelgebieden

In deze paragraaf komen enkele structuurkenmerken van de landbouw in de deelgebieden in Hattem aan de orde.

¹ Het aantal bedrijven wijkt hier af van het aantal bedrijven dat in tabel 1 is genoemd, omdat hier ook de hobbybedrijfjes zijn meegenomen.

Landbouw op het Veluwemassief

De landbouw op het Veluwemassief in het plangebied is minimaal. Er is één paardenhouderij gevestigd op landgoed Molecaten.

Landbouw in de overgangszone

In de overgangszone, rond de bebouwde kom van Hattem, is het agrarisch gebruik kleinschalig en gevarieerd. Op de hogere gronden wordt doorgaans maïs verbouwd, op de lagere bevinden zich kleine weilanden. De gemiddelde bedrijfsoppervlakte is hier matig en productieomvang relatief gering. Op een deel van de akkers in de overgangszone wordt voedermaïs geteeld ten behoeve van het in de Hoenwaard verblijvende vee. In het gebied ten westen van de kern Hattem komt (op de enk) relatief veel akkerbouw voor.

Landbouw in het poldergebied

Met name het gebied tussen de kern en de A28 is van belang voor de landbouw in Hattem. Er is hier hoofdzakelijk sprake van grondgebonden melkveehouderijen, intensieve veehouderijen en gecombineerde bedrijven. Het grondgebruik in het poldergebied bestaat overwegend uit grasland, met plaatselijk bouwland (maïs), ten dienste van de veehouderij.

3.6.5. Externe productieomstandigheden

In deze paragraaf wordt ingegaan op de externe productieomstandigheden. Daarbij zullen de bodemgeschiktheid, de waterhuishouding, de verkaveling en de ontsluiting aan de orde komen.

Bodemgeschiktheid

De geschiktheid van de bodem voor landbouwkundig gebruik wordt hoofdzakelijk bepaald door de bodemsamenstelling en de grondwaterstanden. Een groot deel van het plangebied is geschikt voor weidebouw. De bodem behoeft voor weidebouw niet aan hoge eisen te voldoen. In het algemeen zijn ondiepere grondwaterstanden toelaatbaar. Verder is een voldoende stevigheid van de gronden gewenst en een voldoende vochtleverend vermogen. Hieruit blijkt dat de gebruiksmogelijkheden voor weidebouw het grootst zijn langs de IJssel en in de polder. Vooral podzolgronden en dikke eerdgronden zijn geschikt voor akkerbouw. De podzolgronden in het plangebied liggen voornamelijk in de Veluwe. De aanwezigheid van bos in dit gebied is niet ideaal voor de akkerbouw. Wel geschikt voor akkerbouw is het kleinschalige gebied (dikke eerdgronden) ten westen van de kern Hattem.

Waterhuishouding

Van belang bij de waterbeheersing voor de landbouw is de waterafvoer en de wateraanvoer. Het grootste knelpunt bij de waterbeheersing is de verdroging. Verdroging heeft gevolgen voor natuur en milieu. Door verdroging neemt onder meer de oppervlakte vochtgebonden vegetaties af, vermindert de vitaliteit van bossen en worden de effecten van verzuring versterkt. Ook de landbouw ondervindt meer en meer de gevolgen van verdroging in de vorm van opbrengstvermindering in de zomer. Zowel vanuit de landbouw als vanuit de natuurbescherming wordt het probleem dan ook onderkend. In de notitie "Verdroging grijpt in" van de provincie Gelderland is aangegeven dat in het gedeelte van de gemeente Hattem tussen Hattem en Wapenveld, het oostelijke deel van de Polder Hattem en de uiterwaarden sprake is van lokale verdroging. Het bestrijden van deze lokale verdroging kan plaatsvinden door aanpassing van de detailontwate-

ring, met name door het realiseren van brede en ondiepe watergangen of door waterconservering (bijvoorbeeld retentie).

Verkaveling

Een goede verkaveling is voor de landbouw van groot belang. Het gaat daarbij om een zo klein mogelijk aantal kavels, zo dicht mogelijk bij de bedrijfsgebouwen. In de ideale situatie hebben alle bedrijven slechts een (huis-)kavel. Door een goede verkaveling kunnen de transportafstanden worden verkleind en de kosten verlaagd. Bovendien kunnen gronden in de omgeving van de bedrijfsgebouwen over het algemeen regel efficiënter worden gebruikt. Over de verkaveling in de gemeente Hattem zijn geen gegevens bekend.

Ontsluiting

Voor de landbouwkundige ontsluiting is zowel de kwantiteit als de kwaliteit van de wegen in het landelijk gebied van belang. Een goede ontsluiting van de bedrijfsgebouwen en -gronden is in verband met de steeds toegenomen intensiteit van het agrarisch transport steeds meer gewenst. Zowel de bedrijfsgebouwen als de kavels dienen bereikbaar te zijn voor onder meer vrachtwagens, tractoren en oogstmachines. De agrarische bedrijven in het plangebied liggen direct aan verharde wegen. In het poldergebied de wegen recht en lang. Het gebied ten westen van de kern Hattem is kleinschaliger, daardoor is de wegenstructuur over het algemeen hier fijnmazig.

3.6.6. Milieu en landbouw

Mestproblematiek en -beleid

Problematiek

De veehouderij in Nederland houdt veel dieren op weinig grond. Dit wordt onder andere mogelijk gemaakt door import van veevoeder. De veehouderij produceert meer dierlijke mest dan nodig is voor de bemesting van de gewassen. Overbemesting van grond, onder meer te veel fosfaat en nitraat, is het gevolg. Dit leidt tot eutrofiëring van het grond- en oppervlaktewater en tast de biodiversiteit aan; er verdwijnen planten- en diersoorten. Veel effecten van vermesting op de vegetatie zijn vergelijkbaar met die van verzuring en verdroging. Ook voor de recreatie heeft overbemesting schadelijke effecten, zoals verontreiniging van zwem- en viswater.

Mestbeleid

Om het overschot aan dierlijke mest terug te dringen zijn door de overheid maatregelen aan de productie- en aan de afzetkant opgesteld. Door de mestproductierechten is de mestproductie aan een maximum gebonden. Door het stimuleren van mineralenarm veevoer zijn de fosfaatgehalten in dierlijke mest verlaagd. Aan de afzetkant is de mestafzet gestimuleerd. De mestdistributie, het transporteren van mest van gebieden met een overschot naar gebieden met een behoefte aan dierlijke mest (akkerbouwgebieden), heeft zich fors ontwikkeld. Grootschalige mestverwerking is echter door de hoge kosten nauwelijks gerealiseerd. Het doel van het mestbeleid, het bereiken van een toestand van evenwichtsbemesting in het jaar 2000 wordt uitgesteld tot op zijn vroegst 2008. Evenwichtsbemesting is het bereiken van een toestand van ecologisch evenwicht, dat wil zeggen niet meer mineralen in de bodem brengen dan de gewassen kunnen opnemen. Het meest recente beleid is het Mineralen Aangifte Systeem (Mina). Met dit systeem

wordt de aan- en afvoer, in de vorm van dierlijke en plantaardige producten en mest af getrokken van de aanvoer van veevoer, mest en dieren. Hiermee kan precies berekend worden hoeveel mineralen een veehouderijbedrijf in het milieu laat belanden. Als het bedrijf te veel mineralen "verloren" laat gaan, moet een heffing betaald worden.

Voor bedrijven rond de Ecologische Hoofdstructuur gaat aanvullend ammoniakbeleid gelden. De Reconstructiewet concentratiegebieden bevat beperkende maatregelen voor veehouderijen in een straal van respectievelijk 500 en 250 meter afstand van de meest kwetsbare onderdelen van de EHS en kwetsbare gebieden buiten de EHS. Een ander belangrijk onderdeel van de reconstructie is de aanwijzing van landbouwontwikkelingsgebieden (die overigens niet in Hattem worden aangewezen).

Maatregelen en eventuele gevolgen voor het plangebied

De gemeente Hattem ligt in een mestoverschotgebied. Oplossingen voor het mestprobleem zijn extensivering en mestafvoer. Extensivering (vermindering van het aantal koeien per hectare) kan worden bereikt door het verhogen van de melkproductie per koe (de totale productie blijft dan gelijk), het afstoten van mestvee of het aankopen van grond. Mestafvoer zal problemen opleveren indien de akkerbouw deze mest niet accepteert en mestverwerking hier niet op is ingesteld. Hoge investeringen gaan hiermee gepaard. Sommige bedrijven zullen deze investeringen niet op kunnen brengen. Een versnelde bedrijfsbeëindiging is het gevolg.

Ammoniakproblematiek en -beleid

Problematiek

De emissie van ammoniak wordt veroorzaakt door huishoudens en industrie, maar vooral door veehouderijen. Het gas ammoniak komt onder meer vrij uit de stallen en de mestopslag, bij het uitrijden van de mest en bij de dieren in de weide. Ammoniak heeft negatieve effecten op met name drinkwaterwinningen en natuur en landschap. Er treedt overbesteding op van de bodem door een teveel aan stikstof uit de ammoniak. Hierdoor voldoet het drinkwater niet aan de gestelde normen voor menselijke consumptie en treedt onder meer vergassing van de heide op. Daarnaast heeft ammoniak een verzurend effect op de bodem. Het bufferend vermogen van de bodem neemt af, waardoor bomen en planten problemen krijgen met opnemen van vocht en voedingsstoffen als gevolg van het afsterven van de wortels.

Ammoniakbeleid

Om de ammoniakproblematiek tegen te gaan zijn door de overheid beleidsdoelstellingen geformuleerd. Het accent van het ammoniakbeleid ligt op de emissiereductie bij veehouderijbedrijven (70% reductie in de periode 2000-2005 ten opzichte van 1980 (NMP3)). Deze emissiereductie kan gerealiseerd worden door het emissiearm uitrijden van mest, het afdekken van mestopslag en de bouw van emissiearme stallen. Door regionale plannen van de provincie en gemeente (zoals het Reconstructieplan.) kan op de specifieke situatie worden ingespeeld. Daarbij kan rekening gehouden worden met het natuurbeleid en met de aanpak van bijvoorbeeld verdroging.

Maatregelen en eventuele gevolgen voor het plangebied

Mogelijke maatregelen voor de veehouderij om de doelstellingen van het ammoniakbeleid in het plangebied te realiseren zijn:

-
- ♦ *het treffen van technische maatregelen, zoals aanpassing van veevoeding en verdergaande aanpassing van stal- en opslagsystemen (inclusief onderwerken mest);*
 - ♦ *verplaatsing van bedrijven vanuit de directe omgeving van te beschermen gebieden;*
 - ♦ *inkrimpen van de veestapel.*

Het ammoniakbeleid zal hoe dan ook verdergaande investeringen vragen van de veehouderij-bedrijven. Naar verwachting zullen niet alle bedrijven de benodigde investeringen kunnen opbrengen en zal het aantal bedrijven door de verscherping van het ammoniakbeleid versneld afnemen.

Verwachte ontwikkelingen in de landbouw

In een dynamische sector als de landbouw zijn toekomstige ontwikkelingen moeilijk te voorspellen. Op deze plaats kan dan ook slechts een indicatie worden gegeven van de mogelijke landbouwkundige ontwikkelingen in Hattem in de komende jaren. De belangrijkste ontwikkelingen waarop de landbouw in zal (moeten) spelen zijn de ontwikkelingen op de markt van de landbouwproducten, milieuhygiënische eisen, welzijnseisen voor landbouwdieren en plattelandsvernieuwing. Deze worden hieronder kort beschreven. Vervolgens worden de te verwachte gevolgen voor het plangebied geschetst.

Marktontwikkelingen landbouwproducten

De Nederlandse landbouw is de laatste jaren steeds meer gericht op de Europese markt. Sinds 1975 is de productie in de EU met bijna 2,5 procent per jaar gegroeid. De vraag nam in dezelfde periode toe met minder dan 1 procent per jaar. De EU ontwikkelde zich van importeur van landbouwproducten tot exporteur. Door de, in vergelijking met het wereldprijsniveau, hoge productieprijzen binnen de EU kon een belangrijk deel van de export slechts plaatsvinden door toeneemende exportsubsidies. Deze subsidies betekenden een steeds grotere belasting van de Europese landbouwbehoefte. Mede daardoor is voor een aantal productgroepen overgegaan op een stelsel van quota (melkveehouderij) en areaalinkrimping (akkerbouw). Als gevolg van de hervormingen van het EU-landbouwbeleid en de onderhandelingen in Gatverband worden de verschillende subsidies aanzienlijk teruggebracht. Gestreefd wordt naar een meer zichzelf ordenende markt op wereldschaal.

Landbouwmilieubeleid

Een belangrijke factor die aanleiding is voor structurele veranderingen in verschillende landbouwsectoren is het landbouwmilieubeleid. De landbouw zal grote investeringen moeten doen om de negatieve effecten op het milieu te verminderen. Een groot deel van deze investeringen, met name op het gebied van mest en ammoniak moet worden opgebracht door de intensieve veehouderij en in mindere mate door de melkveehouderij. De akker- en tuinbouw zal moeten investeren in maatregelen om het gebruik van bestrijdingsmiddelen terug te dringen. Verder zal herstructurering van de varkenssector gaan spelen, als gevolg waarvan het aantal varkens gemaximaliseerd wordt. Met herstructurering wordt ook tegemoet gekomen aan welzijnseisen.

Welzijnseisen

De welzijnseisen voor landbouwdieren zullen in de toekomst worden verscherpt. Op dit gebied zijn in het kader van de Gezondheids- en Welzijnswet voor dieren enkele besluiten genomen.

Deze hebben niet alleen betrekking op het dierenwelzijn in enge zin, maar ook op de daarmee samenhangende economische belangen. Dierziektebestrijding en verbetering van het welzijn van de dieren betekent internationaal een sterkere economische positie. Een en ander zal zijn weerslag hebben in de voorschriften voor de huisvesting van dieren (bijvoorbeeld het verplicht gebruiken van strooisel of het verbieden van "boxen").

Plattelandsvernieuwing

In het landelijk gebied wordt steeds sterker zichtbaar dat naast de landbouw ook andere functies een plaats krijgen. In de komende jaren zal dit proces van plattelandsvernieuwing zich in versterkte mate voortzetten. Agrariërs kunnen daarop inspelen door te verbreden. De mogelijkheden om nieuw of aanvullend inkomen te verwerven liggen veelal binnen de landbouw zelf, bijvoorbeeld door milieu- en/of diervriendelijk te produceren, door de eigen producten te verwerken, door het zelf te verkopen, het verbouwen en "vermarkten" van streekeigen producten. Daarnaast zijn er mogelijkheden om een andere activiteit aan het agrarisch bedrijf te koppelen. Steeds meer boeren nemen bijvoorbeeld actief deel aan beheer en ontwikkeling van natuur en landschap. Andere boeren combineren recreatie en toerisme met hun bedrijf. Naast kamperen bij de boer zijn er voorbeelden denkbaar zoals boerderijrestaurants, excursies en wandel- en fietsarrangementen.

Reconstructie(wet)

Concentratiegebieden zijn gebieden die door de hoge veedichtheid te maken hebben met een opeenstapeling van milieuproblemen zoals vermesting, verzuring en geuroverlast. Om de problemen binnen de concentratiegebieden aan te pakken is de Reconstructiewet ontworpen. De gemeente Hattem ligt binnen zo'n concentratiegebied. Een belangrijk onderdeel uit de Reconstructiewet is het verplaatsen van intensieve veehouderijen uit gevoelige gebieden en het concentreren van intensieve veehouderijen in landbouwontwikkelingsgebieden. Door het verplaatsen kunnen bedrijven bij elkaar worden geplaatst in clusters. De bedoeling van deze maatregel is om de kans op verspreiding van besmettelijke dierziektes te verkleinen, de milieubelasting op natuurgebieden te verminderen en om meer ruimte te creëren voor de ecologische hoofdstructuur en andere functies in het landelijk gebied.

Mogelijke gevolgen voor de landbouwsector en het plangebied

De hierboven geschetste macro-economische en maatschappelijke ontwikkelingen zullen een doorwerking hebben in de landbouwsector en het plangebied. Deze ontwikkelingen zouden kunnen leiden tot het verminderen van het aantal bedrijven, de toename van de productie per bedrijf en de omschakeling naar andere bedrijfstypen.

Vermindering aantal bedrijven

De extra investering die het landbouwmilieubeleid met zich meebrengt kan leiden tot een afname van het aantal agrarische bedrijven. Ook de ongunstige opvolgingssituatie in de landbouw, schaalvergroting van bedrijven en het beslag op de grond voor niet agrarische doeleinden, zoals natuurontwikkeling, woningbouw, industrie, sport en recreatie, dragen bij aan de afname van het aantal bedrijven.

Toename productie per bedrijf

De gemiddelde productieomvang (in gneis) zal naar verwachting toenemen. Deze toename is zowel een gevolg van het verdwijnen van de kleinere bedrijven als van de toename van de productieomvang op de blijvende bedrijven.

Omschakeling bedrijfstypen

In het verleden zijn structuurveranderingen en verminderde bedrijfsresultaten voor een belangrijk deel opgevangen door een gedeeltelijke omschakeling naar intensieve veehouderij of een vorm van vleeshouderij (rundvee of schapen). Deze sectoren bieden echter steeds minder perspectieven. Bovendien wordt een omschakeling in veel gevallen bemoeilijkt door de verscherpte milieuregelgeving. Een gedeeltelijke omschakeling naar intensieve veehouderij en vleesveehouderij is dan ook bijna geen reëel perspectief meer. Voor een aantal bedrijven is een (gedeeltelijke) omschakeling naar productierichtingen met geen of slechts een lichte vorm van marktordening een perspectief, zoals de vollegrondsgroenteteelt, de teelt van een aantal nieuwe gewassen (bepaalde oliehoudende gewassen, hennep) of de aanleg van productiebos. Daarnaast bestaan regelingen voor tijdelijke en meer permanente braakligging. Ook voor wat betreft het beheer van natuur en landschap door de landbouw en het stimuleren van biologisch en ecologische landbouwwormen zal het beleid worden geïntensiveerd. Ook bepaalde recreatieve ontwikkelingen kunnen in dat licht worden gezien. Deze ontwikkelingen kunnen een bijdrage leveren aan de vernieuwing van het platteland.

3.7. Recreatie

Het plangebied is door zijn ruimtelijke afwisseling en de ligging op de overgang van het Veluwemassief naar het IJsseldal aantrekkelijk voor zowel dagrecreatie, verblijfsrecreatie als recreatief medegebruik. Het Centraal Veluws Natuurgebied is één van de belangrijkste recreatiegebieden van Nederland.

3.7.1. Dagrecreatie

Dagrecreatie in het plangebied is extensief van aard. De agrarische gebieden en de landgoederen lenen zich goed voor recreatief medegebruik. Het gaat hierbij vooral om routegebonden vormen van land- en waterrecreatie. De kern Hattem kent voorzieningen zoals musea die een belangrijke aanvulling vormen op de mogelijkheden voor recreatief medegebruik van het buitengebied. Bekend zijn de diverse Hanzestadactiviteiten met daaraan gekoppeld (stads)wandelen en fietsroutes. Sommige van deze routes lopen ook deels door het buitengebied.

Het netwerk van wandelpaden en -routes ligt vooral in de bosrijke gedeelten van het plangebied op de Veluwe en op de overgang van de Veluwe naar het agrarisch gebied. Er loopt een officiële lange afstandswandelroute vanaf Apeldoorn naar Zwolle die de gemeente Hattem kruist. De route loopt onder andere langs het Apeldoorn Kanaal. Verder wordt de gemeente gekruist door verschillende fietsroutes.

Ook voor de ruitersport biedt het plangebied mogelijkheden. Op het Veluwemassief is een gemarkeerd ruiterspad aanwezig. In het westen van de gemeente is een tweetal maneges gevestigd. Vooral landgoed Molecaten biedt verscheidene recreatieve voorzieningen. De meeste paden in de bossen van Molecaten zijn voor wandelaars opengesteld. Op het landgoed ligt ook

het Hotel Restaurant Herberg Molecaten. Net buiten het plangebied ligt op het landgoed een camping. Landgoed Fliphul is gedeeltelijk toegankelijk voor recreanten.

3.7.2. Verblijfsrecreatie

In de bossen van de Veluwe ligt het recreatieterrein De Leemkule. Op De Leemkule zijn een camping, een groepsaccommodatie, trekkershutten en een bungalowpark aanwezig. Naast de verblijfsrecreatieve mogelijkheden zijn er ruime voorzieningen aanwezig, zoals een restaurant, een openlucht- en overdekt zwembad, een winkel en diverse sport- en spelmogelijkheden. Aan de Koeweg is een kamphuis gevestigd.

3.8. Overige functies

De overige functies in het plangebied zijn onder andere wonen, niet-agrarische bedrijven, infrastructuur en nutsvoorzieningen.

3.8.1. Woningen

De niet-agrarische bebouwing in het plangebied bestaat voor het grootste deel uit woningen. Het voorkomen van burgerwoningen concentreert zich voornamelijk op de Hattemer Enk. Een aantal woningen zijn voormalige agrarische bedrijven.

3.8.2. Niet-agrarische bedrijven

In het plangebied is een aantal niet-agrarische bedrijven gevestigd. Deze bedrijven zijn van zeer uiteenlopende aard. Aanwezig zijn onder andere een marktkramenverhuurbedrijf, aannemersbedrijven, tuincentrum en een camping.

3.8.3. Bijzondere functies

In het plangebied komen op een aantal plaatsen terreinen en bebouwing voor met een sociaal-culturele functie. Aanwezig zijn onder meer een kerk, een scoutingblokhut en een openluchttheater. Aan de Geldersedijk liggen drie kazematten (bunkers). Alle drie zijn het rijksmonumenten. Ze hebben geen militaire functie meer. Twee van deze kazematten zijn nog in het bezit van de defensie.

3.8.4. Verkeer

De externe ontsluiting van het gebied voor het autoverkeer vindt in noordzij richting plaats via de A50. In het plan ligt ook, in zuidwest/noordoost richting, de A28. De A28 heeft geen afslag naar Hattem. Daarnaast komt een aantal wegen voor met een regionale functie. Het gaat daarbij om de Zuiderzeestraatweg (Wezel/Hattem/Zwolle), de Geldersedijk/Nieuwe Weg/Apel-doornseweg (Hattem/Wapenveld/Heerde) en vanaf de A50 de Hessenweg. Parallel aan de A28 ligt de spoorlijn Amersfoort-Zwolle. In de toekomst zal aan deze spoorlijn een aftakking komen richting Lelystad, de zogenaamde Hanzelijn. Het tracé is indicatief aangeduid op afbeelding 1.

3.8.5. Nutsvoorzieningen

Elektriciteitsvoorzieningen

Over het plangebied loopt een bovengrondse 150 kV-hoogspanningslijnen. Vanuit het westen van de gemeente loopt, over de kern Hattem een leiding tot aan de Apeldoornseweg.

Straalpaden

Bijna parallel aan de A28 ligt een straalpad van KPN.

Gasleidingen

Verspreid over het gehele plangebied liggen verschillende gastransportleidingen van de Gasunie. De leidingen liggen globaal:

- ♦ langs de Oostersedijk;
- ♦ vanaf De Leemkule, langs de gemeentegrens richting het oosten;
- ♦ vanaf de kruising A50/A28 tot aan de kern.

Rioolgemaal

Op het kruispunt Scherrenenkweg/Hilsdijk ligt een rioolgemaal van het Waterschap Veluwe.

4.

Beleidsuitgangspunten

De gemeentelijke beleidsuitgangspunten voor dit bestemmingsplan zijn in dit hoofdstuk beschreven. De uitgangspunten zijn tot stand gekomen op basis van het ruimtelijk relevant beleid, de in het plangebied voorkomende functies en belangen en de gemeentelijke visie hierop.

4.1. Algemene uitgangspunten

Het bestemmingsplan streeft een evenwichtige ruimtelijke ontwikkeling van de verschillende functies in het plangebied na.

Dit algemene uitgangspunt sluit aan bij het ruimtelijk beleid voor het landelijk gebied op rijks- en provinciaal niveau. Zo wordt in het rijksbeleid gestreefd naar een vitaler platteland met krachtige en kwalitatieve functies. De bestaande functies moeten daarom voldoende ruimte krijgen om voor te bestaan en om te ontwikkelen. De provincie formuleert in het Streekplan Gelderland haar beleid voor het landelijk gebied op vergelijkbare wijze: "Het Streekplan is erop gericht de verschillende functies in regionaal verband een zodanige plek te geven dat de ruimtelijke kwaliteiten worden versterkt en er zuinig en zorgvuldig met de ruimte wordt omgegaan". Om de afstemming met regionale ontwikkelingen te optimaliseren is het Streekplan mede gebaseerd op regionale structuurvisies die zijn aangeleverd door de Gelderse regio's.

Natuur en landschap, landbouw en recreatie zijn de hoofdfuncties in het plangebied. Aangezien deze functies voorwaarden stellen aan elkaar, maakt het bestemmingsplan een belangenafweging. Het plan biedt hiervoor de nodige ontwikkelingsmogelijkheden voor de functies in het landelijk gebied. Daarbij worden kwetsbare functies beschermd. De functies die niet thuishoren in het plangebied worden geweerd. Het bestemmingsplan vormt hiermee een toetsingskader dat de gemeente gebruikt om na te gaan of ze kan meewerken aan initiatieven.

Het bestemmingsplan richt zich in hoofdzaak op handhaving en waar mogelijk verbetering van de ruimtelijke kwaliteit van het plangebied en houdt daarnaast ook rekening met voorzienbare ruimtelijke ontwikkelingen.

Het bestemmingsplan doet recht aan de bestaande waarden en belangen door de ruimtelijke kwaliteit te beschermen. Het plan loopt daarbij niet vooruit op nieuwe, onvoorzienbare omstandigheden. Dit voorkomt planologische schaduwwerking. Het plan biedt de nodige flexibiliteit om in te spelen op voorzienbare ruimtelijke ontwikkelingen, bijvoorbeeld functiewisseling.

Het bestemmingsplan is afgestemd op de sectorale wetten, zodat zo min mogelijk dubbele regelgeving ontstaat.

Belangrijke wetten en regelingen die in directe relatie staan tot de ruimtelijke ordening (bijvoorbeeld de Reconstructiewet, Boswet en Natuurbeschermingswet) staan beschreven in de verschillende omkaderde tekstgedeelten. In voorkomende gevallen wordt hier bij de uitgangspunten naar verwezen. De regeling in de voorschriften is ook afgestemd op deze wet- en regelgeving.

Reconstructiewet concentratiegebieden en het Reconstructieplan Veluwe

Met deze wet beoogt de Rijksoverheid een wettelijk kader te bieden om aan de concentratiegebieden een kwaliteitsimpuls te geven. Centraal in de wet staat het bereiken van een nieuw evenwicht tussen de verschillende functies in het landelijk gebied, waarbij naast een duurzaam perspectief voor de landbouw ook de verbetering van de kwaliteit van natuur, landschap en milieu in onderling verband wordt nagestreefd. De gemeente Hattem maakt deel uit van het Concentratiegebied Oost.

Na de inwerkingtreding van de wet is door de provinciale reconstructiecommissie een Reconstructieplan opgesteld. De gemeente is met andere overheden en maatschappelijke geledingen, nauw betrokken geweest bij het opstellen van het Reconstructieplan voor de Veluwe. Na vaststelling van het Reconstructieplan geldt deze tevens als herziening van het vigerende Streekplan, voor wat betreft de onderdelen die daarvan afwijken. De gemeente heeft in dit bestemmingsplan ingespeeld op het Reconstructieplan. Het bestemmingsplan is waar nodig afgestemd op het Reconstructieplan. Dit is alleen gebeurd voor de onderdelen van het ontwerp-Reconstructieplan die op grond van artikel 27 van de Wet Concentratiegebieden direct bindend zullen worden verklaard en relevant zijn voor de regeling in het bestemmingsplan. Deze onderdelen van het ontwerp-Reconstructieplan gaan ook gelden ook als het vigerende Streekplan of bestemmingsplan andere uitgangspunten heeft. Een aanwijzing als bedoeld in artikel 27 geldt dan als een voorbereidingsbesluit als bedoeld in artikel 21 van de Wet op de Ruimtelijke Ordening. Het gaat feitelijk alleen om de zonering voor de intensieve veehouderij.

De bestemmingsplanregeling is aangepast op deze zonering en daaraan gekoppelde voorwaarden. De aangepaste regeling in het bestemmingsplan heeft betrekking op de mogelijkheden voor de intensieve veehouderij. In paragraaf 4.4.3. wordt hier dieper op ingegaan.

4.2. Landschap

Het plan richt zich op behoud van de bestaande landschappelijke waarden en waar mogelijk op herstel en ontwikkeling.

Het bestemmingsplan richt zich op een samenhangende landschappelijke structuur. Aan de ene kant beschermt het plan de bestaande landschappelijke kwaliteiten. Aan de andere kant is herstel en ontwikkeling mogelijk door afstemming op de meer uitvoeringsgerichte plannen zoals het Landschapsbeleidsplan. De gemeente voert met dit bestemmingsplan geen uitvoeringsgericht beleid.

In het Streekplan Gelderland zijn een waardevol landschap (het Veluwemassief) en een groene wig ten zuiden van Hattem aangegeven. In het waardevolle landschap geldt binnen de voorwaarde dat de kernkwaliteiten worden versterkt, en bij inachtneming van het beleid voor functieverandering in het buitengebied een "ja, mits"-benadering voor het toevoegen van nieuwe bouwlocaties en andere ruimtelijke ingrepen. De kernkwaliteiten worden overigens nog nader uitgewerkt door de provincie. Het bestemmingsplan laat geen mogelijkheden voor nieuwe bouwlocaties in het buitengebied en ontwikkelingen in het waardevolle landschap moeten worden getoetst aan de landschappelijke waarden. Wanneer de waarden die het plan beoogt te bescher-

men (de waarden zijn opgenomen in de doeleindenomschrijvingen) worden aangetast vindt een wijziging of vrijstellingsbevoegdheid geen toepassing.

De groene wig (in combinatie met de ecologische poort) ligt voor een groot deel buiten het plangebied. Het kleine deel dat in het plangebied heeft beschermende gebiedsbestemmingen toegekend gekregen waar geen ontwikkelingsmogelijkheden zijn opgenomen. De gemeente Hattem moet het beleid voor de groene wig/ecologische poort nog in een ontwikkelingsvisie uitwerken.

4.2.1. Landschapseenheden

Het plan richt zich op behoud, herstel en ontwikkeling van de kenmerken van de onderscheiden landschapseenheden.

Er zijn zes landschapstypen ondergebracht in drie landschapseenheden. Deze landschapseenheden zijn: het Veluwemassief, de overgangszone en het poldergebied. Behoud, herstel en ontwikkeling van functies moeten rekening houden met de hieronder geschetste karakteristieke landschappelijke structuur.

Veluwemassief

De aanwezigheid van dichte naald- en loofbossen geeft het Veluwemassief (bos- en landgoederenlandschap) een gesloten karakter. Andere kenmerken zijn de grote verschillen in hoogteligging, de plaatselijk kleinschalige open ruimtes en de weinige bebouwing. In de directe omgeving van landgoed Molecaten is er een afwisselende vegetatie van bossen, houtwallen, houtsingels en parkbeplantingen en een kleinschalige structuur.

Overgangszone

De overgangszone (kampenlandschap en natte heide- en broekontginningenlandschap) wordt gekenmerkt door een onregelmatige verkavelingspatroon. Deze zone heeft ook een kleinschalig landschapsbeeld door de aanwezigheid van houtwallen en kleinere bosjes en de vele bebouwing. Het gedeelte van de overgangszone, ten zuidoosten van de kern Hattem heeft minder bebouwing, heeft een rationele verkaveling en is in vergelijking met de Hattemer Enk grootschaliger.

Poldergebied

Het poldergebied (polderlandschap en oeverwallandschap) is een grootschalig, open gebied, met lijnvormige beplantingen langs rechte wegen en waterlopen. Op de oeverwal (Geldersedijk) is meer afwisseling in openheid en geslotenheid van het landschap.

4.2.2. Landschapselementen

Het plan richt zich op het behoud en herstel van kleine landschapselementen.

Bestaande landschapselementen

De landschapselementen in Hattem zijn vaak kleinere bosperceeltjes en enkele houtwallen/singels. Deze elementen dragen bij aan de instandhouding van het landschappelijk beeld. Naast landschappelijke waarden dragen landschapselementen ook bij aan de natuurlijke of eco-

logische waarden in het plangebied. Voor het belang voor natuur en landschap moeten de bestaande kleinschalige beplantingselementen daarom worden beschermd.

De bestaande landschapselementen zijn opgenomen binnen de gebiedsbestemmingen "agrari-sche doeleinden" en "agrari-sche doeleinden met landschappelijke waarde". Binnen deze bestemmingen geldt een aanlegvergunningstelsel ter bescherming van de landschapselemen-ten. Het uitvoeren van werkzaamheden die afbreuk doen aan een element zijn alleen toege-staan met een aanlegvergunning. Een afweging moet uitwijzen of de vergunning verleend kan worden en zo ja, onder welke voorwaarden (zie hoofdstuk 7). De bospercelen zijn bestemd tot "bos". Paragraaf 4.3.1. beschrijft het beleid voor de gebieden met deze bestemming.

Nieuwe landschapselementen

Om de landschappelijke structuur te versterken is het soms wenselijk dat landschapselementen worden aangelegd. Het Landschapsbeleidsplan vormt hiervoor het beleidskader. Ook is het mogelijk dat een landschapselement wordt verplaatst, bijvoorbeeld vanuit het agrarisch belang. Daarom is voor de aanleg van nieuwe landschapselementen, waarvan ook bij verplaatsing sprake is, een aanlegvergunning in dit plan opgenomen. Hierdoor kunnen de verschillende be-langen op de nieuwe locatie, zoals het landschappelijk en agrarisch belang, tegen elkaar wor-den afgewogen.

4.2.3. Onverharde wegen

Het plan richt zich op het behoud van de onverharde wegen.

Onverharde wegen worden steeds zeldzamer in het agrarisch gebied. Veel zandwegen zijn de laatste decennia verhard. Daardoor is een deel van de cultuurhistorische waarde van het land-schap verloren gegaan. Vanwege deze waarde en het belang voor de openluchtrecreatie moe-ten de onverharde wegen in het plangebied behouden blijven. Het plan kent een algemene aanlegvergunning voor het verharden van onverharde wegen.

4.3. Natuur

Het plan richt zich op het behoud van de bestaande natuurlijke waarden en waar moge-lijk op herstel en ontwikkeling.

Het bestemmingsplan richt zich op een samenhangende ecologische structuur. Aan de ene kant beschermt het plan de bestaande natuurlijke kwaliteiten. De zogenaamde "nee, tenzij"-benadering uit het Streekplan geldt in de Ecologische Hoofdstructuur en het waardevolle land-schap Veluwemassief. Dit houdt in dat bestemmingswijzigingen niet mogelijk zijn als daarmee de wezenlijke kenmerken of waarden van het gebied significant worden aangetast, tenzij er geen reële alternatieven zijn er sprake is van redenen van groot openbaar belang. In de gebie-den die zijn aangewezen als EHS zijn geen mogelijkheden voor een bestemmingsplanwijziging opgenomen, met uitzondering van de mogelijkheid om de agrarische bestemming te wijzigen in de bestemming "bos" of "natuur" ten behoeve van natuurontwikkeling. Deze wijzigingsbevoegd-heid wordt getoetst aan de natuurwetgeving, het is namelijk ook mogelijk dat de "verkeerde" na-tuur wordt ontwikkeld.

Aan de andere kant is herstel en ontwikkeling van natuurwaarden mogelijk, onder andere door afstemming op de meer uitvoeringsgerichte plannen zoals het Landschapsbeleidsplan en de Gebiedsplannen Natuur en Landschap. Met het bestemmingsplan wordt in dit kader geen actief beleid gevoerd. Het plan voorkomt wel onomkeerbare ingrepen. In de agrarische gebiedsbestemmingen is een wijzigingsbevoegdheid opgenomen waarmee de agrarische bestemming kan worden gewijzigd ten behoeve van de natuurontwikkeling.

4.3.1. Bestaande natuurwaarden

In het plan zijn gebieden met een primaire natuurdoelstelling specifiek bestemd.

Voor het behoud, herstel en ontwikkeling van droge en natte natuurgebieden en wateren met natuurwaarden kent het plan specifieke bestemmingen. In een aantal gevallen gaat het om gronden die in eigendom zijn bij natuurbeschermingsorganisaties. Met het toekennen van een natuurbestemming wordt beoogd de diversiteit van de gebieden te waarborgen door het instandhouden van de natuurlijke en halfnatuurlijke habitats en flora en fauna. Een belangrijk (internationaal) instrument daarvoor is de Habitatrictlijn. Alle in het bestemmingsplan opgenomen wijziging- en vrijstellingsbepalingen en aanlegvergunningstelsels kennen een toets aan de Vogel- en Habitatrictlijn.

Habitatrictlijn

De Habitatrictlijn is een Europese richtlijn uit 1992 en is voor een belangrijk deel een vertaling van de Berenconventie (1979). De richtlijn is gericht op de instandhouding van natuurlijke habitats (leefgebieden) en de planten en dieren die daarin leven. In Europa komen allerlei soorten leefgebieden voor die een bijzondere waarde hebben en waarvan het voortbestaan ernstig wordt bedreigd. De Europese Unie streeft naar de totstandkoming van een samenhangend Europees netwerk van bestaande natuurgebieden, het zogenaamde Natura 2000-netwerk. Het is een collectief streven naar het behoud van waardevolle (bestaande) natuurgebieden die uniek zijn voor het Europese continent. De richtlijn geeft precies aan welke soorten dieren en planten bescherming nodig hebben en aan welke criteria een gebied (beschermingszone) moet voldoen om in aanmerking te komen voor de beschermende werking van de richtlijn.

De gemeente heeft een intentieverklaring getekend¹ om zich in te spannen de belemmerende werking van verkeerswegen, spoorlijnen, rasters en andere obstakels voor de natuur te verminderen. Ook verklaart de gemeente de groene corridors tussen het Centraal Veluws Natuurgebied en haar omgeving (IJsselvallei, uiterwaarden) open te houden, en deze "poortgebieden" middels integrale plannen voor inrichting en beheer verder te ontwikkelen als gave landelijke gebieden met hoge waarden voor natuur, landschap, recreatie en grondgebonden landbouw. Mede in dit verband is een dassentunnel onder de Apeldoornseweg, zuidelijk van de kern van Hattem aangelegd. De tunnel ligt buiten het plangebied. Verder is van belang te melden dat delen van het CVN binnen de gemeente zijn gerangschikt onder de Natuurschoonwet (zie kader).

¹ De intentieverklaring is ondertekend door 10 overige Veluwe gemeenten, de provincie Gelderland, de Vereniging Natuurmonumenten, het Staatsbosbeheer, de Stichting het Gelders Landschap, de Koninklijke Houtvesterij Het Loo en het Gelders Particulier Grondbezit, alsmede de Recron, de ANWB, het Gelders en Overijssels Bureau voor Toerisme (GOBT), en de recreatiegemeenschap Veluwe (RGV).

Binnen Nsw-gebieden wordt gestreefd naar instandhouding en ontwikkeling van natuur- en landschapswaarden. De Nsw-gebieden in de gemeente zijn deels geopend voor publiek.

Natuurschoonwet

De Natuurschoonwet (Nsw) van 1928 beoogt de instandhouding van landgoederen en daarmee het behoud van natuurschoon in Nederland. De wet biedt landgoedeigenaren fiscale tegemoetkomingen (faciliteiten), alleen als deze eigenaren hun landgoed in stand houden. De Nsw is de oudste natuurbeschermingswet. In 1990 is de Nsw gewijzigd. Met deze wijziging zijn de fiscale tegemoetkomingen verruimd. Daartegenover zijn nadere voorwaarden vastgesteld, onder andere met betrekking tot de openstelling voor publiek. Om te kunnen worden aangemerkt als een Nsw-landgoed, moet aan een aantal criteria worden voldaan. Deze criteria hebben onder andere betrekking op de totale oppervlakte van het landgoed, de oppervlakte houtopstanden en het soort gebruik. Ongeveer de helft van de Nsw-landgoederen ligt in de provincie Gelderland.

Bossen

Een groot deel van het plangebied bestaat uit de bossen die onderdeel zijn van het Centraal Veluws Natuurgebied. De boscomplexen kenmerken zich door de grote uitgestrektheid, de afwisseling tussen droge en meer vochtige gebieden en de rust. Deze bossen zijn erg belangrijk voor vele diersoorten, waaronder de dassen. De bossen op het Veluwemassief hebben zowel een functie voor natuur als voor landschap, cultuurhistorie, bosbouw en recreatie. Om het bosareaal van het Veluwemassief en overige kleinere bosperceeltjes, en daarmee het karakteristieke kleinschalige landschap en de diversiteit aan flora en fauna te beschermen, worden de bestaande bossen positief bestemd tot "bos". De doeleindenomschrijving van deze bestemming is zo ruim dat heideveldjes en kleine open plekken hier ook binnen vallen.

De bestemming "bos" heeft een aanlegvergunningstelsel dat is afgestemd op de Boswet. Hierdoor vormt het plan geen belemmering voor het normale bosbouwkundige beheer en onderhoud. Voor specifieke werkzaamheden die niet tot het normale bosbouwkundige beheer en onderhoud behoren zijn voor behoud van landschappelijke en natuurlijke waarden enkele aanlegvoorschriften opgenomen. Snelgroeiend bos (de teelt van bepaalde houtsoorten binnen vijftig jaar) wordt gezien als een agrarische teelt en wordt niet bestemd tot "bos".

Boswet

De Boswet (1961) richt zich op de instandhouding van het areaal bos en andere houtopstanden. De Boswet kent drie instrumenten om dit te bereiken, namelijk de meldingsplicht, de herplantplicht en het kapverbod. In de praktijk blijkt dat de Boswet zich voornamelijk richt op het nationale belang van het kwantitatieve behoud van het bosareaal, voornamelijk met het oog op de bosbouw. Lagere overheden hebben de mogelijkheid de meer specifieke plaatselijke belangen bij de aanwezigheid van bos te behartigen. Door middel van kapbepalingen (in een afzonderlijke verordening of in de APV) en het bestemmingsplan Buitengebied 2005 kan ingespeeld worden op de plaatselijk omstandigheden.

De kapbepalingen en de aanlegvoorschriften in het bestemmingsplan Buitengebied 2005 hebben een ruimer motief dan de Boswet en hebben daardoor een aanvullende werking. Door toepassing van de Boswet worden gebieden met grote of zeldzame landschappelijke en natuurlijke waarden niet beschermd. Voor het behoud van de waarden van natuur en landschap kan in deze gebieden de eis voor een aanlegvergunning voor het vellen, rooien of beschadigen van bijvoorbeeld kleinschalige beplantingselementen, naast het leggen van de bestemming "bos", noodzakelijk zijn.

Graslanden

De belangrijke graslanden zijn aangewezen in het kader van het Programma Beheer als gebieden waarvoor subsidies voor onder andere natuurbeheer kunnen worden verstrekt. Het bestemmingsplan loopt niet vooruit op de inzet van het Programma Beheerinstrumentarium door bij voorbaat gronden een natuurbestemming te geven. Momenteel zijn de meeste gronden die begrensd zijn nog in agrarisch gebruik. Een deel van de gronden zijn gelegen binnen de bestemming "agrarische doeleinden met landschappelijke waarde", waarin zowel de agrarische functie als de landschappelijke waarden tot uitdrukking komen. Binnen de bestemming "agrarische doeleinden" - hoewel gericht op de agrarische waarden en belangen - is het mogelijk het Programma Beheer te kunnen uitvoeren. Met deze bestemming zijn de aanwezige waarden planologisch veiliggesteld, zodat de randvoorwaarden voor het realiseren van het Programma Beheer blijven bestaan.

Natte natuur

Het beek- en sprengensysteem van de Molecatense Beek is uit ecologisch oogpunt zeer waardevol. De beek is in het Waterbeheersplan Veluwe niet voor niets aangeduid als "water met specifieke ecologische doelstellingen". Daarom is de Molecatense Beek in dit plan bestemd als "water met landschappelijke en natuurlijke waarde".

In 1992 is in opdracht van de provincie Gelderland door IWACO voor het project Integraal Waterbeheer Oost-Veluwe (IWOV) een studie verricht naar de effecten van verdroging en vermessing op natuur en landbouw. Als onderdeel van deze studie zijn alle gebieden en watergangen in Oost-Veluwe met potentiële natuurwaarden geïnventariseerd globaal begrensd en gekwalificeerd. In de voorbeeldstudie Bescherming natte landnatuur Oost-Veluwe (1999) van de provincie is een voorstel gemaakt voor de planologische veiligstelling van deze gebieden. Geen van de waardevolle natte natuurgebieden ligt in de gemeente Hattem.

Vogel- en Habitatrichtlijn

De Veluwe is aangewezen als een speciale beschermingszone in het kader van de Vogel- en Habitatrichtlijn. Mede door de enorme omvang van het gebied is de Veluwe een belangrijk vogelgebied: verschillende broedvogelsoorten komen in relatief grote aantallen voor. Het grootste deel heeft de bestemming "bos", waarbinnen op basis van dit bestemmingsplan geen ruimte is voor ontwikkelingen die de vogelstand aantasten.

Vogelrichtlijn

De Vogelrichtlijn is een Europese richtlijn uit 1979. De richtlijn is gericht op de bescherming van diverse bijzondere vogelsoorten, met name trekvogelsoorten. Dit gebeurt bijvoorbeeld door beperking van de jacht en de handel in bijzonder vogelsoorten. In de richtlijn staat welke vogelsoorten bescherming behoeven. De Vogelrichtlijn richt zich ook op de bescherming van watergebieden van internationale betekenis. Een gebied komt in aanmerking voor bescherming op grond van de richtlijn als minimaal één procent van de in Europa aanwezige populatie van een aangegeven soort regelmatig in het gebied aanwezig is en als het gebied behoort tot één van de vijf belangrijkste broedgebieden in Nederland. Nederland is verplicht gebieden aan te wijzen c.q. aan te melden als speciale beschermingszones die onderdeel gaan uit maken van Natura 2000. Dit is een collectief streven naar het behoud van waardevolle (bestaande) natuurgebieden die uniek zijn voor het Europese continent.

4.3.2. Nieuwe natuurwaarden

Het bestemmingsplan biedt mogelijkheden om nieuwe natuur te realiseren.

Gebiedsplannen Natuur en Landschap

De Gebiedsplannen Natuur en Landschap hebben met name gebieden aangewezen voor omvorming van bestaande natuur en zoekgebieden voor de inzet van subsidies ten behoeve van landschapsbeheer, agrarisch natuurbeheer en kleinschalige natuurontwikkeling. Het bestemmingsplan loopt niet vooruit op de inzet van het instrumentarium Programma Beheer door bij voorbaat gronden een natuurbestemming te geven. Momenteel zijn de meeste gronden nog in agrarisch gebruik. Bovendien liggen de gronden binnen de bestemming "agrarische doeleinden met landschappelijke waarde", waarin zowel de agrarische functie als de landschappelijke waarde tot uitdrukking komen. Met deze bestemming zijn de aanwezige waarden planologisch veiliggesteld. Hierdoor blijven de randvoorwaarden voor het realiseren van natuur- en landschapswaarden bestaan.

Programma Beheer

Sinds 1 januari 2000 is een nieuw stelsel voor beheer en ontwikkeling van natuur, bos en landschap van kracht. Dit nieuwe stelsel is neergelegd in het Programma Beheer. Een belangrijk verschil met de Relatienota (RBON) is dat in het Programma Beheer het zogenaamde systeem van outputsturing centraal staat. Dit betekent dat er een koppeling plaatsvindt tussen de geleverde prestaties van de beheerder en de hoogte van de subsidies. Het programma kent twee subsidieregelingen: de Subsidieregeling Natuurbeheer en de Subsidieregeling Agrarisch Natuurbeheer:

- *Subsidieregeling Agrarisch Natuurbeheer (SAN)* - De SAN is gericht op agrarische ondernemers die terreinen beheren die zijn aangewezen als beheergebied of landschapsgebied. De beheer- of landschapsgebiedsplannen zijn de opvolgers van de begrenzingenplannen voor beheersgebieden op basis van de RBON. De oude begrenzingenplannen (zoals het begrenzingenplan Noordoost-Veluwe en IJsselvallei) blijven voorlopig bestaan. De regeling uit het RBON voor het onderdeel beheersgebieden wordt daarmee door de SAN vervangen. Voor lopend overeenkomsten op basis van de RBON geldt een overgangsregeling. De beheersgebieden blijven wat betreft naamgeving gewoon bestaan.
- *Subsidieregeling Natuurbeheer (SN)* - De SN is bedoeld voor terreinen met de hoofdfunctie bos of natuur. Deze gebieden worden op provinciaal niveau in natuurgebiedsplannen vastgelegd. Nieuw is dat zowel natuurbeschermingsinstanties als particulieren gebruik kunnen maken van de SN. De SN vervangt de regeling uit de RBON voor de onderdelen reservaat- en natuurontwikkelingsgebieden. De gebiedsaanduidingen blijven gewoon bestaan.

Ecologische verbindingszone

De ecologische verbindingszone in het noorden van de gemeente bestaat uit een wetering en komt uit in de Gelderse Kolk. De realisering van deze verbindingszone zal hoofdzakelijk bestaan uit het natuurlijk inrichten van de wetering (brede, lage oevers) en het (eventueel) aanleggen van poelen. In overeenstemming met het Landschapsbeleidsplan is opgaande begroeiing in deze verbinding ongewenst.

De voorwaarden van de daadwerkelijke realisering van de verbindingszones wordt door het bestemmingsplan Buitengebied 2007 geboden en komen als volgt tot uitdrukking:

- ♦ Op de plankaart is de te ontwikkelen ecologische verbindingszone als zodanig aangeduid.

-
- ♦ De bestaande landschappelijke en natuurlijke waarden worden planologisch veiliggesteld door de verschillende gebiedsbestemmingen (zie hoofdstuk 5) en door vrijstelling te toetsen aan de landschappelijk en natuurlijke waarden.
 - ♦ De bij de ecologische verbindingzones betrokken wateren krijgen de bestemming "water" of " water met landschappelijke en natuurlijke waarde".
 - ♦ Binnen de gebiedsbestemmingen en de bestemming "water" is het mogelijk te komen tot een meer natuurlijke inrichting van de waterlopen en de aanleg van poelen, waarbij in de meeste gevallen een aanlegvergunning nodig zal zijn.
 - ♦ Nieuwvestiging van (agrarische) bedrijven is uitgesloten.
 - ♦ In het gebied dat is aangewezen als ecologische verbindingzone is in het kader van VAB-beleid alleen wonen, natuur- en landschapsbeheer en extensieve verblijfsrecreatie toegestaan als vervolgfunctie. Uitbreidingen van agrarische bedrijven worden getoetst aan mogelijke negatieve gevolgen voor de (te realiseren) ecologische verbindingzone.
 - ♦ Voor grootschalige ontwikkelingen, zoals de aanleg van nieuwe woonwijken, bedrijventerreinen of wegen zijn geen mogelijkheden opgenomen. De Hanzelijn komt wel door de verbindingzone te lopen. Voor deze spoorlijn is een apart Tracébesluit genomen.
 - ♦ In het bestemmingsplan is de mogelijkheid opgenomen om een agrarische gebiedsbestemming te wijzigen in een bestemming ten behoeve van natuurontwikkeling.

4.4. Agrarische bedrijven

Het bestemmingsplan richt zich op het handhaven van de landbouw als een duurzame economische en ruimtelijke drager van het landelijk gebied.

Om voldoende inkomen te behalen uit het boerenbedrijf moet sprake zijn van economisch gezonde bedrijven. Een economisch gezond bedrijf biedt ook op de lange termijn werkgelegenheid en kan inspelen op een dynamische marktomgeving en veranderende eisen die aan de sector worden gesteld: meer aandacht voor milieu en de kwaliteit van het product. Een duurzame landbouw is zuinig met de omgeving: ook in de toekomst moeten bodem en water een basis zijn voor de functies van het landelijk gebied. Door rekening te houden met natuurlijke en landschappelijke waarden blijft ruimtelijke kwaliteit behouden of wordt versterkt.

Het bestemmingsplan biedt de landbouw zo veel mogelijk ruimte: de kansrijke bedrijven moeten zich op een duurzame wijze kunnen blijven ontwikkelen en aanpassen aan gewijzigde omstandigheden. Opgemerkt moet worden dat een goede ruimtelijke ordening slechts één van de factoren is die bijdraagt aan een kansrijke landbouw. Het beleid van de Europese Unie en het Rijk is in veel grotere mate bepalend voor de landbouw. In hoofdlijnen heeft dit beleid voornamelijk betrekking op economische (markt- en prijsbeleid) en milieuaspecten (mest- en ammoniakbeleid).

4.4.1. Bestaande bedrijven

Bestaande, reële agrarische bedrijven worden positief bestemd.

Voor een agrarische bedrijfsbestemming moet er sprake zijn van agrarische bedrijfsactiviteiten. Dat wil zeggen dat er sprake is van agrarische (primaire plantaardige en/of dierlijke) productie. Bovendien moet deze activiteit bedrijfsmatig worden uitgeoefend; gericht op de vorming van inkomen. Het gebruiken van deze criteria betekent dat functies als een tuincentrum, een hove-

niersbedrijf, een loonwerkbedrijf of een landbouwmechanisatiebedrijf niet in aanmerking komen voor een agrarische bedrijfsbestemming. Ook het (hobbymatig) houden van paarden leidt niet tot het toekennen van een agrarische bedrijfsbestemming.

Het onderscheid tussen wat wel of niet een agrarisch bedrijf is, is soms moeilijk te maken en wordt vooral anders ervaren door betrokkenen. Bij de grotere agrarische bedrijven is het duidelijk dat het gaat om een agrarisch bedrijf. Dit onderscheid is minder makkelijk te maken bij activiteiten die balanceren op de rand hobbymatig en bedrijfsmatig. Het gaat dan om agrarische activiteiten die wel een omvang hebben van meer dan 8 nge, maar waarvan op grond van andere omstandigheden moet worden geconcludeerd dat er geen sprake is van een reëel agrarisch bedrijf. Dit is bijvoorbeeld het geval als geen sprake is van inkomensvorming of de activiteiten niet primair zijn gericht op productie. De keuze tussen de bestemming "woondoeleinden" of een klein agrarisch bouwperceel zijn bedrijfsmatige agrarische productie, de realiteit van de activiteiten en de inkomensvorming in combinatie met een bedrijfsgrootte van tussen de 8 en de 17 nge.

De agrarische bouwpercelen zijn bedoeld om agrarische bedrijven bouwmogelijkheden te bieden: het hobbymatig houden van kleine aantallen dieren of telen van gewassen valt onder de woonfunctie. Een agrariër die zijn bedrijfsvoering aan het afbouwen is en nog wel (een belangrijk deel van zijn) inkomen verwerft uit de agrarische activiteiten wordt wel weer aangemerkt als een agrarische activiteit en kan voor een agrarisch bouwperceel in aanmerking komen. Voor het hobbymatig houden van paarden of een gebruiksgericte paardenhouderij is dit bijvoorbeeld niet het geval.

Met behulp van agrarische enquêtes is nagegaan welke locaties in het plangebied in aanmerking komen voor een agrarische bedrijfsbestemming. Hiervoor is een agrarische enquête gestuurd naar agrarische bedrijven die in het gemeentelijk milieuvergunningenbestand zijn opgenomen.

4.4.2. Bedrijfsbebouwing

Het bestemmingsplan kent, ten behoeve van de concentratie van agrarische bedrijfsbebouwing, aan bestaande agrarische bedrijven een passend bouwperceel toe.

Bouwpercelen worden toegekend om recht te doen aan het concentratiebeginsel. Concentratie van bebouwing is wenselijk vanuit het oogpunt van een goede ruimtelijke ordening en vanuit bedrijfseconomisch oogpunt. De agrarische bebouwing moet daarom binnen het bouwperceel worden opgericht. Bebouwing mag alleen worden opgericht indien deze noodzakelijk is voor en ten dienste staat van een doelmatige agrarische bedrijfsvoering. Het gaat bijvoorbeeld om de bedrijfswoning, stallen, werktuigenberging, voedersilo's en mestopslagplaatsen.

Soms kan worden afgeweken van het beginsel dat de bebouwing moet worden opgericht binnen de grenzen van het bouwperceel. Zo mogen sleufsilos buiten het bouwperceel worden opgericht. Sleufsilos worden gerekend tot de bouwwerken, niet tot de gebouwen. Bij voorkeur wordt wel aansluiting gezocht bij het agrarisch bouwperceel.

Bouwpercelen

Voor de toekenning van een agrarisch bouwperceel dient sprake te zijn van agrarische productie met enige omvang. Bovendien moet de ruimtelijke verschijningsvorm in enige mate wijzen op agrarische activiteiten. Met behulp van onder andere agrarische enquêtes is nagegaan welke locatie in aanmerking komen voor een agrarisch bedrijfsbestemming. Behalve de enquêtes is ook gebruik gemaakt van de veldinventarisatie, de vigerende plannen, het milieuvergunningenbestand en algemeen aanwezige gebiedskennis.

Op basis van de agrarische enquêtes is ook de omvang van een bedrijf bepaald. Hiervoor is het aantal Nederlandse grootte eenheden (nge) berekend. Met behulp van de uitkomst is een inschatting gemaakt van de mogelijke behoefte aan uitbreiding van de bebouwing en de noodzakelijk omvang van het bouwperceel. Dit leidt tot een gedifferentieerde toekenning van agrarische bouwpercelen volgens onderstaand schema.

Aantal nge	Grootte van het agrarisch bouwperceel
kleiner dan 8 nge	Geen agrarisch bouwperceel, maar een woonbestemming.
8 - 17 nge	Bouwperceel overeenkomstig het bestaande erf; bestaande bebouwing mag met 15 % worden uitgebreid.
17 - 50 nge	Bouwperceel van een ½ hectare.
meer dan 50 nge	Bouwperceel van 1 hectare, of meer indien 1 hectare onvoldoende is, met een maximum van 1,5 hectare.

Deze driedeling biedt ruimte voor bouw mogelijkheden aan bedrijven die daar gezien hun omvang de meeste behoefte aan hebben. Daar waar geen behoefte is aan uitbreiding van bebouwing vanuit de agrarische bedrijfsvoering, heeft ook geen uitbreidingsmogelijkheid te worden toegekend. De begrenzingen van de agrarische bouwpercelen zijn bepaald aan de hand van de vigerende bestemmingsplankaart en/of logische topografische grenzen (sloten, verkaveling). Hierdoor kunnen de bouwpercelen onderling van vorm variëren.

Flexibiliteit

Om de omvang en begrenzing van het bouwperceel te veranderen zijn bepalingen opgenomen in het plan. Voordat hieraan kan worden meegewerkt, moet worden getoetst aan onder andere de landschappelijke en natuurlijke kwaliteiten. Deze flexibiliteit is nodig zodat bedrijven kunnen groeien en om in te kunnen spelen op veranderende omstandigheden. Via een wijzigingsbevoegdheid kunnen de bouwpercelen worden vergroot tot een oppervlakte van 1,5 hectare en kan de begrenzing worden aangepast. Daarbij moet opgemerkt worden dat het bouwperceel ten behoeve van een intensieve veehouderij(-tak) niet groter mag zijn dan maximaal 1 hectare. Wanneer er een groter bouwperceel dan 1 hectare nodig is voor de intensieve veehouderij mag meer dan 1 hectare worden gebruikt, dit is echter alleen toegestaan wanneer het aantal dieren niet toeneemt, de uitbreiding moet dan dus noodzakelijk om te kunnen voldoen aan wettelijke eisen van dierenwelzijn of veterinaire gezondheid. Verder biedt het plan een vrijstellingsmogelijkheid om de grens van het bouwperceel met bebouwing tot een afstand van 25 meter te overschrijden (ook hier blijft onverlet dat de grootte van het bouwperceel ten behoeve van de intensieve veehouderij maximaal 1 hectare mag bedragen).

Bedrijfswoning(en)

Bestaande bedrijfswoningen zijn in het plan positief bestemd binnen de agrarische bedrijfsbestemming. De woning is noodzakelijk voor een goede agrarische bedrijfsvoering. Woningen die in het verleden als tweede bedrijfswoning zijn gebouwd, worden in principe ook als zodanig in het plan aangemerkt. Hiermee wordt voorkomen dat één en hetzelfde bedrijf aanleiding is voor de bouw van meerdere woningen die in de loop der jaren aan het agrarisch gebruik worden onttrokken. De agrarische sector is niet gediend met extra woningen in het landelijk gebied, omdat deze vaak uitbreidingen van agrarische bedrijven onmogelijk maken.

Een tweede bedrijfswoning is in sommige situaties op de grotere agrarische bedrijven denkbaar. Voorkomen moet worden dat een woning als bedrijfswoning wordt gebouwd maar (op termijn) als burgerwoning bewoond gaat worden. Dit is zowel in het belang van de agrarische sector, als van het landschap. Er zijn vandaag de dag uitgebreide mogelijkheden voor communicatie op afstand en snel transport. Daarom is het, ook op de grotere bedrijven, niet altijd noodzakelijk dat twee hoofdberoepskrachten op het bedrijf wonen. In het bestemmingsplan is een vrijstellingsmogelijkheid voor een tweede bedrijfswoning opgenomen.

Indien toch meegewerkt wordt aan een tweede agrarische bedrijfswoning, moet worden getoetst aan strenge criteria (de aard, omvang en continuïteit van het bedrijf). De bedrijfswoning moet noodzakelijk zijn voor toezicht en controle buiten de normale uren en op onvoorziene tijdstippen. Zo moet er sprake zijn van een noodzaak van intensief en continu toezicht door twee personen. Het continue karakter van het toezicht doet zich met name gelden op veehouderijbedrijven. De werkgelegenheid voor twee personen moet daarvoor op de lange termijn zijn gegarandeerd. Er dient dus te zijn toegewerkt naar een volwaardig tweemansbedrijf. De arbeidsbehoefte bedraagt minimaal 2 vak (vak = volwaardige arbeidskracht). In opvolgingssituaties is op bedrijven soms sprake van een tijdelijke vergroting van de productieomvang. Omdat niet wordt toegewerkt naar een tweemansbedrijf (het bedrijf gaat immers over van ouder op kind) is een tweede bedrijfswoning meestal niet te rechtvaardigen. Het verdient dan de voorkeur de eerste bedrijfswoning tijdelijk dubbel te bewonen. Het bestemmingsplan maakt dit via vrijstelling mogelijk.

Boom- en sierteelt en kassen

Vanwege de landschappelijke waarden van het plangebied is het in principe niet toegestaan om een boom- en/of sierkwekerijbedrijf op te richten. Ook glastuinbouwbedrijven zijn niet toegestaan.

Bij vrijstelling is het mogelijk om op tuinbouwbedrijven en akkerbouwbedrijven op het agrarisch bouwperceel kassen op te richten met een beperkte oppervlakte (1.000 m²), behalve in de gebieden die zijn bestemd als "agrarische doeleinden met landschappelijke waarde". De teelt in kassen kan bij deze bedrijfstypen een ondersteuning zijn bij de agrarische bedrijfsvoering. De kassen zijn te bestempelen als "teeltondersteunend". Doorgroei naar een glastuinbouwbedrijf is uitgesloten. Het oprichten van kassen is aan een vrijstelling gebonden, omdat de kassen alleen nodig zijn bij bepaalde typen bedrijven, de oppervlakte begrensd is en er een minimale afstand tot gevoelige functies in acht moet worden genomen. Menstoegankelijke tunnelkassen (vanaf 1,5 meter hoogte) worden beschouwd als kassen en dienen op het bouwperceel te worden opgericht.

Daarnaast maken kwekerijen vaak gebruik van tijdelijke teeltondersteunende voorzieningen zoals tunnelkassen, regenkappen of pot- en containerteelt en dergelijke. Het bestemmingsplan kent voor deze voorzieningen ook een vrijstellingsregeling. In directe ruimtelijke relatie met het agrarisch bouwperceel mag tot 1.000 m² teeltondersteunende voorzieningen met een hoogte van maximaal 2 meter worden opgericht, met uitzondering van de gebieden die zijn bestemd als "agrarische doeleinden met landschappelijke waarde". Pot- en containerteelt zijn niet toegestaan vanwege hun invloed op de waterhuishouding. Deze kunnen ook pas na vrijstelling (niet in "agrarische doeleinden met landschappelijke waarde") worden toegestaan, hierbij dient het bevoegde waterstaatsgezag te worden gehoord.

4.4.3. Intensieve veehouderijen

In het Reconstructieplan voor de Veluwe is een zoneringsplan voor de intensieve veehouderij opgenomen; het gaat om de extensiveringsgebieden, verwevingsgebieden en landbouwoontwikkelingsgebieden. Landbouwoontwikkelingsgebieden (gebieden waar de intensieve veehouderij ontwikkelingsruimte krijgt) komen niet voor in de gemeente Hattem. In de verwevingsgebieden wordt geen nieuwvestiging van intensieve veehouderijen mogelijk gemaakt. Hervestiging van een intensieve veehouderij op een bestaand bouwperceel is wel mogelijk. Een bouwperceel voor een intensieve veehouderij mag maximaal 1 hectare groot zijn. Bestaande grotere bouwpercelen worden gerespecteerd.

In extensiveringsgebieden mogen intensieve veehouderijen alleen beperkt uitbreiden wanneer ze ruimte nodig hebben om te voldoen aan eisen van dierenwelzijn- en gezondheid, het aantal dierplaatsen mag daarbij niet toenemen.

Dit beleid is op de volgende wijze doorvertaald in het bestemmingsplan. Het begrip "intensieve veehouderij" is als volgt gedefinieerd: *niet-grondgebonden agrarische bedrijven waar ten minste 250 m² aan bedrijfsvloeroppervlakte gebruikt wordt voor het houden van vee en pluimvee, waarbij dit houden van vee geheel of nagenoeg geheel plaatsvindt in gebouwen*. In de begripsomschrijving van "agrarisch bedrijf" is de intensieve veehouderij niet uitgesloten, omdat hervestiging van intensieve veehouderij op bestaande bouwblokken is toegestaan.

In de verwevingsgebieden zijn nieuwe bouwblokken voor intensieve veehouderijen niet toegestaan. Hervestiging van een intensieve veehouderij op een bestaand bouwperceel is wel mogelijk. Wanneer een perceel van een intensieve veehouderij kleiner is dan 1 hectare kan het bouwperceel middels een wijziging van het bestemmingsplan worden vergroot tot een oppervlakte van maximaal 1 hectare, mits voldaan wordt aan de criteria voor de uitbreiding van een agrarisch bouwperceel. Bestaande bouwpercelen van intensieve veehouderijen die groter zijn dan 1 hectare hebben een passend, groter bouwperceel toegekend gekregen. Via een wijzigingsbevoegdheid kunnen de bouwpercelen worden vergroot tot een oppervlakte van 1,5 hectare en kan de begrenzing worden aangepast. Daarbij moet opgemerkt worden dat het bouwperceel ten behoeve van een intensieve veehouderij(-tak) niet groter mag zijn dan maximaal 1 hectare. Wanneer er een groter bouwperceel dan 1 hectare nodig is voor de intensieve veehouderij mag meer dan 1 hectare worden gebruikt, dit is echter alleen toegestaan wanneer het aantal dierplaatsen niet toeneemt, de uitbreiding moet dan dus noodzakelijk om te kunnen voldoen aan wettelijke eisen van dierenwelzijn of veterinaire gezondheid. Verder biedt het plan een vrijstel-

lingsmogelijkheid om de grens van het bouwperceel met bebouwing tot een afstand van 25 meter te overschrijden (ook hier blijft onverlet dat de grootte van het bouwperceel ten behoeve van de intensieve veehouderij maximaal 1 hectare mag bedragen).

In het extensiveringsgebied (dat is bestemd als "bos" en "agrarische doeleinden met landschappelijke waarde") zijn geen vestigings- of uitbreidingsmogelijkheden voor agrarische bedrijven (inclusief intensieve veehouderijen) opgenomen. In dit extensiveringsgebied is ook maar één agrarisch bedrijf (een paardenhouderij op landgoed Molencaten) gevestigd. Om te voorkomen dat dit bedrijf omschakelt naar een intensieve veehouderij is voor dit bedrijf de aanduiding "geen intensieve veehouderij toegestaan" opgenomen.

4.4.4. Nevenactiviteiten op een agrarisch bedrijf

Het bestemmingsplan biedt mogelijkheden voor nevenactiviteiten op nog functionerende agrarische bedrijven.

De gemeente wil agrariërs de mogelijkheid geven om naast de agrarische activiteiten ook nevenactiviteiten te ontwikkelen. Bij recht is het daarom mogelijk om maximaal 50 m² van de bedrijfsbebouwing te gebruiken ten behoeve van de verkoop van eigen producten (boerderijwinkel). Eveneens mag in de bestaande hoofdgebouw (de bedrijfswoning) een bed and breakfast gelegenheid worden gerealiseerd. Onder voorwaarden biedt het bestemmingsplan enige mogelijkheden voor niet-agrarische nevenactiviteiten op nog functionerende agrarische bedrijven. Dit is gewenst vanuit het oogpunt van instandhouding van de leefbaarheid van het platteland, het voorkomen van kapitaalvernietiging en het voorkomen van illegale activiteiten. Bovendien kunnen agrarische bedrijven hun bestaansbasis verbreden middels het ontplooiën van niet-agrarische activiteiten.

De mogelijkheden voor nieuwe aan het agrarisch bedrijf verwante kleinschalige nevenactiviteiten of een recreatieve neventak zijn in het bestemmingsplan vertaald door het opnemen van een regeling binnen de agrarische bedrijfsbestemming. Voor een nevenfunctie mag maximaal 25% van de bebouwde oppervlakte tot een maximum van 350 m² van de bestaande gebouwen worden gebruikt, zo wordt de kleinschaligheid van de nevenfunctie behouden. De nevenfunctie blijft zo qua oppervlakte ondergeschikt. Tevens is een regeling opgenomen voor een verblijfsrecreatieve neventak (kleinschalige accommodatie) op een agrarisch bedrijf.

Voorwaarden voor de nevenfunctie zijn: er mag geen aanzienlijke verkeersaantrekkende werking optreden, industriële activiteiten zijn niet toegestaan, er mag geen detailhandel plaatsvinden anders dan de verkoop van ter plaatse geproduceerde goederen en buitenopslag is niet toegestaan.

4.4.5. Nieuwvestiging van agrarische bedrijven

Het plan biedt geen mogelijkheden voor nieuwvestiging en verplaatsing van agrarische bouwpercelen.

Onder nieuwvestiging van agrarische bedrijven wordt verstaan de realisatie van een nieuw agrarisch bedrijf op een nog onbebouwde locatie. Het kan gaan om een geheel nieuw bedrijf

van een starter, maar het kan ook gaan om een bestaand bedrijf, dat verplaatst moet worden. In het bestemmingsplan zijn geen mogelijkheden opgenomen voor nieuwvestiging van agrarische bedrijven. Grote delen van de gemeente zijn niet geschikt voor nieuwe bedrijfslocaties. Het betreft de Veluwe (geheel bebost) en de Hattemerenk (dicht bebouwd). Ook voor de Polder Hattem zijn geen mogelijkheden opgenomen voor nieuwvestiging. De praktijk wijst uit dat in de Polder Hattem het grondgebruik al dermate intensief is dat er geen ruimte meer is voor nog een bedrijf. Bovendien is het wenselijk de landschappelijke openheid in het gebied te handhaven en een ecologische verbindingszone te realiseren. Uiteraard blijft het mogelijk een nieuw bedrijf te starten op een bestaande locatie. Mocht er in de planperiode toch van een nieuwvestiging of een verplaatsing sprake zijn, dan zal een partiële herziening van het bestemmingsplan opgesteld moeten worden.

4.5. Recreatie

Het bestemmingsplan richt zich op behoud van bestaande recreatieve voorzieningen en biedt de nodige mogelijkheden voor kwaliteitsverbetering, zowel voor verblijfsrecreatie als dagrecreatie.

Gezien de voortgaande bevolkingsgroei, naar verwachting tot het jaar 2030, zal er een toenemende vraag zijn naar toeristisch-recreatieve voorzieningen. De bevolking groeit, maar de leeftijdsopbouw verandert, ook in Gelderland. Er zal sprake zijn van vergrijzing en ontgroening wat kan leiden tot een verminderde vraag (of stabilisatie van de vraag) naar actieve, inspannende recreatiemogelijkheden. Ook ontwikkelingen als arbeidsduurverkorting en deeltijdarbeid beïnvloeden het recreatief patroon. Arbeidsduurverkorting leidt waarschijnlijk tot een toename op de deelname aan recreatieve activiteiten in de directe woonomgeving en korte dagtochten.

Veel ingrepen die nodig zijn ten behoeve van toerisme en recreatie, kunnen zonder meer binnen de planologische regeling van dit bestemmingsplan tot stand kunnen komen. Slechts enkele ingrepen hebben gevolgen voor de ruimtelijke ordening en behoeven een nadere afweging, waarbij ook andere belangen betrokken moeten worden.

4.5.1. Dagrecreatie

Op het gebied van dagrecreatie vervult de gemeente Hattem een functie voor zowel de plaatselijke bevolking als voor recreanten en toeristen van buiten het plangebied. De dagrecreatieve voorzieningen in het plangebied bestaan uit extensieve voorzieningen en intensieve voorzieningen.

Voor kleinschalige voorzieningen als wandel- en fietspaden en picknickplaatsen is geen specifieke planologische regeling nodig. De fietspaden langs doorgaande wegen zijn medebestemd in de verschillende verkeersbestemmingen. Vrijliggende fiets- en wandelpaden zijn medebestemd in de gebiedsbestemmingen. De onverharde (wandel)paden kunnen niet zonder aanlegvergunning worden verhard. Op deze manier is ook de LangeAfstandsWandelroute Maarten van Rossum-pad planologisch beschermd. De intensieve voorzieningen voor dagrecreatie zijn onder meer twee maneges bij de Groeneweg, deze zijn als "manege" bestemd. De bestaande overige voorzieningen (de scoutinggebouwen) zijn aangeduid binnen de gebiedsbestemming "bos". De kiosk bij de Leemkuil is bestemd middels de aanduiding "centrale voorzieningen toe-

gestaan". De maximale toegestane oppervlakte is op de plankaart aangeduid. Het terrein zelf is opgenomen in de bestemming "bos", binnen deze bestemming is recreatief medegebruik toegestaan.

4.5.2. Verblijfsrecreatie

Het provinciale Groei- en Krimpbeleid voor verblijfsrecreatie is niet in de planopzet verwerkt. In Hattem is een gebied aangewezen waar recreatiebedrijven die uit het centrale deel van de Veluwe moeten worden uitgeplaatst zich kunnen hervestigen. Dit beleid moet nog verder worden uitgewerkt, er zijn ook nog geen concrete locaties of bedrijven bekend. Een eventuele verplaatsing zal te zijner tijd via een partiële herziening worden geregeld. In een partiële herziening kan dan ook een uitgebreide belangenafweging plaatsvinden.

Bestaande bedrijven

Het plan bestemt de hoofdfunctie van het bestaande verblijfsrecreatieve bedrijf De Leemkule. Bewust is afgezien van een gedetailleerde regeling. Deze zou onnodige beperkingen kunnen geven. Het terrein heeft de bestemming "verblijfsrecreatieve doeleinden" gekregen waarbinnen het bestaande aantal stacaravans en het aantal recreatiewoningen zijn vastgelegd in de voorschriften. De maximale oppervlakte bedrijfsbebouwing (receptie, kantine, groepsaccommodatie, zwembad en dergelijke) en het aantal toegestane dienstwoningen is eveneens vastgelegd in de voorschriften. Daarin is ook een vrijstellingsbepaling opgenomen die het mogelijk maakt om binnen de toegestane bebouwingsoppervlakte een deel van de stacaravans en recreatiewoningen tegen elkaar uit te wisselen of om grotere recreatiewoningen (tot 600 m³ en/of 150 m²) te realiseren.

Het gebruik van recreatiewoningen en stacaravans voor permanente bewoning is expliciet verboden in de voorschriften. Ook is de voorwaarde opgenomen dat het terrein op bedrijfsmatige wijze geëxploiteerd dient te worden, om ook op deze wijze permanente bewoning te voorkomen.

Het tweede verblijfsrecreatieve terrein is een gebouw aan de Koeweg, hier is een kinderkamp voor schipperskinderen gevestigd. Binnen de bestemming "verblijfsrecreatieve doeleinden" is daarvoor de aanduiding "kamphuis toegestaan" opgenomen. De maximale oppervlakte bebouwing is op de plankaart aangeduid.

Uitbreiding en nieuwvestiging

Het bestemmingsplan houdt geen rekening met uitbreiding en nieuwvestiging van recreatiebedrijven. Wel zijn er enige mogelijkheden voor recreatief hergebruik van vrijkomende agrarische bedrijfsgebouwen als boerderijkamers of voor kleinschalig kamperen of bed-and-breakfast als nevenfunctie bij het agrarisch bedrijf.

Kleinschalig kamperen

In het bestemmingsplan Buitengebied 2007 wordt het beleid uit de gemeentelijke notitie over dit onderwerp vertaald.

Het kleinschalig kamperen is in Hattem alleen toegestaan op het agrarisch bouwperceel en dus niet bij burgerwoningen. Deze vorm van kamperen is voornamelijk ontstaan vanuit de gedachte

dat daarmee agrariërs de mogelijkheid wordt gegeven neveninkomsten te genereren. Het kleinschalig kamperen is in de gehele gemeente toegestaan, met uitzondering van het gebied ten zuiden van het Vijzelpad en de bosgebieden. Kleinschalige kampeerterreinen dienen op minimaal 500 meter afstand ten opzichte van elkaar te liggen om ongewenste concentratie van terreinen te voorkomen. In de periode van 15 maart tot en met 31 oktober zijn ten hoogste 15 kampeermiddelen op het agrarisch bouwperceel toegestaan. Gezien de negatieve uitstraling op het landschap, het handhavingsprobleem en het risico van permanente bewoning zijn stacaravans niet toegestaan.

Wanneer tot inrichting van een kleinschalig kampeerterrein wordt overgegaan, is landschappelijke inpassing door de aanleg van een beplantingsstrook noodzakelijk. Voorzieningen voor het kamperen (onder andere sanitaire voorzieningen) dienen binnen de bestaande bebouwing gesitueerd te worden.

Ook het natuurkamperen (artikel 8.2.c. WOR) en het groepskamperen buiten het kampeerterrein (artikel 13 en 14 WOR) kan plaats vinden op basis van de WOR. Deze laatste twee vormen van kamperen vinden zeer incidenteel plaats en worden geregeld via het verlenen van vergunningen.

4.6. Wonen

Het bestemmingsplan kiest een conserverend beleid ten aanzien van bestaande woningen in het landelijk gebied.

4.6.1. Bestaande woningen

Met het oog op de belangen van landbouw, natuur en landschap geldt voor het plangebied een restrictief beleid voor woningen. Op de eerste plaats houdt dit in dat geen nieuwbouw van woningen mag plaatsvinden. Op de tweede plaats richt het plan zich op instandhouding van het bestaande bouwvolume van de aanwezige woningen. Aan de bestaande burgerwoningen is de bestemming "woondoeleinden" toegekend. Het beleid is gericht op het handhaven van het bestaande bouwvolume, rekening houdend met een zekere uitbreidingsruimte voor de kleinere woningen. De maximale inhoud van de woningen is gesteld op 600 m³. Voor woningen die ten tijde van het terinzagelegging van het bestemmingsplan groter waren dan 600 m³ geldt als maximale inhoud die inhoud die de woning had op het moment van de terinzagelegging van het bestemmingsplan.

Wanneer er geen nadere aanduiding op de plankaart is aangegeven is er één vrijstaande woning per bestemmingsvlak toegestaan. Woningen waar sprake is van inwoning of dubbele bewoning door twee huishoudens zijn niet bestemd als twee aparte woningen, er is namelijk sprake van één woning (bouwmassa). Bij een twee-onder-één-kapwoning is op de plankaart aangegeven dat er twee aanéengebouwde woningen aanwezig en toegestaan zijn. Het is niet mogelijk om deze woningen te slopen en twee vrijstaande woning terug te bouwen, er zou dan immers sprake zijn van een nieuwe woning in het buitengebied. Nieuwe woningen in het buitengebied zijn op grond van het provinciaal beleid niet toegestaan. Hierop geldt een uitzondering. Wanneer nieuwe woningen worden gerealiseerd in het kader van het functieveranderingsbeleid

in ruil voor sloop van oude stallen. Voor een overzicht van de voorwaarden wordt verwezen naar paragraaf 4.11.

Het nieuwe Streekplan geeft overigens ook geen maximale inhoud voor woningen meer aan. De gemeente houdt echter (voorlopig) vast aan het bestaande beleid van een maximale inhoud van 600 m³. Mogelijk wordt in de toekomst het beleid gewijzigd. Dit zal dan in een aparte beleidsnota worden verwoord.

Wanneer kleinschalige bedrijfsmatige nevenactiviteiten bij een woning plaatsvinden is dit aangegeven met de aanduiding "nevenactiviteit toegestaan". In de tabel in de bijlage bij de voorschriften is de toegestane activiteit eveneens een maximale oppervlakte aangegeven. In dit geval gaat het om de bestaande oppervlakte, er zijn geen uitbreidingsmogelijkheden geboden. Praktijk- of studioruimtes ten behoeve van het aan huis gebonden beroep zijn toegestaan, mits de woonfunctie de overheersende functie blijft. Deze functies worden niet nader aangeduid. Ook het hobbymatig houden van dieren en paarden valt onder de woonfunctie. Ten behoeve van het hobbymatig agrarisch bedrijf is een vrijstellingsbepaling opgenomen die het mogelijk maakt om de oppervlakte bijgebouwen te vergroten tot 200 m². de noodzaak voor de bebouwing moet zijn aangetoond en rond de woning moeten gronden liggen die aaneensluitend op elkaar ten minste 5.000 m² beslaan.

Binnen de bestemming "woondoeleinden" geldt een zogenaamde saneringsregeling voor bijgebouwen. Deze beoogt de sanering van de hoeveelheid bijgebouwen bij burgerwoningen. De bestaande - soms grote hoeveelheid - bijgebouwen met een veelal agrarische oorsprong kan worden vervangen door een nieuw bijgebouw met de oppervlakte van 70 m², voorwaarde is dat de oude bijgebouwen gesloopt worden.

In dit bestemmingsplan is de verplaatsing van een woning aan de Koeweg meegenomen. Het pand Koeweg 15 en de bijbehorende bijgebouwen zijn al gesloopt. Door de eigenaar is een nieuwe bouwlocatie aan de Koeweg aangevraagd. Ten behoeve van dit verzoek zijn een ruimtelijke onderbouwing en een natuurtoets uitgevoerd. De provincie Gelderland (het bevoegd gezag in het kader van de Natuurbeschermingswet) heeft aangegeven dat de aangevoerde onderzoeksgegevens voldoende zijn om te bepalen dat er geen vergunning in het kader van de Natuurbeschermingswet benodigd is. Er worden dus geen planten, dieren of hun leefomgeving aangetast.

4.6.2. Landhuizen

Landhuizen zijn onder andere de karakteristieke hoofdgebouwen op de landgoederen, zoals Fliphul. Deze zijn bestemd als "landhuizen". Voor landhuizen geldt dat de hoofdvorm ten tijde van de terinzagelegging van het bestemmingsplan gehandhaafd kan blijven. Deze hoofdvorm wordt bepaald door de oppervlakte van het grondvlak, de gevelbreedte, (goot)hoogte, dakhelling en nokrichting. Een landhuis heeft een bestaande inhoud van minimaal 1.500 m³ en mag maximaal 2.500 m³ groot zijn. Alleen de bestaande landhuizen zijn bestemd. De maximale omvang van de bijgebouwen bedraagt 80% van de oppervlakte van het hoofdgebouw, met een maximum van 200 m². Alleen de bestaande landhuizen zijn zo bestemd, het bestemmingsplan laat geen mogelijkheden voor nieuwe landhuizen.

Het bestemmingsplan laat geen mogelijkheden voor de vestiging van nieuwe landgoederen. Gezien de grote ruimtelijke impact van de vestiging van nieuwe landgoederen wil de gemeente dit in een aparte planherziening regelen.

4.6.3. Woningsplitsing

Op basis van de zogenaamde woningbouwpot van de provincie Gelderland kan de splitsing van een voormalige agrarische bedrijfswoning (het hoofdgebouw) in twee afzonderlijke wooneenheden mogelijk worden gemaakt. Daarmee kan bereikt worden dat het (financieel) mogelijk is het vaak karakteristieke pand te behouden. Onder splitsing wordt verstaan het bouwkundig en functioneel in tweeën delen van een gebouw dat deels al een woningfunctie had, waarbij een tweede zelfstandig functionerende woning in het gebouw wordt gemaakt. In het voorschrift "woon-doeleinden" is een vrijstellingsbepaling opgenomen die het mogelijk maakt om woningen met te mogen bewonen met twee huishoudens, mits de inhoud van de woning niet wordt vergroot. Hiertoe kan de woning worden verbouwd. De vrijstellingsmogelijkheid is opgenomen om architectonisch of cultuurhistorisch waardevolle woningen (vaak voormalige boerderijen) in stand te kunnen houden.

Voordat medewerking wordt verleend aan het toestaan van woningsplitsing moet de aanvraag voldoen aan een aantal voorwaarden:

- ♦ *Splitsing mag slechts betrekking hebben op een gebouw, dat zelf ten dele reeds een woonfunctie heeft.*
Het verbouwen ter bewoning van losstaande (voormalige) bedrijfsgebouwen zonder woongedeelte (schuren, loodsen en dergelijke) die deel uit maken/maakten van een agrarisch bedrijf, is hier dus niet aan de orde.
- ♦ *Bij splitsing dient de kenmerkende bouwvorm van het gebouw gehandhaafd te blijven.*
Deze voorwaarde is met name van belang bij cultuurhistorisch waardevolle gebouwen.
- ♦ *Het te splitsen gebouw (dus zonder vrijstaande stallen, schuren, loodsen en dergelijke) dient een zodanige inhoudsmaat te hebben, dat er twee volwaardige woningen in kunnen worden ondergebracht.*
- ♦ *Splitsing mag niet tot gevolg hebben dat de bedrijfsvoering op nabij gelegen agrarisch bedrijven wezenlijk wordt beperkt.*
Vanuit de milieuwetgeving (hinder) kan zich een beperking van de bedrijfsvoering voordoen wanneer de afstand tussen het te splitsen gebouw en de nabij gelegen agrarische bedrijven wordt verkleind. Bij de splitsing mag deze afstand dus niet kleiner worden.

4.7. Niet-agrarische bedrijven

Het plan heeft een terughoudende opstelling ten aanzien van uitbreidingsmogelijkheden en vestiging van bedrijven die niet of in mindere mate aan het landelijk gebied zijn gebonden.

4.7.1. Bestaande bedrijven

Niet-agrarische bedrijven zijn bedrijven die niet of in geringe mate functioneel gebonden zijn aan het buitengebied. Deze bedrijven dragen bij aan werkgelegenheid in de gemeente en zorgen voor een leefbaar platteland en hergebruik van voormalige agrarische bebouwing.

De bestaande bedrijvigheid kan positief worden bestemd, wanneer de bedrijfsactiviteiten ter plaatse acceptabel zijn en sanering of verplaatsing naar een bedrijventerrein niet reëel is. De bestemmingsregeling bestemt nadrukkelijk alleen de bestaande activiteiten. Voor de uitbreidingsmogelijkheden van de bestaande bedrijven richt het plan zich op het voorkomen van structurele groei. De uitbreidingsmogelijkheden zijn dan ook vooral bedoeld voor de activiteiten die aanwezig zijn op het tijdstip van de terinzagelegging van het plan. Het plan gaat uit van een uitbreidingspercentage van 20% van de bestaande bebouwing. Omdat dit, afhankelijk van de bestaande oppervlakte bedrijfsbebouwing, tot grote verschillen tussen de bedrijven kan leiden, geldt een maximum uitbreidingsmogelijkheid tot een maximale oppervlakte van 375 m². Bedrijven die al groter zijn als deze 375 m² mogen met maximaal 10% van de bestaande oppervlakte uitbreiden. Wanneer bedrijven zich voornemen structureel te groeien, streeft de gemeente naar verplaatsing naar een bedrijfsterrein. De bijlage bij de voorschriften geeft een overzicht van de voorkomende bedrijvigheid en de planologische regeling, zoals de toegestane maximale oppervlakte, de toegestane bedrijvigheid en het aantal bedrijfswoningen.

4.7.2. Nieuwe bedrijven

Het bestemmingsplan biedt geen mogelijkheden voor nieuwvestiging van niet-agrarische bedrijvigheid. Nieuwvestiging zou leiden tot een ongewenste verstedelijkingsdruk en verdichting van het buitengebied. De landschappelijke waarden en de functies die aan het gebied eigen zijn, kunnen daardoor worden aangetast. Het plan biedt in beperkte mate mogelijkheden binnen vrijkomende agrarische bedrijfsbebouwing andersoortige (veelal kleinschalige) bedrijvigheid te ontwikkelen. Dit beleid wordt in paragraaf 4.11. uitgebreid besproken.

4.8. Cultuurhistorische waarden

Het bestemmingsplan richt zich op het behoud van de cultuurhistorische waarden.

De cultuurhistorische waarden komen tot uitdrukking in de landschappelijke elementen, archeologische terreinen en bouwkundige monumenten.

Landschappelijke elementen

Bepaalde landschappelijke waarden als houtwallen, bosjes, beken en lanen hebben voor een deel een duidelijke samenhang met de ontstaans-, bewonings-, en ontginningsgeschiedenis van de streek. Om deze geschiedenis te behouden en zichtbaar te laten zijn deze landschappelijke waarden waar nodig beschermd binnen de gebiedsbestemmingen.

Archeologische terreinen

Tussen de spoorlijn Zwolle-Amersfoort en de Zuiderzeestraatweg ligt een terrein van hoge archeologische waarde. Overeenkomstig het beleid van de Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek wordt dit terrein aangeduid met de dubbelbestemming "archeologisch waardevol gebied". Voor het instandhouden van de archeologische waarden is een aantal (bodem)werkzaamheden gebonden aan een aanlegvergunning.

Ook buiten de beschermde terreinen kunnen archeologische waarden aanwezig zijn. Op grond van het verdrag van Malta moet in de planvorming ook met deze mogelijke archeologische waarden rekening worden gehouden. Een hulpmiddel hierbij vormt de Indicatieve Kaart Archeo-

logische Waarden (IKAW); deze kaart geeft een beeld van de mate van verwachting dat archeologische resten in de bodem zullen worden aangetroffen. De gemeente heeft als beleid dat bij een bouwaanvraag zal worden bekeken wat de verwachtingswaarde op de locatie is en zal dan in overleg met een deskundige bepalen of er nader onderzoek noodzakelijk is.

Bouwkundige monumenten

De gebouwen en bouwwerken die zijn aangewezen als rijks- en gemeentelijk monument worden aangeduid met "Rijksmonument" of "gemeentelijk monument". De aanduiding heeft enkel een signalerende functie.

Wet- en regelgeving omtrent cultuurhistorisch waardevolle bebouwing

De Monumentenwet (1988) heeft als doel de bescherming van monumenten. Op basis van de Monumentenwet kunnen beschermde monumenten en beschermde stads- of dorpsgezichten worden aangewezen. Het gaat daarbij om onroerende zaken of een groep onroerende zaken die van algemeen belang zijn vanwege hun schoonheid, hun betekenis voor de wetenschap, hun cultuurhistorische waarde of de onderlinge ruimtelijke of structurele samenhang. De Monumentenwet bepaalt in artikel 36 dat de gemeenteraad ter bescherming van een beschermd stads- of dorpsgezicht een bestemmingsplan moet vaststellen.

4.9. Overige functies

De overige functies krijgen in het plan een passende bestemming.

4.9.1. Bijzondere functies

De locaties die een culturele, sociale, religieuze en/of een algemeen maatschappelijke functie hebben, zijn specifiek bestemd tot "maatschappelijke doeleinden". Deze bestemming geldt in het plangebied onder meer voor een clubhuis en een kerk. De vuilstort aan de Oranje Nassaulaan is recent gesloten, het gebied wordt op korte termijn ingericht als bos. De bestemming voor dit terrein in dit bestemmingsplan is daarom "bos".

4.9.2. Verkeersdoeleinden

De wegen met een uitgesproken verkeersfunctie zijn bestemd tot "verkeersdoeleinden". Binnen deze bestemming zijn categorieën wegen onderscheiden. Voor de verkeersveiligheid zijn per categorie afstandsmaten ten opzichte van de weg opgenomen. Hiermee moet rekening worden gehouden bij het oprichten van bebouwing. De perceelontsluitende wegen en zandwegen zijn niet specifiek bestemd, maar zijn opgenomen in de aangrenzende gebiedsbestemmingen.

De spoorlijnen zijn bestemd als "verkeersdoeleinden railverkeer". De nog aan te leggen Hanze-lijn is ook meegenomen in dit bestemmingsplan. Ten behoeve van de bouw is het noodzakelijk dat een aantal aanvullende regelingen en bestemmingen moeten worden opgenomen. Het gaat dan bijvoorbeeld om het aanduiden van de tijdelijke gronddepots, het laten vervallen van een aantal bouwpercelen van te slopen bebouwing en het opnemen van een tijdelijke bestemming voor de zogenaamde bouwzones (zones direct langs het spoor die nodig zijn voor het bouwen van spoorlijn, dus voor bouwwegen, parkeerruimte, bouwketen, opslag bouw materiaal). Voor

een volledig overzicht van het tracé van de Hanzelijn, de benodigde bouw- en inpassingsmaatregelen en de planologische gevolgen¹ wordt verwezen naar bijlage 5 bij de toelichting.

4.9.3. Nutsvoorzieningen

Tot "nutsdoeleinden" zijn bestemd gebouwen en terreinen, die een functie hebben voor het openbaar nut. De maximale toegestane oppervlakte bebouwing is op de plankaart aangeduid. Verder zijn een aantal nutsvoorzieningen op de plankaart aangeduid. Het gaat om de aanduidingen "straatpad", "zone hoogspanningsleiding" en "aardgastransportleiding". In de voorschriften is onder meer bepaald dat in de beschermingszones van deze leidingen geen gebouwen mogen worden opgericht. Hiermee worden de gevaren (bijvoorbeeld draadbreuk) zoveel mogelijk beperkt.

4.9.4. Windturbines

Grote delen van de gemeente zijn niet geschikt voor de opwekking van windenergie vanwege de obstakels in het landschap en vanwege de aanwezigheid van de ecologische hoofdstructuur. Voor die delen die mogelijk wel geschikt zijn, is de gemeente geen voorstander van individuele windturbines, vanwege de negatieve gevolgen voor het landschap. Moderne windturbines bereiken immers al snel een tiphoogte van 100 meter. Windturbines zouden bij voorkeur groepsgewijs opgericht moeten worden. Hattem-Noord is aangewezen als een zoekgebied voor de plaatsing voor windturbines. Binnen de planopzet worden dan ook geen mogelijkheden voor de oprichting van windturbines geboden. Initiatieven voor windturbines worden in een apart plan afgewogen.

4.10. Water

De doorgaande watergangen in het plangebied zijn positief bestemd met de bestemming "water". In de praktijk blijkt dit een groot deel van de A-watergangen te zijn. De Molecatense Beek heeft ook een landschappelijke en ecologische betekenis en krijgt daarom de bestemming "water met landschappelijke en natuurlijke waarde".

Aangezien alle belangrijke waterlopen in de gemeente zijn vastgelegd door middel van de Keur van het Waterschap Veluwe, is het niet nodig verder nog watergangen op de kaart aan te duiden. Evengoed zijn de watergangen positief bestemd, en wel door de doeleindenomschrijving van de gebiedsbestemmingen. Dit biedt als voordeel dat zo nodig watergangen verlegd of verbreed (voor bijvoorbeeld retentie of de aanleg van natuurvriendelijke oevers) kunnen worden, zonder dat het bestemmingsplan behoeft te worden aangepast.

¹ Naar aanleiding van het genomen Tracébesluit over de Hanzelijn moeten gemeentes de Hanzelijn in hun bestemmingsplannen verwerken. De gemeente Hattem wil de Hanzelijn in het bestemmingsplan Buitengebied meenemen. Omdat het bestemmingsplan Buitengebied toen al ter inzage had gelegen betekende het meenemen van de Hanzelijn een dusdanig grote wijziging van het bestemmingsplan dat is besloten om eerst een notitie te maken over de planologisch-juridische inpassing van de Hanzelijn en deze notitie ook ter inzage te leggen voor de inspraak en aan de relevante overlegpartners toe te zenden. Na het afronden van deze procedure is de Hanzelijn meegenomen in het bestemmingsplan Buitengebied.

In het Streekplan Gelderland zijn een drietal zoekgebieden voor regionale waterberging aangegeven. Binnen deze gebieden zoekt het waterschap naar ruimte voor waterberging. Omdat er nog geen concreet plan is, worden deze gebieden nog niet als specifieke waterbergingsgebieden meegenomen. Wel beschermd de opzet van het bestemmingsplan de functie van deze gebieden voor de waterhuishouding, door onder andere het slotenstelsel specifiek te beschermen en de waterhuishouding deel uit te laten maken van de doeleindenomschrijving van de gebiedsbestemmingen.

Keur van het Waterschap Veluwe

De Keur is een verordening voor de behartiging van de taken die het waterschap zijn opgedragen. Vanuit beheersoogpunt worden regels getroffen voor waterstaatswerken die van belang zijn voor de taakuitoefening van het waterschap. Bepaald is dat het Waterschap Veluwe de zorg heeft voor de waterkeringen, het oppervlaktewaterkwantiteitsbeheer en -kwaliteitsbeheer. Het opnemen van regels voor het beheer van de waterkwaliteit kan slechts plaatsvinden voor zover daarin niet in hogere regelingen is voorzien. De keur bevat gebods- en verbodsbepalingen met betrekking tot waterkeringen, watergangen en kunstwerken. Verder zijn ontheffingsbepalingen opgenomen, regels met betrekking tot de dijklegger en regels met betrekking tot de schouw en toezicht. Ook bevat de keur enkele strafbepalingen.

Ter illustratie: voor dijken ("waterkeringen") geldt een beschermingszone van twintig meter uit de teen van de dijk. Binnen deze zone is het onder meer verboden putten, sloten, greppels, perskuilen of andere uitdiepingen te verrichten. Voor A-watergangen geldt een beschermingszone van vijf meter. Binnen deze zone is het onder meer verboden bouwwerken te plaatsen. Er geldt het algemene verbod werken uit te voeren die de waterbeheersing of het waterpeil kunnen beïnvloeden.

4.11. Hergebruik vrijkomende agrarische bedrijfscomplexen

Het bestemmingsplan biedt enkele mogelijkheden voor het hergebruik van vrijkomende agrarische bebouwing.

Het aantal agrarische bedrijven neemt af. Deze tendens doet zich al decennia lang voor en zal zich in de toekomst voortzetten. Veel oorspronkelijk agrarische bebouwing heeft zijn oorspronkelijke functie verloren of zal deze in de toekomst verliezen. Teneinde verval van de bebouwing tegen te gaan, de leefbaarheid van het landelijk gebied in stand te houden en kapitaalvernietiging te voorkomen, is het wenselijk alternatieve gebruiksvormen toe te staan.

Omdat hergebruik door andere agrarische bedrijven niet altijd mogelijk is biedt het plan enkele alternatieve gebruiksmogelijkheden. De provincie stelt de mogelijkheden voor hergebruik voor een deel afhankelijk van de locatie van het voormalige bedrijfscomplex. Dat leidt er toe dat in kwetsbare gebieden minder mogelijkheden zijn dan in minder kwetsbare gebieden.

In de onderstaande tabel worden voorbeelden van hergebruiksfuncties aangegeven.

Gebiedsbestemming waarbinnen de locatie ligt	Hergebruiksmogelijkheden (voorbeelden)
"bos" of "agrarische doeleinden met landschappelijke waarde"	<ul style="list-style-type: none"> ♦ Wonen ♦ kleinschalige vormen van recreatie ("logies met ontbijt"/boerderijkamers) ♦ natuur- en landschapsbeheer en -educatie (werkplaats, opslagplaats) ♦ binnenopslag

Gebiedsbestemming waarbinnen de locatie ligt	Hergebruikmogelijkheden (voorbeelden)
"agrarische doeleinden"	<ul style="list-style-type: none"> ♦ als bij "bos"/"agrarische doeleinden met landschappelijke waarde" en: ♦ zakelijke dienstverlening (architectenbureau, reclamebureau) ♦ ambachtelijke bedrijvigheid (klompenmakerij, kaasmakerij) ♦ medische activiteiten (zorgboerderij) ♦ sociale/educatieve activiteiten (retraitecentrum) ♦ culturele activiteiten (atelier, expositieruimte)

In de voorschriften (artikel 3) zijn twee wijzigingsbevoegdheden opgenomen. De eerste wijzigingsbevoegdheid maakt het mogelijk om de voormalige bedrijfsgebouwen te verbouwen tot meerdere wooneenheden. De tweede mogelijkheid maakt de realisatie van niet-agrarische bedrijvigheid in de voormalige agrarische bedrijfsgebouwen mogelijk. Hierna de voorwaarden voor de wijzigingen beschreven. De voorwaarden zijn gebaseerd op het recent vastgestelde nieuwe Streekplan Gelderland.

Afweging wijziging naar de bestemming "woondoeleinden" (meerdere wooneenheden)

De agrarische bedrijvigheid moet geheel zijn beëindigd.

De insteek van de regeling is dat de woonfunctie als vervanging van de gestaakte agrarische bedrijfsvoering dient.

De nieuwe woningen worden zo veel mogelijk in één bestaand gebouw gerealiseerd, of in twee dicht bij elkaar staande gebouwen.

Om de uitstraling en de eenheid van het voormalige boeren erf te handhaven worden de wooneenheden zoveel mogelijk in één groter gebouw gerealiseerd.

Minimaal de helft van de bestaande oppervlakte (legaal tot stand gekomen en fysiek bestaande) bebouwing wordt gesloopt, met uitzondering van monumentale of karakteristieke bebouwing.

Om tot een kwaliteitsverbetering te komen moet minimaal de helft van de aanwezige landschapsontsierende bebouwing worden gesloopt. Alle gebouwen die niet worden gebruikt als woongebouw of bijgebouw moeten worden gesloopt. Monumenten en karakteristieke gebouwen worden niet gesloopt. De bedrijfswoning telt niet mee bij de berekening van de oppervlakte aanwezige bebouwing. Illegaal gerealiseerde gebouwen of gebouwen waarvoor een bouwvergunning is verleend, maar niet zijn gebouwd of ten behoeve van het agrarisch bedrijf zijn gebruikt worden uitgesloten van de regeling. De rest van de gebouwen mag worden hergebruikt.

Wanneer de bedrijfsgebouwen niet geschikt zijn voor hergebruik, mag één nieuw hoofdgebouwen worden gerealiseerd.

Hier geldt ook weer dat minimaal 50% van de bebouwing wordt gesloopt (zie hiervoor). De nieuwe bebouwde oppervlakte mag maximaal 50% van de gesloopte oppervlakte bedragen.

Het bouwblok wordt verkleind.

Het oorspronkelijke agrarische bouwblok krijgt voor een deel de bestemming "woondoel-einden" en voor een deel de aangrenzende gebiedsbestemming of de bos- of natuurbe-stemming, zo wordt een deel "teruggegeven" en ruimtelijke kwaliteitswinst gehaald.

De wijziging mag geen belemmering vormen voor nabijgelegen agrarische bedrijven.

De nieuwe woningen mogen geen belemmering gaan vormen voor de bedrijfsvoering van een nabijgelegen agrarisch bedrijf.

De wijziging mag niet gaan leiden tot knelpunten in de verkeersafwikkeling.

Hierbij kan gedacht worden aan de positionering van inrit en het aantal extra verkeers-bewegingen. Het is ook niet de bedoeling dat onverharde wegen verhard gaan worden ten behoeve van de nieuwe woning.

Beeldwaliteitsplan.

De beeldkwaliteit wordt getoetst aan het welstandsbeleid. De Welstandsnota en de wel-standstoets bij de bouwvergunningaanvraag zijn hierbij de instrumenten. De initiatiefne-mer zal moeten aangeven wat de uitstraling van de bebouwing wordt en hoe de bebou-wing wordt ingepast.

Afweging wijziging naar bedrijfsmatige activiteiten (woon-werkfunctie)

Minimaal de helft van de bestaande oppervlakte (legaal tot stand gekomen en fysiek bestaande) bebouwing wordt gesloopt, met uitzondering van monumentale of karakteristieke bebouwing.

Om tot een kwaliteitsverbetering te komen moeten alle gebouwen die niet worden her-gebruikt (landschapsontsierende bebouwing) worden gesloopt. Monumenten en karakte-ristieke gebouwen worden niet gesloopt. De bedrijfswoning telt niet mee bij de bereke-ning van de oppervlakte aanwezige bebouwing. Illegaal gerealiseerde gebouwen of ge-bouwen waarvoor een bouwvergunning is verleend, maar niet zijn gebouwd of ten be-hoeve van het agrarisch bedrijf zijn gebruikt worden uitgesloten van de regeling.

De maximale oppervlakte die voor een bedrijfsfunctie mag worden hergebruikt is 500 m².

Alle overige bebouwing boven de 500 m² vloeroppervlakte wordt gesloopt. Voor de voorwaarden zie hiervoor genoemde voorwaarde. De maximale oppervlakte wordt aan-gehouden om te voorkomen dat grote niet-agrarische bedrijven gaan ontstaan en de kwaliteitswinst hierdoor te niet wordt gedaan.

In het groen-blauwe raamwerk zijn minder mogelijkheden dan in de overige gebieden.

In het groen-blauwe raamwerk (de bossen op de Veluwe en de ecologische verbindings-zone) zijn als nieuwe vervolgfunctie alleen natuur- en landschapsbeheer toegestaan. De ecologische verbindingszone is op de plankaart als "ecologische verbindingszone", in dit gebied zijn als nieuwe activiteit alleen natuur- en landschapsbeheer en extensieve ver-blijfsrecreatie toegestaan.

Detailhandel is niet toegestaan.

Een uitzondering wordt gemaakt voor de verkoop van ter plaatse geproduceerde producten van het eigen bedrijf. Hiervoor mag een oppervlakte van de bedrijfsvloeroppervlakte worden gebruikt.

Buitenopslag is niet toegestaan.

Buitenopslag van grondstoffen of geproduceerde materialen wordt ervaren als storend. Het is een gebiedsvreemd element. Bedrijvigheid waarbij buitenopslag onvermijdelijk is, moet worden geweerd. In de voorschriften is bepaald dat buitenopslag niet is toegestaan.

Het oorspronkelijke bouwblok wordt verkleind.

Het oorspronkelijke agrarische bouwblok krijgt voor een deel de bestemming "bedrijfsdoeleinden" of "bijzondere doeleinden" en voor een deel de aangrenzende gebiedsbestemming of de bos- of natuurbestemming, zo wordt een deel "teruggegeven" en ruimtelijke kwaliteitswinst gehaald.

De wijziging mag geen belemmering vormen voor nabijgelegen agrarische bedrijven.

De bedrijfsactiviteit mag geen belemmering gaan vormen voor de bedrijfsvoering van een nabijgelegen agrarisch bedrijf.

De wijziging mag niet gaan leiden tot knelpunten in de verkeersafwikkeling.

Hierbij kan gedacht worden aan de positionering van inrit en het aantal extra verkeersbewegingen. Het is ook niet de bedoeling dat onverharde wegen verhard gaan worden of smalle wegen worden verbreed ten behoeve van de nieuwe bedrijfsfunctie. De verkeersaantrekkende werking van de nieuwe activiteit moet beperkt zijn, bijvoorbeeld niet meer dan gemiddeld 25 motorvoertuigen per dag.

Beeldwaliteitsplan.

De beeldkwaliteit wordt getoetst aan het welstandsbeleid. De Welstandsnota en de welstandstoets bij de bouwvergunningaanvraag zijn hierbij de instrumenten. De initiatiefnemer zal moeten aangeven wat de uitstraling van de bebouwing wordt en hoe de bebouwing wordt ingepast.

Afweging wijziging naar kleinschalige verblijfsrecreatie

De nieuwe functie vindt waar mogelijk plaats in een bestaand (voormalig) bedrijfspand.

Om tot een kwaliteitsverbetering te komen moeten alle gebouwen die niet worden hergebruikt (landschapsontsierende bebouwing) worden gesloopt.

De maximale oppervlakte die voor deze functie mag worden (her)gebruikt is 350 m².

Voor de voorwaarden zie hiervoor genoemde voorwaarde. De maximale oppervlakte wordt aangehouden om te voorkomen dat grote recreatieve bedrijven gaan ontstaan en de kwaliteitswinst hierdoor te niet wordt gedaan. Een kamer/appartement mag maximaal 50 m² groot zijn.

Permanente bewoning van recreatiebedrijven is niet toegestaan.

Om te voorkomen dat "gewone" woningen ontstaan en om het recreatief gebruik te garanderen is permanente bewoning van vakantieverblijven niet toegestaan.

Het oorspronkelijke bouwblok wordt verkleind.

Het oorspronkelijke agrarische bouwblok krijgt voor een deel de bestemming "verblijfsrecreatieve doeleinden" of en voor een deel de aangrenzende gebiedsbestemming of de bos- of natuurbestemming (wanneer er sprake is van een gestopt agrarisch bedrijf, niet bij een nevenactiviteit bij een bestaand agrarisch bedrijf), zo wordt een deel "teruggegeven" en ruimtelijke kwaliteitswinst gehaald.

De wijziging mag geen belemmering vormen voor nabijgelegen agrarische bedrijven.

De activiteit mag geen belemmering gaan vormen voor de bedrijfsvoering van een nabijgelegen agrarisch bedrijf.

De wijziging mag niet gaan leiden tot knelpunten in de verkeersafwikkeling.

Hierbij kan gedacht worden aan de positionering van inrit en het aantal extra verkeersbewegingen. Het is ook niet de bedoeling dat onverharde wegen verhard gaan worden of smalle wegen worden verbreed ten behoeve van de nieuwe bedrijfsfunctie. De verkeersaantrekkende werking van de nieuwe activiteit moet beperkt zijn, bijvoorbeeld niet meer dan gemiddeld 25 motorvoertuigen per dag.

Beeldwaliteitsplan.

De beeldkwaliteit wordt getoetst aan het welstandsbeleid. De Welstandsnota en de welstandstoets bij de bouwvergunningaanvraag zijn hierbij de instrumenten. De initiatiefnemer zal moeten aangeven wat de uitstraling van de bebouwing wordt en hoe de bebouwing wordt ingepast.

4.12. Toets aan de Natuurbeschermingswet en Flora- en faunawet

De Vogel- en Habitatrichtlijngebieden zijn opgenomen in de Natuurbeschermingswet. In het plangebied is het Vogel- en Habitatrichtlijngebied de Veluwe gelegen. Net buiten het plangebied ligt het Vogelrichtlijngebied de IJsseluitwaarden. Deze natuurwaarden van dit gebied moeten, op grond van de Natuurbeschermingswet worden beschermd. Deze bescherming dient ook in bestemmingsplannen te worden opgenomen. In dit bestemmingsplan is daarom in de toetsingskaders van de wijziging- en vrijstellingsmogelijkheden een toets aan de Natuurbeschermingswet opgenomen. Ook de aanlegvergunningen moeten hieraan worden getoetst. Omdat het bestemmingsplan voor het overige een sterk conserverend karakter heeft biedt het opnemen van een toets in de vrijstellings- en wijzigingsbevoegdheden voldoende zekerheid om de waarden van de natuurgebieden te beschermen tegen ongewenste ontwikkelingen. De kaarten met de ligging van de Vogel- en Habitatrichtlijngebieden zijn als bijlage bij de toelichting opgenomen. De flexibiliteitsbepalingen moeten worden getoetst aan de "landschappelijke en natuurlijke waarden", hiermee wordt indirect verwezen naar de Flora- en faunawet. Bij initiatieven zal moeten worden aangetoond dat de natuurwaarden niet op een onevenredige wijze worden aangetast. Omdat op voorhand niet is in te schatten waar, wanneer en hoe ontwikkelingen plaats zullen vinden moet op dat moment worden getoetst aan de natuurwaarden.

4.13. Ruimtelijke ordening en milieu

Hoewel de ruimtelijke ordening en het milieubeleid zich met dezelfde omgeving bezig houden, is de wettelijke basis verschillend. Het belangrijkste kader voor het milieubeleid is de Wet milieubeheer. Voor de ruimtelijke ordening is dat de Wet op de Ruimtelijke Ordening. Aan de andere kant moet gezegd worden dat juist omdat beide beleidsvelden zich met dezelfde omgeving bezig houden, er van wederzijds negeren geen sprake mag zijn.

Waar mogelijk versterkt het bestemmingsplan het instrumentarium uit het milieuspoor. Zo neemt het bestemmingsplan de in het plangebied aanwezige hinderzones op, om te voorkomen dat vanuit het oogpunt van milieubeheer onaanvaardbare situaties ontstaan. Het bestemmingsplan kan niet in de plaats treden van milieubeleid. Het wettelijk kader is daar niet op toegesneden en het kan leiden tot een stelsel van dubbele of elkaar overlappende regelgeving. Hierdoor kan het milieubeleid op een hinderlijke wijze worden doorkruist, waardoor rechtszekerheid wordt geschaad.

Milieuhygiënische uitvoerbaarheid

Op verschillende plaatsen in de voorschriften wordt gesteld dat geen medewerking wordt verleend aan een bepaald initiatief wanneer de "milieuhygiënische uitvoerbaarheid" niet is aangetoond. Dit wil zeggen dat de gemeente pas medewerking verleent aan de ruimtelijk relevante ontwikkeling als daardoor geen onaanvaardbare milieusituatie ontstaat. De milieuhygiënische situatie wordt in een dergelijke situatie beoordeeld aan de hand van op dat moment van kracht zijnde milieuregelgeving en de bestaande milieukwaliteit.

Om nu zoveel mogelijk inzicht te geven in milieuaspecten die bij de beoordeling van aanvragen en initiatieven een rol spelen, worden in deze paragraaf de belangrijkste milieuregelingen die met de ruimtelijke ordening samenhangen op een rij gezet. Dit biedt een goed overzicht van de doorwerking van het milieubeleid in het ruimtelijk beleid. Opgemerkt wordt dat ook reeds bij de behandeling van de beleidsuitgangspunten per sector het nodige is gezegd over de afstemming ruimtelijke ordening en milieubeleid.

Tenslotte moet nog worden opgemerkt dat de afstemming tussen ruimtelijke ordening en milieuregelgeving ook tot stand komt door de coördinatieregeling in de Woningwet (Ww). De regeling voorziet in een procedurele afstemming tussen de bouwvergunning en de milieuvergunning. Ook zijn enkele waarborgen gegeven voor een inhoudelijke coördinatie (bij bouwtechnische consequenties van de verleende milieuvergunning).

4.13.1. Watertoets

In het kader van de verplichte watertoets heeft bij de voorbereiding van het bestemmingsplan overleg plaatsgevonden met Waterschap Veluwe. Omdat het plan een sterk conserverend karakter heeft, zal het plan volgens het waterschap geen effect hebben op de waterhuishouding.

Omdat de wijzigingsbevoegdheden die in het plan zijn opgenomen niet op voorhand kunnen worden getoetst op hun effecten worden deze wijzigingsplannen te zijner tijd getoetst op wateraspecten.

4.13.2. Reconstructieplan en stankbeleid (Wet Ammoniak en Veehouderij)

Met het reconstructieplan wordt onder meer gestreefd naar de reductie van de ammoniakemissie en -depositie. Het bestemmingsplan biedt een planologische bescherming aan landschappelijke en natuurlijke waarden, die het reconstructieplan via het milieuspoor beschermen. Het stankbeleid, zoals vastgelegd in de Richtlijn Veehouderij en Hinderwet en de Richtlijn Veehouderij en Stankhinder is herzien.

Per 1 mei 2002 is de Wet Ammoniak en Veehouderij in werking getreden. De Wet Ammoniak en Veehouderij geeft aan dat binnen kwetsbare gebieden en in een strook van 250 meter daaromheen aanvullende ammoniakregels gelden. Op grond van de wet mogen hier geen nieuwe veehouderijbedrijven worden gevestigd. Bestaande veehouderijen hebben slechts beperkte uitbreidingsmogelijkheden. Een uitzondering geldt voor melkveebedrijven (deze kunnen groeien tot 110 melkkoeien en 77 stuks jongvee), paarden- en schapenbedrijven, biologische bedrijven en bedrijven die hun dieren hoofdzakelijk houden voor natuurbeheer.

De kwetsbare gebieden zijn in ieder geval de gebieden die deel uitmaken van de provinciale Ecologische Hoofdstructuur en de gebieden die op 1 januari 2002 bij het vervallen van de Interimwet Ammoniak en Veehouderij waren aangemerkt als voor verzuring gevoelig gebied. Gedeputeerde Staten hebben een kaart vastgesteld met daarop de kwetsbare gebieden en de omliggende zones¹. Een deel van het grondgebied van Hattem is aangewezen als kwetsbaar gebied en heeft een zone om de kwetsbare gebieden.

Deze nieuwe wet en aanwijzing van kwetsbare gebieden zijn niet direct van invloed op de regelgeving in het bestemmingsplan. Bij de uitvoering van het bestemmingsplan, bijvoorbeeld bij de toepassing van flexibiliteitsbepalingen zal rekening moeten worden gehouden met het geldende stankbeleid.

4.13.3. Milieuzones

Rioolwaterzuiveringsinstallatie

Op basis van de Wet geluidhinder moet rond rioolwaterzuiveringsinstallaties met een capaciteit van meer dan 100.000 inwonersequivalenten een zone in acht worden genomen. Buiten deze zone mag de geluidbelasting niet hoger zijn dan 50 dB(A). De rioolwaterzuiveringsinstallatie in Hattem heeft een capaciteit van 90.000 inwonersequivalenten en kent daarom geen geluidszone.

Geluidzones

Voor industrieterreinen waarop inrichtingen zijn of kunnen worden gevestigd, die in belangrijke mate geluidhinder veroorzaken geldt op basis van de Wet geluidhinder een verplichte zonering. De gemeente Hattem kent geen industrieterreinen met zones die voor het bestemmingsplan Buitengebied 2007 van belang zijn.

¹ De kaart is te raadplegen op de website van de provincie Gelderland: www.gelderland.nl.

4.13.4. Bodemonderzoek

De provincie kent de regel dat voor elk bestemmingsplan een bodemonderzoek verricht moet worden. Deze algemene regel geldt niet voor een bestemmingsplan Buitengebied. Het bestemmingsplan Buitengebied 2007 actualiseert eigenlijk alleen maar de bestaande regeling. De nieuwe bouwmogelijkheden die het plan biedt zijn immers gering. Bovendien is nog niet bekend of van de mogelijkheden gebruik gemaakt gaat worden. Als dit laatste al gebeurt, dan is nog onbekend welke locaties het betreft.

Om belastende situaties te voorkomen en toch de mogelijkheden van het plan optimaal te benutten, zijn de gegevens uit het provinciale bodemkarteringssysteem opgenomen in bijlage 1. Deze bijlage bevat een adressenoverzicht van de locaties waar verontreinigingen aanwezig zijn of worden vermoed.

4.13.5. Akoestisch onderzoek

Op grond van artikel 77 van de Wet geluidhinder dient bij de voorbereiding van de vaststelling van een bestemmingsplan een akoestisch onderzoek ingesteld te worden naar geluidbelastingen op de gevels van woningen afkomstig van wegverkeerslawaaier. Uit dit onderzoek moet naar voren komen wat de te verwachten geluidsbelasting voor woningen en andere geluidsgevoelige bestemmingen is en welke maatregelen worden getroffen om de maximaal toelaatbare grenswaarden niet te overschrijden. Mede in het kader van het opstellen van het bestemmingsplan Buitengebied 2007 heeft de gemeente in 2003 een akoestisch onderzoek laten verrichten dat heeft geresulteerd in een geluidsniveaukaart. Hiermee wordt voldaan aan de wettelijke verplichtingen.

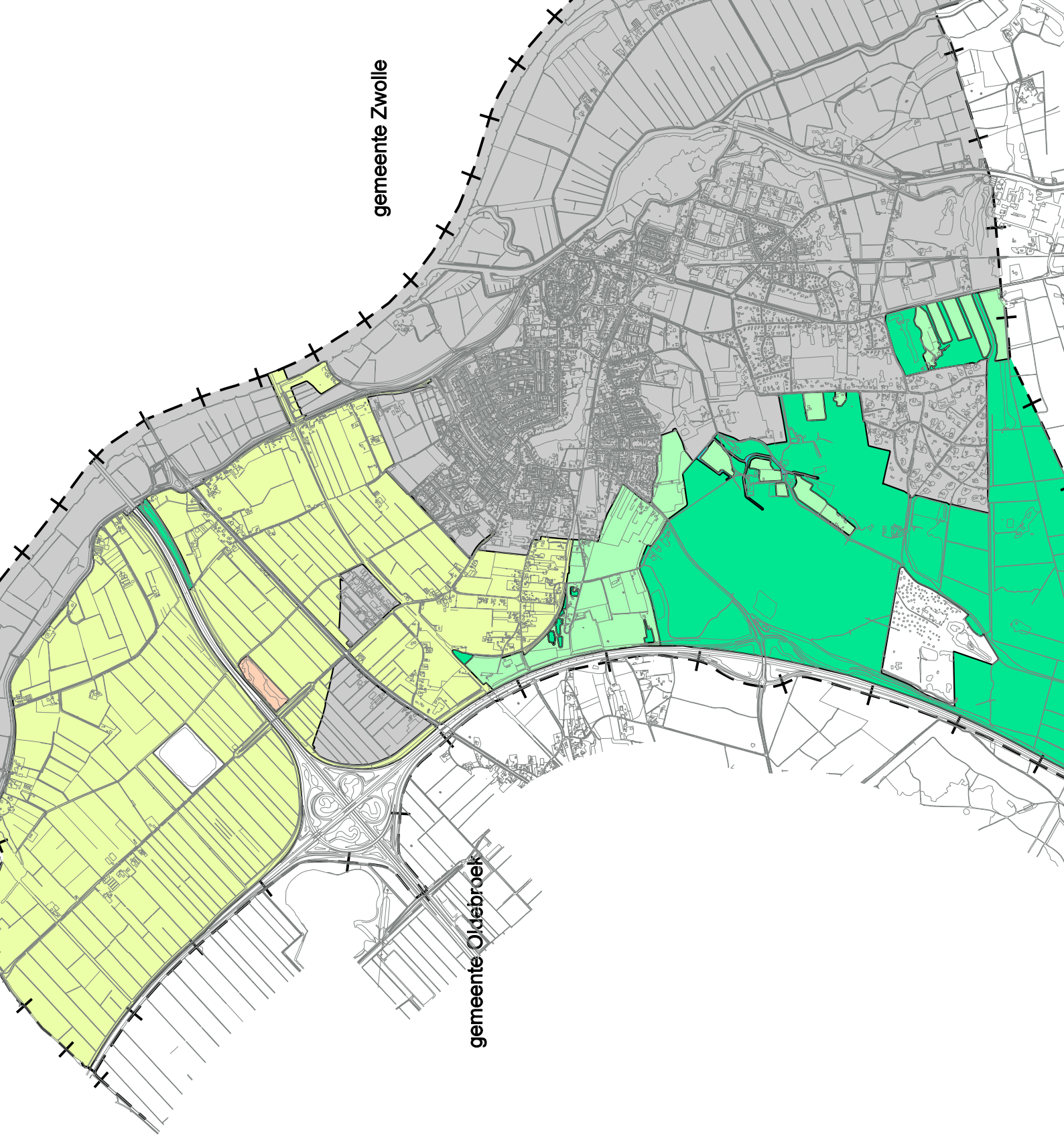
4.13.6. Luchtkwaliteit

Luchtkwaliteit is een belangrijke pijler voor een goede leefomgeving. Op grond van het Besluit Luchtkwaliteit dienen bestuursorganen bij de uitoefening van bevoegdheden die gevolgen kunnen hebben voor de luchtkwaliteit grenswaarden in acht te nemen. De vaststelling van een bestemmingsplan wordt in de jurisprudentie aangemerkt als de uitoefening van een bevoegdheid die gevolgen kan hebben voor de luchtkwaliteit. Het Besluit luchtkwaliteit geeft grenswaarden voor stikstofoxide (NO), stikstofdioxide (NO₂), koolmonoxide (CO), fijn stof (PM₁₀), benzeen (C₆H₆), zwaveldioxide (SO₂) en lood (Pb). Er zijn grenswaarden voor jaargemiddelde en uur-gemiddelde concentraties.

Voor stikstofoxide, koolmonoxide, benzeen, zwaveldioxide en lood zijn bij landelijke en provinciale metingen en berekeningen geen overschrijdingen van de grenswaarden geconstateerd of te verwachten in Hattem. Hierbij kan worden verwezen naar het Nationaal Luchtkwaliteitsplan 2004 van het ministerie van VROM uit februari 2005. Voor fijn stof en stikstofdioxide ligt dat anders. Voor fijn stof komen thans op sterk verkeersbelaste locaties in stedelijk gebied overschrijdingen voor van de grenswaarden. Gelet op de situering van het plangebied (het betreft geen sterk verkeersbelaste locaties in stedelijk gebied) en op de aard van het gebied (landelijk gebied met incidentele bebouwing) worden voor het gebied geen overschrijdingen van de fijn stof grenswaarden verwacht. Voor stikstofdioxide gelden in en na 2010 andere grenswaarden dan thans. Uitgaande van doorzetting van de huidige dalende trend in concentraties stikstofdioxide

wordt voor 2010 verwacht dat landelijk grotendeels aan de grenswaarden voor stikstofdioxide wordt voldaan. Deze verwachting geldt ook voor Hattem. Overigens brengt het plan geen ontwikkelingen met zich die van invloed zouden kunnen zijn op de luchtkwaliteit.

Het bestemmingsplan bevat daarom geen luchtkwaliteitonderzoek. De reden hiervoor ligt in het feit dat in het bestemmingsplan geen nieuwe ontwikkelingen mogelijk worden gemaakt die invloed kunnen hebben op de luchtkwaliteit. Het plan laat namelijk niet de mogelijkheid voor de bouw van nieuwe woningen, agrarische bedrijven, andere bedrijven of bedrijventerreinen. De bestaande situatie is dus vastgelegd. Via een aantal vrijstellingen en wijzigingen zijn wel wat ontwikkelingsmogelijkheden (kleinschalige recreatieve ontwikkelingen, het splitsen van een pand in meerdere wooneenheden en dergelijke) opgenomen, maar in dit stadium kan niet worden aangegeven waar en hoe deze wijzigingen plaats zullen vinden. Dit is ondervangen door een toets aan de milieutechnische uitvoerbaarheid die in het bestemmingsplan is opgenomen, de toets aan de luchtkwaliteit valt hieronder.

gemeente Zwolle

gemeente Oldebroek

en
en
e waarde

ppelijke
e

ndere
n

Afbeelding 6.
Gebiedszonering

5.

Gebiedsbestemmingen

Hoofdstuk 5 beschrijft de zonering van het plangebied. Onder zonering wordt verstaan de indeling van het plangebied in min of meer homogene deelgebieden, waaraan een gebiedsbestemming wordt toegekend. Een gebiedsbestemming heeft betrekking op één of meer hoofdfuncties en beslaat een relatief groot deel van het bestemmingsplan. De zonering is het resultaat van een gebiedsgerichte integratie van het ruimtelijk relevant beleid, de bestaande gebiedskwaliteiten en functies zoals die in het onderzoek naar voren zijn gekomen en de beleidsuitgangspunten voor het bestemmingsplan. De toekenning van de bestemmingen is met name gebaseerd op de relatie tussen landbouw en de bestaande natuur- en landschapswaarden. Op afbeelding 6 is de ligging van de genoemde gebiedsbestemmingen en aanduiding weergegeven.

Het buitengebied van de gemeente Hatterm kent de volgende gebiedsbestemmingen:

- agrarische doeleinden;
- agrarische doeleinden met landschappelijke waarde;
- bos;
- natuur.

5.1. Agrarische doeleinden

De bestemming "agrarische doeleinden" geldt voor de Polder Hatterm, het gebied ten zuiden van de A28 en de Hattermer Enk. Het zijn gebieden met een multifunctioneel karakter, maar het agrarisch gebruik staat in deze gebieden voorop. Met name de polder is een open weidegebied waar ook veel weidevogels voorkomen. Verspreid in de gebieden komen gebiedjes voor die een functie hebben voor het behoud van natuur en landschap, de openluchtrecreatie, het verkeer en de waterhuishouding. De bestemming is hoofdzakelijk gericht op de instandhouding en ontwikkeling van de agrarische productiefunctie. Daarnaast worden de aanwezige landschaps- en natuurelementen behouden en is er ruimte voor extensief recreatief medegebruik, zoals wandelen en fietsen.

5.2. Agrarische doeleinden met landschappelijke (en natuurlijke) waarde

Op de overgang van de kern Hatterm naar de Veluwe hebben een aantal kleinere gebiedjes, met name rond de Enk de bestemming "agrarische doeleinden met landschappelijke waarde" gekregen. In de overgangszone bevinden zich onder andere de Gelderse Kolk en bloemrijke graslanden met (potentieel) waardevolle vegetaties. De natuur- en landschapswaarden moeten hier worden behouden, versterkt en ontwikkeld, naast de uitoefening van het agrarisch bedrijf. Ook wordt er voor de flora en fauna rust nagestreefd. Er wordt daarnaast gestreefd naar een verweving van natuur en landbouw.

In de uiterwaarden ligt een heel klein gebiedje met de bestemming "agrarische doeleinden met landschappelijke en natuurlijke waarde". De bepalingen voor dit gebied zijn overgenomen uit het bestemmingsplan "Uiterwaarden". Dit gebied ligt ook in de tijdelijke bouwzone voor de Hanzelijn en heeft daarom ook de aanduiding "tijdelijke bouwzone".

5.3. Bos

De bestemming bos is gegeven aan het Centraal Veluws Natuurgebied en enkele verspreid liggende bospercelen. Met name het CVN is een groot, aaneengesloten bosgebied, waarbinnen

zich ook een aantal kleinere agrarische en heidepercelen bevinden. Een deel van de bossen hoort bij de landgoederen. De bossen kennen een multifunctioneel gebruik voor onder andere recreatie, natuur, houtproductie, landschap en milieu. De natuurwaarden bestaan uit een grote variatie tussen kleine en grote zoogdieren, planten- en bomensoorten. Recreatief medegebruik in de vorm van wandelen en fietsen komt veel voor, door de bossen lopen veel paden en routes. Het beleid is gericht op het behouden van landschappelijke en natuurlijke waarden en/of extensief recreatief medegebruik en is daarnaast gericht op houtproductie, landschappelijke en natuurlijke kwaliteit en recreatief medegebruik.

5.4. Natuur

De voormalige zandafgraving, het gebiedje onder en aan de A28 heeft de bestemming natuur gekregen. Het gebied is niet agrarisch in gebruik en heeft een natuurdoelstelling. Het beleid is gericht op behoud, versterking en herstel van natuurlijke en landschappelijke waarden.

6. Toelichting op de voorschriften

In dit hoofdstuk worden de bij het bestemmingsplan behorende voorschriften van een nadere toelichting voorzien. De voorschriften geven inhoud aan de op de plankaart aangegeven bestemmingen. Ze geven aan waarvoor de gronden en opstallen al dan niet gebruikt mogen worden en wat en hoe er gebouwd mag worden. Bij de opzet van de voorschriften is getracht het aantal regels zo beperkt mogelijk te houden en slechts datgene te regelen, dat werkelijk noodzakelijk is. Niettemin is, gezien het speciale karakter van het gebied, de regeling relatief uitvoerig. Het kan in een concrete situatie voorkomen dat afwijking van de gestelde normen gewenst is. Hiertoe zijn in het bestemmingsplan diverse flexibiliteitsbepalingen opgenomen, zoals:

1. *vrijstellingsbepalingen;*
2. *ontwikkelingsregelingen (wijzigingsbepalingen);*
3. *aanlegvoorschriften.*

De bevoegdheid om vrijstelling van bepaalde normen te verlenen is gebaseerd op artikel 15 van de Wet op de Ruimtelijke Ordening. De uitvoering ervan berust bij het College van Burgemeester en Wethouders. Deze flexibiliteitsbepaling maakt afwijkingen van geringe aard mogelijk, waarbij de aan de grond toegekende bestemming gehandhaafd dient te blijven.

Ontwikkelingsregelingen (wijzigingsbepalingen) maken een wijziging van een bestemming in een andere bestemming mogelijk. Deze mogelijkheid is gebaseerd op artikel 11 van de Wet op de Ruimtelijke Ordening. Bij de onderhavige regeling is er voor gekozen om de uitvoeringsbevoegdheid - evenals bij de vrijstellingsbevoegdheid - bij burgemeester en wethouders te leggen.

Volgens de wet dient omtrent een wijzigingsplan overleg gepleegd te worden met belanghebbenden en is een dergelijk plan aan goedkeuring door Gedeputeerde Staten onderworpen.

Volgens de jurisprudentie dient het "overleg" te geschieden door middel van een bezwarenprocedure. In de loop der tijd is voor deze wijzigingsplannen een procedure ontstaan die, althans in hoofdlijnen, landelijk wordt aangehouden en die als bijlage aan de voorschriften is toegevoegd.

Het systeem van aanlegvergunningen is bij een aantal bestemmingen opgenomen, vooral ter veiligstelling van bepaalde natuurlijke, landschappelijke en/of cultuurhistorische waarden. Door middel van het opnemen van aanlegvoorschriften bij een bestemming kan de uitvoering van bepaalde activiteiten - die niet op elke plaats, in elke omvang en op elk moment in strijd met de onderkende waarden behoeven te zijn - aan bepaalde voorwaarden gebonden worden. Het stelsel van aanlegvoorschriften biedt het gemeentebestuur de mogelijkheid om de toelaatbaarheid van bepaalde activiteiten en gebruiksvormen per geval na te gaan en eventueel aan de uitvoering bepaalde eisen te stellen. Het moet daarbij gaan om activiteiten die op basis van de doeleindenomschrijving van het betreffende artikel toelaatbaar zijn, maar waarvoor een nadere afweging omtrent de toelaatbaarheid is gewenst. Middels de aanlegvergunning kunnen dus geen gebruiksmogelijkheden aan een bestemming worden toegevoegd; voor de gebruiksmogelijkheden blijft de doeleindenomschrijving het bepalende kader.

Hoofdstuk VII van de Wet op de Ruimtelijke Ordening bevat een aantal procedurebepalingen, dat bij de aanvraag om een aanlegvergunning in acht genomen moeten worden.

Normale onderhoudswerkzaamheden moeten te allen tijde zonder vergunning uitgevoerd kunnen worden. Daarom is bij alle aanlegvoorschriften aangegeven dat normale onderhoudswerkzaamheden niet onder de vergunningsplicht vallen. In de praktijk kan het lastig zijn om te bepalen of een bepaalde activiteit als "normaal onderhoud" kan worden aangemerkt. In de be-

gripsbepalingen is getracht het begrip "normale onderhoudswerkzaamheden" te verduidelijken. Desondanks kunnen in de praktijk problemen blijven bestaan. In ieder geval zal het bij "normale onderhouds- c.q. exploitatiewerkzaamheden" moeten gaan om werkzaamheden die ter plaatse regelmatig terugkeren, teneinde tot een goed beheer van de gronden te komen. Incidentele ingrepen in bijvoorbeeld de cultuurtechnische situatie kunnen niet onder normale onderhoudswerkzaamheden begrepen worden. Ook werkzaamheden die een onherstelbare aantasting betekenen van de aan een gebied toegekende waarde zullen per definitie niet als "normaal" beschouwd kunnen worden.

De bij dit plan behorende voorschriften zijn onderverdeeld in 3 paragrafen, te weten:

- I. Begripsbepalingen;*
- II. Bestemmingen;*
- III. Aanvullende bepalingen;*
- IV. Overige bepalingen.*

In paragraaf I worden enkele in de voorschriften gehanteerde begrippen nader verklaard, zodat interpretatieproblemen zoveel mogelijk worden voorkomen. Daarnaast wordt aangegeven op welke wijze bepaalde afmetingen dienen te worden gemeten.

In paragraaf II worden de op de kaart aangegeven bestemmingen omschreven en wordt bepaald op welke wijze de gronden en opstallen gebruikt mogen worden. Tevens worden per bestemming de bebouwingsmogelijkheden vermeld.

In paragraaf III worden de zogenaamde dubbelbestemmingen omschreven. Tevens zijn enkele aanduidingen omschreven die over meerdere bestemmingen vallen. Deze aanvullende bestemmingsbepalingen betekenen veelal een aanvulling op het toegelaten gebruik c.q. bouwen.

Paragraaf IV bevat bepalingen die van toepassing zijn op meerdere bestemmingen, zodat het uit praktische overwegingen de voorkeur verdient deze in een afzonderlijke paragraaf onder te brengen.

Hiernavolgend worden, voor zover nodig, de voorschriften artikelsgewijs van een nadere toelichting voorzien.

Agrarische bedrijfsdoeleinden (artikel 3)

Doeleinden

Deze bestemming heeft betrekking op de binnen het plangebied aanwezige agrarische bedrijven. De gronden zijn bestemd voor de uitoefening van het agrarische bedrijf en met name voor de agrarische bedrijfsbebouwing. Zie de definitie van agrarisch bedrijf. De gebruiksgerichte paardenhouderij (recreatieve paardensport/manege) worden niet onder het normale agrarische bedrijf begrepen. Een productiegerichte paardenhouderij (fokken en trainen van gefokte paarden) wordt echter wel aangemerkt als agrarisch bedrijf.

In 3.1.2. van de doeleindenomschrijving is bepaald dat de gronden tevens bestemd zijn voor

"bed and breakfast", bescheiden dagrecreatieve voorzieningen en ten noorden van het Vijzelpad voor kleinschalig kamperen. De invulling ten aanzien van aantallen kampeermiddelen (geen stacaravans) en eventueel aanvullende condities vindt plaats via de gemeentelijke verordening. In het kader van de dagrecreatieve voorzieningen is toegestaan dat op het eigen bedrijf geproduceerde agrarische goederen worden verkocht.

Ten aanzien van de intensieve veehouderij is bepaald, dat per bestemmingsvlak 1 hectare hiervoor mag worden aangewend. Daar waar op de plankaart de aanduiding "geen intensieve veehouderij toegestaan" voorkomt, is echter in het geheel geen intensieve veehouderij toegestaan.

Bouwvoorschriften

Binnen de tot "agrarische bedrijfsdoeleinden" bestemde gronden mogen de agrarische bedrijfsgebouwen van één bedrijf worden opgericht. Ter voorkoming van misverstanden wordt opgemerkt, dat eventuele tuinen of erven en opslagplaatsen voor kuilvoer en dergelijke zich ook buiten de agrarische bouwblokken mogen bevinden. Per bedrijf (bouwperceel) mag één bedrijfswoning worden gebouwd, voor zover deze niet reeds aanwezig is.

De gebouwen mogen uitsluitend binnen de bestemmingsvlakken worden gebouwd met dien verstande dat de bebouwingsgrenzen, zoals die zijn weergegeven in artikel 28 (bebouwingsgrenzen) dienen te worden gerespecteerd. Voor de (bedrijfs-)gebouwen is een maximale goothoogte opgenomen.

De hoogte van de bouwwerken, die niet als gebouw aangemerkt kunnen worden - waarbij gedacht kan worden aan erfafscheidingen, silo's en hooibergen - mag in beginsel maximaal 2 meter bedragen. Daarnaast mag de hoogte van (kunst-)mest en/of voedersilo's ten hoogste 15 meter bedragen.

Vrijstellingsmogelijkheden

Van diverse hiervoor genoemde bepalingen kunnen burgemeester en wethouders vrijstelling verlenen. Ten aanzien van de opgenomen mogelijkheid om in het pand waarin de bedrijfswoning is gevestigd nog een extra woning te creëren is van belang dat de uiterlijke verschijningsvorm wordt gehandhaafd, hersteld of verbeterd. Het is niet de bedoeling om (op termijn) twee zelfstandige vrijstaande woningen te realiseren. De mogelijkheid is alleen in het leven geroepen om grote panden te behouden, wat door twee huishoudens beter is op te brengen dan door één huishouden.

Daarnaast wordt het met het oog op verbrede plattelandsontwikkeling wenselijk geacht dat ruimte wordt geboden van "verkoop af boerderij" van niet op het eigen bedrijf geproduceerde streekgebonden producten. Van belang is, dat hierbij geen vrijstelling van de overige in 3.1.2 opgenomen voorwaarde aan de orde is. Zo mag de oppervlakte voor de verkoop van al dan niet eigen producten in elk geval niet meer dan 50 m² bedragen. De herkomst van de producten (op het eigen bedrijf geproduceerd of elders) is van belang voor de vraag of de verkoop rechtens is toegestaan dan wel dat er vrijstelling voor is vereist.

Bij de beoordeling van de toelaatbaarheid van de vrijstellingen wordt niet alleen het belang van de aanvrager afgewogen, maar worden hierbij ook de belangen van de gebruikers en/of eigenaren van de aangrenzende gronden betrokken. Ook de mogelijke (significante) gevolgen voor gebieden welke zijn aangewezen als speciale beschermingszone in het kader van de Vogel- en/of Habitatrichtlijn, zoals geïmplementeerd in de Natuurbeschermingswet 1998, dienen meegewogen te worden bij de beoordeling. Daarnaast moeten ook de mogelijke gevolgen voor de (te ontwikkelen) ecologische verbindingzone worden meegenomen, althans voor zover de betreffende gronden op de kaart zijn aangeduid met "ecologische verbindingzone".

Wijzigingsmogelijkheden

Burgemeester en wethouders kunnen de bestemming "agrarische bedrijfsdoeleinden" onder andere wijzigen in de bestemming "woondoeleinden" en in één van de aangrenzende gebiedsbestemmingen ten behoeve van het gebruik en de verbouw van aan het oorspronkelijk gebruik onttrokken boerderijen voor burgerwoondoeleinden. Ook is onder voorwaarden wijziging ten behoeve van meerdere woningen mogelijk. Daarnaast biedt deze wijzigingsbevoegdheid de mogelijkheid, om de bestemming "agrarische bedrijfsdoeleinden" bij gehele of gedeeltelijke beëindiging, te wijzigen ten behoeve van bedrijfs- of maatschappelijke functies. Afhankelijk van de ligging nabij een dorpskern kan gedacht worden aan sociale, culturele, kunstzinnige, medische, therapeutische, algemeen maatschappelijke en educatieve functies, waaronder begrepen expositieruimten. Bij wijziging naar de bestemming "bedrijfsdoeleinden" is van belang, dat de betreffende bedrijfsactiviteit dient te zijn vermeld op de lijst van bedrijven die als bijlage bij de voorschriften is opgenomen. Verder kan de bestemming ook ten behoeve van kleinschalige verblijfsrecreatieverblijven zoals pensions, boerderijkamers worden gewijzigd onder de in de voorschriften genoemde voorwaarden.

In alle situaties geldt dat de omvang van de bestaande bebouwing ten behoeve van de vervangende functie niet mag worden vergroot. Hoewel niet wordt verwacht dat in grote mate een beroep zal worden gedaan op deze wijzigingsmogelijkheid moet te dien aanzien worden opgemerkt dat door de wijziging in geen geval grotere beperkingen mogen ontstaan voor de landbouwbedrijven in de omgeving.

Agrarische doeleinden (artikel 5)

Dit artikel regelt de bestemming van de gronden, waarbinnen de agrarische belangen in beginsel prevaleren boven de andere belangen.

Binnen de tot "agrarische doeleinden" bestemde gronden mogen in principe uitsluitend anderebouwwerken worden opgericht. Na vrijstelling kunnen anderebouwwerken ten behoeve van de pot- en containerteelt, alsmede tijdelijke tunnelkassen worden opgericht tot een gezamenlijke terreinoppervlakte van 1.000 m². Het gaat hier om "kassen" die slechts voor een gedeelte van het groeiseizoen wenselijk zijn. Deze vrijstelling kan overigens niet worden verleend als de gronden zijn aangeduid met "ecologische verbindingzone". Ook kunnen na vrijstelling melk- en schuilstallen worden opgericht tot een maximale oppervlakte van 50 m² per agrarisch bedrijf. De hoogte van de anderebouwwerken - waarbij vooral gedacht kan worden aan afrasteringen en kuil- en sleufsilos - mag in beginsel maximaal 1 meter bedragen. Daarbij is voor de kuilvoerpla-

ten en sleufsilos tevens bepaald dat deze in een directe ruimtelijke relatie met het bouwperceel moeten worden opgericht, i.c. binnen een afstand van 50 meter tot het agrarisch bouwblok. De maximale hoogte hiervan bedraagt 2 meter. Het gaat hier om "kassen" die slechts voor een gedeelte van het groeiseizoen wenselijk zijn. Voor kuilvoerplaten en sleufsilos is een andere afweging vereist, voor zover deze gedacht zijn in het gebied waar een ecologische verbindingzone is gepland. Daarom zijn kuilvoerplaten en sleufsilos binnen dat gebied slechts toegestaan na vrijstelling.

Bij deze bestemming zijn drie aanlegvoorschriften opgenomen. De eerste heeft onder andere betrekking op het kunnen aanleggen van voorzieningen ten behoeve van het (extensieve) dagrecreatieve medegebruik van het landelijk gebied, de tweede voorziet in de wegaanleg ten behoeve van de tijdelijke werkzaamheden voor de aanleg van de Hanzelijn en de derde voorziet in een regeling om de houtopstanden binnen het agrarische doeleinden zoveel mogelijk te beschermen.

Binnen de ontwikkelingsregeling (wijziging ex artikel 11 WRO) is een wijzigingsbevoegdheid opgenomen. Deze bevoegdheden maakt het mogelijk via een korte - niettemin zorgvuldige - procedure medewerking te verlenen aan een uitbreiding c.q. verschuiving van agrarische bouwpercelen tot een maximale oppervlakte van het bouwperceel van 1,5 hectare.

Agrarische doeleinden met landschappelijke waarde (artikel 6)

Deze bestemming betreft gebieden die een agrarisch gebruik kennen maar waar tevens sprake is van belangrijke landschappelijke waarden. De bij dit artikel opgenomen bepalingen zijn derhalve gericht op het handhaven c.q. het versterken van de binnen deze gebieden aanwezige waarden alsmede op het medegebruik voor extensieve dagrecreatie. Binnen de hiertoe bestemde gronden mogen daarom uitsluitend andere-bouwwerken worden opgericht.

De bestemming kan worden gewijzigd ten behoeve van natuurontwikkeling. Hoewel de wijzigingsbevoegdheid is gericht op de natuurontwikkeling, is het ook hier van belang om in het voorkomende geval ook de belangen die beschermd worden door de in de Natuurbeschermingswet geïmplementeerde Vogel- en Habitatrichtlijn expliciet bij de afweging te betrekken. Mogelijk significante gevolgen zijn hierbij van doorslaggevend belang.

Agrarisch gebied met landschappelijke en natuurlijke waarde (artikel 7)

Deze bestemming betreft een klein gebied gelegen in de uiterwaarden. Het gebied is vanwege de tijdelijke bouwzone voor de aanleg van de Hanzelijn betrokken bij de planopzet, en uit het bestemmingsplan voor de uiterwaarden gelicht. De regeling is afgestemd op de regeling van het bestemmingsplan "Uiterwaarden", waarbij mogelijkheden voor de tijdelijke bouwzone zijn toegevoegd.

Natuur (artikel 8)

Deze bestemming betreft gronden die niet of nagenoeg niet in gebruik zijn bij de landbouw en waaraan belangrijke natuurlijke waarden worden toegekend. De bestemmingsregeling is dan ook gericht op het handhaven c.q. het versterken van deze waarden.

De aanlegvoorschriften zijn erop gericht de aanwezige waarden zoveel mogelijk te handhaven. Een aantal aanlegvoorschriften voorkomt, dat voor het uitvoeren van diverse activiteiten de waarde van het gebied onevenredig zou kunnen worden aangetast. Een aanlegvergunning is niet vereist, indien de andere-werken of werkzaamheden worden uitgevoerd in het kader van een beheersplan, zoals is voorzien in de Natuurbeschermingswet, dan wel indien een vergunning ingevolge deze wet is vereist. Bij deze bestemming is eveneens op voorhand de toepassing van artikel 17 van de Wet op de Ruimtelijke Ordening uitgesloten.

Bos (artikel 9)

De aanwezige bosgebieden zijn als zodanig bestemd. Daarnaast is sprake van een drietal aanduidingen, die de bijbehorende functies mogelijk maken. De aanduiding "maatschappelijke voorzieningen toegestaan" heeft betrekking op het bestaande scoutinggebouw in het bos. Dit is het enige gebouw dat in het gebied is toegestaan. Het kan binnen deze planregeling niet worden verplaatst. Daarnaast zijn de aanwezige parkeervoorzieningen als zodanig aangeduid. Voor het aanleggen van nieuwe parkeerplaatsen is een aanlegvergunning noodzakelijk. Tenslotte is het aanwezige rijksmonument, een verdedigingswerk, aangeduid. De verschijningsvorm hiervan dient te worden gehandhaafd.

Voor diverse activiteiten (niet zijnde bouwactiviteiten) is een aanlegvergunning vereist. Verder is ook hier de toepassing van artikel 17 WRO (tijdelijke vrijstelling van het bestemmingsplan voor een termijn van maximaal 5 jaar) uitgesloten. Gelet op de kwetsbaarheid van het gebied wordt dit op voorhand hier niet wenselijk geacht.

Woondoeleinden (artikel 10)

De bestaande burgerwoningen zijn bestemd tot "woondoeleinden". Bij de benadering van de woonfunctie is uitgegaan van een tweedeling naar inhoud, te weten woningen met een inhoud tot 600 m³ en woningen met een inhoud tot 1.500 m³. De woningen met een inhoud van meer dan 1.500 m³ zijn niet meer bestemd als "woondoeleinden", maar als "landhuizen" (zie hierna). Voor de woningen kleiner dan 600 m³ geldt, dat deze mogen worden vergroot tot maximaal 600 m³. Grotere woningen (i.c. tot 1.500 m³, de grotere woningen vallen immers niet meer onder deze bestemming) daarentegen zijn gefixeerd naar de inhoudsmaat die zij op het moment van de terinzagelegging van het ontwerpplan bezitten. Het tijdstip van de terinzagelegging is gekozen, omdat vanaf dat moment bouwvergunningen (afgezien van een eventueel voorbereidingsbesluit) kunnen worden aangehouden. Een dergelijke regeling heeft voor woningen groter dan 600 m³ het voordeel dat sprake is van een positieve bestemming voor de gehele woning in plaats van een regeling via het overgangsrecht. Een positieve bestemming geeft meer bouw- c.q. verbouwmogelijkheden en is niet gericht op beëindiging van de situatie.

Bij één woning wordt momenteel een nevenactiviteit uitgeoefend. Door middel van de aanduiding "nevenactiviteit toegestaan" wordt dit aangegeven op de plankaart. In de voorschriften wordt verwezen naar de tabel in bijlage 4. In deze bijlage staat aangegeven welke nevenactiviteit op een bepaalde locatie mag worden uitgeoefend. Tevens is aangegeven de toegelaten oppervlakte die mag worden gebruikt voor de nevenactiviteit.

Voorts is bij woningen een aan huis verbonden beroep, bijvoorbeeld een huisarts, een tandarts

of een advocaat, toegestaan. De jurisprudentie waarin wordt ingegaan op de vraag of een beroep als een aan huis verbonden beroep kan worden beschouwd, is van toepassing.

Ten behoeve van de instandhouding van een pand kan vrijstelling verleend worden voor de vestiging van twee woningen. Door twee huishoudens kan een groot pand beter in stand worden gehouden dan een enkel huishouden. Voorwaarde bij de vrijstelling is wel dat de uiterlijke verschijningsvorm gehandhaafd blijft dan wel wordt hersteld of verbeterd.

Doel van deze voorwaarde is te voorkomen dat de bouwmassa wordt afgebroken en dat twee vrijstaande woningen worden opgericht.

Landhuizen (artikel 11)

Deze bestemming is toegekend aan de bestaande woningen met een inhoud van meer dan 1.500 m³. Gelet op de uitstraling van deze woningen is hiervoor een andere regeling gewenst. Op één locatie is sprake van een kantoor. Dit betreft geen aan huis verbonden beroep, omdat ter plaatse alleen de kantoorfunctie aanwezig is. Toch is het gewenst om hier de mogelijkheid voor een (al dan niet met een kantoor gecombineerde) woonfunctie te laten bestaan. Aan het perceel is daarom de bestemming "landhuizen" toegekend, dit in overeenstemming met de uitstraling van het pand en de wensen ten aanzien van de huidige en toekomstige gebruiksmogelijkheden.

Daar waar sprake is van een rijksmonument, is dit op de kaart aangegeven. De instandhouding hiervan wordt geregeld in de Monumentenwet, reden waarom in de voorschriften hieromtrent geen verdere specifieke voorschriften zijn opgenomen. Voor de overige landhuizen gelden de opgenomen bouwvoorschriften. De toegestane oppervlakte aan bijgebouwen bedraagt maximaal 200 m². Als al een grotere oppervlakte aanwezig is dan 200 m², dan geldt deze grotere oppervlakte als het maximum.

Middels vrijstelling kan worden toegestaan, dat een landhuis wordt verbouwd ten behoeve van de realisatie van appartementen. Deze vrijstelling betreft uitsluitend lid 11.1, met andere woorden het gebruik voor één woning respectievelijk één huishouden.

Bedrijfsdoeleinden (artikel 14)

De bestemmingsregeling van dit artikel is zodanig, dat binnen de desbetreffende gronden uitsluitend de huidige bedrijfsvorm wordt toegestaan. Hierbij wordt verwezen naar bijlage 3 bij de voorschriften. In deze bijlage is de toegelaten oppervlakte aan bedrijfsgebouwen aangegeven. Op grond van een wijzigingsprocedure kunnen andersoortige bedrijven worden toegestaan, die overigens qua hinder en landschappelijke consequenties geen verslechtering mogen betekenen ten opzichte van de huidige situatie. Ook dienen (onder meer) nadrukkelijk de mogelijke "significante" gevolgen voor Vogel- en/of Habitatrichtlijngebieden (zoals recent geïmplementeerd in de Natuurbeschermingswet) in de nabije omgeving bij de afweging te worden betrokken.

Lid 14.1.1 van de doeleindenomschrijving verdient een nadere toelichting. Artikel 41 van de Wet geluidhinder (Wgh) heeft als consequentie dat rond een terrein, dat de mogelijkheid biedt tot

vestiging van grote, zeer geluidhinderlijke bedrijven een grens dient te worden vastgesteld, waarbuiten de geluidsbelasting vanwege het terrein niet meer dan 50 dB(A) mag bedragen. De onder de bestemming "bedrijfsdoeleinden" gebrachte bedrijven vallen niet onder de categorie grote lawaaimakers, terwijl de vestiging van dergelijke bedrijven ook niet wordt verwacht. Ingevolge de Wgh kan de vaststelling van de vorenbedoelde grens, alsmede het daaruit voortvloeiende onderzoek achterwege blijven, indien in het bestemmingsplan de vestiging van dit soort inrichtingen wordt uitgesloten. Gelet op het feit dat dergelijke bedrijven uitsluitend op uitgesproken bedrijfsterreinen voorkomen en niet in het buitengebied aanwezig of gewenst zijn, is in dit artikel gekozen voor het uitsluiten van voornoemde inrichtingen.

Verblijfsrecreatieve doeleinden (artikel 17)

De gronden op de kaart aangewezen voor verblijfsrecreatieve doeleinden zijn bestemd voor het uitsluitend door middel van bedrijfsmatige exploitatie bieden van - permanent wisselend! - recreatief verblijf in kampeermiddelen, groepsaccommodatie, stacaravans en recreatiewoningen. Het gebruik van kampeermiddelen, recreatiewoningen en andere accommodaties voor permanente bewoning is nadrukkelijk niet toegestaan.

De bouwvoorschriften zijn onderverdeeld in voorschriften voor gebouwen ten behoeve van voorzieningen, voorschriften voor bedrijfswoningen (aanvullend op 17.2.1), aanbouwen, uitbouwen en bijgebouwen bij bedrijfswoningen, recreatiewoningen, groepsaccommodatie, een kamhuis en stacaravans. De gezamenlijke oppervlakte van de bedrijfsgebouwen (afgestemd op de thans bestaande bebouwde oppervlakte) mag niet meer bedragen dan op de plankaart staat aangegeven. Voor de goot- en bouwhoogte van de gebouwen zijn maximale maten opgenomen. Bedrijfswoningen zijn conform de bestaande situatie toegestaan, met een maximale inhoud van 600 m³. Wanneer er op het tijdstip van de terinzagelegging van het plan een grotere woning aanwezig is dan is de bestaande inhoud de maximale inhoud van de bedrijfswoning. Voor stacaravans en recreatiewoningen zijn specifieke bouwvoorschriften opgenomen, ten aanzien van de oppervlakte, hoogte, inhoud et cetera. In het bijzonder wordt nog gewezen op de definitie van een stacaravan, waarin nadrukkelijk is bepaald dat deze uit één geheel moet bestaan, en verplaatsbaar moet zijn (chassis op wielen). Chalets zijn derhalve niet toegestaan. Middels vrijstelling is het mogelijk, de toegestane oppervlaktes van stacaravans en recreatiewoningen onderling "in te ruilen". De gezamenlijke bebouwde oppervlakte zoals die reeds al is toegestaan, namelijk 10.625 m², mag echter niet toenemen. Op deze wijze kunnen grote recreatiewoningen worden gerealiseerd (in plaats van bijvoorbeeld twee wat kleinere, dan wel in plaats van een recreatiewoning en een stacaravan), zonder dat de totale bebouwde oppervlakte toeneemt. Met de mogelijkheid van realisatie van grote recreatiewoningen wordt ingespeeld op de toenemende trend om met grote groepen personen een recreatiewoning te huren.

Voor andere-bouwwerken geldt een maximale hoogte van 2 meter, met dien verstande dat voor vlaggenmasten, lantaarnpalen en basketbalborden een maximale hoogte van 2 meter geldt. Ter plaatse van de aanduiding "kampeermiddelen toegestaan" mag uitsluitend worden gekampeerd.

Voor de gronden met de aanduiding "kamphuis toegestaan" is van belang, dat ter plekke geen recreatiewoningen en geen stacaravans zijn toegestaan. Kamperen in bijvoorbeeld tenten is ter plekke dus wel mogelijk.

Verkeersdoeleinden (artikel 21)

Alle wegen, met uitsluiting van in- en uitritten, zijn bestemd als "verkeersdoeleinden". De bestemming kent een onderverdeling in klasse A, C en overige wegen. Deze onderverdeling is relevant voor aan te houden bebouwingsafstanden, zoals aangegeven in artikel 28 "bebouwingsgrenzen". Per categorie geldt namelijk een andere bebouwingsafstand. De indeling van de wegen is aangegeven op de dwarsprofielen zoals op de plankaart aangegeven. Deze indeling is bindend en mag dus niet zomaar worden gewijzigd. Voor een aanpassing van de dwarsprofielen is een planherziening noodzakelijk.

Archeologisch waardevol gebied (dubbelbestemming) (artikel 22)

Deze dubbelbestemming is gegeven aan archeologisch waardevolle terreinen zoals die uit nadere gegevens van de Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek naar voren zijn gebracht. De in de voorschriften genoemde bepalingen gelden naast de bestemmingen die de gronden reeds vanwege hun ligging/gebruik/verschijningsvorm is toegekend. Ter bescherming van de archeologische waarden zijn aanlegvoorschriften opgenomen bij de dubbelbestemming "archeologisch waardevol gebied". Opdat inzicht wordt verkregen in de gevolgen van een eventueel uit te voeren werk op de archeologische waarden, dienen burgemeester en wethouders in voorkomend geval het advies van de provinciale archeoloog in te winnen.

Waterstaatsdoeleinden (artikel 23)

Deze dubbelbestemming betreft de dijkbeschermingszone en een klein gedeelte van de uiterwaarden, en dient ter veiligstelling van de waterstaatkundige functie van de aangewezen gronden. Alle activiteiten ten dienste van de onderliggende bestemmingen binnen deze zone dienen getoetst te worden aan het waterstaatkundige belang. Om inzicht te krijgen in dit waterstaatkundige belang dient het waterstaatsgezag te worden geconsulteerd. Het voorschrift kent een aantal aanlegvergunningsplichtige activiteiten, welke in het voorkomende geval eveneens expliciet op verenigbaarheid met de waterstaatkundige functie zullen worden getoetst.

Straalpad, zone hoogspanningsleiding, aardgastransportleiding (artikelen 24 tot en met 26)

Deze voorschriften betreffen aanduidingen die op meerdere, onderliggende bestemmingen van toepassing zijn. Bij het bouwen ten dienste van de onderliggende bestemming (basisbestemming) dient het in deze voorschriften bepaalde in acht te worden genomen. Het bouwen is niet toegestaan, indien van deze bepalingen wordt afgeweken.

Algemene bepalingen met betrekking tot het bouwen binnen geluidzones (artikel 27)

Dit artikel bevat bepalingen, welke zijn opgenomen in verband met de van kracht zijnde bepalingen van de Wet geluidhinder (Wgh) en het Besluit geluidhinder spoorwegen (Bgs). Het zijn bepalingen die uitsluitend toepassing vinden ten aanzien van gronden, die gelegen zijn binnen de in de wet genoemde geluidzones. De breedten van de zones vloeien eveneens voort uit het hieromtrent bepaalde in de Wgh. De eerste bepaling komt erop neer, dat indien door middel van de bepalingen van het bestemmingsplan de bouw van geluidsgevoelige functies mogelijk wordt gemaakt, ten aanzien van deze functie de voorkeurswaarde, zoals neergelegd in artikel 82, lid 1

van de Wgh respectievelijk artikel 7 lid 1 van het Bgs in acht dient te worden genomen. Kan aan deze voorkeurswaarde niet worden voldaan, dan zal één aparte procedure moeten worden gevolgd.

De tweede bepaling houdt in dat indien een bestaande woning binnen hetzelfde bestemmingsvlak vervangen wordt door een nieuwe woning, de afstand tot de weg, (die een geluidszone bezit) niet mag worden verkleind, opdat een akoestisch ongewenste situatie wordt voorkomen. Dergelijke situaties kunnen zich met name voordoen bij de agrarische bedrijven die over ruime bestemmingsvlakken beschikken. Aangezien er zich nieuwe situaties kunnen voordoen waar bij plaatsing van de nieuwe woning dicht op de weg geen overschrijding van de voorkeurswaarde betekent, is aan deze bepaling een vrijstellingsbevoegdheid toegevoegd, waardoor aan de bouw toch medewerking kan worden verleend.

Bebouwingsgrenzen (artikel 28)

In dit artikel worden enkele voor alle bestemmingen geldende bepalingen gegeven voor de plaatsing van bouwwerken. Zo wordt - per wegencategorie - aangegeven welke afstand ten opzichte van de as van de weg in acht genomen dient te worden. Van de gestelde afstandseisen kan vrijstelling worden verleend, mits daartegen uit hoofde van het wegbeheer (onder andere verkeersveiligheid) geen bezwaar bestaat. Voor zover binnen deze grenzen bebouwing aanwezig is moet de vrijstelling als verleend worden beschouwd.

Aanvullende vrijstellingsbevoegdheden (artikel 29)

In dit artikel zijn een aantal vrijstellingsbevoegdheden opgenomen die op alle bestemmingen van toepassing zijn. De vrijstellingsbepalingen betreffen de mogelijkheid om op ondergeschikte punten van het bestemmingsplan af te wijken in verband met de aanpassing aan de werkelijke afmetingen, de mogelijkheid om met ten hoogste 10% van de voorgeschreven afmetingen van de bebouwing af te wijken en de mogelijkheid om bouwwerken voor openbare nutsvoorzieningen op te richten alsmede voor eenvoudige recreatieve voorzieningen. De mogelijkheid om op ondergeschikte punten van het bestemmingsplan af te wijken zal met name toepassing vinden om een geringe verschuiving van de op de kaart aangegeven bebouwingsvlakken in verband met een bepaalde terreingesteldheid of eigendomsverhouding toe te staan, zodat op een ingediende aanvraag om bouwvergunning positief kan worden beslist. Wanneer een oppervlakte op de plankaart staat aangeduid kan geen gebruik worden gemaakt van deze vrijstellingsbepaling. Hetzelfde geldt voor de maximale oppervlakte en inhoud die genoemd is in de voorschriften voor recreatiewoningen.

Ontwikkelingsregeling (artikel 30)

Deze regeling voorziet in de algemene bevoegdheid voor burgemeester en wethouders om het voorliggende bestemmingsplan te wijzigen ten behoeve van natuurontwikkeling. De aangegeven criteria zijn bepalend voor de toelaatbaarheid. De bevoegdheid is van toepassing op alle bestemmingen en vindt zijn basis in artikel 11 WRO.

Anti-dubbeltelbepaling (artikel 31)

Deze bepaling is opgenomen om een ongewenste verdichting van de bebouwing te voorkomen. Deze verdichting kan zich vooral voordoen, indien een perceel of een gedeelte daarvan, meer dan één keer betrokken wordt bij de berekening van een maximaal bebouwingspercentage.

Gebruiksbe­paling (artikel 32)

Voor de redactie van de gebruiksbe­paling is de algemene formulering aangehouden. Deze gaat uit van de gedachte dat het gebruik uitsluitend mag plaatsvinden in overeenstemming met de bestemming. Dit maakt het noodzakelijk dat de bestemmingsomschrijving (in deze voorschriften steeds lid A van het betreffende artikel) voldoende duidelijk is. Bij de meeste artikelen is aangegeven wat in ieder geval onder "verboden gebruik" dient te worden verstaan. De strafbaarstelling geschiedt in dit artikel. De in de verschillende artikelen genoemde, verboden gebruiksvormen zijn slechts afgeleide verbodsbepalingen.

Het bepaalde in 32.1.3 ("toverformule") is, ondanks het subjectieve karakter, toch in de voorschriften opgenomen, omdat constante jurisprudentie van de Afdeling Bestuursrechtspraak van de Raad van State dit vereist.

Overgangsbepalingen (artikel 33)

Bouwwerken welke op het tijdstip van de tervisielegging van het ontwerpplan bestaan, in uitvoering zijn of mogen worden opgericht krachtens een bouwvergunning die voor dit tijdstip is aangevraagd en die afwijken van het bestemmingsplan, mogen gedeeltelijk worden vernieuwd of veranderd. Indien het bouwwerk door een calamiteit tenietgaat, is volledige herbouw toegestaan.

Het gebruik van gronden en opstallen in strijd met dit bestemmingsplan op het tijdstip van het van rechtskracht worden ervan, mag worden voortgezet. Wijziging van het gebruik is strafbaar gesteld, indien de afwijking van het bestemmingsplan wordt vergroot.

Strafbepaling (artikel 34)

Overtreding van de gebruiksbe­palingen, evenals het verrichten van werken, of werkzaamheden zonder of in afwijking van een aanlegvergunning, is in dit artikel uitdrukkelijk strafbaar gesteld, zodat strafrechtelijke vervolging mogelijk is.

7.

Uitvoering en handhaving

7.1. Aanlegvergunningen

7.1.1. Vergunningplichtige werkzaamheden

In het bestemmingsplan Buitengebied 2005 is het uitvoeren van bepaalde werkzaamheden verboden zonder een vergunning van Burgemeester en Wethouders. Door het aanvragen van een aanlegvergunning kunnen ingrepen eerst worden beoordeeld op hun gevolgen voor de omgeving, alvorens al dan niet toestemming wordt gegeven. De werkzaamheden waar het om gaat zullen over het algemeen als doel hebben de externe productieomstandigheden ten behoeve van de landbouw te verbeteren. Het kan bijvoorbeeld gaan om de verkaveling of de bodemgeschiktheid. De verbeteringen kunnen door een individuele agrariër of bijvoorbeeld het waterschap worden aangebracht.

Bij aanlegvergunningplichtige werken kan het ook gaan om ingrepen die natuur- en landschapsontwikkeling als doel hebben (bijvoorbeeld de aanleg van een poel) of om ingrepen ten behoeve van de (recreatieve) infrastructuur (bijvoorbeeld de aanleg van een weg).

Normaal gebruik

Werkzaamheden die het normale onderhoud en beheer betreffen zijn niet aanlegvergunningplichtig. Ook voor werkzaamheden op het agrarisch bouwperceel geldt geen vereiste van een aanlegvergunning. Het is wel van belang dat andere regelingen zich niet verzetten tegen een ingreep, zoals bijvoorbeeld een beheerovereenkomst. Hieronder zijn voorbeelden opgenomen van werkzaamheden die in principe niet aanlegvergunningplichtig zijn.

Voorbeelden van normaal agrarisch gebruik

- maaien, beweiden en bemesten van grasland;
- verbeteren van het grasland door het scheuren van de grasmat en het direct opnieuw inzaaien;
- ploegen en cultiveren van bouwland;
- verbouwen van akkerbouwgewassen, zoals maïs in wisselteelt;
- maaien en schonen van sloot en slootkant;
- het aanleggen van wegen ter directe ontsluiting van een agrarisch bouwperceel.

Voorbeelden van normaal landschapsonderhoud

- periodiek uitdunnen en snoeien van houtwal of singel;
- knotten van bomen;
- opvullen van open plekken in houtwal of singel.

Voorbeelden van normaal bosbeheer

- uitdunnen;
- verwijderen van dode bomen;
- begaanbaar maken van een bestaand pad;
- aanplanten van nieuwe bomen.

Aanlegvergunningplichtige werken

Werkzaamheden die wel aanlegvergunningplichtig zijn, zijn in vergelijking met normale onderhoudswerkzaamheden zwaarder van aard. Ze vinden doorgaans minder frequent plaats, soms zelfs eenmalig. Deze ingrepen kunnen aanzienlijke gevolgen hebben voor de waarden van natuur en landschap. Ook kunnen dergelijke ingrepen de belangen van agrariërs of omwonenden schaden. Daarom is het noodzakelijk de gevolgen van de ingreep te beoordelen en dient de uitvoerder ervan een aanlegvergunning aan te vragen.

De afwegingscriteria voor de toetsing van een aanvraag komen in de volgende paragraaf aan de orde. Na beoordeling van een aanvraag zijn er drie mogelijkheden:

1. *De ingreep is zonder meer toegestaan* - Het is te verwachten dat door de geplande ingreep geen beïnvloeding van waarden en/of belangen plaatsvindt. De vergunning kan derhalve verleend worden. Hieronder volgt een voorbeeld om dit te verduidelijken.

Een agrariër wil de bodem van een perceel verbeteren. Daarvoor wil hij de grond afgraven. Het perceel is gelegen in de bestemming "agrarische doeleinden met landschappelijke waarde". Deze bestemming is bedoeld voor het behouden van de aanwezige hoogteverschillen. Daarom is voor het afgraven van gronden een aanlegvergunning nodig. Bij de beoordeling van de aanvraag blijkt dat op het betreffende perceel geen hoogteverschillen voorkomen. De beoordeling wijst uit dat de kwaliteiten van het landschap door de ingreep *niet* worden beïnvloed. Burgemeester en wethouders verlenen in dit geval de vergunning voor het afgraven van de grond.

2. *De ingreep is onder voorwaarden toegestaan* - Het is te verwachten dat waarden en/of belangen in bepaalde mate worden beïnvloed, wanneer een ingreep wordt uitgevoerd. Om aantasting te voorkomen, kunnen voorwaarden gesteld worden. Het kan gaan om voorwaarden met betrekking de locatie, de omvang, de aard of de periode van de geplande ingreep, alsmede de mogelijkheden voor compensatie.

Een bosbeheerder wil het bos beter toegankelijk maken voor publiek en wil een parkeerplaats aanleggen. Op dit moment wordt in het bos volop wild geparkeerd. De bosbeheerder wil grond egaliseren en halfverharding aanbrengen. Deze activiteiten zijn aanlegvergunningplichtig. Uit de beoordeling blijkt dat de kwaliteit van het bos ter plaatse van het nieuwe parkeerterrein achteruit zal gaan. Om dit te compenseren stelt de gemeente als voorwaarde dat de mogelijkheden voor het wildparkeren in het bos bestreden zullen moeten worden door het treffen van fysieke maatregelen: het plaatsen van een houten slagboom en houten paaltjes langs de kant van de weg.

3. *De ingreep is niet toegestaan* - De geplande ingreep tast waarden en/of belangen in belangrijke mate aan. Er kunnen geen nadere voorwaarden worden gesteld.

Een organisatie voor landschapsontwikkeling wil met het aanleggen van een houtwal een bijdrage leveren aan landschapsontwikkeling. Voor de aanleg van een houtwal is een aanlegvergunning nodig. De houtwal levert veel schaduw op voor een kweker op het aangrenzende perceel. De kweker kan aantonen dat dit leidt tot aantoonbare schadepost voor zijn bedrijf. Burgemeester en wethouders verlenen in dit geval geen aanlegvergunning.

In de voorschriften van dit plan is - afhankelijk van de gebiedsbestemming - het verrichten van met name genoemde werkzaamheden aan een aanlegvergunning gebonden. De tabel in bijlage 2

geeft voor een aantal bestemmingen een overzicht van de werkzaamheden die aanlegvergunningplichtig zijn.

7.1.2. Afwegingscriteria

Bij de toetsing van een aanvraag voor een aanlegvergunning speelt een aantal afwegingsaspecten een rol. De afweging heeft betrekking op de doelmatigheid van een activiteit voor de aanvrager in relatie met de te verwachten schadelijke effecten op de aan het gebied gegeven bestemming. Eventuele schadelijke effecten kunnen zoveel mogelijk worden voorkomen door het stellen van nadere voorwaarden, zoals fasering, beperking van de oppervlakte en compenserende maatregelen. Eén en ander zal dienen te geschieden in overleg met de aanvrager en zo nodig, na ingewonnen advies of onder begeleiding van ter zake deskundigen.

Algemene afwegingscriteria

De algemene criteria voor de afweging van de economische doelmatigheid en het maatschappelijk belang van de geplande activiteit zijn:

1. *De locatie van de geplande activiteit* - Bij dit criterium komt de vraag aan de orde of de te verwachten nadelige effecten van de geplande activiteit wellicht minder zijn indien de activiteit op een andere locatie wordt uitgevoerd. Indien de doelmatigheid van de activiteit daarvoor niet wordt geschaad, kan uitvoering van de activiteit op een andere locatie de voorkeur hebben.
2. *De omvang van de activiteit* - Dit punt betreft het oppervlak waarop de activiteit zou moeten worden uitgeoefend, alsmede de reikwijdte van de effecten van de activiteit binnen de bestemming. Indien de geplande activiteit op een kleiner oppervlak minder schadelijke effecten of een kleinere reikwijdte heeft, kan gezien worden of de activiteit op een kleiner oppervlak kan plaatsvinden.
3. *De aard van de activiteit* - De wijze waarop de werkzaamheden worden uitgevoerd en het beoogde effect daarvan dienen nauwkeurig omschreven te zijn. Uitgangspunt is dat uitvoering van de activiteit zodanig plaatsvindt dat de schadelijke effecten minimaal zijn.
4. *De periode waarin de activiteit wordt ondernomen* - Het kan voorkomen dat een activiteit in sommige maanden van het jaar minder of juist meer schadelijk is, waardoor het de voorkeur verdient de activiteit in die periode uit te voeren waarin deze de minste schadelijke effecten veroorzaakt.
5. *De mogelijkheden voor herstel en compensatie* - Het is mogelijk dat een schadelijke ingreep hersteld of gecompenseerd wordt, bijvoorbeeld door de waarden die verloren gaan door de activiteit op dezelfde of op een andere plaats te realiseren. Uitgangspunt is dat waarden gecompenseerd worden, als dat in redelijkheid mogelijk is.
6. *De gevolgen voor de natuurvoorwaarden* - Een aanvraag voor een aanlegvergunning moet worden getoetst aan de mogelijke negatieve significante effecten voor (aangrenzende) Vogel- en/of Habitatrichtlijngebieden. De ligging van deze gebieden is aangegeven op de bij de toelichting gevoegde bijlagenkaartjes.

7.2. Handhaving

De gemeentelijke overheid is verantwoordelijk voor de handhaving van het bestemmingsplan. Het doel is om situaties die in strijd zijn met de voorschriften tegen te gaan. Handhaving omvat verschillende activiteiten. Zo zal controle en toezicht plaats moeten vinden om te constateren of

er overtredingen bestaan. Vervolgens zal in veel gevallen getracht worden om met overleg een einde te maken aan de overtreding. Als dit niet lukt, zullen specifieke handhavingmiddelen worden toegepast zoals bestuursdwang. Het legaliseren van een overtreding of het gedogen van een overtreding valt niet onder handhaving¹.

7.2.1. Preventieve handhaving

Preventieve handhaving heeft als doel om op voorhand overtreding van het bestemmingsplan te voorkomen. Voor een doelmatige handhaving van een actueel bestemmingsplan dient aan een aantal (algemene) voorwaarden voldaan te worden:

1. *Voorlichting* - Duidelijkheid verschaffen over de inhoud en de doelstellingen van het bestemmingsplan. Voorlichting heeft een groter effect wanneer per doelgroep de nadruk wordt gelegd op specifieke facetten uit het bestemmingsplan. Bijvoorbeeld door middel van het opstellen van een folder voor de agrariërs kan het draagvlak voor het bestemmingsplan vergroot worden. In de folder kan in algemene zin worden aangegeven wat het bestemmingsplan voor de agrariërs betekent. Ook kan vermeld worden welke activiteiten aan een aanlegvergunning zijn gebonden. Voor vragen en inlichtingen kan de naam van een contactpersoon worden vermeld.
2. *Klachtenregistratie* - Door toepassing van een (geautomatiseerd) klachtenregistratiesysteem kunnen de binnengekomen klachten worden geregistreerd. Bijvoorbeeld door het halfjaarlijks opstellen van een trendrapport kan inzicht verschaft worden hoe vaak een bepaald soort klacht voorkomt. Door verbeteracties kunnen in de toekomst klachten vermeden worden.
3. *Toezicht* - Structurele controle in het veld heeft consequenties voor de inzet van personeel. Er zal tijd beschikbaar moeten worden gesteld voor regelmatige controles in het buitengebied. In dit kader kan een afstemming tussen ruimtelijke ordenings- en milieucontroles mogelijk worden gemaakt door het geïntegreerd opstellen van een handhavingprogramma. De buitendienst ambtenaar dient herkenbaar te zijn, bijvoorbeeld door het beschikbaar stellen van speciale kleding of een auto met opschrift van de gemeente.
4. *Financiële maatregelen* - zoals de verplichting extra legeskosten te betalen als pas achteraf een vergunning wordt aangevraagd of het verbinden van legeskosten aan de afgifte van een gedoogbeschikking.
5. *Heldere lijn* - Door een eenduidige lijn te brengen in de gedragingen van de gemeente, kan het optreden tegen overtredingen gemakkelijker gemotiveerd worden. Er ontstaat meer draagvlak voor het bestemmingsplan, omdat op gelijke wijze tegen gelijke gevallen wordt opgetreden.

¹ Legaliseren is het in overeenstemming brengen van de overtreding met de geldende regelgeving. Legalisatie is mogelijk door vergunningverlening, het verlenen van een vrijstelling of wijziging/herziening van het bestemmingsplan. Gedogen is het bewust afzien van handhaving. Het gedogen kan zowel expliciet geschieden in een schriftelijke gedoogbeschikking als impliciet in uitlatingen of gedragingen waaruit de overtreder kan afleiden dat wordt afgezien van handhaving.

7.2.2. Repressieve handhaving

Handhaving kan plaatsvinden door publiekrechtelijk, privaatrechtelijk of strafrechtelijk optreden. Deze vormen van handhaving zijn repressief van karakter. Hiermee wordt bedoeld dat de gemeente middelen heeft, waarmee zij naleving kan afdwingen of tegen normafwijkend gedrag correctief kan optreden. De repressieve handhavingmiddelen worden hierna kort beschreven.

1. *Publiekrechtelijke handhaving* - Deze vorm van handhaving bestaat uit het toepassen van bestuursdwang of het opleggen van een dwangsom. Bestuursdwang omvat het doen wegnemen of herstellen van hetgeen in strijd is met de te handhaven regels of verplichtingen die uit de regels volgen. Dit houdt meestal in, dat illegaal gebouwde bouwwerken worden afgebroken en illegaal gebruik van gronden en opstallen wordt beëindigd. Het kan ook gaan om het beletten van een overtreding; in dat geval heeft een aanzegging tot bestuursdwang een preventieve werking. Voordat tot bestuursdwang wordt overgegaan moet sprake zijn van een volledige belangenafweging van het belang van de overtreder tegen het openbare belang.
2. *Privaatrechtelijke handhaving* - Een overheidsorgaan kan slechts in bepaalde gevallen privaatrechtelijk optreden in geval van een overtreding van een bestemmingsplan. Bij deze vorm van handhaving moet sprake zijn van een privaatrechtelijke relatie tussen de overheid en de burger. Dit kan het geval zijn doordat het overheidsorgaan eigenaar is van grond of gebouwen, als een privaatrechtelijke overeenkomst bestaat bij verkoop of erfpacht of als sprake is van een jegens de overheid onrechtmatige daad. Hierbij moet het belang van een overheidsorgaan geschaad worden; het enkel overtreden van een voorschrift is niet voldoende.
3. *Strafrechtelijk optreden* - In een bestemmingsplan is de strafbaarstelling opgenomen met daarbij de strafmaxima. Opsporingsambtenaren worden genoemd in de Wet op de Ruimtelijke Ordening. Daarnaast zijn algemene opsporingsambtenaren van het Openbaar Ministerie (politie) bevoegd tot opsporing van strafbare feiten. Het strafrecht wordt als laatste middel in handhaving gezien; het bestuursrechtelijk optreden heeft de voorkeur.

7.3. Retrospectieve toets

Per april 2004 heeft de Provincie Gelderland aangegeven dat in nieuwe bestemmingsplannen een zogenaamde retrospectieve toets opgenomen dient te worden. Een dergelijke toets geeft aan welke situaties in bouw en gebruik er bestaan die niet in overeenstemming zijn met de vigerende bestemmingsplannen en de verleende vrijstellingen ex artikel 19 WRO. Deze toets is noodzakelijk voor de toetsingstaak van de provincie en de meer op handhaving gerichte taak van de VROM-Inspectie en zal uiteindelijk de kwaliteit van het bestemmingsplan en daarmee een goede ruimtelijke ordening bevorderen. Hierna wordt ingegaan op hoe de gemeente Hattem is omgegaan met de bouw- en gebruikssituaties die juridisch gezien in strijd zijn met de vigerende bestemmingsplannen.

De vigerende bestemmingsplannen zijn zeer gedateerd, ze zijn namelijk in 1980 (Claerwater) en 1970 (Buitengebied I) door de gemeenteraad vastgesteld. De regelingen uit deze bestemmingsplannen lopen inmiddels ver achter op vigerend beleid en nieuwe inzichten met betrekking tot ruimtelijk beleid en bestemmingsplannen. Zo werden in het verleden bestaande woningen vaak niet bestemd, maar onder het overgangsrecht geplaatst. Zo kan de schijn ontstaan alsof in dit bestemmingsplan nieuwe woonbestemmingen zijn toegestaan. Voor de woningen is in het

verleden echter wel een bouwvergunning verleend, er is dus geen sprake van het positief bestemmen van illegale situaties.

Het bestemmingsplan Buitengebied 2005 is gebaseerd op de nieuwste inzichten. Het gaat dan ook te ver om dit bestemmingsplan te toetsen aan de vigerende bestemmingsplannen. Onderhavig bestemmingsplan geeft de actuele situatie in het plangebied weer, zo zijn bijvoorbeeld een aantal agrarische bouwpercelen en de daarmee samenhangende bouwmogelijkheden komen te vervallen. Veel van de regelingen die in dit bestemmingsplan zijn opgenomen bieden trouwens minder mogelijkheden dan de vigerende bestemmingsplannen. Bovendien kent het plan strengere toetsingskaders (zoals een toets aan de Vogel- en Habitatrichtlijn) in vergelijking met de vigerende bestemmingsplannen en zijn er een aantal sanerings- en/of sloopregelingen opgenomen. Dit nieuwe bestemmingsplan zal na vaststelling een recent en adequaat toetsingskader bieden in eventuele handhavingssituaties.

8.

Inspraak en overleg

8.1. Inspraak

Op basis van artikel 6a van de Wet op de Ruimtelijke Ordening is gelegenheid tot inspraak op het plan geboden. De resultaten zijn opgenomen in de separaat bijgevoegde inspraak- en overlegnota.

8.2. Overleg ex artikel 10 Bro '85

Op basis van artikel 10 van het Bro '85 wordt met relevante instanties overleg gevoerd. De resultaten hiervan zullen te zijner tijd in deze paragraaf worden opgenomen. De resultaten zijn opgenomen in de separaat bijgevoegde inspraak- en overlegnota.

8.3. Inspraak en overleg inpassing van de Hanzelijn

Om de Hanzelijn planologisch in te passen dienen het tracé en eventuele andere relevante voorzieningen in het bestemmingsplan opgenomen te worden. Omdat de gemeente dit een te grote wijziging van het bestemmingsplan om in de fase na de inspraak in het plan op te nemen, is een aparte notitie gemaakt over hoe de Hanzelijn in planologische zin het beste kan worden ingepast. Deze notitie is ter inzage gelegd voor de inspraak en aan de relevante overlegpartners toegezonden. De resultaten van dit overleg en de inspraak zijn eveneens in de inspraak- en overlegnotitie opgenomen.

april 2007.

Bijlagen

bij de toelichting

1.

Verontreinigde locaties

Overzicht verontreinigde locaties in het plangebied

2934 Oranje Nassaulaan
2939 Oostersedijk 4
7333 Oranje Nassaulaan
7602 Hessenweg
12613 Flip Hul

2.

Aanlegvoorschriften

Gebiedsbestemmingen en aanduidingen

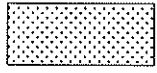
Werkzaamheden

"Agrarische doeleinden"
"Agrarische doeleinden met
landschappelijke waarde"
"Bos"
"Natuur"
"Water"
of "water met
landschappelijke en natuur-
rijke waarde"

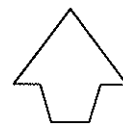
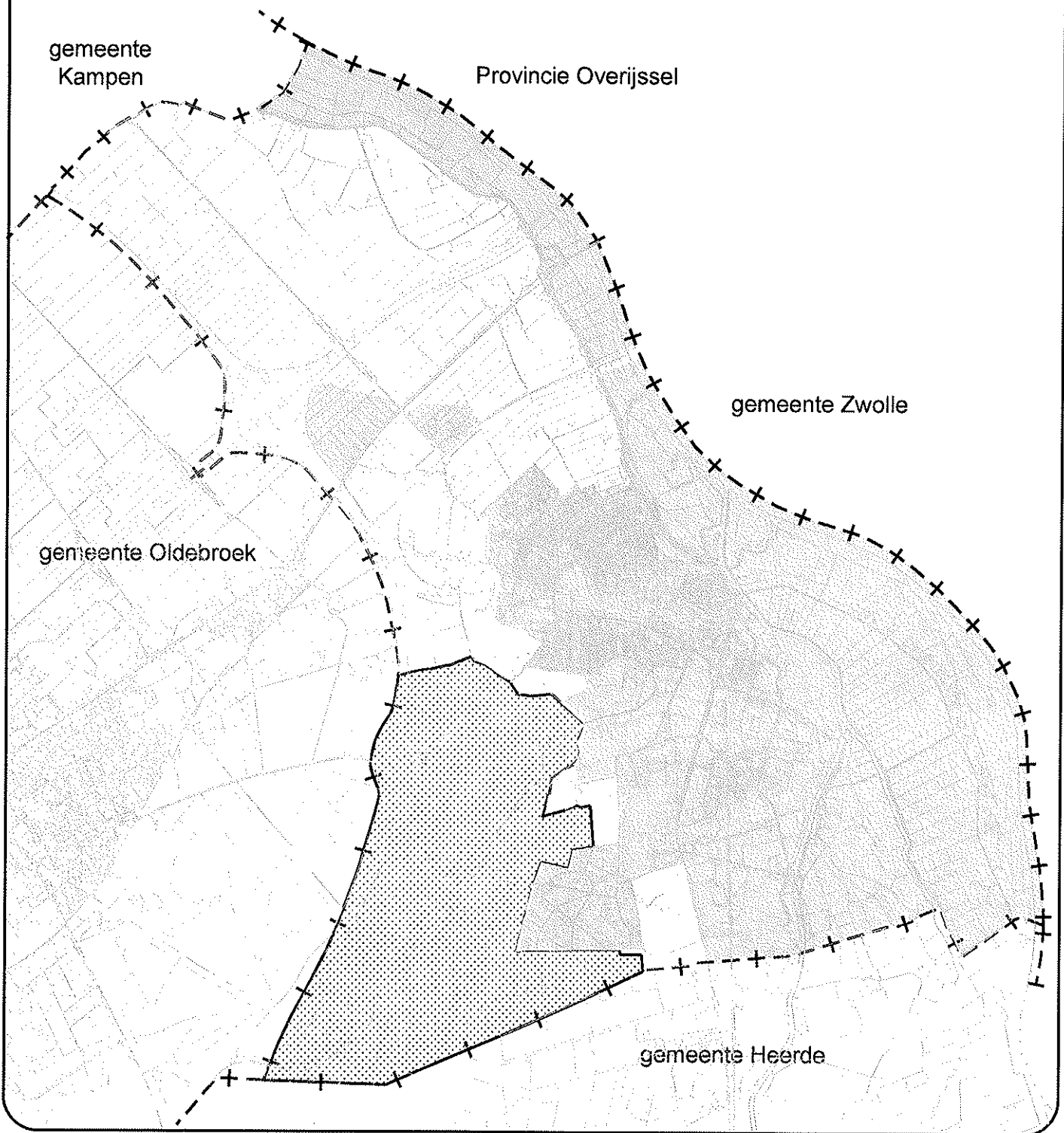
	"Agrarische doeleinden"	"Agrarische doeleinden met landschappelijke waarde"	"Bos"	"Natuur"	"Water" of "water met landschappelijke en natuur- rijke waarde"
Bodem	Het afgraven, ophogen of egaliseren van gronden	☒	☒	☒	☐
	Het verrichten van exploitatieboringen en seismologisch onderzoek	☒	☒	☒	☐
Beplanting	Het veilen of rooien van bomen en houtopstanden	☒	☐	☒	☐
	Het zaaien of inplanten van bomen en houtopstanden	☒	☐	☐	☐
	Het scheuren van grasland anders dan voor graslandverbetering	☐	☐	☐	☐
Infrastructuur	Het aanleggen of verharden van wegen, voet-, fiets- en/of ruiterspaden, parkeergelegenheden of andere verhardingen	☒	☒	☒	☐
	Het aanbrengen van boven- of ondergrondse leidingen, daarmee verband houdende constructies en apparatuur	☒	☒	☒	☒
Water	Het aanbrengen, dan wel wijzigen van drainagesystemen	☒	☐	☐	☐
	Het graven, vergraven, dan wel verbreden of dempen van watergangen en poelen	☒	☐	☒	☒
	Het aanbrengen van oeverbeschoeiingen, kaden, dijken, dammen en vonder	☒	☐	☒	☒

3.

Habitatrichtlijn

speciale beschermingszone Habitatrictlijn

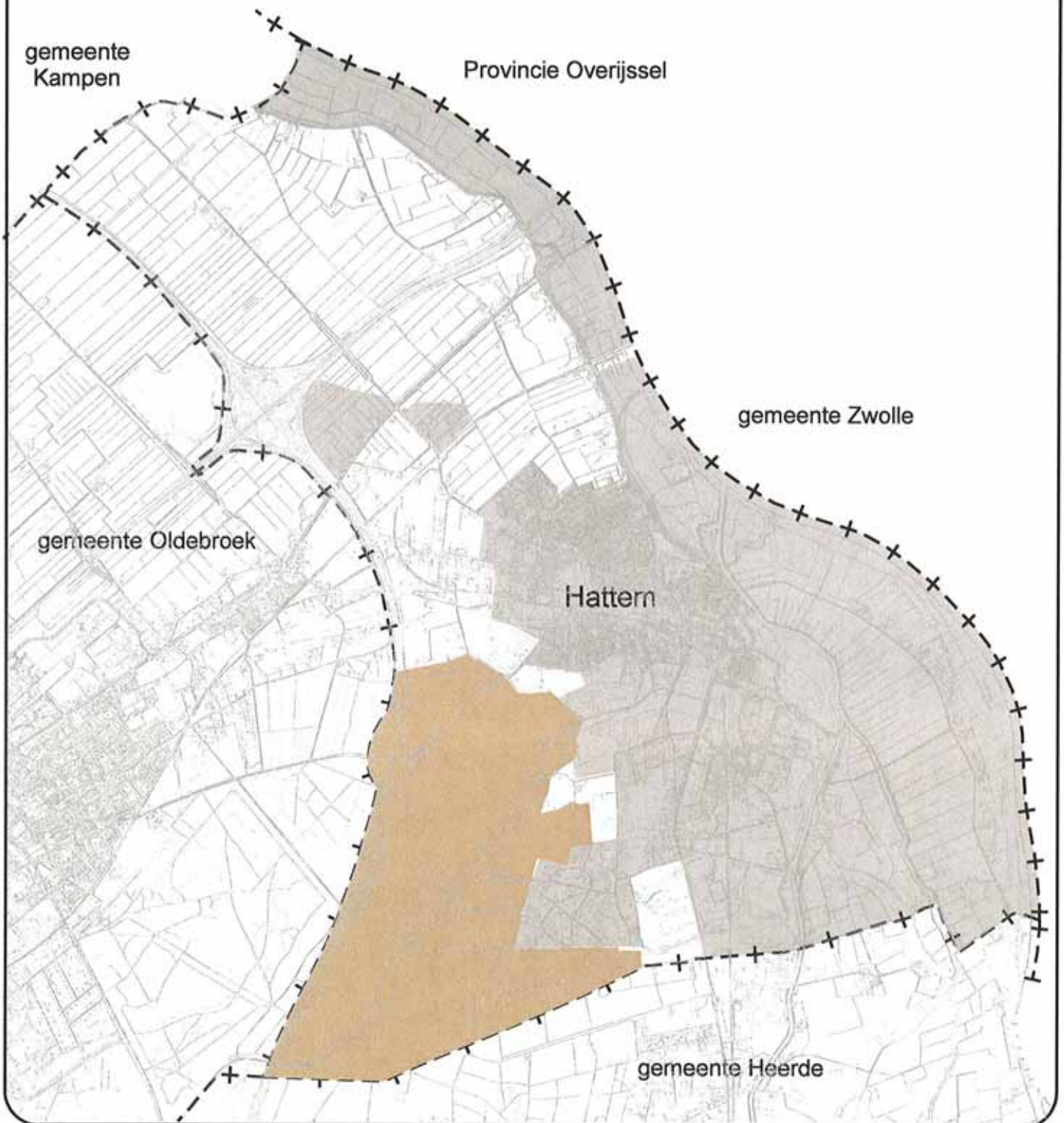

SPECIALE BESCHERMINGSZONE HABITATRICHTLIJN

schaal 1 : 40.000

speciale beschermingszone vogelrichtlijn

SPECIALE BESCHERMINGSZONE VOGELRICHTLIJN

schaal 1 : 40.000

5. Notitie planologische inpassing Hanzelijn

GEMEENTE HATTEM

Notitie

Planologische inpassing Hanzelijn

Toelichting

augustus 2006

Inhoudsopgave

1. Inleiding	1
1.1. Algemeen	1
1.2. Leeswijzer	1
2. Hanzelijn	2
2.1. Algemeen	2
2.2. Tracébesluit Hanzelijn	2
2.3. Ligging en vormgeving Hanzelijn	2
2.3.1. Korte beschrijving	2
2.3.2. Gedetailleerde beschrijving	2
2.3.3. Aansluiting Veluwelijn	3
2.3.4. De nieuwe brug over de IJssel	4
3. Regeling bestemmingsplan buitengebied 2006	6
3.1. Inleiding	6
3.2. Aanleg Hanzelijn	6
3.2.1. Het Hanzelijntracé	6
3.2.2. Aanpassingen in de bestaande infrastructuur	6
3.2.3. Voorzieningen tijdens de bouw en aanleg van de Hanzelijn	7
3.2.4. Sloop woningen	8
3.2.5. Voorzieningen behorend bij de spoorlijn	8
3.3. Natuur, landschap en cultuurhistorie	9
3.3.1. Natuurcompensatie	9
3.3.2. Archeologie	9
3.3.3. Gevolgen voor de landbouw	10
3.4. Milieuaspecten	10
3.4.1. Geluidhinder	10
3.4.2. Bodemkwaliteit	11
3.4.3. Trillingen	11
3.4.4. Water	11
3.4.5. Externe veiligheid	12
3.5. Procedurele aspecten	13
4. Overzicht wijzigingen bestemmingsplan	15
4.1. Plankaart	15
4.2. Voorschriften	15
4.3. Toelichting	15
4.4. Partiële herziening na de aanleg van de Hanzelijn	15

Bijlage

1. Kaart ruimtebeslag Hanzelijn en gevolgen plankaart

1.1. Algemeen

Het Ministerie van Verkeer en Waterstaat bereidt de aanleg van een nieuwe spoorlijn die Lelystad en Zwolle via Dronten, Kampen en Hattem (de Hanzelijn) met elkaar verbindt voor. In 2012/2013 moet deze Hanzelijn in gebruik zijn genomen. De start van de uitvoering van de aanleg staat gepland voor najaar 2006. Ter voorbereiding van de aanleg van deze spoorlijn is het zogenaamde Tracébesluit vastgesteld. Deze procedure op grond van de Tracéwet dient te worden doorlopen bij onder meer de aanleg van nieuwe landelijke spoorwegen.

In het Tracébesluit zijn alle overwegingen en gevolgen van de aanleg van de spoorlijn afgewogen. Na het onherroepelijk worden van het Tracébesluit (december 2003) en het Tracébesluit aanvulling Hattem-Zwolle (maart 2004) dienen de gemeentes hun bestemmingsplannen aan te passen om de aanleg van de Hanzelijn ook planologisch-juridisch mogelijk te maken. Omdat het Tracébesluit op 29 december 2004 onherroepelijk is geworden past de gemeente Hattem het bestemmingsplan aan. De gemeente Hattem kiest ervoor om geen apart bestemmingsplan op te stellen maar de nieuwe spoorlijn mee te nemen in het bestemmingsplan buitengebied 2006 dat in voorbereiding is. Ook wordt een gedeelte van het recent vastgestelde en goedgekeurde bestemmingsplan Uiterwaarden meegenomen in het bestemmingsplan buitengebied 2006 in verband met de verplaatsing van de spoorbrug in zuidelijke richting. Om tot logischere plangrenzen te komen worden ook de noordelijke gedeeltes van de bedrijventerreinen Netelhorst en Hattemerbroek meegenomen in het bestemmingsplan Buitengebied 2006.

Om duidelijk in beeld te kunnen krijgen wat de gevolgen van het opnemen van de Hanzelijn in het bestemmingsplan buitengebied 2006 zijn heeft de gemeente Hattem eerst een notitie opgesteld waarin de gevolgen voor de bestemmingsplanopzet worden besproken. Daarbij wordt aangegeven welke zaken en op welke wijze in de bestaande bestemmingsplannen moeten worden verwerkt. Ook wordt aangegeven over welke punten nog onduidelijkheid bestaat; niet alle aspecten met betrekking tot de uitvoering zijn immers al bekend.

1.2. Leeswijzer

In hoofdstuk twee wordt ingegaan op het Tracébesluit Hanzelijn (maart 2004), de ligging en vormgeving van de Hanzelijn. Hoofdstuk 3 beschrijft de wijzigingen die in het bestemmingsplan Buitengebied dienen te worden doorgevoerd om de aanleg van de nieuwe spoorlijn in planologisch-juridisch opzicht mogelijk te maken. Daarbij wordt aangegeven wat de overwegingen zijn met betrekking tot de vorm van de regeling. Tevens wordt ingegaan op procedurele zaken, zoals schadevergoedingen voor gedupeerden. Als laatste wordt in hoofdstuk 4 een kort overzicht gegeven van de benodigde wijzigingen op de plankaart, in de voorschriften en in de toelichting.

Op de bijgevoegde kaart is een uitsnede van de plankaart (voorontwerpversie) afgebeeld, met daarop ingetekend het ruimtebeslag van de Hanzelijn en bijbehorende voorzieningen. Tevens is aangegeven waar andere maatregelen gaan plaatsvinden; zoals de gewenste fietsverbinding met Zwolle over de nieuwe spoorbrug, de sloop van een aantal woningen en een agrarisch bedrijf de sloop van de oude spoorbrug en de bouwterreinen die na afronding van de aanleg van de spoorlijn worden gebruikt voor de landschappelijke inpassing van de Hanzelijn.

2.1. Algemeen

De Hanzelijn is een nieuwe spoorlijn die Lelystad en Zwolle met elkaar verbindt via Dronten, Kampen en Hattem. De reistijd kan op de route Amsterdam-Lelystad-Zwolle worden bekort en de ontsluiting van de Flevopolder wordt verbeterd. Bestaande spoorlijnen, zoals de Gooilijn en de Veluwelijn, kunnen worden ontlast en de economie langs de nieuwe spoorlijn wordt gestimuleerd. De Hanzelijn komt over een afstand van 4,6 kilometer door de gemeente Hattem te lopen. Over de IJssel wordt een nieuwe spoorbrug aangelegd waar de Hanze- en Veluwelijn beide gebruik van gaan maken. De spoorlijn zal gebruikt gaan worden voor zowel personen- als goederenvervoer.

In de volgende paragrafen wordt ingegaan op het Tracébesluit Hanzelijn, de ligging en de vormgeving van de Hanzelijn.

2.2. Tracébesluit Hanzelijn

In augustus 2001 is door de Minister van Verkeer en Waterstaat het voorkeurstracé vastgesteld, dat voor het gedeelte Hattem-Zwolle nog verder uitgewerkt diende te worden. Dit is gebeurd in het "Tracébesluit Hanzelijn aanvulling Hattem-Zwolle" van maart 2004. In dit besluit zijn kaarten en bepalingen opgenomen. Op 29 december 2004 is het besluit onherroepelijk geworden. Op de kaarten zijn de ligging en het ruimtebeslag van de Hanzelijn en de bijbehorende voorzieningen weergegeven. Daarnaast zijn op deze kaarten zones weergegeven waarbinnen inpassingsmaatregelen worden voorzien. In de toelichting op het besluit is een beschrijving gegeven van de ligging van de Hanzelijn, het ontwerp, de bijbehorende voorzieningen en de te nemen inpassingsmaatregelen. Daarbij is waar mogelijk rekening gehouden met de bestaande waarden en functies.

2.3. Ligging en vormgeving Hanzelijn**2.3.1. Korte beschrijving**

De Hanzelijn komt bij de Stouwe de gemeente Hattem binnen. Hier ligt het spoor parallel aan en ten noorden van de N50. Daarna passeert de Hanzelijn knooppunt Hattermerbroek met een spoorviaduct over Rijksweg A28 en buigt daarbij af naar het noordoosten. Alvorens aan te sluiten op het verlegde spoor van de Veluwelijn kruist de Hanzelijn de Oostersedijk en de Zuiderzeestraatweg. De spoorlijn komt noordelijk van het bedrijventerrein Netelhorst te liggen. Ten behoeve van de toekomstige doortrekking van het bedrijventerrein Netelhorst is in het Tracébesluit rekening gehouden met een aan te leggen viaduct. Ten noordoosten van het bedrijventerrein Netelhorst vindt intakking plaats van de Veluwelijn op de nieuwe Hanzelijn. Voor de oversteek van de Geldersedijk en de IJssel wordt een nieuwe brug inclusief aanbruggen ten zuiden van de bestaande brug aangelegd. De bestaande spoorbrug wordt daarna gesloopt.

2.3.2. Gedetailleerde beschrijving

Ter plaatse van de gemeentegrens met Kampen heeft de Hanzelijn een maaiveldligging en ligt parallel aan de N50. Na circa 1,5 kilometer buigt de spoorlijn naar het noordoosten af en begint te stijgen om de Rijksweg A28 door middel van een spoorviaduct te kruisen. De spoorlijn gaat op circa 8 meter hoogte over de Rijksweg A28 en de twee verbindingbogen van de Rijksweg A28-A50 heen (+9,4 meter NAP). De Rijksweg A28 wordt niet aangepast. Het ontwerp biedt de

ruimte om in de toekomst de A28 te verbreden naar 2 x 3 rijstroken. Vanaf de kruising met de A28 blijft de Hanzelijn verhoogd liggen op circa 7 meter boven maaiveld. De Oostersedijk en de Zuiderzeestraatweg worden gekruist met een spoorviaduct met een lengte van circa 360 meter. De aansluiting van de Hilsdijk op de Zuiderzeestraatweg kan gehandhaafd blijven. Bij de bouw van het viaduct over de Oostersedijk en Zuiderzeestraatweg zullen de ondersteunende kolommen zodanig worden geplaatst dat deze haaks staan op de spoorrichting. Ter plaatse van de Oostersedijk en de Zuiderzeestraatweg worden de kolommen evenwijdig aan de lengteas van de bestaande weg geplaatst. Op deze wijze blijft de beleving van het landschap zo goed mogelijk behouden. Langs het Hanzelijntracé zal tussen 44.55 en 45.03 de in het Tracébesluit opgenomen begrenzing met circa 3 meter aan de zuidzijde worden uitgebreid ten behoeve van de mogelijke aanleg van een dienst-/ontsluitingsweg voor onder andere de nabij 45.2 gelegen spoorwegvoorzieningen (bouwplaats en elektriciteitsvoorziening). De Oude Middelwetering wordt ter hoogte van de weg Netelhorst op het bedrijventerrein Netelhorst gekruist door de Hanzelijn. Ten noorden van het bedrijventerrein Netelhorst wordt een spoorviaduct aangelegd. Dit viaduct is bedoeld om het doortrekken van de weg Netelhorst mogelijk te maken om de verkeerscirculatie op het bedrijventerrein te verbeteren en een mogelijke toekomstige uitbreiding van Netelhorst in noordelijke richting te kunnen ontsluiten. Daarna kruist de Hanzelijn het spoor van de Veluwelijn richting Amersfoort bovenlangs. De Veluwelijn takt aan op de Hanzelijnsporen net voorbij de Geldersedijk, waarna de beide lijnen samen de nieuwe spoorbrug overgaan en naar het station in Zwolle gaan.

Bij de spoorlijn worden ook een aantal bijbehorende voorzieningen gerealiseerd zoals een GSM-mast, installatiekasten voor elektrische voeding, seinen, beveiliging, schouwpaden en voedingskasten voor de energievoorziening.

2.3.3. Aansluiting Veluwelijn

De Hanzelijn kruist één spoor van de Veluwelijn ongelijkvloers ter hoogte van kilometer 83.74 (bestaande kilometrering Veluwelijn). De Veluwelijn wordt vanaf kilometer Veluwelijn 83.05 aangepast vanwege de aansluiting op de Hanzelijn. De sporen van de Veluwelijn worden verlegd:

- Het spoor richting Amersfoort takt uit op de aanbruggen boven de uiterwaarden van de IJssel, wordt bovenlangs door de Hanzelijn gekruist en kruist vervolgens de Hilsdijk op de plek van de bestaande overweg. Dit spoor wordt in noordelijke richting verlegd en enigszins verdiept (BS¹ Veluwelijn op 0,74 m +NAP) onder de Hanzelijn doorgeleid (KW 540). De verhoogde ligging van de Hanzelijn maakt dat de Veluwelijn slechts beperkt hoeft te worden verlaagd. Het spoor richting Amersfoort ligt tot de kruising met de Oude Middelwetering (83,37) verlaagd. Het spoor wordt over een lengte van 385 meter met maximaal 2,5 meter verlaagd ten opzichte van de huidige ligging.
- Het spoor van de Veluwelijn richting Zwolle wordt in zuidelijke richting verlegd. Dit spoor ligt tussen overweg Hilsdijk tot voorbij Netelhorst op circa 1,5 meter boven maaiveldniveau. Dit is ongeveer het huidige niveau van de spoorbaan. Na Netelhorst stijgt het spoor, komende vanaf Amersfoort, richting IJssel om voorbij de Geldersedijk op (het zuidelijke spoor van) de Hanzelijn in te takken.

¹ Bovenkant spoorstaaf.

Ter plaatse van de kruising met het spoor richting Amersfoort van de Veluwelijn heeft de Hanzelijn een hoogte van 8,30 meter boven NAP hetgeen overeenkomt met circa 7,0 meter boven maaiveld. Dit is circa 6,0 meter hoger dan de huidige Veluwelijn op deze plek. De maximale breedte van de sporenbundel van de Veluwelijn bedraagt 100 meter. Vanaf kilometer 83,8 tot 84,25 (Gapersweg-spoorbrug) zal het talud met circa 4,5 meter worden uitgebreid ten opzichte van de in het Tracébesluit opgenomen begrenzing ten behoeve van een toerit naar de gewenste fietsverbinding Hattem-Zwolle over de spoorbrug. Tussen 84,12 en 84,25 zal ten behoeve van een fietspadaanluiting op de parallelweg Geldersedijk aanvullend worden uitgebreid met 2 meter.

De gemeente Hattem wil een nieuwe en snelle fietsverbinding tussen Hattem en Zwolle over de spoorbrug mogelijk maken. Tussen de Gapersweg en het Hanzelijntacé (op het gedeelte van de voormalige Weerdweg) wordt daarom een strook van 10 meter bestemd als verkeerdoeleinden om hier de aanleg van een fietspad mogelijk te maken.

2.3.4. De nieuwe brug over de IJssel

De Hanzelijn kruist de IJssel middels een nieuw te bouwen spoorbrug. Van dijk tot dijk moet een afstand van ongeveer een kilometer overbrugd worden. De nieuwe spoorbrug komt 40 à 50 meter ten zuiden van de bestaande spoorbrug te liggen, omdat de oude brug nog in gebruik is tijdens de bouw van de nieuwe brug. De nieuwe brug bestaat uit een hoofdoverspanning van circa 150 meter ter plaatse van de vaargeul en aanbruggen in de uiterwaarden. De bestaande brug heeft een bewegende hefbrug omdat er bij hoogwater (vanaf 4,60 m boven NAP) onvoldoende doorvaarthoogte voor het scheepvaartverkeer is (circa 2 meter). Om deze reden is gekozen voor een nieuwe, verhoogde, vaste, dubbelsporige brug over de IJssel. Hierbij zal in principe de Rijnvaarthoogte van 9,10 meter ten opzichte van maatgevend hoogwater worden gehanteerd. De nieuwe brug zal circa 7 meter hoger komen te liggen dan de bestaande brug. Aan de vormgeving van de nieuwe brug over de IJssel zal bij de verdere invulling van het ontwerp bijzondere aandacht worden besteed.

Het is denkbaar dat, indien daartoe aanvullende financiering beschikbaar komt, de nieuwe spoorbrug van een fietsvoorziening wordt voorzien. Het voorontwerp van de hoofdoverspanning en aanbruggen is zodanig, dat het toevoegen van een dergelijk fiets-/voetpad mogelijk is zonder grote aanpassingen van het ontwerp in hoofdlijnen. In het Tracébesluit Hanzelijn is geen rekening gehouden met de fietsbrug en het toeleidende fietspad. De gemeente Hattem houdt in het bestemmingsplan Buitengebied 2006 al wel vast rekening met de aanleg van deze gewenste fietsverbinding.

Er is ter plaatse van de uiterwaarden gekozen voor een brug op pijlers, en niet voor een aarden baan zoals bij de bestaande spoorbrug, om de verstoring in het doorstroomprofiel te verkleinen (Ruimte voor de Rivier). Door de pijlers van de hoofdoverspanning zo mogelijk buiten de vaargeul te plaatsen, wordt voorkomen dat ze een gevaar vormen voor de scheepvaart. Ditzelfde geldt voor de bouwputten rondom de pijlers tijdens de uitvoering van het werk.

De aarden baan ligt in Hattem tot aan de Geldersedijk. Over de Geldersedijk komt een viaduct te liggen voor de vier intakkende sporen, twee van de Hanzelijn en twee van de Veluwelijn. De

Geldersedijk en het parallel liggende fietspad blijven gehandhaafd en het fietspad wordt gedeeltelijk verlaagd. Wel wordt de Geldersedijk in verband met het viaduct enigszins verbreed zodat de steunpilaren van de brug niet in het talud van de dijk, maar op de dijk komen te staan. De aanbrug in de uiterwaarden wordt gecombineerd met het viaduct over de Geldersedijk. De eerste 240 meter in de uiterwaarden bestaan uit aanbruggen. Op deze aanbruggen zal de Veluwe-lijn intakken op de Hanzelijn. De hoofdo overspanning boven de IJssel zal circa 150 meter bedragen waarbij het spoor op het hoogste punt 15,3 meter boven NAP komt te liggen. De hoogte van het kunstwerk zelf zal maximaal circa 35 meter bedragen. Voor de bouw van de hoofdo overspanning zal een bouwplaats van circa 200 bij 50 meter worden gebruikt in de uiterwaarden aan de Hattense zijde van de IJssel.

3. Regeling bestemmingsplan buitengebied 2006

3.1. Inleiding

In het bestemmingsplan buitengebied 2006 dient een aantal wijzigingen te worden opgenomen om de Hanzelijn planologisch-juridisch vast te leggen. Een klein deel van het recent vastgestelde bestemmingsplan voor de uiterwaarden zal ook worden meegenomen in het "bestemmingsplan buitengebied 2006" in verband met de verplaatsing van de spoorbrug. Tevens wordt het plangebied iets verruimd om een tweetal "overhoekjes" van de bedrijventerreinen Netelhorst en Hattemerbroek (in voorbereiding) mee te nemen om zo het plangebied een afgerond geheel te laten zijn.

De meest in het oog springende verandering zal het nieuwe bestemmingsvlak "verkeersdoeleinden, railverkeer" op de plankaart zijn. In de voorschriften zullen enkele wijzigingen worden aangebracht die met name betrekking hebben op voorzieningen die bij de spoorlijn horen. In de toelichting op het bestemmingsplan worden aspecten zoals het tracé en de ligging van de nieuwe spoorlijn beschreven, de natuurcompensatie, de overige infrastructuur en wordt ingegaan op de verschillende relevante milieuaspecten.

Hierna wordt gedetailleerd ingegaan op de benodigde wijzigingen in het bestemmingsplan. In hoofdstuk 4 zijn de wijzigingen in het bestemmingsplan beknopt weergegeven.

3.2. Aanleg Hanzelijn

3.2.1. Het Hanzelijntracé

De grootste ingreep in het bestemmingsplan bestaat uit het bestemmen van de spoorlijn zelf, deze zal over een lengte van 4,6 kilometer over het grondgebied van de gemeente Hattem lopen. Op de plankaart zal een nieuw bestemmingsvlak met de bestemming "verkeersdoeleinden, railverkeer" worden opgenomen.

Gevolgen voor het bestemmingsplan

Het Hanzelijntracé wordt bestemd als "verkeersdoeleinden, railverkeer". Hiervoor zal een nieuw bestemmingsvlak worden opgenomen in het bestemmingsplan. De in de bijlage bijgevoegde afbeelding geeft een beeld van de omvang van het bestemmingsvlak.

3.2.2. Aanpassingen in de bestaande infrastructuur

Op een aantal plaatsen worden aanpassingen in de bestaande infrastructuur gedaan. Het gaat hier om beperkte ingrepen, zoals het verleggen van fietspaden langs de Zuiderzeestraatweg en het verwijderen van de spoorwegovergang op de Geldersedijk, waarbij een gedeelte van de parallelweg van de Geldersedijk zal worden verlaagd. De bestaande spoorbrug zal worden vervangen door een nieuwe spoorbrug, die in zuidelijke richting wordt opgericht. Mogelijk dat er in de toekomst een fietspad naar en over de nieuwe spoorbrug wordt aangelegd. Hoewel de aanleg van het fietspad niet is meegenomen in het Tracébesluit zal de mogelijkheid voor de aanleg in het bestemmingsplan in planologisch-juridisch opzicht mogelijk worden gemaakt.

Gevolgen voor het bestemmingsplan

Er worden geen ingrijpende verkeerskundige maatregelen getroffen die in deze fase een regeling in het bestemmingsplan behoeven of de te treffen maatregelen zijn beperkt en passen binnen de bestemmingsplanopzet.

De bestaande spoorbrug wordt al wel uit het bestemmingsplan geschrapt. Omdat de Hanzelijn zal worden aangelegd en de functie van de huidige spoorbrug zal komen te vervallen binnen de looptijd van het bestemmingsplan buitengebied valt het gebruik van de spoorbrug onder het overgangsrecht.

3.2.3. Voorzieningen tijdens de bouw en aanleg van de Hanzelijn

Bouwzones

Voor het realiseren van de Hanzelijn zijn er, naast de ruimte die benodigd is voor de spoorbaan zelf, op diverse lokaties bouwzones langs het gehele tracé noodzakelijk. Het gaat om 7 grotere bouwzones. De bouwzones zijn terreinen die tijdelijk nodig zijn voor de aanleg van de Hanzelijn. De bouwzone ligt zoveel mogelijk in de directe nabijheid van het werk. De bouwzones worden gebruikt voor onder andere het gebruik door de aannemer, afwikkelen van bouwverkeer, omleiden van het reguliere verkeer, bouwemplacement, laad- en losplaatsen voor zand en grond en terreinen waar bestaande infrastructuur wordt verwijderd.

De bouwzones krijgen na de aanleg en bouw van de Hanzelijn weer hun oorspronkelijke functie (agrarische gronden) terug.

Gevolgen voor het bestemmingsplan

De tijdelijke bouwzones ten behoeve van de aanleg van de spoorlijn zijn op de plankaart aangeduid als "tijdelijke bouwzone". Deze gronden kunnen tot maximaal eind 2013 worden gebruikt voor onder andere de aanleg van bouwwegen en het plaatsen van bouwketen of de opslag van bouw materiaal. In de voorschriften wordt 1000 m² ruimte geboden voor deze tijdelijke gebouwen. In verband met de complexiteit van het uiterwaardengebied is de bouwzone hier niet bestemd, in dit gebied dient ook rekening te worden gehouden met het waterstaatsbelang en de natuurwaarden (Vogelrichtlijngebied); de gemeente is van mening dat hier een goede onderbouwing en vergunning voor benodigd zijn. Deze onderbouwing moet wanneer hier daadwerkelijk gebouwd gaat worden gemaakt en de benodigde vergunningen pas dan aangevraagd.

Permanente gronddepots en landschappelijke inpassing

In het plangebied worden drie permanente gronddepots aangelegd, met oppervlaktes variërend tussen de 6,4, 2,2 en 0,7 hectare. Deze depots bevinden zich respectievelijk westelijk van de A28 (tussen Hanzelijn en N50), oostelijk van de A28 (tussen Hanzelijn en Oostersedijk) en tussen de sporen van de Hanzelijn en de Veluwelijn (ten noordoosten van Netelhorst). Deze depots worden tijdens de bouw gebruikt om grond op te slaan. Na de afronding van de bouw zullen deze terreinen worden gebruikt voor de landschappelijke inpassing. De precieze invulling van deze landschappelijke inpassing is nog niet bekend, deze zal in een later stadium nog worden uitgewerkt.

Gevolgen voor het bestemmingsplan

Deze gronddepots hebben in het voorontwerp de bestemming "agrarische doeleinden" toegerekend gekregen. Ze maken ook geen onderdeel uit van het spoortracé. Omdat deze terreinen meerdere jaren gebruikt zullen worden en daarna zullen worden gebruikt ten behoeve van de landschappelijke inpassing is het noodzakelijk het gebruik van deze gronden voor deze periode te regelen.

De gronddepots krijgen een aparte aanduiding (bestemming "agrarische doeleinden" met de aanduiding "tevens gronddepot"). In de bestemming "agrarische doeleinden" is al een wijzigingsbevoegdheid ten behoeve van natuurontwikkeling. Het bestemmingsplan kent onder andere de bestemmingen "bos", "natuur" en "water", die na het vrijkomen van de gronddepots van toepassing zouden kunnen zijn op deze terreinen.

3.2.4. Sloop woningen

Op het grondgebied van de gemeente Hattem moeten twee woningen en een agrarisch bedrijf (met een dubbel bewoonde bedrijfswoning) worden gesloopt als gevolg van de aanleg van de Hanzelijn. De twee woningen (Geldersedijk 47 en 49) komen door de verschuiving van de spoorbrug in zuidelijke richting in de spoorbaan te liggen en deze panden moeten daarom worden gesloopt. Op het perceel Geldersedijk 45/45a worden de geluidsnormen overschreden en de funderingen van de bebouwing worden door de ligging direct naast het spoor aangetast; het bedrijf (bedrijfsgebouwen en woning) dienen daarom te worden gesloopt. Mogelijk wordt de bedrijfswoning tijdens de bouwfase gebruikt als werkruimte.

Gevolgen voor het bestemmingsplan

Het bestemmingsvlak "woondoeleinden" voor de woningen Geldersedijk 47 en 49 komt te vervallen. Het agrarisch bouwperceel (inclusief de dubbel bewoonde bedrijfswoning) Geldersedijk 45/45a komt tevens te vervallen. Het gebruik als werk- of kantoorruimte van de woning Geldersedijk 45/45a tijdens de bouw kan middels een vrijstelling op basis van artikel 17 WRO worden geregeld.

Het is momenteel nog niet bekend of de eigenaren van de te slopen woningen elders in het buitengebied een nieuwe woning of bedrijf gaan bouwen of gaan verhuizen naar bestaande woningen. In deze notitie wordt daarom nog niet ingegaan op eventuele vervangende bouwpercelen voor deze woningen.

3.2.5. Voorzieningen behorend bij de spoorlijn

Ten behoeve van de energievoorziening worden twee onderstations direct langs het spoor geplaatst. Deze onderstations hebben een afmeting van ongeveer 20 bij 25 meter (500 m²) en hoogte van maximaal 8 meter. Tevens zijn meerdere voedings- en installatiekasten tot een oppervlakte van 250 m² respectievelijk 9 tot 45 m² en een hoogte van 4 meter noodzakelijk voor de energievoorziening van de trein. Tevens moet een GSM-mast van 16 meter hoog worden geplaatst.

Gevolgen voor het bestemmingsplan

In de bouwvoorschriften (artikel 19, lid B) van het voorschrift "verkeersdoeleinden railverkeer" is nu enkel bepaald dat andere-bouwwerken tot een hoogte van maximaal 10 meter zijn toegestaan. Er is geen regeling voor gebouwen opgenomen. Deze zijn wel nodig om onderstations en voedings- en installatiekasten mogelijk te maken. De voorschriften worden zodanig aangevuld dat gebouwen en voorzieningen ten behoeve van de elektriciteitsvoorziening van het railverkeer en de verkeersveiligheid zijn toegestaan tot een hoogte van maximaal 8 meter. De oppervlakte bebouwing ten behoeve van deze voorzieningen wordt in de voorschriften opgenomen.

Tenslotte zal in het voorschrift ook de planologische ruimte voor een GSM-mast met een hoogte van 16 meter worden geboden. Deze wordt geplaatst ter hoogte van de kruising Hanzelijn-Zuiderzeestraatweg.

3.3. Natuur, landschap en cultuurhistorie

3.3.1. Natuurcompensatie

Het gebied tussen Kampen en Zwolle bestaat voor een belangrijk deel uit grootschalig tot middenschallig open veenweidelandschap in agrarisch gebruik. In de Polder Hattem is een ecologische verbindingzone aangewezen. Ook de overige waterlopen, kolken en dijken maken onderdeel uit van de ecologische structuur in het plangebied. De uiterwaarden van de IJssel zijn aangewezen als een speciale beschermingszone op grond van de Vogelrichtlijn. De uiterwaarden van de IJssel bestaan uit graslanden en natte schraalgraslanden die van betekenis zijn voor de vegetatie, de vogels en amfibieën. Ook komen er vleermuizen in het gebied voor.

Op basis van de gegevens uit het Milieueffectrapport, een quick-scan naar beschermde soorten en/of biotopen en bestaande kennis bij gebiedsdeskundigen wordt een soortgerichte compensatie uitgewerkt ten behoeve van de ontheffingsaanvraag op grond van de Flora- en faunawet. Er wordt van uitgegaan dat er 2,3 hectare natuurgebied gecompenseerd moet worden.

In de verdere uitwerking van de natuurcompensatie zal worden nagegaan of de ruimte die vrijkomt na het afgraven van de bestaande spoorbaan als natuurcompensatie kan worden ingezet.

Gevolgen voor het bestemmingsplan

Omdat nog niet bekend is waar de natuurcompensatie plaats gaat vinden wordt dit nog niet meegenomen in het bestemmingsplan buitengebied 2006. Waarschijnlijk zal de compensatie bovendien plaatsvinden in de uiterwaarden van de IJssel. De bestemmingsplannen buitengebied en uiterwaarden bevatten een wijzigingsbevoegdheid die het mogelijk maakt om via een wijziging een agrarische bestemming om te zetten ten behoeve van natuurontwikkeling. Deze bevoegdheid kan te zijner tijd worden toegepast.

3.3.2. Archeologie

Binnen het tracé van de Hanzelijn komen geen archeologische monumenten voor. Door ProRail zijn in het voorjaar van 2005 archeologische onderzoeken verricht. Er zijn een aantal bijzondere vondsten gedaan van 10.000 jaar oud. De rapportage (waarin ook wordt ingegaan op hoe zal worden omgegaan met de vondsten) is nog niet bekend.

Gevolgen voor het bestemmingsplan

Uitgaande van de hierboven beschreven bekende gegevens zal in de toelichting aandacht worden besteedt aan het aspect archeologie. In het juridische gedeelte van het bestemmingsplan hoeft waarschijnlijk geen regeling voor archeologie te worden opgenomen.

3.3.3. Gevolgen voor de landbouw

De Hanzelijn wordt aangelegd over gronden die nu in agrarisch gebruik zijn. Deze landbouwgronden gaan verloren. Een deel van de landbouwgronden zal tijdelijk zijn landbouwfunctie verliezen, minder goed of niet bereikbaar worden of worden doorsneden. ProRail maakt met alle betrokkenen afspraken over aankoop, kavelruil, nieuwe landbouwontsluitingswegen of andere oplossingen.

Gevolgen voor het bestemmingsplan

Ten aanzien van bovenstaande geldt dat dit geen gevolgen heeft voor de bestemmingsplanopzet. Aankoop en kavelruil hebben namelijk geen planologische gevolgen en de aanleg van landbouwontsluitingswegen past binnen de gebiedsbestemming "agrarische doeleinden".

3.4. Milieuaspecten

3.4.1. Geluidhinder

Uit het akoestisch onderzoek dat is uitgevoerd blijkt dat de geluidsbelasting na toepassing van bronmaatregelen op een aantal lokaties met een geluidsgevoelige bestemming de voorkeursgrenswaarde van 57 dB(A) wordt overschreden. Onderzocht is in hoeverre deze overschrijding teruggebracht kan worden door het plaatsen van geluidsschermen.

Een deel van de woningen aan de Schipsweg (1, 2, 3, 5, 7, 9 en 11) en de Hilsdijk 89 en 91 ondervinden momenteel al een geluidsbelasting van de Veluwelijn. Voor deze woningen geldt dat de geluidsbelasting zal afnemen omdat er minder goederentreinen over de Veluwelijn zullen gaan rijden. Voor deze woningen geldt dat de geluidsbelasting geheel wordt bepaald door de Veluwelijn. Omdat dit gedeelte van de Veluwelijn buiten het Tracébesluit valt wordt de sanering voor deze woningen niet in dit Tracébesluit geregeld.

In de aanpak van de geluidhinder is, overeenkomstig de Tracéwet en de Wet geluidhinder, onderscheid gemaakt tussen aanpassing van de bestaande baan en de aanleg van een nieuwe spoorbaan.

Daar waar sprake is van de aanleg van een nieuwe spoorbaan, is de voorkeursgrenswaarde 57 dB(A). waar sprake is van een wijziging van de bestaande spoorbaan is de normstelling mede afhankelijk van de geluidbelasting in de huidige situatie. Indien deze op 1 juli 1987 hoger was dan 65 dB(A), is er sprake van een saneringssituatie. Voor die situaties geldt een voorkeursgrenswaarde van 57 dB(A).

Voor de meeste woningen geldt dat door de verspreide ligging in het buitengebied het niet doelmatig wordt geacht om geluidsschermen te plaatsen. Er zijn namelijk geluidsschermen over grote lengtes noodzakelijk om voor een klein aantal woningen de geluidsbelasting licht te verminderen.

Voor een aantal woningen wordt een geluidsscherm wel doelmatig geacht, er worden geluidsschermen van 1 meter hoog (gemeten vanaf de bovenste spoorstaaf) geplaatst ter hoogte van de kruising met de Geldersedijk. Aan de zuidzijde van het spoor heeft dit scherm een lengte van twee kilometer en aan de noordzijde een lengte van een halve kilometer.

Voor alle woningen en andere geluidsgevoelige objecten, zoals vakantieoord IJsselstein, wordt een ontheffing aangevraagd voor een hogere grenswaarde.

Gevolgen voor het bestemmingsplan

In het bestemmingsplan is nog geen rekening gehouden met de aanleg van geluidsschermen. Aan de doeleindenomschrijving van de bestemming "verkeersdoeleinden, railverkeer" is toegevoegd dat geluidsschermen ook binnen deze bestemming passen.

In de toelichting op het bestemmingsplan zal aandacht worden besteed aan het aspect geluidshinder.

3.4.2. Bodemkwaliteit

De gehele spoorbaan wordt op een aarden baan aangelegd, deze loopt door tot aan de Geldersedijk. Hiervoor zullen ophogingen uitgevoerd worden. De ondergrond langs de N50 bestaat uit een deklaag van klei met daaronder een veenlaag. De draagkracht van de ondergrond is daardoor onvoldoende om de spoorbaan op aan te leggen. De deklaag en de veenlaag worden daarom grotendeels verwijderd en vervangen door ophoogzand. Voor de stabiliteit wordt op een aantal plaatsen waar viaducten wordt aangelegd een cunet aangelegd.

Omdat er geen gevoelige bebouwing of verblijfsruimte worden opgericht is het niet noodzakelijk om een bodemonderzoek gericht op vervuilingen te verrichten.

Gevolgen voor het bestemmingsplan

Deze ingrepen hebben geen gevolgen voor het bestemmingsplan. In de toelichting op het bestemmingsplan zal aandacht worden besteed aan het aspect bodem.

3.4.3. Trillingen

Voor één woning (Geldersedijk 51) worden de streefwaarden voor het voorkomen van trillingshinder overschreden. Het is mogelijk om tot 5 jaar na de ingebruikname van de Hanzelijn een meting te verrichten naar de daadwerkelijke waarden. Afhankelijk van de uitkomsten wordt te zijner tijd bekeken of en welke maatregelen genomen zullen worden.

Gevolgen voor het bestemmingsplan

Deze ingrepen hebben geen gevolgen voor het bestemmingsplan. In de toelichting op het bestemmingsplan zal aandacht worden besteed aan het aspect trillingshinder.

3.4.4. Water

Het uitgangspunt is dat de waterpeilen in de verschillende gebieden hetzelfde blijven. Er worden verschillende maatregelen getroffen om de waterhuishouding zoveel mogelijk te handhaven. Dit komt er op neer dat de hoofdwatgangen (onder andere de Oude Middewetering)

die de Hanzelijn kruisen onder de Hanzelijn doorgevoerd worden en waar dat wenselijk is voorzien van een ecologische verbinding.

Hoofdwatertgangen die de Hanzelijn niet kruisen worden verlegd en waar mogelijk gecombineerd met de spoorloten. Het totaal aan waterbergingscapaciteit (in de spoorloten) neemt door de aanleg van de Hanzelijn toe. Het regenwater wordt afgevoerd naar de (spoor)loten onderaan de taluds, dit voorkomt dat het relatief schone regenwater via het rioleringsstelsel moet worden afgevoerd en het overbodige zuiveren van het regenwater. Daarnaast worden er enkele beperkte gebiedsspecifieke aanpassingen gemaakt.

Gevolgen voor het bestemmingsplan

De te treffen maatregelen ten aanzien van de waterhuishouding passen of binnen de bestaande opzet van het bestemmingsplan (zoals de aanleg van spoorloten) of hoeven (voorlopig) niet te leiden tot een aanpassing van het bestemmingsplan.

3.4.5. Externe veiligheid

Risico op ongevallen

In Hattem bevinden zich geen kwetsbare bestemmingen binnen de 30 meter veiligheidcontour van het spoor. Enkele woningen bij de aansluiting van de Veluwelijn op de Hanzelijn vallen binnen de spoorzone en zullen verwijderd worden. In de Trajectnota/MER Hanzelijn is ook al aangegeven dat deze bebouwing binnen de veiligheidcontour ligt. De richtlijnen voor het plaatsgebonden risico leveren dan ook geen knelpunten op voor dit gedeelte van de Hanzelijn. De 30 meter veiligheidcontour ligt op het samenloop deel met de Veluwelijn uitsluitend langs de Hanzelijn, omdat de 30 meter veiligheidcontour is afgeleid van het verwachte gebruik van de Hanzelijn. Een eventuele contour langs het deel van de Veluwelijn dat onderdeel uitmaakt van het Tracébesluit Hanzelijn, dient in de uitwerking van de aangekondigde RVGS-systematiek te worden meegenomen.

Vervoer van gevaarlijke stoffen

Het groepsrisico als gevolg van het vervoer van gevaarlijke stoffen over het spoor blijft in het tracé door de gemeente Hattem ver onder de oriënterende waarde. De richtlijnen voor het groepsrisico leveren geen conflictsituaties voor dit gedeelte van de Hanzelijn.

Explosieven in de grond

ProRail heeft eerst een verkennend onderzoek naar de eventuele aanwezigheid van niet gesprongen explosieven in het Hanzelijngebied uitgevoerd. Hierbij zijn onder andere de uiterwaarden van de IJssel in de gemeenten Zwolle en Hattem gemarkeerd als locaties die nader bekeken dienden te worden. In november 2004 is een vervolgonderzoek gehouden. Hierbij is een aantal locaties tot maximaal 75 centimeter diepte afgegraven. Sommige locaties zijn later afgegraven met een graafmachine omdat deze te diep waren om met de hand af te graven. Er zijn geen 'niet gesprongen' explosieven gevonden.

Gevolgen voor het bestemmingsplan

Het aspect externe veiligheid heeft geen gevolgen voor de juridische opzet van het bestemmingsplan, er hoeft namelijk geen rekening gehouden te worden met veiligheidszones en er zijn

geen explosieven in de grond aangetroffen. In de toelichting bij het bestemmingsplan zal wel aandacht aan externe veiligheid worden besteedt.

3.5. Procedurele aspecten

Relatie Tracébesluit en bestemmingsplan

Het vastgestelde Tracébesluit dient binnen een jaar te worden verwerkt in de gemeentelijke bestemmingsplannen. Omdat nut, noodzaak en tracé zijn vastgesteld in het Tracébesluit kunnen op bestemmingsplanniveau alleen inspraakreacties en zienswijzen worden ingediend die betrekking hebben op het detailniveau.

Op een aantal punten zal ten gevolge van nadere uitwerkingen van het tracé en parallelle ontwikkelingen de begrenzing ten opzichte van het Tracébesluit worden aangepast.

Het gaat dan onder andere om de aanleg van het gewenste fietspad (Gapersweg) en de dienstweg ter hoogte van het bedrijventerrein Netelhorst.

De plangrens van het bestemmingsplan Buitengebied wordt ook op een tweetal punten aangepast. De noordelijke hoekjes tussen het Hanzetracé en de in het voorontwerp bestemmingsplan aangehouden plangrens worden nu ook meegenomen in het bestemmingsplan Buitengebied 2006. Deze percelen krijgen de bestemming "agrarische doeleinden". Op de in de bijlage opgenomen kaart zijn deze wijzigingen van de plangrens aangegeven.

Het bestemmingsplan buitengebied 2006 heeft al ter inzage gelegen ten behoeve van de inspraak. Omdat de gemeente heeft besloten om de Hanzelijn mee te nemen in het lopende planproces zou in principe het bestemmingsplan opnieuw voor inspraak ter inzage gelegd moeten worden (er wordt immers een grote wijziging doorgevoerd in de opzet van het bestemmingsplan).

De gemeente Hattem heeft er echter voor gekozen om de onderhavige notitie op te stellen en ter inzage te leggen voor de inspraak omdat dit qua procedure sneller en eenvoudiger is. Op deze notitie kunnen inspraak reacties worden ingediend. Waar nodig zal dit leiden tot een aanpassing van deze notitie. Hierna zal het bestemmingsplan conform deze notitie worden aangepast en ter visie worden gelegd.

Vergunningen

Voordat met (uitvoerings-)werkzaamheden kan worden gestart, wordt door ProRail geïnvventariseerd welke vergunningen, ontheffingen of andere publiekrechtelijke toestemmingen noodzakelijk zijn. Gedacht kan worden aan kapvergunningen, bouwvergunningen, verkeersbesluiten, milieuvergunningen et cetera. Eén en ander zal ook moeten worden getoetst aan welstandseisen. Dit overzicht wordt vastgelegd in een startdocument, dat wordt besproken met het bevoegd gezag. Het indienen van deze aanvragen is een verantwoordelijkheid van ProRail. Tevens is een ontheffingsaanvraag in het kader van de Flora- en faunawet opgesteld en in procedure gebracht.

Schadevergoeding en planschade

Op basis van het Tracébesluit kunnen schadevergoedingen worden aangevraagd door degenen die schade lijden door de aanleg van de Hanzelijn. Verzoeken om schadevergoedingen kunnen bij ProRail worden ingediend. Voor een nadere toelichting wordt verwezen naar het document "Tracébesluit Hanzelijn, algemene toelichting". De gemeente Hattem en ProRail hebben een overeenkomst met betrekking tot planschade afgesloten. Alle kosten voor planschade worden door ProRail betaald.

Aankopen gronden

Voor de aanleg van de Hanzelijn moet een groot aantal gronden worden aangekocht, in een aantal gevallen gaat het om bebouwde percelen. Er wordt door ProRail zo veel mogelijk geprobeerd deze gronden in de minne te verwerven. Afhankelijk van de omstandigheden en mogelijkheden kan in voorkomende situaties in de schade worden voorzien door middel van het aanbieden van compensatiegrond of toepassing van vrijwillige kavelruil. Een rechthebbende is niet verplicht mee te werken aan een voorstel tot compensatie of kavelruil. Voor een uitgebreidere uitleg wordt verwezen naar de algemene toelichting bij het Tracébesluit.

4. Overzicht wijzigingen bestemmingsplan

4.1. Plankaart

Het Hanzelijntracé (inclusief taluds, spoorloten, dienstwegen, elektriciteitsvoorzieningen en dergelijke) wordt op de plankaart bestemd als "verkeersdoeleinden, railverkeer".

De permanente gronddepots behouden de bestemming "agrarische doeleinden" maar krijgen een aanduiding "gronddepot toegestaan". In de voorschriften is een wijzigingsbevoegdheid opgenomen die het mogelijk maakt om de bestemming van deze gronden te wijzigen ten behoeve van natuurontwikkeling.

4.2. Voorschriften

In de bouwvoorschriften (artikel 19, lid B) van het voorschrift "verkeersdoeleinden railverkeer" is nu enkel bepaald dat andere-bouwwerken tot een hoogte van maximaal 10 meter zijn toegestaan. Er is een regeling voor gebouwen opgenomen. Deze is nodig om onderstations en voedings- en installatiekasten mogelijk te maken. De voorschriften worden zodanig aangevuld dat gebouwen en voorzieningen ten behoeve van de elektriciteitsvoorziening van het railverkeer en de verkeersveiligheid zijn toegestaan tot een hoogte van maximaal 8 meter. De maximale oppervlakte bebouwing ten behoeve van de spoorlijn is in de voorschriften opgenomen.

Tenslotte zal in het voorschrift ook de planologische ruimte voor een GSM-mast van 16 meter hoogte worden geboden.

In de doeleindenomschrijving van deze bestemming worden tevens geluidsschermen of andere geluidwerende voorzieningen en spoorloten (in plaats van bermsloten) mogelijk gemaakt.

De tijdelijke bouwzones ten behoeve van de aanleg van de spoorlijn zijn op de plankaart aangeduid als "tijdelijke bouwzone". Deze gronden kunnen tot maximaal eind 2013 worden gebruikt voor onder andere de aanleg van bouwwegen en het plaatsen van bouwketen of de opslag van bouw materiaal. In de voorschriften wordt 1.000 meter ruimte geboden voor deze tijdelijke gebouwen. In verband met de complexiteit van het uiterwaardengebied is de bouwzone hier niet bestemd, in dit gebied dient ook rekening te worden gehouden met het waterstaatsbelang en de natuurwaarden (Vogelrichtlijngebied); de gemeente is van mening dat hier een goede onderbouwing en vergunning voor benodigd zijn. Deze onderbouwing moet wanneer hier daadwerkelijk gebouwd gaat worden gemaakt en de benodigde vergunningen pas dan aangevraagd.

4.3. Toelichting

In de toelichting wordt de juridische regeling voor de inpassing van de Hanzelijn toegelicht. In een apart hoofdstuk wordt ingegaan op de zaken die betrekking hebben op de Hanzelijn. Er zal worden ingegaan op het tracé, de milieutechnische aspecten, de tijdelijke voorzieningen (onder andere de werkdepots) en hun toekomstige gebruik, de bij de spoorlijn behorende voorzieningen.

4.4. Partiële herziening na de aanleg van de Hanzelijn

Omdat nog niet duidelijk is waar en hoe natuurcompensatie en landschappelijke inpassing zal plaatsvinden worden deze zaken nog niet geregeld in het bestemmingsplan buitengebied 2006. Mogelijk vinden er in de tussenliggende periode nog andere wijzigingen in de plannen voor. Zo

1. Kaart ruimtebeslag Hanzelijn en gevolgen plankkaart